

జీవిత చరిత్ర

గాంధీజీ

మహాత్మాజీ

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాచీ

గురు గోరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠామృత స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాబా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రకేశవర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్చుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 5010010001196

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

మ హా త్మా జీ

ము ది గ ం టి జ గ్గ న్న శా స్త్రీ, బి. ఏ.,

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు.

౧౯౪౧

సర్వస్వామ్య సంకలితము]

[వెల రు

ప్రీతి క

మహాత్ముని గురించియు సతని యుద్యమమును గురించియు తెనుగున ననేక గ్రంథములు బయల్పడలినవి. పద్యములు, గీతములు, ద్విపదలు, నాటకములు, హాసికధలు, పురాణములు, బొబ్బిలిపాటలు, వచనములు, తర్జుమాలు—ఇక నెన్నియో కలవు. కాని యీ యుగపురుషుని జీవితమును చిత్రింప నెన్నిగ్రంథములైనను చాలవు. మహాత్ముని వార్షికోత్సవములానేను హిమాచలపర్యంతమేకాక ఖండ ఖండాంతరములలోగూడ కోటానుకోట్ల ప్రజలచే కన్నుల వైభవముగ, ప్రపంచ పర్యటనముగ జరుపబడుచుండును. ఇకనతనిడెబ్బదియవ జన్మదినోత్సవమును గురించి వేరుగ చెప్పనవసరములేదు.

ఆచార్య సర్. యన్. రాధాకృష్ణనుగారు ప్రపంచ విఖ్యాత పురుషులచే నీ యమూల్య వ్యాసావళిని వ్రాయించి గాంధీజీ సప్తసతి వార్షికోత్సవ సందర్భమున వారికి కానుకగా సమర్పించి ప్రపంచమున కమూల్యసేవ చేసిరి.

దానిని తెనుగున ననువాదము చేయుటకు నా కనుజ్ఞ యిచ్చిన యాచార్య సర్. యన్. రాధాకృష్ణనుగారికిని, నాయంద వ్యాజికరుణ యాయనుజ్ఞను నాకిప్పించిన డాక్టరు పట్టాభి శ్రీతారామయ్యగారికిని నా కృతజ్ఞతాభివందనముల నర్పించుచున్నాను.

ఇందు దొరలిన యచ్చుతప్పులను, ఇతర దోషము
లను పాఠకులు మన్నింప గోరెదను. కొద్ది వ్యాసములు తగ్గింప
బడినవి. ఆంధ్రపాఠకుల ప్రోత్సహముతో వీనిని రెండవ
ముద్రణములో నవరించుకొనగలనని యాశించుచున్నాను.

అనువాదకుడు

ముదిగంటి జగ్గన్న శాస్త్రి.

విషయసూచిక

పుట

పరిచయము

1

సర్. యన్. రాధాకృష్ణను

మహాత్మాగాంధీ-ఒక యంచనా

44

హూరేసు జి. అలెగ్జాండరు

ఒక మిత్రుని పొగడ్త

52

దీనబంధు ఆండ్రాసు

గాంధీజీ సారము

63

జార్జి యన్. అరండేలు

భారత సేవకుడు

67

బిషప్ వి. యన్. అజరయ్య

గాంధీజీ-వారధి-సంధానకరణి

70

ఎర్నెస్టు బార్క్

అతని నామము నొకజ్యోతి యావరించెను

75

లారెన్సు బినియను

“ఒక జీవిత విధానము

76

పెరల్ యన్. బక్సతి

గాంధీజీ-రెండు సమావేశములు

77

లయొనల్ కర్టిస్

గాంధీజీ-కాంగ్రెసు	79
బాబు భగవాన్ దాసు	
గాంధీజీ రాజనీతి	94
ఆల్బర్టు యూన్ స్టన్	
గాంధీజీ-సాంఘిక శాస్త్రవేత్త, సంఘ నిర్మాత	95
రిచర్డు బి. గ్రెగ్	
సమయము-వ్యక్తి	104
గిరాల్డు హార్డు	
యం. కె. గాంధీ-సత్యజ్ఞానదూత	110
కారల్ హీన్	
శాంతినికోరుకొక్కై స్తవనిదృష్టిలో గాంధీజీ ప్రాముఖ్యత	114
టైఫెన్ హాబ్ హాస్	
ఆస్తి, స్వేచ్ఛ	136
విలియం హాకింగు	
గాంధీజీ గొప్పదనముయొక్క స్వభావము	138
జాన్ హైన్సు హోమ్సు	
ఒక దక్షిణాఫ్రికా నివాసి పొగడ్త	141
ఆర్. యప్. ఆల్ఫ్రెడ్ హెర్నీ	
దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ	149
జాన్ హెచ్ హాఫ్మన్	

గాంధీజీ యుద్ధ న్యతిరేకవాదముయొక్క భవిష్యత్తు	154
లారెన్ను హాస్మన్	
గాంధీజీ సత్యాగ్రహము-శిలువయొక్క పథము	155
జాన్ యన్. హ్యూలండు	
ఒక హైందవ రాజకీయ నేతయొక్క పొగడ్త	188
సర్ మీర్జా ఇస్మాయిల్	
వై తికశక్తికి నిస్సంగత్వముకు ప్రమాణము	195
సి. యి. యం. జోడ్	
మహాత్మాగాంధీ-ఆత్మశక్తి	203
రూఫస్ యం. జోన్ను	
గాంధీజీ బ్రిటిషు కామన్వెల్తుకేమి సాధించెను?	210
ఎ. బెరిడేల్ కీత్	
ప్రపంచ చరిత్రలో మహాత్ముని స్థానము	213
కౌంటు హర్మన్ కిన్ ర్లింగు	
ఒక జన్మదినాభివందనము	218
జార్జిల్యాన్సు బరీ	
గాంధీజీ విశ్వాసము పలుకుబడి	219
జాన్ మాక్యురే	
దౌర్జన్యరాహిత్య శక్తి	222
ఎథెల్ మెనిసుకన్య	

గాంధీజీ-పసిబిడ్డ	227
డాక్టర్ మరియు మాంటెస్సోరీ	
గాంధీజీ పరిణామము	231
ఆర్థర్ మూర్	
గాంధీజీ యాధ్యాత్మిక ప్రమాణము	242
గిల్బర్టు ముర్రే	
దూరప్రాచ్యమునుండి యొక సందర్శనము	246
యోన్ నోస్ట్రీ టాకియో జపాను	
గాంధీజీయొక్క దృక్పథములు	250
బి. పట్టాభి శీతారామయ్య బి.యె.,యం.బి.సి.యమ్	
ప్రపంచముకంతకును గాంధీజీ సందేశము	280
మాడ్ డి. పీటరుకన్య	
గాంధీజీబుద్ధి సంపన్నత	297
హెచ్. యస్. యల్ పోలక్	
భిక్షకుని వేషములోనున్న రాజనీతి కోవిదుడు	295
సర్ అబ్దుల్ ఖాదర్	
గాంధీజీకి భారతదేశ ఋణము	302
బాబు రాజేంద్రప్రసాదు	
భగవదున్నాది	306
రెజినాల్డ్ రైనాల్డ్స్	

గాంధీజీ కొక పాశ్చాత్యుని యభినందనము	313
రోమైన్ రొలాండు	
ఒకయాంగ్ల యువతి విశ్వాసము	317
మాడ్ రాయిడను కన్య	
యదార్థ నాయకత్వముయొక్క ఫలితములు	324
వైకౌంటు సామ్యుయల్ ప్రభువు	
రౌండుటేబిల్ సభలవలన కలిగిన యభిప్రాయము	329
వైకౌంటు సేంకీ ప్రభువు	
ఒక గొప్ప హిందూమత ప్రవక్త	333
డి. యస్. శర్మ	
మహానీయుడగు 'బుడుత' మహాత్ముడు	337
క్లైర్ పెరిడను కన్య	
గాంధీజీ రాజకీయ విధానము	349
జె. సి. స్మిట్సు	
మహాకవి ప్రవచనము	355
రవీంద్రనాథ్ టాగూరు	
సత్యాగ్రహ పథము	357
శ్రీమతి సోఫియా వాడియా	
హిందూముస్లిము ధైర్యతెగ్గొరకు గాంధీజీయుపవాసము	374
రివరెండ్ ఫాస్ వెస్టుకాట్	

మహాత్మా	379
ఆనంద కె. కుమారస్వామి	
ఆత్మవిజయము	385
అలీను పోప్	
గాంధీకి జే జేలు	392
ఆర్నోల్డు జ్యేజ్	

ప రి చ య ము.

గాంధీజీ మ క ము, రాజకీయ ము లు__

సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను - ఆకుసఫర్డు విశ్వవిద్యాలయము.

మానవునిచే సాధింపబడు ధనకనకవస్తు వాహనములు, త్రుటిలో నృజింపబడి త్రుటిలో కూలద్రోయబడు సామ్రాజ్యములును, ఉత్కృష్టమానవగాధకాజాలవు. సత్యమును, కళ్యాణమును అన్వేషించుటలో నతని యాత్మపాండు యుగయుగాభివృద్ధియే ప్రధానము. ఇట్టి యాత్మోపలబ్ధి ప్రదములగు సాహసకార్యములలో పాల్గొనువారు మానవ విజ్ఞానచరిత్రలో శాశ్వతస్థానమును బడయగలరు. కాలము ప్రతివానిని విస్మరించునట్లే వీరులనుకూడ పరిహసించును. కాని ఋషులు స్థిరులు; గాంధీజీ గొప్పతనము అతని పీఠసంగ్రామరంగములలో గాక యతనిపవిత్ర జీవితములోనెక్కువగ ద్యోతకమగును. నాశన దేవతహద్దు మీరి నృత్యముచేయుచున్న యీ కాలములో నతడు ప్రాణవంతమును, నృజనశక్తియుతమునగు ఆత్మేశక్తిని విజృంభింపజేసెను.

1. రాజకీయ ము ల కు మకము వు నా ది

భారతదేశపు సంకెలల నొక్కపెట్టున విదల్చి, నడలించిన యపూర్వ భారతాభ్యుదయమున కితరులకంటె నితడొక్కడే బాధ్యుడని లోకమంతయు గుర్తించినది; రాజకీయవేత్తలకు

సాధారణముగ మతమునిన రుచింపదు. కాని గాంధీజీకి జీవిత మంతయు నొక సమగ్రవిషయము. “సర్వవ్యాప్తమైన సత్యమును ముఖములు చూడగలుగుటకు అతి నికృష్టమైన జీవని కూడ తనవలెనే ప్రేమింపగలిగి యుండవలెను; దానిని సాధించ గోరువాడు జీవితములో నేరంగమును ఒహిష్కరంపజాలడు. సత్యముపట్ల నాకుగల భక్తియే నన్ను రాజకీయములలోనికి దింపెను. మతమునకు రాజకీయములతో సంబంధములేదను వారికి మతమున నేదియో తెలియదని నేను నిస్సందేహముగ చెప్పగలను”. మరియు “నశ్యమగు నీభౌతిక సామ్రాజ్యము నాకక్కరలేదు. నేను స్వర్గధామమును, అనగా ఆత్మమోక్షమును సాధించుటకే యత్నించుచున్నాను. నాదేశమునకును, మానవలోకమునకును నిరంతర సేవచేయుటలోనే నామోక్ష మార్గముకలదు. ప్రతిప్రాణిలోను నన్ను చూచుకొనుటయే నా యాశయము; గీతాకారుడు చెప్పినట్లు శత్రు, మిత్రులయందు సమబుద్ధితో మెలగకోరెదను. కనుక శాశ్వతశాంతిని, మోక్షమునుపొందు నాప్రస్థానములో నాదేశభక్తియొక మజిలీ. నాకు మతములేని రాజకీయములు అర్థశూన్యములు. మతమున కవియుపాంగములు. మతములేని రాజకీయములు ఉరికుచ్చులు. అవియాత్మవిनाశకారులు”. మానవుడు, కేవలరాజకీయజీవితయంతగా సాధింపగలుగనది లేకపోవుట కతడుమతమును రాజకీయములను విడదీసి రెంటినిసరిగా అర్థముచేసికొనక పోవుటయే

కారణము. భారతదేశ ప్రస్తుతపరిస్థితులనుబట్టి గాంధీజీరాజకీయ విప్లవప్రహమాయ్యెను. అతడు నిరంకుశత్వము నంగీకరింపడు, బానిసత్వముచొడిగట్టడు. అయినను అతడు అస్వాభావికములు, అమానుషములుచగు పాంతలకు తీసికొనిపోవు భావోద్రేకము గలట్టి విప్లవఘటకుడుకాడు. అనుభవమును పరీక్షలో నతడు కేవలరాజకీయవేత్త లేక సంస్కర్త, కేవలవేదాంతి లేక నూత్ర కారుడుకాడు. అతడీయన్నింటియొక్కయు మూర్తి; సర్వోత్తమ మానవలక్షణ లక్షితుడైన యాధ్యాత్మిక పురుషుడు; తనహద్దులనుగుర్తరిగి, యప్రతిహతమైన హాస్యరసమునొలికించు చుండువాడటగుచే నతడు మనకు మరింత ప్రేమపాత్రుడైనాడు.

2. భగవంతునియందు జీవించుటయే మతము

భగవంతుడనిన మనకెట్టి యభిప్రాయములున్నను గాంధీజీ దృష్టికతడత్యంత ప్రధానుడు; పరమసత్యము. ఎవని శక్తిని, ప్రేమసందేశములను మనము జుజ్జుకొనుచున్నామో యట్టి నూతనపురుషునిగ గాంధీజీనిసృజించినదీభగవద్విశ్వాసమే. ఏదియో అతని సమీపముననుండు, ఒక సంచలించునాధ్యాత్మిక శక్తి అతనిని దిగ్భ్రమపరచి వశపరచుకొని సత్యమునేగోచరింప జేయును. సందేహములతని మనస్సును చీకాకుపరచునపుడతడు వానినిభగవంతునికివిడిచివేయును. వానికిభగవంతుడుప్రత్యుత్తర మిచ్చునా? ఇచ్చుటయు నివ్వకపోవుటయుకలదు. అంతర్వాణి

పలికినట్లు వినపడును. అట్లు వినపడకపోవుటయుకలదు. దానిని బట్టి యతడు నిర్ణయములను చేసికొనుచుండును. “సర్వత్ర వ్యాపించియుండునట్టి యనిర్వాచ్యమగు నద్భుతశక్తియొకటి కలదు. బాహ్యచక్షువులతో దానిని చూడకపోయినను నేను దానిని గుర్తింతును. అవ్యక్తమగు నొకశక్తి గుర్తింపబడి నప్పటికి నదిరుజువుకు సాధ్యముకాదు. ఏలయన నిదినేనుయింది యములతో చూచునట్టి అన్నియితరవస్తువుల వంటిదికాదు. బాహ్యసాక్ష్యమేమియు దీనిని రుజువుపరచజాలదు. అంతరంగ ముననున్న భగవంతుని నిజసాక్షాత్కారము ననుభవించిన వారి ప్రవర్తనములోనిమార్పు దీనికి తార్కాణము. అన్ని దేశముల లోని ప్రవక్తలయొక్కయు, ఋషిసత్తములయొక్కయు అనుభవములీసాక్ష్యమునే యిచ్చుచున్నవి. ఈసాక్ష్యమును తిరస్కరించుట తన్నుతాను తిరస్కరించుటయేయగును”. “ఇదితర్కమునకు సాధువగు విషయముకాదు. ఇతరులను తర్కవాదముచే నొప్పించుమందువేని యదినాచేతకాదు. కాని మనమిరువురము నీగదిలోకూర్చుండుట కంటెకూడ నాకతనియునికి ధ్రువమని నేనుచెప్పగలను; గాలి, నీరు లేకుండ నేను జీవింపగలను. కానియతడు లేకుండ నేనొకనిముసమైనను జీవింపజాలననిచెప్పగలను. నీవు నాగుడ్లను పెరికివేయవచ్చును. కాని దానివలన నేను నాశమొందను. నీవు నాముక్కును కోసివేయవచ్చును. అదికూడ నన్ను చంపివేయదు. కానిభగవంతుని యెడల నా

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

విశ్వాసము నశించుచేయబడినచో నాకది మృత్యువేయగును. నికృష్టములగు విషయములనుగాక స్వతంత్రమగుఆత్మవాయువు లనుప్రసరింపజేయు శిఖరాగ్రమునుండి చూచునపుడు అందరకు నొకేదృశ్యముగోచరమగును. మనముండు తావులనుబట్టి మన మీశిఖరముకు వివిధమార్గములనుండి పోవలెను. కాని మన మన్నేపించునదియొకటే. “ఇస్లామునకు చెందినఅల్లా, క్రైస్తవ లు జీనను, హిందువుల యీశ్వరుడు - అందరును ఒకటియే ! హిందూమతములో దేవున కనేకనామములున్నట్లే ఇస్లాంలోను కలవు. ఈపేరులు వ్యక్తిత్వమునుగాక లక్షణములనుమాత్రమే సూచించును. అతడులక్షణముల కతీతుడైనను, అనిర్వాచ్యుడైనను, అప్రమేయుడైనను అల్పుడైనమానవుడతనికి లక్షణము లనుకల్పించి తనయల్పబుద్ధిచే నతనినిరూపింప బ్రయత్నించును. అన్నిమతములపట్ల సమానగౌరవమును చూపుటయే ఇట్టి భగవంతునియందు సార్థకమగు విశ్వాసమునకు తార్కాణము. అన్నిమతములకంటెను నీమతము గొప్పదనియు, నితరులను నీమతములోనికి కలుపుకొనవలెనని చూచుట న్యాయమే యనిభావించుటయు దుర్భర అసహనము. అసహనమొకవిధ మగు దౌర్జన్యము”. ఇతర మతములపట్ల వట్టి సహనము కలిగి యుండుటతో నతడు తృప్తిపడక వానిమంచిని గుర్తింపగోరును.

జీససుయొక్క జీవితము, కార్యములు దౌర్జన్యరాహిత్య సూత్రమునకుత్కృష్టమగు తార్కాణముగ నతడంగీకరించును. “నాజీవితము నెక్కుడుగ మార్చివేసిన యాదేశికులలో జీససు ఒక స్థానము నాక్రమించును.” మహమ్మదు ప్రవక్తయొక్కశీలమును, సునిశితవిశ్వాసమును, కార్యశూరతను అతడు మెచ్చుకొనును; ఆలీయొక్క మృదుశరకరుణారసము, దుర్భర క్లేశము అతనిని ముగ్ధునిగా జేయును. ఇస్లాము సర్వపరిపాలకుడగు భగవంతుని ప్రభుతయందు పరమవిశ్వాసమును, సాధుజీవితమును, అకుంతితభ్రాతృభావమునుబీదలయెడల ఉదాత్తానుకంపను ప్రధానములుగచేసెను. ఇవి యన్ని మతములకును ముఖ్యములేయని యతడంగీకరించును; కాని హిందూ మతము, అది బోధించు సత్యము, ఆత్మ, అహింసలే యతని జీవితచైతన్యశక్తి.

అన్ని మతములును నిజమతమునకు సాధనములు. “మతమన నేదియో నేను వివరించెదను. అది నేను అన్ని మతముల కంటెను నెక్కువగ నాదరించు హిందూమతముకాదు; అది హిందూమతమునుమించి, మన ప్రకృతినే మార్పుచెందించి, మన యాంతరంగిక సత్యమునకు మనలను బంధించి మనల నెల్లప్పుడును పునీతులను చేయు మతము; తన్ను తానుకనుగొను వరకును, తనకర్తను గ్రహించువరకును, తనకును అతనికిని గల యదార్థసంబంధమును గుర్తించువరకును ఆత్మకు శాంతిలేకుండ

చేయునట్టియు తన సంపూర్ణత్వమును సాధించుట కెంతటి త్యాగమునైనను సరకుచేయునట్టియు మానవ ప్రకృతిలోని యొక శాశ్వతస్వభావము”.

సత్యముకన్న వేరుదేవుడులేడు. సత్యమును గ్రహించుటకు ప్రేమ లేక అహింసకన్న వేరుసాధనలేదు. పునీతాత్మునకు గాని సత్యగ్రహణము, ప్రేమను సాధించుట సాధ్యపడదు. హృదయ పవిత్రతకలవారుమాత్రమే భగవంతుని చూడగలరు. హృదయపవిత్రత, రాగద్వేషములనువీడుట, మనోవాక్కాయ కర్మభిః సంగరహితుడగుట, భయము, దంభము మొదలగునవి నశించుట, ఇవి శరీరవాంఛలను, సంకల్ప వికల్పప్రాయమగు మనస్సును దాటినవారికిగాని లభ్యముకావు. యమనియమములు సాధన, తపస్సు-ఇవియే దీనికి మార్గములు. తపస్సు ఆత్మను శోధించును. సముద్రమధనమునాడు బయలుదేరిన హాలాహలమును శివుడు తానేమ్రింగివేయ నిశ్చయించెను. మానవలోకము నుద్ధరించుటకై క్రైస్తవులకు భగవంతుడు తనకుమారుని సమర్పించెను; ఇవి పుక్కిటి పురాణములేయనుకొన్నను మానవుల యంతర్గర్భితభావముల నివి వ్యక్తముచేయనిచో నీకథ లేల పుట్టును ? నీవు ప్రేమించినకొలది బాధపడవలెను. అనంతప్రేమ అనంతబాధయే యగును. “తనజీవితమును రక్షించుకొన గోరువాడు దానిని పోగొట్టుకొనవలెను.” భగవంతునికొరకు పనిచేయుటకే మన మిచ్చుటనున్నాము. అతని యుద్దేశ్యములను

నెరవేర్చుటకే మనజీవితములు ద్వేషింపబడెను. మనము దీనిని తిరస్కరించి మనజీవితములను పయోగింపక దాచుకొన గోరితి మేని మన నిజప్రకృతిని మరచి మనజీవితములను పోగోట్టుకొనిన వారమగుదుము.

దూషణ భూషణములను సరకుగొనక స్వేచ్ఛగ న్యాయమును చెప్పుటకును, చేయుటకును స్వేచ్ఛగ అందరను ప్రేమించుటకును, క్షమించుటకును సంగము లేకుండుటత్యవసరము. తృప్తితమైనను లేనివాడై యీ ప్రపంచమునంతను అనుభవించు సంగరహితునకుమాత్రమే స్వేచ్ఛకలదు. ఈ విషయములో గాంధీజీ అనికేతనస్థితియందుండు ఉత్కృష్ట సన్యాసాదర్శమును వరించెను.

కాని సన్యాసులకుమాత్రమేగాక మానవలోకముకంతకును పూర్తియైన సన్యాసధర్మములనే శాశించుట అతిశయము. సంభోగనియమము అందరకును ముఖ్యమే. కాని బ్రహ్మచర్యము కొద్దిమందికిమాత్రమే సాధ్యము. సంభోగము కేవలము శరీరానందము నిచ్చు క్రియకాదు. అది ప్రేమను వెలిబుచ్చుటకును, జీవితమును నిరంతరాయము చేసికొనుటకును సాధనము; ఇతరులకు హానికలిగించినపుడు, తన యాధ్యాత్మికాభివృద్ధికి భంగము కలిగించునపుడు నదిచేటుగా పరిణమించును. కాని దానియందే యీ రెండును ఇమిడియుండలేదు. ప్రేమను వెలిబుచ్చునట్టియు, జాలిని సాగించునట్టియు క్రియ సిగ్గు చేటుకాదు, పాపముకాదు.

కాని శరీరవాంఛలు చిత్తైకాగ్రతను నశింపుచేయకుండుటకే యాధ్యాత్మిక గురువులు బ్రహ్మచర్యము ముఖ్యమందురు. గాంధీజీ స్వీయశిక్షణ కెన్నికష్టములనైనను భరించెను. “స్వజనము, పరజనము, దేశీయులు విదేశీయులు, శ్వేతజాతులు రంగుజాతులు, హిందువులు ముస్లిము, పార్సీ, క్రైస్తవవాద్యన్య మతస్థులు అను భేదము నాకులేదు” అను నతనివాక్కు సత్యవాక్కు అని యతని నెరింగిన వారందరూను అంగీకరింతురు. మరియు “ఇందు నా ప్రత్యేకఘనత యేమియునులేదు. ఇది నా ప్రకృతి; ఇది నా ప్రయత్న ఫలితముగ సాధింపబడినదికాదు. అట్లుగాక దౌర్జన్యరాహిత్యము, బ్రహ్మచర్యము మొదలగు గుణములను నేను నిరంతరమగు పోరాటమువలన సాధించితిని” అని యతడు చెప్పును. పవిత్రహృదయులుమాత్రమే భగవంతుని, మానవుని ప్రేమింపగలరు. ప్రేమ, యెంతటిబాధనైనను ఓర్పుట, ఆత్మయొక్క విశేషము. ఇతరుల దోషములను మనపై వేసికొని నను కేవల స్వార్థ విషయభోగములిచ్చు సుఖముకంటె నది యెక్కువ గంభీరము, యదార్థమగు ఆనందమును ప్రసాదించును. మన మితరులకు నిమిషానందమునైనను ప్రసాదింప గలిగితిమను జ్ఞానమునుమించిన మధురభావమిప్రపంచమున వేరొకటిలేదు; ఇతరుల దుఃఖములో పాల్గొంటిమనుభావము అమూల్యము. గర్వలేశము లేక, మంచిచేసితి నను గర్వముకూడ

లేక యహంకారశూన్యముగ చూపబడు పవిత్రదయయే యుత్కృష్టమతము.

3. మానవతత్వము

ఆధ్యాత్మికలక్షణము సహజప్రపంచమునకు దూరమైన విషయముకాదు. కాని మనమందు నందరియెడలను ప్రేమతో పనిచేయవలెను. సర్వభూతములను తనవలెనే చూచుకొనవలెను. దీనికెట్టి షరతులునులేవు. అందరకును సమానిస్వేచ్ఛ, సమానస్థితియుండవలెను. ఇట్టికోరిక స్వతంత్రవ్యక్తులతోకూడిన యొక విశ్వసంఘమును సృష్టించును. అట్టివారు కృత్రిమములైన జాతి, మత, కులభేదములను, ధన, అధికార, తరగతిభేదములను తరించవలెను. ఒకజాతి మరియొకజాతిని - జర్మనులు, జెక్కులను, భూస్వాములు సేద్యగాండ్రును, పెట్టుబడిదారులు కూలీలను కొట్టి తమపొట్టనింపుకొనుట ప్రజాస్వామిక పద్ధతికాదు. వారిట్టి అన్యాయమును దౌర్జన్యబలముతో మాత్రమే సమర్థించుకొనగలరు. అధికారము చెలాయించువారికి పదచ్యుతియగు ననుభయముండును; నీడింపబడువారిలో న్యాయమైన ఆగ్రహము పేరుకొనును; మానవు లందరియొక్కయు, సమానమైనహక్కులను గుర్తించు న్యాయదేవతయే యీయస్వాభావిక పరిస్థితుల సంతమొందింపగలదు. ఈయన్నిశతాబ్దములనుండియు మానవ లోకము మానవసౌభ్రాతృత్వమునే యన్వేషించుచున్నది. సామాన్య మానవుని అణచివేయుటకు, దిగద్రొక్కుటకును

నిరంతరముజరుగు బలవంత, అక్రమ, అధర్మముల పాపఫలితమే ప్రపంచ వివిధప్రాంతములలోని మహోద్యమములుగ పరిణమించినవి. స్వతంత్రతను గుర్తించుటలో నొందిన యభివృద్ధియే మానవచరిత్రయొక్క సారము.

సమగ్రదృష్టి లేకపోవుటచే మన మసామాన్యసంభవముల కెక్కువ ప్రాముఖ్యత నిచ్చుచుండుము. మధ్యమధ్య వచ్చుచుండు అవాంతరములు, 'విశ్వామిత్రములు', దారితెన్ను దొరకకపోవుట -- ఇవియన్నియు శతాబ్దములనుండియు త్రోసి కొనువచ్చుచున్న అభ్యుదయ ప్రవాహములో నొకభాగము మాత్రమేయని గుర్తింపవలెను. మానవలోకము నిరంతరాయముగ చేయుప్రయత్నమును నిష్పక్ష పాతముగ చూడగలిగినచో మనము నిష్వేరపడుదుము ; ఆశ్చర్యచకితుల మగుదుము. బానిసలు స్వతంత్రులగుచున్నారు. మతాంతరులు నిష్పలలో కూలద్రోయబడుటలేదు. ప్రభువులు తమహక్కులను వదలుకొనుచున్నారు. ధనవంతులు తమసంపదకు క్షమార్పణచెప్పుకొనుచున్నారు. పొగరుబోతు సామ్రాజ్యములు శాంతి యవసరమనిచాటుచున్నవి. మానవలోకము నేకముచేయవలెననుకలలుకూడ లేకపోలేదు. నేడుకూడ బలవంతుల జౌద్ధత్యము, దుర్మార్గుల దౌష్ట్యము, వంచకుల మృషావచనములు, అహంకార పూరితమగు కులజాతి తత్త్వములు లేకపోలేదు. కాని విశ్వమంతటను వ్యాపించుచున్న ప్రజాస్వామిక సాంప్రదాయ

మునుగుర్తింపమేని మన మంధులమే చుగునుము. కటికదర్శిదు
 నకుగూడ చాలినంత యన్నము, గాలి, వెలుతురు, స్వగృహ
 సుఖము, జీవితాశ, శౌరవప్రీతులు చేకూడనట్టి ప్రపంచమును
 నిర్మింపబూనినవారి కృషినిరంతరము సాగుచున్నది. మానవ
 సేవకులలో గాంధీజీ ప్రప్రథముడు. దృఢవిశ్వాసముగల వారిని
 చేకూర్చుకొని దౌష్ట్యమును చక్కబరచుటకును, ఉపద్రవములను
 వారిందుటకును అతడు దుష్టశక్తుల నవక్రసాధనములతో
 నెదుర్కొనును. అతనికి ప్రజాస్వామిక మన వాగాడబరపద
 జాలముకాదు, అదినంఘములో కార్యసూపమునుదాల్చవలెను.
 సామాన్యమానవుని యెడల నతనికిగలప్రేమను గ్రహించిననాడే
 దక్షిణాఫ్రికా, హిందూదేశములలోని యతనికార్యకలాపమును
 మనము గ్రహించగలము. నాజీలు జ్యూమతస్థుల యెడల
 చూపిన దుర్మార్గమునకు నాగరికప్రపంచము నిష్ఠాంతపడెను.
 మత జాత్యహంకారములు తిరిగి భలయెత్తుట సుదారరాజకీయ
 వేత్తలుచిరసించిరి, దుఃఖమును వెలిబుచ్చిరి. కాని ప్రజా
 స్వామ్యముపేరిట పాలింపఁగుచున్న అమెరికా, బ్రిటీష్
 సామ్రాజ్యములలో ననేకసంఘములీ జాతితారతమ్యములచే
 నసంఖ్యాకములగు కష్టములను పొందుచున్నవి. భారతీయులు
 పేరుకు బ్రిటీషుసామ్రాజ్యములో స్వతంత్రులైనను అనేకకష్టము
 లనుపొందుచుండుట గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికాలోనున్నపుడు కను
 గొనెను. ప్రభుత్వము, మతాధికారులుకూడ స్వేచ్ఛజాతులు కాని

వారిహక్కులను నిరోధించిరి. గాంధీజీ దీనికొరకే సత్యాగ్రహమును లేవదీసెను, మానవులందరు వస్తువునమానులేయను సూత్రము నశఁడునమ్మించెను. వర్ణ, జాతి, కులములనుబట్టి సృజింపఁడిన కృతిమభేదము లక్రమములు, అవిసీతికరములు భారతీయులెట్టి యవమానములకు పాలగుచున్నరో తెలిపి వారిలో నాత్మగౌరవప్రతిష్ఠల నశఁడుపురిగొల్పెను అశాశ్వత భారతీయులకొరకే పోరాడలేదు. ఆఫ్రికనుజాతులను కొల్లగొనుటకుగాని చరిత్రసిద్ధమగు నాగరికశిలవారని భారతీయుల నెక్కువగ జూచుటకుగాని యశఁడంగీకరింపలేదు. భారతీయుల యెడనతిహేయములగు చట్టములు రద్దుచేయఁడినను అవమాన కరములగు నిర్బంధములునేఁటికిని నిలిచియేయుండెను. ఇవి వీనికి మోకరించువారి పరపతినిగాని వీనిని ప్రజలపై బలసంతముగ రుద్దుప్రభుత్వపు ఘనశనుగాని తెలుపజాలవు.

మఠవిద్వేషములను రూపుమాపి, నైకమత్యమును చెండాడి, అసామరస్యమును పోద్రోలి ప్రజలకు స్వశక్తిపై నాధారపడునట్టి శిక్షనొసంగి, స్త్రీలను పురుషులతోపాటు సాంఘిక, ఆర్థికరాజకీయసమస్థితికితెచ్చి, హిందూమతమును అస్పృశ్యతాకళంకమునుండి శుద్ధిపరచి భారతదేశమునుద్ధరించవలెననిగాంధీజీయాశయము. హిందూమతమునుండి యీకళంకమును తీసివేయుటలో నతడుపొందిన జయమే మానవాభివృద్ధి కతడుచేసిన మహత్తరకార్యము. అస్పృశ్యజాతియున్నంతకాల

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

మతడు దానికే చెందును. “నాకు ఘనర్జనమయే తప్పనియెడల నేను అస్పృశ్యజాతిలో జన్మించి వారి దుఃఖములను, బాధలను, అవమానములను సహించి వారిని నన్ను కూడ రక్షించుకొన గోరెదను.” అవ్యక్తుడగు భగవంతుని ప్రేమించుచున్నామని చెప్పుచు నతని సృష్టియేయగు ప్రజలపట్ల నిర్దాక్షిణ్యముగ ప్రవర్తించుట స్వవచోవ్యాఘాతము. సనాతన హిందువుడనని గాంధీజీ చెప్పుకొనును. కాని వర్ణము పేరిట జరుగు సత్యాచారములను, అక్రమములను, అస్పృశ్యతాపిశాచమును, దేవాలయములలో జరుగుదుర్కారమును, పశువులకును జంతుకోటికిని జరుగుచున్న క్రౌర్యమును నతనివలె విమర్శించు ఘటికుడు వేరొకడులేడు. “నేను పదియారణాల సంస్కారవాడినే. కాని నాయీతృష్ణ హిందూమత ప్రధానసూత్రములను త్రోసివేయ నన్ను ప్రోత్సహింపజాలదు. నేటి హిందూ దేశములోని సంస్థానాధిపతుల నిరంకుశత్వమున కతడు ప్రతికూలుడు. వారిచేపీడింప బడుచున్న కోట్లకొలది ప్రజలయెడల నతనికిగల ప్రేమాతిశయమే దీనికి కారణము. సంస్థానములలోనంతయు సౌప్రవముగ నున్నదని యెంతటి యుదార ప్రేక్షకుడును చెప్పజాలడు. కలకత్తాలోని స్టేట్సుమన్ పత్రికలోని యీ వాక్యములను చూడుడు. “అనేక సంస్థానములలో విపరీతపరిస్థితులు కలవు. అవివ్యక్తులకుగాక మానవ ప్రకృతికేమచ్చ. మంచి సంస్థానాధిపతులుగాని చెడ్డవారుగాని చట్టములకు బద్ధులుకారు.

ప్రజల మానప్రాణములు వాణ్చేతులలోనున్నవి. వారు దుష్టులు క్రూరులు దురాశాపరులునై నచో వారి క్రౌర్యమును దురాశను వారించువారేలేరు. ఈ ఛోటానిరంకుశులను రక్షించు సంధి పత్రములను సంస్కరించుట కెన్నటికిని వీలులేక, సమర్థసియులు కాని వారిని సమర్థించుటే బ్రిటిషుప్రభుత్వ గౌరవచిహ్నమైనచో ననివార్యమగు నొకశక్తి యీజడత్వముపై కురికి యిట్టి సమన్యను ప్రకృతియే పరిష్కరించును.” విప్లవములు అభివృద్ధిపొందని పాపఫలితములు. సంస్థానాధిపతులయెడగల సుహృద్భావము చేతనే తమ్ము సంస్కరించుకొనవలసినదని గాంధీజీ వారికి హిత వొసగుచున్నాడు. రవి యస్తమించని బ్రిటిషుప్రభుత్వమే రాష్ట్రములలో బాధ్యతాయుతపరిపాలన నొసంగకతప్ప నపుడు సంస్థానాధిపతులు చేయిజారకమునుపే యిల్లు చక్కజెట్టుకొని తమప్రాణములను దక్కించుకొందురని భావించెదను. బీదలను నలిపివేయుచుండుటే బ్రిటిషుప్రభుత్వపు ప్రధానమగు నేరమని గాంధీజీ ఘోషించును. చరిత్ర ప్రారంభమైనది మొదలు భారత దేశమైశ్వర్యముతోను భాగభాగ్యములతోను తులతూగెను. మన కతిఫలవంతమైన విశాలభూములుకలవు; ఎన్నటికిని తరుగనినిధులు గనులు ఖనిజములుకలవు. తగినశ్రద్ధ ‘జావాబు దారీ’ తీసికొనినచో భారతదేశములో ఆబాలగోపాలము సుఖముగ మృష్టాన్నముననుభవింపవచ్చును. అయినను శినితండి, కట్టబట్ట, తలదాచుకొనగుడిసె లేక అల్లాడుచు, పుట్టినది

మొదలు నిరంతరకష్టముల ననుభవించుచు చివరకు మృత్యువే వారి బాధలన్నింటికిని శరణ్యమగుచుండు కోటానుకోట్లు ప్రజల దేశములోకలరు. నిర్దాక్షిణ్యమగు ప్రకృతికాక అమానుషమైన ప్రభుత్వ విధానమే దీనికి కారణము. ఈ విధానమంతరించుట భారతదేశమునకేగాక మానవలోకముకంతకును శ్రేయోదాయకము.

1931 లో లండనునుండి మహాత్ముడు అమెరికాప్రజల కిట్టి సందేశముపంపెను. “ 1900 మైళ్లపొడవు 1500 మైళ్ల వెడల్పుగల కోస్తాలో 750000 గ్రామములలో లక్షలకొలది ప్రజలు అన్నాతురులై దిక్కుమొక్కులేక యల్లాడుచున్నారు. ఈవల్లెలలోని ప్రజాగణము సంవత్సరమునకు సుమారు ఆరు మాసములు పనిలేని సోమరులగుట వారి దోషముకాదు. మొన్నటివరకును అన్నవస్త్రములకు సంబంధించినంతవరకీ గ్రామములు కొడువలేక సుఖజీవనము చేయుచుండెడివి. ‘కుంభినీ బావుటా’ వారు నేను వర్ణింపనిచ్చగింపని మార్గములద్వారా యీగ్రామవాసుల సహాయ పరిశ్రమను నాశనమొనరించిరి. కోట్లకొలది వడకువారు, ఆధునికయంత్రములుకూడ తీయజాల నంతటి సన్ననినూలు తీయుహస్తనైపుణ్యముగలవారు, పరిశ్రమ శూన్యులైరి. కాదని యెవరెంతగా వాదించినను భారతదేశములోదారిద్ర్యమునాటినుండియే దినదినప్రవర్ధమానమయ్యెను.”

భారతీయులు గ్రామవాసులు. భారతనాగరికత వ్యవసాయిక నాగరికత. ఇప్పుడది నానాటికి యంత్రమయమగుచున్నది. గాంధీజీ ప్రపంచమునకంతకును అన్నమును కల్పించు 'వ్యవసాయకు'ని ప్రతినిధి; 'వ్యవసాయకుడు' సంఘమునకు మూలవిరాటు. భారతనాగరికతలోని యీమూలసాంప్రదాయమును కాపాడి బలపరచవలెనని గాంధీజీయాశయము. బ్రిటిషు ఆధిపత్యముక్రింద యంత్రజ్ఞానము, సాహసము, చొరవ, కొత్త కొత్తవానిని కనిపెట్టుకొని, మొదలగు మంచి యెంతఅభివృద్ధి ననుప్రజలు తమ ప్రాచీన ప్రమాణములను విడిచివేయుచున్నారని యతడు విచారించును. వారు ప్రాపంచిక ప్రమాణములను తలదాల్చుచున్నారు. ఆర్థికలాభములకంగలార్చుచున్నారు. భౌతిక విజయములను ఆరాధించుచున్నారు. మన పారిశ్రామిక సగరములకును తమవృద్ధికి మూలములైన గ్రామసీమలకును సంబంధముపోయినది. అవి యర్థములేకుండ పెరుగుచున్నవి. అందలి ప్రజలు యంత్ర, ధనములను వలలలో చిక్కుకొని దౌర్జన్యము, అశాంతి, అనాలోచన, అవినీతి, శిక్షలేమి మొదలగు వానిచే బాధపడుచున్నారు. పారిశ్రామికలోకమనగా గాంధీజీ దృష్టిలో కక్కుర్తికూలికొరకు నిర్భాగ్యజీవితములను గడుపుత్రీలు; పనిచేయుతల్లుల పనిచెడగొట్టకుండుటకు నల్లమందుప్రయోగింపబడిన శిశువులు; బాల్యమువమ్మచేయబడి పారిశ్రామికపు బానిసతనమువనుభవించు కసుగందులు; మఱుగుజ్జులు, వ్యాధిగ్రస్తులు

నయిన లక్షోపలక్షలగు వృత్తిహీనులు, విత్తహీనులు, పొక్కి
కొరకు ఆత్మలను కోల్పోయిన మందభాగ్యులు, బానిసలు అని
యతనిభావము. ఉపనిషత్తులనాటి ఋషులు, బౌద్ధభిక్షువులు
హిందూసన్యాసులు, ముస్లిము ఘోరీరులుపొందిన యాత్మోపలక్ష
విజ్ఞానము, మోటారులు, రేడియోలు, ధనకాంక్ష మొదలగు
వానితో తృప్తిపడజాలదు. మనదృష్టి మందగించెను; మనగతిన
కోల్పోతిమి. మనము తప్పదారిత్రొక్కుటచే మన వ్యవసాయ
దారులు దరిద్రులు, భాగ్యహీనులు, ఈర్ష్యాభువులునైరి;
కార్మికులు అవినీతి, మొద్దుతనము అంధత్వములపాలైరి;
కళావిహీనమైన ముఖములు, తేజోరహితమైనకండ్లు, బిక్క
మొగములుగల కోట్లకొలది బిడ్డలు ప్రసాదించబడిరి. ఈ యవ
జయము, నిరాశ మన నుదుటకాన్పించుచున్నను ప్రజాగణము
మాత్రము నిజస్వాతంత్ర్యము, నిజాత్మగౌరవముల కొర కువ్విత
లూరుచున్నారు; దరిద్రులు భాగ్యవంతులులేనట్టియు అతి
భోగము, అతివిశ్రాంతిలేనట్టియు పరిశ్రమ, వర్తకము సరళ
రూపమును దాల్చునట్టియు జీవితమునే వారు కోరుచున్నారు.

యంత్రలాభములను కోల్పోవునట్టి వ్యవసాయసంఘ
ముండవలెనని గాంధీజీకోరికకాదు. యంత్రములద్వారా విరివిగా
జరుగు యత్సత్తికతడు వ్యతిరేకికాడు. గృహపరిశ్రమలను,
యంత్రపరిశ్రమలను సమన్వయము చేయవచ్చుననియే యతడు
చెప్పెను. “గ్రామములకు సహకారిగానుండునట్లు వానినేర్పరచ

వలెను. జాతికి కావలసిన ఆయువుపట్టులవంటి పరిశ్రమలను కేంద్రీకరింపవచ్చును. నాప్రణాళికలో గ్రామములో చక్కగా నుత్పత్తికాగలవేవియు పట్టణములలో నుత్పత్తిచేయబడరాదు. గ్రామములలో తయారైన నస్తువులను ఖర్చుచేయుటయే పట్టణముల ధర్మము.”

గ్రామములను పాణివంతములు చేయుటకే యితడు ఖద్దరు, వడుగునూలు చేతిపరిశ్రమల నాధారముచేసికొను విద్యా విధానమును దోహదముచేయుచున్నాడు. వేళ్లమీదలెక్కింప దగు పట్టణములలోగాక అసంఖ్యాకములగు గ్రామసీమలలోనే హిందూదేశమును చూడవలెనని యతడు వినుగులేకుండ చెప్పుచుండును. భారతప్రజలు గ్రామసీమలకు పోవలెను. అచ్చటనే స్థిరనివాస మేర్పరచుకొనవలెను. ఆగడ్డమీదపండు పదార్థముల మీదనే జీవింపవలెను. వారికుటుంబములు స్వగృహములు, సొంతపరికరములు, సొంతభూమి కలిగి స్వయంపోషకములుగ నుండవలెను. దిక్కుమొక్కులేని, రెక్కార్చుకొనుటకు ఏలులేని ఫ్యాక్టరీబానిసలు, అర్థములేని, యన్యాయమైన, అంగుడులేని వడ్డీన్యాయపారముచేయు వర్తకసంఘములుకాక బాధ్యతగలవ్యవసాయప్రజ; స్థిరులు, తొట్రుపాటులేనివారునగు వ్యవసాయ పదార్థములనమ్ముడు చేయు చిన్నచిన్న పట్టణవాసులే దేశము యొక్క సాంఘిక, ఆర్థిక, వైజ్ఞానిక జీవితములను నడుపవలెను; నీతిని, వివేకమును, ఉదారలక్ష్యములను సూచించుచుండవలెను.

ఇది దేశమును పూర్వయుగమునకు తీసికొనిపోవుటకాజాలదు. ఇది భారతదేశమునకు సహజమును, దానికొక లక్ష్యమును, విశ్వాసమును, సార్థకతను ప్రసాదించిన యొక జీవితవిధానము. మనజాతి నాగరికతను రక్షించు విధాన మిదియొక్కటియే. మోటుజీవితము, వ్యవసాయికజీవితము, గ్రామసంఘములు అరణ్యముమీదికికలు, ఆశ్రమపదములుగల భారతదేశము ప్రపంచమున కనేక గుణపాఠములను బోధించినేగాని అది యే వ్యక్తికి నపకారముచేయలేదు; ఏదేశమును బాధించలేదు; ఇతరులపై నధికారమును చెలాయించ ప్రయత్నింపలేదు. నేడు జీవితపరమార్థము వక్రించెను. ఈపంకిలమునుండి హిందూదేశము తరించుటెట్లు? శతాబ్దములుగ ననుభవించుచున్న దాస్యజీవితమునుండి బయటపడవలెననుచున్న, కోరికప్రజలు కోల్పోయినట్లు కాన్పించును. వారినెదుర్కొనుశక్తులు చాలబలవత్తరములుగనున్నట్లు కాన్పించును; వారిలో విశ్వాసమును, ఆస్మగౌరవమును, ఋజువర్తనమును కలిగించుట సులభమైన విషయము కాదు. అయిననుగాంధీజీ తనయాత్మలోదహించుచున్న స్వాతంత్ర్య, స్వాతంత్ర్యపిపాసచే మందబుద్ధులగు ప్రజకు త్రేజమును కలిగింప బ్రయత్నించెను. స్త్రీపురుషులు స్వశాంతిలై ననాడు తమశక్తి సంపదలను ప్రదర్శింపగలరు; దాస్యమున వారు అవినీతికి పాల్పడుదురు. సామాన్యమానవుని బంధించు అంతరంగ, బహిరంగ పాశములనుండి యతనిని విముక్తుని చేయుటయే స్వాతంత్ర్య

లక్ష్మ్యము. అననూనమానన స్వాతంత్ర్యరక్షకుడై యతడు దేశమును పరదాస్యశృంఖలములనుండి విముక్తిచేయ పోరాడుచున్నాడు. అంతపవిత్రమైనదేశభక్తి నేరముకాని, చెడుప్రవర్తనకాని కానేరదు. ప్రస్తుత అనవాజపరిస్థితులపై భృశమెత్తుట మన పవిత్రధర్మము. అతడు భయంకరాస్త్రములను విసర్జించి యాధ్యాత్మికాయుధముల నుపయోగించును. ఈ విధానములో నతడు ప్రజలను స్వశాంతికొరకు సుశిక్షితులనుచేసి దానిని సాధించి నిలుపుకొనునట్టి యోధులుగ తయారుచేయుచున్నాడు. బాంబాయి గవర్నరైన సర్ జార్జిలాలుకి “ప్రపంచచరిత్రలో గాంధీజీ యత్నమత్యుత్తమమైనది. ఇది విజయము గాదాపు కరతలామలకమయ్యెను” అనివచించెను. బ్రిటిష్ సర్వకల్యాణసంఘము చలంపకపోయినను ఎప్పుడైనా నిద్రాణము నొందనిశక్తుల నతడు దేశములో నుద్ధరించుకొనెను. అతడు ప్రజలను నిద్రనుండి మేల్కొల్పెను; వారిలోనొక యహారాష్ట్రాన్ని విశ్వాసమును, బాధ్యతను పురికొల్పెను; వారిని స్వాతంత్ర్యసముదాఘాతానికి గులనుజేసెను. ఇప్పుడు దేశములోనిగిరి నూతన సృజోధము, నూతన జాతీయ సాంఘికజీవితముగలవలెనని, అస్పృశ్యుల నాడరించుటలో నూతన సాంఘికస్పృహను గాంధీజీ యుద్ధములోని ముఖ్యవిధానము, బాధ్యతగల తత్వము చాలావరకు దాగినవిధము.

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

గాంధీజీ దృక్పథములో సంఘ విశేషుల, రాష్ట్రచిహ్నము లేవియునులేవు. భారతసాంప్రదాయములు ప్రపంచసంస్కారము నకు శోడ్పడగలవని యతని విశ్వాసము. పతిత భారతము మానవలోకమున కాశను కల్పింపజాలదు. ప్రబుద్ధభారతము, స్వతంత్రభారతముమాత్రమే దుఃఖభాజనమైన ప్రపంచము నుద్ధరింపగలదు. ప్రపంచమున శాంతి, న్యాయము, క్రమము విరాజిల్లవలెననెడు బ్రిటిషువారి ప్రల్లదములు నిజములేయైన యెడల ఆతతాయులను అణచివేసి ప్రపంచమును యధాస్థితిలో నుంచెదమనుటచాలదు. న్యాయస్వాతంత్ర్యములపై మనకు నిజమైన ప్రేమయేయున్నచో మనము ప్రపంచమునకు వెల్లడి చేయు ఆదర్శములకు వ్యతిరేకమైన పరిస్థితులనుముందు సంస్కరింపవలెను. దురాశ, క్రూర్యము మానవద్వేషము సామ్రాజ్య స్థాపనకు కారణమైనపుడు న్యాయస్వాతంత్ర్యశక్తులచుట్టు చేరుడని ప్రపంచము నాహ్వానించుటకు ముందు మనము వానికి స్వస్తిచెప్పవలెను. దౌర్జన్యము రజోహాపములేక స్వాతిక రూపము దాల్చువచ్చును. ఉద్ధతప్రభుత్వములిప్పుడు దౌర్జన్యమున కురుకుచున్నవి. గత దౌర్జన్యముద్వారా సంక్రమించిన అక్రమ లాభములను విడిచిపెట్టనొల్లని సామ్రాజ్యములుకూడ దౌర్జన్య దోషమునుండి విముక్తి నొందజాలవు. ఇవికూడ స్వాతంత్ర్య, ప్రజాస్వామికములకు శత్రుకూటములోనివే. ఈ సందర్భములో మనలో నిజాయితీలేనియెడల మనమొక శ్రేష్ఠప్రపంచమును

స్థాపింపజాలము; ప్రపంచములో అస్త్రైర్యము, యుద్ధము, యుద్ధ భయముతప్పవు. భారతదేశమునకు స్వరాజ్యమునిచ్చుటయే బ్రిటిషు 'నిజాయితీకి' పరమపరీక్ష. స్వరాజ్యమింకను స్థాపింపబడలేదని తెలుపుటకే మహాత్ముడు ప్రతిసోమవారము ఉపవసించుచున్నాడు. ఓపికను కోల్పోవుచున్న భారతమునతడే నిరోధించుచున్నాడు. హిందూదేశములో శాంతిని నిలుపుట కతడే కారకుడు.

దక్షిణాఫ్రికారంగమునువీడి యతడు యింగ్లాండు చేరునడికి జర్మనీలో యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను. యుద్ధము ఆఖరిగుం వరకు యుద్ధభూమిలో తులగాత్రుల నేవచేయుటకతడట్టి సురతులులేకుండ వాగ్దానముచేసెను. అతనినేన యంగీకరింపజేసెను. భారతసైన్యనివహములో సతనీకొక బాధ్యతగలపదవి ప్రసాదింపబడెను. నిరంతరకృషిచే సతని యారోగ్యముచెడుటచే డాక్టరులతనిని హిందూదేశములో విశ్రాంతి తీసికొని పంపివేరి. యుద్ధములోచేరుట కతడు చాలమందిని ప్రోత్సహించెను. ఇది యతనిన్నే హితులనే చాలమందిని కలనరపరచెను. చివరకు యుద్ధానంతరము యానత్తుభారతము ఘోషించుచున్నను రాలటుచట్టము ప్రసాదింపబడెను. సైనికచట్టము వేగిట నేతమునంతను ఘూర్ణింపచేసిన క్రియలు పంజాబులో జరుగుచున్న పంజాబు దురంతములను విచారణచేసిన కమిటీలో గాంధీజీకుండ

గాంధీజీ దృక్పథములలో సంగు విశేషముల, రాష్ట్రచిహ్నము లేవియును లేవు. భారతసాంప్రదాయములు ప్రపంచసంస్కారము నకు శోడ్వడగలగని యతని విశ్వాసము. పతిత భారతము మానవలోకమున కాశను కల్పింపజాలదు. ప్రబుద్ధభారతము, స్వతంత్రభారతముమాత్రమే దుఃఖభాజనమైన ప్రపంచము నుద్ధరింపగలదు. ప్రపంచమున శాంతి, న్యాయము, క్రమము విరాజిల్లువలెననెడు బ్రిటిషువారి ప్రల్లదములు నిజములేయైన యెడల ఆతతాయులను అణచివేసి ప్రపంచమును యధాస్థితిలో నుంచెదమనుటచాలదు. న్యాయస్వాతంత్ర్యములపై మనకు నిజమైన ప్రేమయేయున్నచో మనము ప్రపంచమునకు నెల్లడి చేయు ఆదర్శములకు వ్యతిరేకమైన పరిస్థితులనుముందు సంస్కరింపవలెను. దురాశ, క్రూర్యము మానవద్వేషము సామ్రాజ్య స్థాపనకు కారణమైనపుడు న్యాయస్వాతంత్ర్యశక్తులచుట్టు చేరుడని ప్రపంచము నాహ్వానించుటకు ముందు మునము వానికి స్వస్తిచెప్పవలెను. దౌర్జన్యము రజోరూపములేక స్వాతిక రూపము దాల్చువచ్చును. ఉద్ధతప్రభుత్వములిప్పుడు దౌర్జన్యమున కురుకుచున్నవి. గత దౌర్జన్యముద్వారా సంక్రమించిన అక్రమ లాభములను విడిచిపెట్టినొల్లని సామ్రాజ్యములుకూడ దౌర్జన్య దోషమునుండి విముక్తి నొందజాలవు. ఇవికూడ స్వాతంత్ర్య, ప్రజాస్వామికములకు శత్రుకూటములోనివే. ఈ సందర్భములో మనలో నిజాయితీలేనియెడల మన మొక శ్రేష్ఠప్రపంచమును

స్థాపింపజాలము; ప్రపంచములో అస్థైర్యము, యుద్ధము, యుద్ధ భయముతప్పవు. భారతదేశమునకు స్వరాజ్యమునిచ్చుటగో బ్రిటిషు 'నిజాయితీకి' పరమపరీక్ష. స్వరాజ్యమింకను స్థాపింప బడలేదని తెలుపుటకే మహాత్ముడు ప్రతిసోమవారము ఊప వసించుచున్నాడు. ఓపికను కోల్పోవుచున్న భారతమునతడే నిరోధించుచున్నాడు. హిందూదేశములో శాంతిని నెలుపుట కతడే కారకుడు.

దక్షిణాఫ్రికారంగమునువీడి యతడు యింగ్లండు చేరు పరికి జర్మనీలో యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను. యుద్ధము ఆఖరగు వరకు యుద్ధభూమిలో తుతగాత్రుల సేవచేయుటకతడెట్టి పర తులులేకుండ వాగ్దానముచేసెను. అతనిసేన యంగీకరింపబడెను. భారతపై న్యనివహములో నతనికొక బాధ్యతగలపడవ ప్రసా దింపబడెను. నిరంతరకృషిచే నతని యారోగ్యముచెడుటచే శాక్తరులతనిని హిందూదేశములో విశ్రాంతిపీఠికొన పంపివేసిరి. యుద్ధములోచేరుట కతడు చాలమందిని ప్రోత్సహించెను. ఇది యతనిన్నే హితులనే చాలమందిని కలవరపరచెను. చివరకు ముద్గానంతరము యానత్తుభారతము ఘోషించుచున్నను కాలటచట్టము ప్రసాదింపబడెను. పైనిక చట్టము వేరిట దేశము వంతను ఘూర్ణింపచేసిన క్రియలు పంజాబులో జరుపబడెను. పంజాబు దురంతములను విచారణచేసిన కమిటీలో గాంధీజీకూడ

నుండెను. ఇంతజరిగినప్పటికిని 1919 అమృతసరు కాంగ్రెసులో సంస్కరణముల సంగీకరించి 'చట్ట' సమ్మతముగ పనిచేయువలె ననియే గాంధీజీ సిఫార్సుచేసెను. 1920 లో హంటరుకమిషను నివేదిక, అధికార చేష్టలను విమర్శించుటకు వెనుకాడిననాడు, జనరలుడయరును గర్హించుటకు ప్రభుత్వసభ వారు తిరస్కరించిననాడు అతడు బ్రిటిషు ప్రభుత్వముతో సహాయ నిరాకరణము చేయనిశ్చయించెను. 1920 సెప్టెంబరులో కాంగ్రెసు దౌర్జన్యరహిత సహాయ నిరాకరణము నామోదించెను.

1920 ఆగష్టు 1వ తేదీని వైస్రాయికి అతడిట్లువ్రాసెను. "అధికారపు నేరములను మీ 'రతిచులకనగ' పరిగణించుట, సర్ మైకేలు ఓడ్వయరును మీరు మందలింపక విడిచివేయుట, మాంటాగ్యుగారి సందేశము-ఈ యన్నింటిని తలదన్నిన లజ్జా స్పదమగు పంజాబు దురంతములను సరకుగొనకుండుట, భారతీయుల యాక్రోశములపట్ల ప్రభువుల సభవారుచూపిన ఘోర నిరాదరణ-ఇవియన్నియు సామ్రాజ్య భవిష్యత్తును గురించి నాలో నపారదురభిప్రాయములను కలిగించి ప్రస్తుత ప్రభుత్వము నుండి నన్నుపూర్తిగ విముఖునిచేసెను; నేనింతవరకును మన స్ఫూర్తిగచేసిన సహకారము నిక చేయజాలకుండచేసెను."

ఇండియాప్రభుత్వము తనరక్షణక్రిందనున్న భారత ప్రజల కళ్యాణముపట్లచూపు యుదాసీనతకు పశ్చాత్తాపము కలిగించుటకు అడ్డీలు, మహజర్లు, రాయబారములు, మొదలగు

సామాన్యాందోళనావిధాన మెంతమాత్రమును చాలదని నాయభిప్రాయము. యూరపుదేశములోని ప్రజలు పంజాబు హత్యలను, ఖలాఫతు అక్రమములను రక్తపాత సహితమగు విప్లవముచే ఖండించియుండెడివారు; జాతీయ నిర్వీర్యతను వారన్నివిధముల నిరోధించియుండెడివారు. భారతదేశములో సగముమంది దౌర్జన్యమార్గమును తొక్కుటకశక్తులు; తక్కిన సగము దానికంగీకరింపరు. కనుక నేను అసహాయపద్ధతిని సూచించితిని. ప్రభుత్వముతో సంపర్కమును తెచ్చుకొన నిచ్చుగించువారు దీని నవలంబించి దౌర్జన్యమునువీడి క్రమపద్ధతిని త్రొక్కుచో ప్రభుత్వము తన తప్పుటడుగులను వీడి తన దోషములను సవరించుకొనునట్లు చేయవచ్చును. కాని నేను సహాయ నిరాకరణమును నడుపునంతకాలము ప్రజలు నాయదు పాజ్జలలోనుండునంతకాలము మీరు న్యాయమును చేతురమ విశ్వాసమును నేనికను కలిగియేయుండును.”

ప్రస్తుత రూపములోనున్న బ్రిటిషుప్రభుత్వము “హిందూ దేశప్రజలను ఐశ్వర్యహీనులను, నిర్వీర్యులను, దైవదూరులను, దేశరక్షణకశక్తులను” చేసిననియు నైనను దానిని మార్చవచ్చు ననియు నీతడాశించుచున్నాడు. బ్రిటిషుప్రభుత్వము నతడెదుర్కొనుచున్నను బ్రిటిషుసంబంధమున కతడు వ్యతిరేకికాడు. బ్రిటిషుప్రభుత్వ సంబంధమును పూర్తిగా తెగకొట్టు కొనవలె

న నెడు యుద్యమమునతడు అసహాయోద్యమము ముమ్మరముగ నున్నపుడుకూడ నెదిరించెను.

బ్రిటిషువారితో స్నేహితులుగను, సమానులుగను పని చేయుట కతడిచ్చగించినను బ్రిటిషువారు అధికులనుదృష్టిని, ప్రజలు వారి దయాధర్మములకు పాల్గొనవలసినవారనుదృష్టిని వీడనంతకాలము భారతదేశము బాగుపడదని యతడు విశ్వసించును. ఎంతటి యుద్ధేకసమయములోకూడ అతడు బ్రిటిషువారియెడ ద్వేషమునెరుగడు. “హిందూదేశమును సేవించుటకు నేను ఇంగ్లండుకుగాని జర్మనీకిగాని హానిచేయను.” అమృతనరు హత్యలచేతను, సైమనుకమిషనువంటి బుద్ధిమాలిన క్రియలచేతను హిందూదేశమంతయు కోపానలముచే భగ్గుమనినపుడు గాంధీజీ యీ క్రోధానలమును, అనంతప్రిని ప్రేమ, సమాధానములను భద్రప్రవాహములద్వారా నడిపించెను. రాండు టేబిలునభలలో నతడు బ్రిటిషువారియెడల నప్రతిహతమగు ప్రేమను (దౌర్జన్యమునుగాక న్యాయమును, మానవకళ్యాణమును పెంపొందించుట యను సూత్రములను ఆధారముగచేసికొను బ్రిటిషుకామన్ వెల్తుప్రై) విశ్వాసమును వెల్లడించెను. రాండు టేబిలునభల ఫలితముగ రాష్ట్రములలో ‘నర్థకుళి’ పరిపాలన ప్రసాదించబడెను. ఈ చట్టమునకు ప్రజాబాహుళ్యమంతయు వ్యతిరేకముగనున్నపుడు తిరిగి గాంధీజీయే పనికి వచ్చునంతవరకి సంస్కరణల నుపయోగించుకొనకుని కాంగ్రెసును తొచ్చ

రించెను. బ్రిటనుతో సఖ్యముగనుండవలెననియే యతని తాపత్రయము. కాని యీసఖ్యత స్వేచ్ఛ, మిత్రత్వములపై నాధారపడవలెను. ఎట్టిజాతి దురభిమానము, వ్యక్తిగత ద్వేషములేని నాయకుడే నేడు హిందూదేశప్రతినిధి. అతనికి దౌర్జన్యమునందు విశ్వాసములేదు; తనప్రజలు దౌర్జన్యమునకు దిగకుండ నతడు నిరోధించుచున్నాడు. స్వతంత్రజాతుల సమాఖ్యయైనపుడే యతడు హిందూదేశమును బ్రిటిషుకామెన్వెల్తునుండి విడవడ నొల్లడు. మే 19 వ తేదీని చక్రవర్తి కెనడాపార్లమెంటులో మాట్లాడుచు “బ్రిటిషుసామ్రాజ్యైక్యత ఒకసమానభక్తిచే ప్రభుత్వముతో సమ్యగ్బద్ధమై, శాంతి, స్వాతంత్ర్య ఆదర్శముల పట్లసమానానురాగములుగలిగి, సమానపరిపాలనా సూత్రముల సనుభవించుచున్న జాతుల స్వతంత్రసంపర్కములద్వారా నేడు వ్యక్తమగుచున్నది” అనియనెను. ఈ “సమానపరిపాలనా సూత్రములనే” హిందూదేశమునకు వర్తింపజేయవలసినదని మహాత్ముడు కోరుచున్నాడు. భారతీయులు తమయింటికితాము యజమానులు కావలెననియే యతనికోరిక; ఇందులో సన్న్యాసముకాని, యవినీతికాని యేమియులేదు.

కాని యతని యాక్రోశము అరణ్యరోదనమగుట ఎటు కదము; శ్రమనెరుగక వత్సరములతరబడి యతడు సలిపినకృషి, అసమానవీర సమరము సఫలత నొందలేదు. అయినను వాని విశ్వాసము, దృష్టి చెక్కుచెదరలేదు. సంశయము, ఆలస్యము

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

లేకుండ, బేరసారములులేకుండ, కొంసాహసమునిపించినను, హిందూదేశమునకు స్వాతంత్ర్యమునిచ్చి స్వతంత్రభారతమును స్థాపించునట్లు బ్రిటిషుప్రజాభిప్రాయముతమప్రభుత్వమును నిర్బంధించుగాక యని నేనాశించుచున్నాను. న్యాయ, సత్యముల పేరిట గాంధీజీ కోరుకోరిక ప్రకారమట్లు జరగనిచో మన రెండు దేశముల సంబంధము మరింత యధ్వాన్నమగుననియు, రెంటి మధ్యద్వేషము, వైరముపెరిగి రెంటికిని ముప్పుతెచ్చుననియు నేను విశ్వసించుచున్నాను.

గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికాప్రభుత్వముచు లేక బ్రిటిషుప్రభుత్వమును, భారతమిల్లు యజమానులను లేక హిందూమత పురోహితులను, సంస్థానాధిపతులను లేక మరెవరిని విమర్శించినను, ఎవరి నెదుర్కొనినను—వానిని ప్రేరేపించు మూలనూత్ర మొక్కటియే! “నోరువాయిలేని ప్రజాహృదయములలోనున్న భంగవంతునితప్ప నేను వేరు భంగవంతుని గుర్తింపజాలను. వారు అతని యునికిని గ్రహింపరు; నేను గ్రహించుచున్నాను. ఈకోట్ల కొలది ప్రజలసేవద్వారా నేను సత్యమునుదేవుని లేక దేవుడను సత్యమును ఆరాధించుచున్నాను.”

4 సత్యాగ్రహము.

“అహింసాపరమోధర్మః” అని భారతము ఘోషించుచున్నది. సత్యాగ్రహములేక ఆత్మశక్తియే జీవితములో దాని కార్యరూపము “ప్రపంచము సత్యముపై నాధారపడియున్నది.

సత్యమనగా అసత్తు; అనగాలేనిది. “సత్యమనగా ‘ఉన్నది’ అసత్యము ఉనికిలేనిదేయైనచో దాని విజయమునకు తా’వేలేదు. సత్యము ‘ఉనికి’ గలదేయైనచో నెప్పటికిని నాశమునొందజాలదు” అను సూత్రము దీనికాధారము. భగవంతుడు సత్యస్వరూపుడు. ప్రేమ, స్వతంత్రసంకల్పము సత్యముయొక్క స్వరూపములు. మానవుడు తన ప్రయోజనముల నుద్ధరించు సంకల్పమునే తిరస్కరించిననాడు తన్నుతానే తిరస్కరించుకొనుచున్నాడు. ఈ వ్యర్థ వ్యాపారమువలన నతడు సత్యమునకువిరోధియగుచున్నాడు; దూరుడగుచున్నాడు. అనగా తనకుతానే దూరుడగుచున్నాడు; తన్ను గురించిన సత్యమునకు తానే విరోధియైనాడు. కాని యిది యింతటితో సమాప్తి నొందదు. నిజ సంకల్పమును నిది నాశముచేయజాలదు. సత్యము తన్నుతాను వమ్ముచేసికొనజాలదు. “అధర్మము, అన్యాయము, రాజ్యము చేయజాలదు.” భగవంతుడు అజేయుడు. సాధువురుషులే ప్రపంచముననుభవింపగలరు. తమ్ము రక్షించుకొనవలెనను యత్నములో నుద్ధతులు ఆత్మవినాశము తెచ్చిపెట్టుకొందురు; ఏలన వారసత్యములు, అనాధ్యాత్మికములునగు ధనము, మౌరణాస్త్రములు మొదలగువానిని విశ్వసించుదురు. తుట్టతుదకు మానవులు దార్జన్యమును, ద్వేషమును, నాస్తికతను విశ్వసించువారిచేగాక జ్ఞానమును, ప్రేమను, బాహ్యభ్యంతర శాంతిని విశ్వసించువారిచేతనే పాలింపబడుదురు.

ఆత్మయొక్క ఆంతరంగిక బలముమీదను, సత్యబలము మీదను సత్యాగ్రహమాధారపడియున్నది. దౌర్జన్యము చేయ కున్నమాత్రానచాలదు; దానికి బదులు మంచిచే చేయుచుండ వలెను. “నా శత్రువునుకొట్టుట దౌర్జన్యము; అతడు నన్నుకొట్టి నను నేనతనిని ప్రేమించి యతనికొరకు ప్రార్థించుట నిజమైన దౌర్జన్యరాహిత్యము” ప్రేమయేకత్వమును సూచించును; చెడ్డ భేదభావమును, ద్వేషమును, అపకృతిని, ప్రాణహానిని నమ ర్థించును. కనుక నాచెండింటికిని పొందుకుదరదు. ప్రేమ చెడ్డను, తప్పుడుపనులను, అన్యాయమును, కొల్లగొట్టుటను ప్రోత్సహిం పదు. అది ‘నాకెందుకని’ తప్పించుకొనక చెడ్డచేసినవానిని ప్రేమ, కష్టములనోర్చుకొనుటయను దివ్యశక్తిచే నెదుర్కొనును. దౌర్జన్యముతో దౌర్జన్యము నెదుర్కొనుట మానవప్రకృతికి విరుద్ధము. మన పోరాటములన్నియు మానవసాధనములగు బుద్ధి, సత్సంకల్పము, ప్రేమ, సేవామార్గములద్వారా పరిష్కరింపఁబడవలెను. ఈగందరగోళప్రపంచములో మానవత్వమింకను మిగిలియుండుటయే శుభచిహ్నము. ఒకప్రక్క యముడు సృత్యముచేయుచుండ సృజనశక్తి తేజరిల్లుచుండును. ఇంత భయము, అంధకారము, దుఃఖము తాండవింపుచుండ వ్యవసాయదారు, నేతగాడు, కళాప్రవీణుడు, వేదాంతి, మతములో నుండుకూని, రసాయనాగారములో పనిచేయు శాస్త్రవేత్త, బాలురు, వృద్ధులు మొదలగువారందరును తమ ప్రేమద్వారా

బాధద్వారా మానవత్వమును ప్రకటించుచునేయున్నారు. 'ప్రాణోవిరాట్' ప్రాణము అవిచ్ఛిన్నము.

జీవితముకొరకు పోరాటముతప్పదను డార్వినుసిద్ధాంతమును దౌర్జన్యవాదులు ప్రయోగించుచుందురు; జంతు, మానవ ప్రపంచములకుగల ప్రధానతారతమ్యమునే వారుత్రోసి రాజునుచున్నారు. మానవప్రపంచమునకుచెందని దౌర్జన్యమును మనము ప్రయోగించిననాడు మానవజీవితము పశుసాంప్రదాయమునకు దిగజారకతప్పదు. యుద్ధముచేయుచున్న మానవప్రపంచమును మహాభారతములో కుక్కలకాట్లాటతో పోల్చినాడు. "మొదటతోకలు తిరుగుట ప్రారంభమగును. తరువాత 'భౌయ్యిభౌయ్యి'లు దానికి జావాబులు; అటుపై నొకదాని చుట్టునొకటి తిరుగుట, అనంతరము కోరలుప్రచారములోనికి వచ్చుట; ఆపై నిగర్జనలు; తరువాత యుద్ధప్రారంభము. మానవుల విషయములోకూడ తూచాతప్పకుండనిదియే జరుగును." యుద్ధమును కుక్కలకును, కోతులకును విడిచిపెట్టి మనుష్యులవలె ప్రవర్తించుడనియు బాధనునహించి న్యాయమును కాపాడుడనియు గాంధీజీ మనలను కోరుచున్నాడు. ప్రేమ శత్రువును సాధింపగలదు. అది వానిని నాశముచేయక మార్చివేయును; ఇంతకును నతడుకూడ మనవలె రాగద్వేషములు కలవాడే.

అచ్చటచ్చట కొలదిమందివ్యక్తులుమాత్రమే తమవ్యక్తిజీవితములలో ప్రేమతత్త్వమును ప్రయోగింప బ్రయత్నించిరి;

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

దీనిని సాంఘిక రాజకీయమోక్షమున కొక ప్రణాళికగ గాంధీజీ సాధింపగలిగెను. దక్షిణాఫ్రికాలోను, హిందూ దేశములోను అతని నాయకత్వముకింద వేలకొలదివ్రజలు తమదుఃఖములను నివారించుకొనుటకు దీని నుపయోగించిరి. దౌర్జన్యమినుమంతయు లేని యీ నూతనవిధానము నితడు రాజకీయ విప్లవచరిత్రలో ప్రవేశపెట్టెను. ఇది భారత ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయమునకు విరుద్ధముకాకపోగా దానినుండియే యుత్పన్నమగుచున్నది.

ఇది సాత్త్వికనిరోధము, దౌర్జన్యరహిత సహాయనిరాకరణము, శాసనోల్లంఘనము మొదలగు గూఢాంతరముల నొందెను. ఇవియన్నియు దోషమునుమాత్రమే ద్వేషించి దోషిని ప్రేమింప నూత్రముపై నాధారపడెను. సత్యాగ్రహ శత్రువులయెడ ధీరోదారుడు; శాసనధిక్కారమెప్పుడును శాంత యుతముగ నుండవలెను. “శాంతమనగా సమయానుకూలముగ భాషలోమాత్రమే శాంతమును కనపరచుటకాదు; అది యంత రంగజన్యమైన సాధుత్వము, శత్రువుకు మంచిచేయవలెననెడు కోరిక.” శత్రువుకష్టములో నున్నపుడెల్ల గాంధీజీ తనయుద్యమమును విరమించి వానికి సహాయముచేసెను. శత్రువుకష్టములనే అదనుగా తీసికొను యత్నములనతడు నిరసించును. బ్రిటను కష్టకాలములో నున్నపుడు మనము బేరములాడరాదు. యుద్ధ సమయములోనతడు వైస్రాయికి “పెనుకకుతగ్గునట్లు నాప్రజలను నేను చేయగలిగినచో యుద్ధము జరుగునంతకాలము కాంగ్రెసు

తీర్థానములనన్నింటిని యుపసంహరించుకొనునట్లు 'బాధ్యతా యుత ప్రభుత్వము' 'హోమురాలు' అనుపదములనుకూడ నుచ్చరింపకుండునట్లు చేయగలను." అని వ్రాసెను. స్మృత్యు సేనానికూడ గాంధీజీపద్ధతివలన నాకర్షింపబడెను. "నీ ప్రజలనిన నాకుగిట్టదు; నేనువారికెంతమాత్రమును సాయపడనిచ్చగింపను. కాని నేనేమిచేతును? మాకష్టములలో నీవుమాకు సాయపడుదువు. మేము నీపై నెట్లు చేయివేయగలము? 'ఆంగ్లనమ్మె దారులవలె' నీవును దార్జన్యము నవలంబించిన బాగుండునని నేననుకొనుచుందును; అప్పుడునిన్నెట్లు కడతేర్చవలెనో మేమెరుగుదుము. కాని నీవు శత్రువునకుకూడ నపకారముచేయవు. నీబాధవలననే విజయము నొందవలెనని నీవు కోరుదువు; నీయంతట నీవే యేర్పరచుకొనిన మర్యాదలను ధిరోదారతను నీవెన్నడును ఉల్లంఘింపవు. అదియే మమ్ము అసహాయులను చేయుచున్నది.", అని యతనికార్యదర్శి వాపోయెను. యుద్ధముల నంతరింపచేయుటకు చేయుబడిన యుద్ధముజరిగిన యిరువదియేండ్ల లోనే, లక్షలకొలది జనులు ఆయుధపాణులు కావింపబడితి; శౌరినిషుయములో సైన్యముల కోలాహలము, నాచికాబల సముద్రసంచలనము, ఆకాశమున విమానధ్వనులు, ఇంకేమి కావలెను? యుద్ధము ఏసమస్యను పరిష్కరింపజాలదనియు డానిని మరింత క్లిష్టతరముచేయుననియు మన మెరుగుదుము. యుద్ధముకూడనా కూడదాయను రాద్ధాంతసిద్ధాంతములచే

చాలమంది కైస్తవశ్రీ పురుషులు ఖిన్నులగుచున్నారు. యుద్ధవృత్తిరేకులు యుద్ధము నేరమనియు నాగరికతను క్రూర పరికరములద్వారా రక్షింపబూనుట న్యాయముకాదనియు ఘోషించుచున్నారు. మనతో నెట్టివివాదములేని ప్రజలపై దుఃఖపరంపరలను కురిపించుటకు మనకెట్టి యధికారమునులేదు. యుద్ధమున కురుకుజాతి శత్రువునోడించి నాశముచేయవలెనను దృఢసంకల్పముతోనుండును. భయద్వేషములు దాని నావరించి యుండును. ప్రేమ, క్షమాగుణములతో జనాకీర్ణమైన పట్టణము లను మనమెట్లు యముని కొప్పచెప్పగలము? యుద్ధప్రక్రియ యంతయు సైతానును సైతానుతో నంతమొందింపవలెనను నడియాసకాని వేరొండుకాదు. అది జీవసంతృప్తియుకు, బోధ లకు, సాదృశ్యముకు విరోధము. హననకర్మకు కైస్తవమతముకు సమన్వయము కుదురదు.

యుద్ధము చెడుగేయైనను ఒక్కొక్కపుడది రెండు చెడుగులమధ్య గుడ్డిలోమెల్లయగునని యుద్ధప్రియలవాదన. పరిస్థితులనుబట్టి యేర్పడు విలువను గుర్తించుటే బుద్ధిలక్షణము. సంఘముపట్ల, దానియంగమేయైన ప్రభుత్వముపట్ల మనము కొన్నిధర్మములను నెరవేర్చవలెను. ఒకసంఘములోనభ్యులమగు టచేయవలసివచ్చి, అస్తులరక్షణ, విద్యమొదలగు సౌకర్యములు కలుగుచున్నవి. కనుక ప్రభుత్వ ముపాయములోమన్నపుడు

సహజముగ దానినిరక్షించి మన వారసత్వమును నిలుపుకొనుట మనవిధి.

ఎట్టి పాపపుణ్యముల నెరుగని ప్రజలను వికలాంగులను, క్షతగాత్రులనుచేసి, చంపినాశముచేయుడని మన మిట్టివాదనలచే పురికొల్పబడుచుందుము. తన ప్రభుత్వములో సభ్యుడుగనుండుట ప్రధాన మానవధర్మమని ఆ ప్రభుత్వలక్ష్యమును సాధించుట కళ్యాణము, నిజస్వేచ్ఛయనియు నాజీజర్మనీవాదన. వ్యక్తుల భోగభాగ్యములను ప్రభుత్వము తన ఘనతకొరకు బలివేయ వచ్చును. శరీరదుర్బలత్వముచే మానవుడు స్వీయసౌఖ్యమును కోరును; యుద్ధప్రక్రియలోనున్న గొప్పసుగుణఘేమన నది యిట్టి కోరికను నిర్మూలించును. ఫ్యాసిస్టుఫార్టీయొక్క 20 వ వార్షికోత్సవములో ముసోలినీ యిట్లుచెప్పెను. “పౌరజీవితమును పూర్తిగ నాశముచేయవలసినవచ్చినను, ఎంతఖర్చు, ఎట్టి సాధనముల నుపయోగింపవలసినను నేడు మనకు కావలసినవియెక్కువ ఓడలు, యెక్కువ తుపాకులు, యెక్కువ విమానములు.” “నిరాయుధులకు నరకమే శరణ్యము” అను వాక్కుచరిత్రయుగముకు పూర్వమునూండియుచినవచ్చుచున్నది.” “అన్నలు, తమ్ములు; అక్కలు చెల్లెండ్రు, సంబంధులు, తల్లిదండ్రులు ఆహా నిర్భాగ్యుల పదజాలము నిక మనము వినకుండుముగాక! ఏలయన ప్రభుత్వములమధ్యగల సంబంధము దౌర్జన్యమొక్కటియే. ఈ దౌర్జన్యసంబంధమే మననీతికి మూలనూత్రములు”

మరియు “సీసమస్యను ధర్మాధర్మపరీక్షకు గురిచేతుమేని దీని కాగగల వాడొక్కడునులేడు.” సామ్రాజ్య నిర్మాణముపేకాట వంటిది. కొంతమంది శుభసమయమును కనిపెట్టి యితరులను మాడ్చివేయునంతటి చాకచక్యముతోనాడుదురు. లాభము నంతను జేబులలో కుక్కుకొనినతరువాత వారు దేవతలవలె నెదురుతిరిగి జూదముఅరిష్టమని చాటుదురు. తాము త్రొక్కిన త్రోవనే యితరులుకూడ త్రొక్కినపుడాశ్చర్యచకితులగుదురు. ఒక్కమధ్య యూరపులోనే యీ దౌర్జన్యరాధన జరుగుచున్న దనుకొనుట పొరపాటు.

ప్రభువులసభలో మార్చి 20 వ తేదీని మాట్లాడుచు క్యాంటరగీ ఆర్చిబిషపుదొరవారు “న్యాయముపేర ఆయుధబలమును విరివించేయవలెను.” “శాంతినిమించిన పవిత్రవస్తువులు కొన్నికలవు; అవి రక్షింపఁడవలెనని మేము విశ్వసించుచున్నాము” అని శైలవిచ్చిరి. “నాగరికతకును మానవకళ్యాణమునకును సమూల్యములగు వస్తువులను రక్షించుకొనుట దైవ విరుద్ధముఅని నేననుకొనను.” గాంధీజీ దేశభక్తి పూరితమగు సభలోనిలిచి అవసరమైనచో సత్యముకొరకు హిందూ దేశమునే ఖలిచేసెదననునట్టి యసమానమతోన్నాది. “నేను కలిసికొనిన హతపురుషులలో చాలమంది మతపేషధారులైన రాజకీయ వేత్తలు; రాజకీయవేషమును ధేష్ఠిన నేను నావ్యవయమందు హతపురుషుడను” అని గాంధీజీ చెప్పెను.

మన కోరికలనుసరించి ఆదర్శమును తగ్గించుటకు మత పురుషులొప్పుకొనరు. వారు మనలనే ఆదర్శప్రాంతముకు లేవ నెత్తచూతురు. మనదేశభక్తి మానవకుటుంబముయొక్క ఆధ్యాత్మిక ఐక్యతను చెడగొట్టును. యుద్ధములో పాల్గొనుటకు నిరాకరించి మా విశ్వకుటుంబభక్తిని నిలుపుకొందుము; మతము ద్వారా, మానవపద్ధతులద్వారా మన పభ్రుత్వభక్తిని నిలుపు కొందుము. అధమముమతపురుషులైనను (కై)స్తవదేవదూతల వలె) “మానవునిపీడి భగవంతుని శిరసావహించవలెను.” సంఘము అన్ని దేశములలోకూడ యుద్ధమునే సీతిగానమ్ముకొను వారిచేతులలోనుండుటయే మనకిప్పుడు తటస్థించిన యనర్థము. జయమే అభివృద్ధియని వారిభావన.

‘కుల్లుకుంక’ తప్ప మానవుడు శాంతి, కరుణామయుడై నపుడే సుఖముననుభవించుచున్నాడు. సృష్టిలో ఆనందమును, వినాశములో దుఃఖమునుకలవు. సామాన్యయుద్ధభటులకు తమ శత్రువులయెడల ద్వేషమేమియునుండదు. కాని పాలకవర్గము వారు వారిభయ, స్వార్థదురభిమానముల నుద్రేకపరచి వారి మానవత్వమును పెడదారిని పట్టింతురు. క్రోధద్వేషములతో దట్టింపబడిన మనుష్యుల లొకరినొకరు నలుకుకొందురు; ఏల యనవారు అజ్ఞులను శిరసావహించవలసిన మానవయంత్రములు. అప్పుడుకూడ వారికాచంపుటలో వ్యక్తిద్వేషముండదు. వారు చేయనొల్లనిపనిని శిక్షకుబద్ధులై చేయుచున్నారు. దీనికి తుది

బాధ్యతయంతయు దయాధర్మశూన్యమైన ప్రభుత్వములచే
యని చెప్పకతప్పదు. వారు పాపపుణ్యములెరుగని ప్రజలను
బంధించి వారిమానవత్వమును రూపిమాపిరి. ఐశ్వర్యమును
సృజింపగలవారిచే సైనికబలము, నావికాబలము వాయువిమాన
దళము మొదలగు విధ్వంసకాగారమున కదము త్రొక్కించు
చున్నారు. మనము హత్యలను కీర్తించుచు దయ సిగ్గుచేటగు
పనియని హేళన చేయుచున్నాము, సత్యబోధలను నిషేధించుచు
నసత్యప్రచారమును సాగించుచున్నాము; మనప్రజలయొక్కయు
నితరులయొక్కయు, ప్రాణ, మాన, ధన, సౌఖ్యముల నప
హరించుచు ప్రజాహత్యలకును, ఆధ్యాత్మిక వినాశముకును
నుత్తరవాదులమగుచున్నాము. పవిత్రమగు సాంఘికజీవితము
పట్ల నూతనభావములనుకలిగి అన్నిజాతులును స్నేహ,
స్వతంత్రభావములతో సంచరించనంతవరకు శాంతియుండనేరదు.
న్యాయము, స్వేచ్ఛ, ఆత్మ, మావపునియెడల ప్రేమ-ఇవి
గాంధీజీ ప్రాణమనదగును. వీనియెడల చూపబడు విశ్వగౌరవ
భావముమీదనే యీ ప్రపంచ నాగరికత మానవత్వము
ఆధారపడియున్నది. దౌర్జన్యపూరితము, దుఃఖభాజనమునగు
సీప్రపంచమున గాంధీజీ దౌర్జన్యరూపిత్వమొకకలవలె కాన్పించును.
అతనికి సత్య, ప్రేమలేభగవంతుడు; ఫలితములను సరకు
గొనక సత్యప్రేమల నారాధించుడనియే భగవంతుడు మనలను
జూసించుచున్నాడు. 'లాభసాటి' జీవమును కనిపట్టుట్లుకు బుద్ధి

మన కోరికలనుసరించి ఆదర్శమును తగ్గించుటకు మత పురుషులొప్పుకొనరు. వారు మనలనే ఆదర్శపాత్రముకు లేవ నెత్తచూతురు. మనదేశభక్తి మానవకుటుంబముయొక్క ఆధ్యాత్మిక ఐక్యతను చెడగొట్టును. యుద్ధములో పాల్గొనుటకు నిరాకరించి మా విశ్వకుటుంబభక్తిని నిలుపుకొందుము; మతము ద్వారా, మానవపద్ధతులద్వారా మన పభ్రుత్వభక్తిని నిలుపు కొందుము. అధమముమతపురుషులైనను (కై)స్తవదేవదూతల వలె) “మానవునిపీడి భగవంతుని శిరసావహించవలెను.” సంఘము అన్ని దేశములలోకూడ యుద్ధమునే సీతిగానమ్ముకొను వారిచేతులలోనుండుటయే మనకిప్పుడు తటస్థించిన యనర్థము. జయమే అభివృద్ధియని వారిభావన.

‘కుల్లుకుంక’ తప్ప మానవుడు శాంతి, కరుణామయుడై నపుడే సుఖముననుభవించుచున్నాడు. సృష్టిలో ఆనందమును, వినాశములో దుఃఖమునుకలవు. సామాన్యయుద్ధభటులకు తమ శత్రువులయెడల ద్వేషమేమియునుండదు. కాని పాలకవర్గము వారు వారిభయ, స్వార్థదురభిమానముల నుద్రేకపరచి వారి మానవత్వమును పెడదారిని పట్టించుదురు. క్రోధద్వేషములతో దట్టింపబడిన మనుష్యుల లొకరినొకరు నలుకుకొందురు; ఏల యనవారు అజ్ఞులను శిరసావహించవలసిన మానవయంత్రములు. అప్పుడుకూడ ‘వారికాచంపుటలో వ్యక్తి ద్వేషముండదు. వారు చేయనొల్లనిపనిని శిక్షకుబద్ధులై చేయుచున్నారు. దీనికి తుది

డును నిలుచునట్టియు, నందరకును అందుబాటులోనుండునట్టియు ప్రేమతత్త్వమును మరియొకమార్గమును మహాత్ముడు చూపినాడు. ఇప్పటి బ్రహ్మాండమైన వివిధపశుబల ప్రదర్శనముల ముందర సత్యాగ్రహము చప్పిడికార్యకలాపమువలె కాన్పించవచ్చును. కాని చప్పళ్లకును, సంఖ్యల గజబిజికినిలాంగని యమృతమైన మానవాత్మయొకటికలదు. నిరంకుశులు కల్పించు శృంఖలములనది తుత్తినయలుచేయును. మార్చిలో సంభవించిన విషమసమయమున ప్రపంచముకొక సందేశము నీయవలసినదని న్యాయార్కు పత్రికాప్రతినిధి యడిగినపుడు ప్రజ్ఞామిక ప్రభుత్వములన్నియు నేకకాలమందు ఆయుధవిసర్జన చేయవలెనని యతడుచెప్పెను. “నేనిచ్చట కూర్చుండుట యెంతసత్యమో దీనివలన హిట్లరు కనులువిడి నిరాయుధుడగుటయు సంతసత్యమే యగును” “అది కేవలమొక విచిత్రముకాదా?” అని ప్రాశ్నికుడు మరల పృచ్ఛించెను. “కావచ్చును కాని యది ప్రపంచమునకు దాపరింపనున్న సరహత్యాకాండకు స్వస్తిచెప్పను.” “ఎంతటికఠినలోహమైనను అగ్నిహోత్రములో కరుగకతప్పదు; అట్లే సత్యాగ్రహతాపము ముందర నెంతటి కఠినహృదయమైనను కలుగును, సత్యాగ్రహముత్పన్నముచేయు తాపమునకు మేరలేదు... నా అర్థశతాబ్దానుభవములోను సత్యాగ్రహముద్వారా పరిష్కరింపబడని పరిస్థితి యేదియు నేర్పడలేదు.” అని యతడు చెప్పెను. శ్రీమహానవతీతధర్మము; డాని సత్యాగ్రహసరము.

ఈ యవసరము ప్రకటనకావలసినస్థితి యాసన్నమైనది. మానవులీనూత్రమును నిరాకరించినను, ఉల్లంఘించినను మానవజీవితమే దుస్సాధ్యమగు దినములువచ్చెను. యుద్ధ మవసరములేని జీవితముకు కావలసినంతటి స్వార్థత్యాగము లేక పోవుటచేతనే మనకు యుద్ధములు సంప్రాప్తమగుచున్నవి. వ్యక్తి తనవృద్ధియములోనే శాంతినిచూచగొనవలెను. దురభి మానము, స్వార్థము, దురాశ, భయము అనువాని యధికార ముల సతనిలోనున్న యాత్మనాశముచేయవలెను. అన్నివర్గ ములయొక్కయు, కులములయొక్కయు, జాతులయొక్కయు నిజప్రయోజనములను రక్షించిపోషించు జీవితవిధానము కావ లెను; జాతీయజీవితముకును, ప్రపంచక్రమమునకును పునాది యగు ఒకనూతన జీవితవిధానము కావలెను. స్వార్థపూరితము, అజ్ఞానమయమునగు అవిద్యనుండి ముక్తినిొందిన ముక్తపురుషులే శాంతినిరకు పనిచేసి దానిని స్థాపింపగలరు.

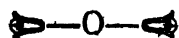
గాంధీజీక్రీ ప్రిపంచవిఖ్యాతిపొందిన జాతీయనాయకుల యొక్కయు రాజకీయవేత్తలయొక్కయు కీర్తినిమించుటయు, నతనివ్యక్తి మరింతప్రేమ పాత్రమగుటయు నాప్రపంచయాత్రలో నేనుకనుగొంటిని. అతడుమానవలోకమున కాపుడని భావింపని 'వ్యవసాయదారు'కాని, ప్యాక్షరీకూలీకానిలేడు. అతడు కృత

యుగమును పునః ప్రతిష్ఠించునని వారు భావించుదురు. కాని మనము దానినంత సుఖపుగ సృజింపజాలము. ఏమన యేజాతి కినిలేనంతటిశక్తి కలిగియు అవమానకరమగు అజ్ఞానమునకు మనము దాసులమైతిమి. జీవితముకొఱకే మనకన్ని శక్తులును ప్రసాదింప బడియుండగ మనము వానిని మృత్యుగర్హమున కొప్ప చెప్పితిమి. సుఖించుటకే స్వప్నముగ మానవసృష్టి యుద్దేశింప బడియుండగ మనమాహక్కును నిర్లక్ష్యముచేసి, సందేహాన్న దమగు కొంతమంది సౌఖ్యముకొరకనేకుల సౌఖ్యముల నపహరించు ధనాధికారాన్వేషణములో మనశక్తులను వమ్ము చేసితిమి. మనమే ప్రమాదములకు దాసులమైతిమో ప్రపంచము కూడ దానికే దాస్యముచేయుచున్నది. మనము ధనాధికారముల కొఱకుగాక ప్రేమను, మానవత్వమును స్థాపించుటకే ప్రయత్నించవలెను. ప్రమాదమునుండి విముక్తి నొందుటొక్కటియే యదార్థమైన స్వేచ్ఛ.

గాంధీజీమోక్షజీవితప్రవక్త. అతని ప్రత్యేక పవిత్రత వలనను, వీరత్వమువలనను లక్షలకొలది ప్రజలతనికి బాసటగ నుండురు. ఆధునిక దేశికులు అనిర్దిష్టమగు సాధారణమంచిని ఆశ్చర్యబద్ధమగు శ్రీరంగసీతులను, సరసమగునటనలను బోధింప గలరేకాని యిట్టియనమానపవిత్ర సాదృశ్యములలోని దివ్య శక్తిని, సత్యస్వరూపమును చూపజాలరు. సత్యవ్రతము సరళత,

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

పవిత్రత, సాధుహృదయము, దుఃఖోపద్రవములందు సంతో
 ఖోత్సాహములు, జీవితమును ప్రేమించుట మృత్యువును
 ధిక్కరించుట, ఆత్మను నేవించుట గతముకు స్వస్తిచెప్పట:-
 సృష్టి ప్రారంభమైనదిమొదలు యంతకంటె గొప్పవిషయములు
 బోధింపబడలేదు; ఎవరును జీవింపనులేదు.

మహాత్మాగాంధీ -- ఒకయంచనా.

హైదరాబాద్ జి. ఆర్.ఎస్. కాలనీ యం. యె.

గొప్పవానిని వాని జీవితములోనే గ్రహింపబూనుట సులభము కాదు. అతనిని స్వయముగ నెరిగియుండినచో నది యొకవిధముగ మరింత కష్టతరమైన విషయము. మనమొకనిని నిజరూపములో తెలిసికొనుటకు కొంతదూరములో నుండవలెను. కాని మహాత్మాగాంధీ కావంతదూరములో నుండుటకును నేనిచ్చగింపను. అతడు జీవించియున్నంతకాలము హరిజన పత్రికద్వారా యతని భావములను గ్రహించుచు వీలైనంతవరక తనికినన్నిహితముగ నుండవలెననియే నా కోరిక.

అయినను ప్రపంచమతనినిగురించి యుప్పుడప్పుడు వేయు ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పవలసియుండును. అతని సమకాలికులలో కొంతమంది యతనినిగురించి యెట్లు భావించుచున్నారో గ్రహించుటయే యీపుస్తకముయొక్క ప్రయోజనమని నేను భావించుచున్నాను.

ఈక్షమాపణతో మన యాధునిక ప్రపంచమును దృష్టి యందుంచుకొని నే నతని నెట్లు గ్రహింతునో చెప్పబూనెదను.

అనేక దేశములలో ననేకరూపములలో తలయెత్తిన విప్లవముల నీయుగముచూచెను. ప్రేమయూనియను ఉద్యమ

మములు, వివిధరూపములు తాల్చిన సామ్యవాదము ~~తాల్చిన~~ లోకమందటను పారిశ్రామిక కార్మికుల హక్కులనుచూపెను. అంతర్జాతీయకార్మిక వ్యవస్థ యీపోరాటముయొక్క ప్రధమ ఫలముకావచ్చును. కాని రష్యాదేశములో నిదిమరికొంత ముందంజవేసెను. అచ్చట పారిశ్రామిక కార్మికునకు ప్రత్యేకమైన యున్నతస్థానములభించెను. సామ్యవాద ప్రభుత్వము, రాత్రింబవళ్లు పనిచేయుచుకానినొకరును, బీదరయితును, బెస్తలు మొదలగు నితరులను కేవలము సురక్షితంబులేదు; కాని వీరందరికిని వడ్డన చిట్టచినరజరిగెను.

జర్మనీలో శాస్త్రీయమైన సామ్యవాదులుగాని, పారిశ్రామిక కార్మికులుగాని గొప్పవిప్లవమును సాధించలేదు; యుక్తిపరులులేక అల్పసీతిపరులునగుచారు గలమరియొక పార్టీ ప్రజాబాహుళ్యములోని ఛోటాబూర్జువాల (పిల్లజమీందార్లు) సహాయమును బడసెను. చెలామణిపెంపుదలలో వారును తమ లాభములను కోల్పోయి నిస్పృహలైరి. కారల్ మార్కుస్ శిష్యులచేనిందింపబడి లేక మరచిపోబడిన యీతరగతి సహాయమువలననే హిట్లరు జయమునుబడసెను.

కాని హిందూదేశమునుండి గాంధీజీ యీపాశ్చాత్య విప్లవములనన్నింటిని సవాలుచేయుచున్నాడు. పాశ్చాత్యదేశములలో నధికారముకొరకు ప్రాకులాడుచున్న పారిశ్రామిక కార్మికులు, పిల్లజమీందార్లు, ఆస్తిపాస్తులుకలవారు, విద్యాధి

కులు - వీరందరును మానవుడు తిండితినవలెనను ప్రధానవిషయమును మరచిపోవుచున్నారు. అతడు యంత్రములను, వర్తకమును, పాత్యపుస్తకమును, లాభములను తినజాలడు. ఇవేవియు లేకుండ మానవుడు జీవింపగలడు. కాని నిత్యము తిండితినకుండ నతడుండలేడు. ఈతిండికొరకు (ఇదిదానంతటదియే యుత్పన్నమగుచున్నట్లు నాగరికుడు, పట్టణవాసి యనకొనును) అతడు హిందూదేశము, చీనా, తూర్పుయూరపు, కన్నడా, అర్జంటైను, ఆఫ్రికాలలో తరచు ఆకలిబాధచే మలమలమాడు లక్షలకొలది నోరువాయిలేని వ్యవసాయదారులపై నాధారపడుచున్నాడు. ఈ యన్ని దేశములలోను వ్యవసాయదారు మానవజీవితమును నిలుపు ఆహారమును తయారుచేయుటకు కొండనక, యెండనక, వాననక, చలియనక, పిడుగనక, పిశాచమనక, తేలనక, పామనక, రాత్రియనక, పగలనక యేటేట చెప్పరాని కష్టముల నింకను పడుచునే యున్నాడు. వేలకొలది వత్సరములనుండి, ఘరుష ఘరుషాంతరము వారిట్లు పాట్లుపడుచునే యున్నారు. ఈలోపున యుద్ధములు, విప్లవములు వచ్చి యతివృష్టి యనా వృష్టులవలెనే వారి కాయకష్టఫలితమునంతను తుడిచివేయుచు వున్నవి. నేటికి వారు మహాత్మాగాంధీని, తమ ప్రతినిధిని కనుగొన్నారు.

భారతదేశములోని కోటానుకోట్ల ప్రజలలో గాంధీజీ శాసనము నెరుగనివా డొక్కడునుండడు. కొండజాతులు,

కోయజాతులు ఆటవికులు కూడ నీదరిద్ర కల్పవృక్షము నెఱుగుదురు, ప్రేమింతురు.

అతడు స్త్రీ డరు తర్ఫీదు పొందినను తిరిగి వ్యవసాయదారుగ మారెను; వ్యవసాయదారు సిరాడంబర బాహ్యవేషమేగాక, మహాత్ముని దివ్యహస్తములచే నిర్మాలిన్యము గావింప నొల్లనంతటి ఛాండసకుగ్రామములో నతడు వసించును. అతడు వ్యవసాయదారుదృష్టితోనే అనగా వివేకము, సిర్మోగమాటము, సరళత, అప్పుడప్పుడు కొద్ది మోటుతనము, హాస్యము, దయ, ఓర్పు, గాఢ మతాభినివేశము, మనకు తెలియకుండ కొన్ని శక్తులు పనిచేయుచుండుననుజ్ఞానము, జీవితమును సమగ్రముగ చూచుట—ప్రపంచమును వీక్షించును.

1928 లో హిందూదేశములో ఆరు నెలలు సంచారము చేసినతరువాత నతనిని కలుసుకొనినపు డతడు చెప్పినమాటలను నేనెన్నటికిని మరువజాలను. “నేను యింగ్లండు వెళ్ళినపుడు నా ప్రజల కేమిచెప్పను?” అని యడిగితిని. “ఇంగ్లీషుప్రజల మాభుజ స్కంధములనుండి తొలగుడని మీరుచెప్పవలెను” అని యతడు చెప్పెను. దీని భావమేమియో గ్రహింపుడు! ఇది సాధింపవలసిన విషయమునేగాక, దాని విధానమునుగూడ సూచించుచున్నది. గమ్యములోను విధానములోను గూడ మన యుగములోని యితర విప్లవనాయకులకును మహాత్మునకును భేదము కలదు. భారత రాజకీయములలో నెట్టి జోక్యమును కలిగించు

కొనకపూర్వము 1908 లో హింద్ స్వరాజ్ అను పుస్తకములో నత డిట్లు వ్రాసెను. “రాజులెప్పుడును తమ కులోచితములగు నాయుధములనే ప్రయోగింతురు. దౌర్జన్యము వారి కుగ్గుపాలతో నేర్పబడెను..... కత్తి యెన్నడును వ్యవసాయ దారును జయింపలేదు. ఇకముందును జయింపజాలదు. అతడు కత్తి నుపయోగించుట నెరుగడు. ఇతరులు దాని నుపయోగించినను భయపడడు.” కనుక గాంధీజీ లక్ష్యమైన వ్యవసాయ దారు స్వరాజ్యము, వ్యవసాయదారు పరిపాలన, వ్యవసాయ దారు స్వేచ్ఛ-దీనికి తగిన సాధనముల ద్వారముననే సాధింప బడవలెను. మానవులను పాలించవలెనను లక్ష్యము కలవారు కత్తిని ర్ముఖింతురు. ప్రతి పాలకజాతియు నీయాయుధమునే చేబట్టును. “పాలక జాతిని” సామ్యవాదులు, కమ్యూనిస్టులు, నాజీలు లేక ఫేసిస్టులు తమ ఆయుధములద్వారా నాశముచేయ కోరినపుడు వారి విజయ మొక పాలకజాతిని మాత్రమే స్థాపించును. భూఖామందులు, ఫ్యాక్టరీ ఖామందులు లేక బ్యాంకు యజమానులు మొదలగువారి చేతులలో నుండుటకు బదులు కత్తి నాజీపార్టీ, కమ్యూనిస్టుపార్టీ లేక ఫేసిస్టుపార్టీ యజమానుల చేతులలోనికి మారుచున్నది. సామాన్య పౌరుడు యథా ప్రకారముగ నలిపివేయబడుచున్నాడు. మరియుక పాలకవర్గము పోజుల భుజములపై కెక్కుచున్నది.

గాంధీజీ ప్రస్తుత పరిపాలకులను త్రోసివేసి తన మిత్రుల నెక్కించవలెనని కోరక వ్యవసాయదారుల భుజములపై నొక పాలకజాతియొక్క భార మెప్పటికిని లేకుండ చేయవలెనని కోరుచున్నాడు. కనుక నతడు భుజబలము కలవాడును లేనివాడునుకూడ నుపయోగించదగిన ఆయుధమును కనిపెట్టుటకే తన జీవితమునంతను వినియోగించెను. అతనిదగ్గర శిక్షనొందినవారు అక్రమ భారములచే కృంగిపోక తమ నిజబలమును గుర్తించి ధీరులవలె నిలువగలరు.

ఉన్నవానిని తరిమి నీవే ప్రజల పీపులపై నెక్కి కూర్చుండక వాడచ్చట నున్నంతవరకు వాని కెట్టినహాయమును చేయరాదని గాంధీజీ చెప్పును; వాడు చివరకు క్రిందకు దిగిరావలెను. అతని యండ, అతని బలము నిర్వీర్యము కావలెను. అతనికి నీవు సహాయము చేయనిచో నిన్ను అనేకబాధల పెట్టెదనని బెదిరింపవచ్చును; ఆ బెదిరింపుల నాచరణలో పెట్టవచ్చును. కాని ఖయ్యదులను చావును కూడి నీవు పరిహసించిననా డతని బెదిరింపులు బెదిరిపోవును; అతని కత్తి మొక్కవోవును. దోషమని నీకుంతరాత్మ నీకు బోధించువని నతడు నీచేత చేయింపజాలడు.

ఈ దౌర్జన్యరాహిత్య విధానము సఫలమగుటకుపూర్వ మనేకకష్టములను తరింపవలెను. దెబ్బకు దెబ్బతీయుట కవకాశమున్నను మరఫిరంగిజ్వాలల నెదుర్కొను సిపాయిలను తయారు చేయుట కష్టము; అట్టిచో తమ్మురక్షించుకొనకుండ నెట్టిదౌర్జన్య

శృంగునైనను సహించు సుచారిలను తయారుచేయుట సులభ
సాధ్యము కాదు. సత్యాగ్రహాలు “నిర్దుష్టమైన బ్రహ్మచర్య
మును, దాక్షిణ్యమును, సత్యమును, నిర్భయత్వమును నరింపవ
లెను” అని గాంధీజీ ముప్పదినవత్సరముల క్రితమే చాటెను.
అజేయమైన యీ సత్యాగ్రహ జీవితరహస్యమును గ్రహించిన
శ్రీ పురుషులన్నియుగములలో నున్నారు ఖయిదులలోను,
క్యాంపులలోను ఒంధింపబడిన జర్మను మతాచార్యులు కొండరీ
మధ్య వ్రాసినయుత్తరములనుబట్టి యిట్టిశీలమిష్టమును తూర్పు
పశ్చిమ దేశములలో సాధింపబడవచ్చునని స్పష్టమగుచున్నది.
ప్రజానామాన్యము కిది సాధ్యమైనవాడు నిజమైన మానవస్వా
తంత్ర్యము, విజయమైన మానవసంఘము సంప్రదించును. తన
శాంతిపై నికుల, స్వాతంత్ర్యపై నికుల అవారయాత్మశిక్షణముపై
నాధారపడు గాంధీజీ “గుంపు, మూక”నుగురించి బాధపడడు.
సామ్రాజ్యమును నిర్మించుటకుగాని, విప్లవముకుగాని కావలసిన
ఫిరంగిమేతనుగురించి యోజించునపుడు నీవు సహజముగ మాన
వులను అచూచు “నిర్జీవపు, ముద్ద”గ చేయుచున్నావు. కాని
గాంధీజీకి “ప్రాణములతో నుట్టిపడు ప్రజాకోటి”లో ప్రతియొక్క
డును (శ్రీ కాని పురుషుడుగాని) తా నెంతపవిత్రుడో యంతపవ
ిత్రుడే. అతడు తనతో సమానమగు విద్యగలవానితో నెంత
నిష్కాపట్యమైన స్నేహము చేసికొనునో విద్యాగంధములేని
వ్యవసాయదారుతోకూడ నట్టి స్నేహమునే చేసికొనగలడు.

అతని దృష్టిలో సామాన్యుడు లేక మల్లివభూయిష్టుడు అగు వ్యక్తియేలేడు. ఇది యతడు బోధించు మెట్టవేదాంతముకాదు; ఇది యతని నిత్య సాధన.

దౌర్జన్యమే శరణ్యమని భావింపబడు యీయుగములో, నెంతటి యుద్ధతుడైనను తయారుచేయజాలనంతటి సైన్య“నికా యము లిచ్చు భద్రత” యొక్కటే శరణ్యమని పశ్చిమదేశము లలో మానవుడు భావించు యీయుగములో, శాశ్వతశాంతిని సాపించుటకు ప్రథమసోపానముగ “ధర్మపక్షమున దౌర్జన్యము కేంద్రీకరింపబడవలెను” అని పెద్ద క్రైస్తవ మతాచార్యుడంత టివాడు నూచించుట తప్ప వేరుగతిలేని యీయుగములో, కంప్లుండి చూడగలిగినచో మన యెదుట నొక దుర్బలశరీరుడు (విశేషారోగ్యము లేనివాడు) అసామాన్య బుద్ధి సంపత్తు లేని వాడు, దివ్యతేజోదీప్తమైన మానవాత్మ బలవత్తర సైన్యము కంటెకూడ బలవత్తరమైనదని ప్రదర్శించుచున్నాడు. తమ సాధుత్వమునందు విశ్వాసమున్నచో సాధుజనులే సదా ప్రపంచమును పాలింపగలరు. వారు హిట్లరు, స్టాలినుల భయమును వీడి మన యుగములోని పురుషోత్తముని యడుగుజాడల ననుసరించిన చాలును.

ఒక మిత్రుని పొగడ్త

శి. యిఫ్. ఆండ్రూసు.

మూడు ఉద్దేశ్యములతో నేనీవ్యాసమును వ్రాయుచున్నాను. ఒకటి; గాంధీజీ శీలములోనున్న గంభీరమైన మతాభినివేశమును స్థలీపులాకన్యాయముగ వివరించుట. రెండు; ఆవ్యక్తిలోని మానవహృదయమును వెల్లడిచేయుట. మూడు; ఆధునిక యుగమున మానవాభ్యుదయమునకు నాదృష్టిలో నతడొనర్చిన నవీన కార్యములు.

I

మహాత్మాగాంధీ మతసంబంధమైన కొన్ని ప్రధానగుణముల నెక్కువగ పరిగణించును. వానిద్వారా భగవంతునియొడల భయభక్తులు గలిగి మర్త్యుడు శాశ్వతకార్యములను చేయగలడు.

మొదటిది-సత్యము. అతని దృష్టిలో నిదియొక దివ్యగుణము. దీనిని వాచా పలుకుట కర్మణా ఆచరించుటయేగాక గుహ్యతిగుహ్యమైన యంతరాత్మలోకూడ బూనవలెను. అబద్ధమాడకుండుట సత్యపథములో నొక ప్రధానభాగమేయైనను, స్వంతమతమువలనదు. హృదయమే సత్యప్రదమని యతడు భావించును. భగవంతుని యవ్యక్తసామము నతడు 'సత్యము'

శ్రీ యథా ఆంధ్రానాం

అని పిలుచునపుడు సత్యమెంత గంభీరమైనదో దోష్టతకమగుచు న్నది. అతడెప్పుడు “సత్యమే భగవంతుడు, భగవంతుడే సత్యము” అని చాటుచుండును. సత్యము సతడెంత యావ్యాయముగ నారాధించునో యతని నిత్యజీవితమే స్పష్టము చేయగలదు. సత్యపథమునుండి యావంత చలించినను దైవదూరుడగును, ఆధ్యాత్మిక శోష కలుగును నెలుతురులో నడచుటకు బదులు అంధకారములో నడచుటయగును.

అసోమా సగ్గమయ

తమసోమా జోతిర్గమయ

మృత్యోర్మా అమృతంగమయ

అను నిత్య ప్రార్థన దీనిని మూడువిధముల స్పష్టము చేయుచున్నది. జ్యోతి అంధకారము, అమరత్వము ఆధ్యాత్మిక మరణము-సత్యసత్యముల మధ్యగల ప్రధాన వ్యత్యాసము యొక్క రూపాంతరములే యని గుర్తింపవలెను.

రెండవ గుణము భగవంతునియందే పీఠము నేర్పరచుకొనిన యహింస. “హింస చేయకుండుట” అని దీనిని తర్జుమా చేయవచ్చును. కాని మహాత్ముడు దీనికింతకంటె గొప్పయర్థము నిచ్చుచున్నాడు. మంచిని చేయవలెననియే దీని భావము. రక్తపూరితమగు యుద్ధముతో మనమెట్టిసంబంధమును కల్పించుకొనరాదు, ఇంతేకాదు; మనకవకారముచేసినవారిని సంస్కరించుట కెట్టిబాధలనైనను సహించు నిచ్ఛాశక్తికూడ నిందులో

నిమిడియున్నది. సత్యమువలె నిదియుచు భగవంతుని నిజస్వభావమే. “అహింసా పరమో ధర్మః” అను నార్యోక్తి కలదు. కనుక మహాత్ముడీధర్మముచు సత్యముతో సంపూర్ణముగ సమస్వయపరచి, దీని మహత్తరశక్తిని శోధించుటకు తన జీవితమునంతను ధారవోయుచున్నాడు. అహింస అసత్యముతో కేవల సాత్వికనిరోధమునుగాక క్రోధ, ద్వేష, దౌర్జన్యములులేకుండ దానిని తీవ్రముగ నిరోధించుటే యగును.

మూడవది, బ్రహ్మచర్యము, పవిత్రత. ఈపేరు సంస్కృతమున “బ్రహ్మ” అనగా భగవంతుడు అను పదమునుండి యుత్పన్నమైనది అని యతడు సూచించుచున్నాడు. మిథున కర్మను కట్టిపెట్టి, దాని సుత్యుష్టవిషయములపై మరలలించిన యెడల నద్భుతపటుత్వమును, దివ్యబలమును గల ఆధ్యాత్మిక శక్తి యుత్పన్నమగునని చెప్పుచున్నాడు. సత్య, అహింసలను నిజముగ నారాధింపగోరువాడు బ్రహ్మచారి కావలెను. వివాహముకూడ మానవ దుర్బలత్వముచే నేర్పడిన రాజీవిధానమని యతడు భావించును, అనగా మిథునకర్మను పూర్తిగ వినశించుటేకాక, ఆచలంపులనుకూడ రాసీయకుండుటే ఈప్రపంచములో మానవుడు సాధించగలిగిన అత్యుత్తమాధ్యాత్మిక జీవితమని యతడు భావించును. సన్యాసతత్త్వ మతనిలో బలవత్తడమగుటచే నత డీవిషయమున కెక్కువ ప్రాముఖ్యత నిచ్చుచున్నాడని నా యభిప్రాయము. అట్లే తన కోరిక యీడ్చువరకు

నతడు చేయు నుపవాసములును నా కర్థము కాలేదు. ఈవిషయము నా కేవగింపుగ నుండునని నేనతనితో ననేకసారులు చెప్పియుంటిని.

గాంధీమహాత్ముడు ప్రథమతః మతపురుషుడు. దైవకృప తేనిదే దుర్మార్గము పూర్తిగ నశింపదని యతని తలంపు. కనుక నతని కన్నిపనులకంటెను ప్రార్థన అతిముఖ్యము. సత్యాగ్రహియైనవాని కన్నిటికంటెను సత్య, ప్రేమస్వరూపుడైన భగవంతునియందు విశ్వాసము ప్రధానము. అతడు మౌనముగ చేయు ప్రార్థనాఫలితముగ సంతర్వాణి యాజ్ఞానుసారముగ కొద్ది నిముషములలో నతని జీవితపద్ధతి యంతయు మాటిపోవుట నేనెఱుగుదును. అతి విషమపరిస్థితులలో సంశయవిచ్ఛేదమగు నొక వాణి యతనికి వినవచ్చును; ఈదివ్యసందేశము వినిపించి నపుడతని విశ్వాసము నీప్రపంచములో నెట్టిశక్తియు చలంప చేయజాలదు. అతడు బహిరంగ ప్రార్థనలలో నిత్యము భగవద్గీతను పఠించును. ఆధ్యాత్మిక జీవితపథమని యతడు భావించు దానినే యీభగవద్గీత మతంత దృఢపఱచుచున్నది.

నా చిరకాల, సన్నిహితానుభవమునుబట్టి నేనుగ్రహించినంతవరకు భగవంతుని గురించిన యతని భావములలో నొక విధత్రైతీయత్వము కాననగును.

II

ఇక నతని మానవసంస్కారము గమనించదగినది. ఇందులో నతిమార్దవములు, ప్రేమాస్పదములునగు ఛాయ లనేకములుగలవు. ఇవి పై నివర్ణింపబడిన తాపనకర్మలతో సమానముగ నెప్పుడును తులదూగగలవు.

మహాత్మాగాంధీ “ఇప్పటి పాల్ ఋషిన త్యముడు” అని రోమనురొలాండు వర్ణించిన వర్ణన నన్ననేక వత్సరములక్రితమే యాకర్షించెను. దీనిలో నెంతయో సత్యముకలదు. పాల్ వలెనే గాంధీజీకూడ మతపురుషులలో ద్విజుల లెక్కలో చేరును. అతడు తనజీవితములో నొక ప్రత్యేక సమయమున “మార్పులేక సంస్కారము” అని మనము పిలుచునట్టి మానవాత్మయొక్క విపరీతమగు మార్పునుపొందెను. అతడు మొట్టమొదట స్త్రీడరు వృత్తినవలంబించెను. అతడెప్పుడును విజయపతాకధారి. తన వృత్తిలోను, మానవజీవితములోను, (తన హృదంతరాళమున) జాతీయనాయకత్వములోను అతడు జయభేరి మ్రోగించెను.

ఇద్దఱు భారతవర్తకులకు సంబంధించిన యొక కేసులో నతడు లాయరుగ దక్షిణాఫ్రికావెళ్లెను. ఇంతవరకు వర్ణము వలనకలుగు నడ్డంకులనతడు దూరమునుండి చూచాయగావిననే గాని తన కేయట్టి యవమానము జరిగినపుడేమగునో గుర్తింప లేదు. అతడు డర్బనునుండి మారిట్ జ్యుడ్జు వెళ్లులోపల నతి భయంకరమైన యనుభవమతనికి గలిగెను. అతడు మొదటి

తరగతిట్టేట్టు కలిగియున్నను రైల్వేయధికారులతనిని బండిలో నుండి బయటకు గెంటివేసిరి. ఎట్టిపరిచయులునులేని యొక క్రొత్తరైల్వేస్టేషనులో నర్థరాత్రివేళ నతడేకాకిగా విడువబడెను. ఈ పరాభవమయిన తరువాత నతడారాత్రియంతయు చలిలో వడవడవణకుచు నచ్చటనేకూర్చుని తిరుగు స్త్రీమరులో హిందూ దేశమునకు పోవుటయాలేక తన దేశీయులనుభవించుచున్న దుఃఖములన్నింటిని తుదివరకును తానుకూడ ననుభవించుటయాయను యాలోచనలో నిమగ్నుడయ్యెను. తెల్లవాఱులోపల నతనికాత్మజ్యోతి ద్యోతకమయ్యెను. దైవానుగ్రహముతో పురుషోచితధర్మమును నెఱవేర్చుటకే యతడు నిశ్చయించెను. వెంటనే పరాభవముతరువాతపరాభవము అతనినెదుర్కొనెను. దక్షిణాఫ్రికాలో నివితేని రోజే యతడెఱుగడు. కాని యతడు ప్రమాణధురంధరుడు కనుక వెనుకచూపు నెఱుంగడు.

ఆరాత్రి కథను గత నవంబరులో డాక్టరు మాట్కతడు చెప్పుచుండగా నేనువింటిని. అతని నూతన నిజజీవితము ప్రారంభ మగుట కిదియేకీలకము. మోటరూపుకల పాల్ముషిలో ద్యోతక మగు కొన్ని గుణములు మహాత్మునిలో కానవగును. మానవున కెన్నడును లొంగని భగవద్విశ్వాసము; పాపమునకు ముఖ్యముగ విషయ సంబంధముకలవానికి, భయవిహ్వలతనొందుట; తానెక్కువగ ప్రేమించువారు పొందవలెనని యతడు కోరు స్థితినుండి పడిపోకుండ వారియెడల కాఠిన్యతవహించుట; అయి

నను తన నపార్థముచేసికొనినపుడు మానవ హృదయమార్దవమును చూపుట.

ఫ్రాన్సిస్ బుషిత్ పోల్చుతగిన విశేషాంశమతనిలో కలదు. అతడుకూడ దారిద్ర్యమునే వరించెను. నేడతనిని “సైగానులోవసించు బక్కచిక్కిన బీదమనిషి” అని యదార్థముగ పిలువవచ్చును. ఏలన అతడచ్చట నణచివేయబడిన పేదలగు గ్రామవాసులతో నారి కష్టములను తానుకూడ భరించుచు నివసించుచున్నాడు. ఫ్రాన్సిస్ తో పోల్చుదగిన రెండు సందర్భములు నాకింకను కండ్లకు కట్టినట్లు స్పష్టముగా కాన్పించును.

మొదటిది డర్బనుదగ్గరనున్న ఫొనిక్సు ఆశ్రమవద్ద నొక నాటి సంఖ్యాకాలమున జరిగినవిషయము. ఎడతెరపిలేకుండ రోజంతయు బీదప్రజల సేవలో గడిపి మహాత్ముడు మానవుడు సహింపజాలనంతటి శ్రమనోర్చి విసీలాకాశము ఛాయలసేద తీర్చుకొనుచుండ నొకవ్యాధిగ్రస్త శిశువుకనిపించెను. అతడా మెను తోడపై నిడుకొని చికిత్సచేసెను, బాలిపుట్టించు ననురాగముతో నామె యతని నాశ్లేషించుకొనెను. ఆశ్రమమువెనుక నున్న గిరికన్యకయొకతెకూడ సచ్చటకూర్చుచుండెను. చీకటి అంతఃకారబంధురమగుచుండ నతడు ‘జ్యోతీ! దిక్కుచూపుము’ అని పిలువెను. సన్నపాడుపు నెను. అతడతి పిన్నవాడైనను ఒక్క నిమిషమునైనను తెరపిలేని సేవచే నతని బక్కశరీరము శుష్కించి యాతడెను. తరువాత ఈ గీతము ప్రారంభమగుటతోడనే యతని

యంత్రరాత్న పృథ్విమయ్యను. రెండవరంగము ఒరిస్సాలో
సంభవించెను. అతడకస్మాత్తుగ శోపించిపోయెను. రక్తపు
పోటు ఉపద్రవస్థితికివచ్చెను; మృత్యువేయాసన్నమైనట్లయ్యెను.
నాకు తంతివచ్చుటతోడనే యతని ప్రక్కనుండవలెనని రాత్రి
యంతయు పయనించితిని. నేనిచ్చటకు చేరునరకతడు రాత్రి
యంతయు విశ్రాంతిలేక సూర్యోదయమున కెదురుగవడుకొని
యుండెను. మేము సంభాషణ ప్రారంభించుటతోడనే యొక
నిమ్నజాతివాడతిదీనముగ ప్రార్థించుచు నతనిని సమీపించెను.
కూరాతికూరమగు నవమానములచే మానవత్వమును శోల్పో
యిన యాదీనుడు సాష్టాంగపడుటతోడనే మహాత్ముని హృద
యము దుఃఖముచే ప్రక్కలయ్యెను; తోడనే యతనివ్యాధియే
మాయమైనట్లయ్యెను.

III

మహాత్ముని (1) ఖద్దరుప్రచారము (2) సత్యాగ్రహము-
ఈ రెండుకార్యములచే నతనిపేరు వందలకొలది వత్సరములు
నిలిచియుండును.

(1) ఈయాధునిక యంత్రయుగములో ప్రపంచరైతు
లోకమునకు గ్రామపరిశ్రమల యుత్పత్తిని బోధించినవారిలో
మహాత్ముడగ్రేసరుడు. కొన్ని ఋతువులలో లక్షలకొలది వ్యవ
సాయదారులు పనిలేకుండ మాడిపోవుచున్నారు. హిందూభేద
ములో సంవత్సరమునకు నాలుగైదుమాసము లిట్లేయుండును.

నను తన సపార్థముచేసికొనినపుడు మానవ హృదయమార్దవమును చూపుట.

ఫ్రాన్సిస్ బుషిత్ పోల్చుతగిన విశేషాంశమతనిలో కలదు. అతడుకూడ దారిద్ర్యమునే వరించెను. నేడతనిని “సైగానులో”వసించు ఒక్కచిక్కిన బీదమనిషి” అని యదార్థముగ పిలువవచ్చును. ఏలన అతడచ్చట నణచివేయబడిన పేదలగు గ్రామవాసులతో వారి కష్టములను తానుకూడ భరించుచు నివసించుచున్నాడు. ఫ్రాన్సిస్ తోపోల్చుదగిన రెండు సందర్భములు నాకింకనుకండ్లకుకట్టినట్లు స్పష్టముగాకాన్పించును.

మొదటిది డర్బనుదగ్గరనున్న ఫొనిక్సు ఆశ్రమవద్ద నొక నాటి సంధ్యాకాలమున జరిగినవిషయము. ఎడతెరపిలేకుండ రోజంతయు బీదప్రజల సేవలోగడిపి మహాత్ముడు మానవుడు సహింపజాలనంతటి శ్రమనోర్చి విసీలాకాశము ఛాయలసేద తీర్చుకొనుచుండ నొకవ్యాధిగ్రస్త శిశువుకనిపించెను. అతడా మెను తోడపై నిడుకొని చికిత్సచేసెను; జాలిపుట్టించు ననురాగముతో నామె యతని నాశ్లేషించుకొనెను. ఆశ్రమమువెనుక నున్న గిరికన్యకయొకతెకూడ నచ్చటకూర్చుచుండెను. చీకటి అంతాభారబంధులమగుచుండ నతడు ‘జ్యోతీ! దిక్కుచూపుము! ఇంతసేపము నన్ను పాడుపు నెను. అతడతి పిన్నవాడైనను ఒక్క నిమిషమువైసను తెరపిలేని సేవచే నతని ఒక్కశరీరము శుష్కించుచుండెను. తియ్యనను జీతము ప్రారంభమగుటతోడనే యతని

యంత్రరాత్రి పూర్తిమయ్యెను. రెండవరంగము ఒరిస్సాలో
సంభవించెను. అతడకస్మాత్తుగ 'శోపించిపోయెను. రత్నపు
పోటు ఉపద్రవస్థితికివచ్చెను; మృత్యువే యానన్నమైనట్లయ్యెను.
నాకు తంతివచ్చుటతోడనే యతని ప్రక్కనుండవలెనని రాత్రి
యంతయు పయనించితిని. నేనిచ్చటకు చేరునరికతడు రాత్రి
యంతయు విశ్రాంతిలేక సూర్యోదయమున కెదురుగపడుకొని
యుండెను. మేము సంభాషణ ప్రారంభించుటతోడనే యొక
నిమ్నజాతివాడతిదీనముగ ప్రార్థించుచు నతనిని సమీపించెను.
కూరాతికూరమగు నవమానములచే మానవత్వమును కోల్పో
యిన యాదీనుడు సాష్టాంగపడుటతోడనే మహాత్ముని హృద
యము దుఃఖముచే ప్రక్కలయ్యెను; తోడనే యతనివ్యాధియే
మాయమైనట్లయ్యెను.

III

మహాత్ముని (1) ఖద్దరుప్రచారము (2) సత్యాగ్రహము-
ఈ రెండుకార్యములచే నతనిపేరు వందలకొలది వత్సరములు
నిలిచియుండును.

(1) ఈ యాధునిక యంత్రయుగములో ప్రపంచరైతు
లోకమునకు గ్రామపరిశ్రమల యుత్పత్తిని బోధించినవారిలో
మహాత్ముడగ్రేసరుడు. కొన్ని ఋతువులలో లక్షలకొలది వ్యవ
సాయదారులు పనిలేకుండ మాడిపోవుచున్నారు. హిందూదేశ
ములో సంవత్సరమునకు నాలుగైదుమాసము లిట్లేయుండును.

పూర్వకాలమున యంత్రములులేని దినములలో వడుకునూలు, చేనేత, యితరగృహపరిశ్రమలు ఇంటిలోని పసిపాపలు మొదలు కొని ప్రతివ్యక్తికి పనికల్పించెడివి; నిమిషము వృథాపోయిడిది కాదు. చాలకాలముమన్ననట్టియు, నిత్యము వాడుకొనునట్టియు బట్టకావలసినంత తయారయ్యెడిది.

యంత్రములమీద తయారగు బట్టవచ్చిన తరువాత, దాని చెౌకదనమునుబట్టి క్రమముగ గ్రామములోని పరిశ్రమలన్నియు నాశనమగుటచేత నధమము మానవలోకములో నగముమందికై నను నిరుద్యోగస్థితి సంభవించెను.

ఇప్పుడైనను అన్నివిధములైన గృహపరిశ్రమలను పునరుద్ధరింపవచ్చుననియు, గ్రామప్రజలందఱును నైతికముగను, ఆర్థికముగను, ననుభవించుచున్న త్సుద్బాధను తద్వారా రూపుమాపవచ్చుననియు పరమవిశ్వాసముకలవారిలో గాంధీజీ ప్రప్రథముడు, అతని యీ సందేశమువలన లక్షలకొలది ప్రజలలో నూతన ఆశాంకురములు పొడసూపెను. అతని సందేశమునకు హిందూదేశములో నాగిపోలేదు. యుద్ధపుటాక్షణి పల్లన భీమాజీ వ్యవసాయదారులందఱును తిరిగి ప్రత్తిపండించుకొని, తమ యిండ్లలోనే నూలుతీయుట, నేతనేయుట ప్రారంభించిరి. కనడామొదలగు ఆర్కిటిక్ ప్రాంతములలోనూడ

దీర్ఘశీతకాల సంధ్యలందు గృహపరిశ్రమలభివృద్ధిగాంచు నూచ నలు కాన్పించుచున్నవి.

(2) అతడు తన జీవితములో నహింసను అనేక నూతన మార్గముల స్వయముగ నాచరించుచు నీ రోజులలోకూడ యుద్ధదౌర్జన్యమునైనను కేవల సత్యాగ్రహముద్వారా నిరోధింపవచ్చునని ప్రపంచమునకు చాటుచున్నాడు. దక్షిణాఫ్రికాలో నతడీ మార్గమున విజయముగాంచెను. డ్రేకన్సుబర్గు కొండలద్వారా ట్రాన్సువాలులోనికి తన “చింపిరిగుడ్డల సత్యాగ్రహసైన్యమును” నడిపినతరువాత స్మట్సు సేనానియతడు కోరిక కోరికలన్నింటిని నెరవేర్చెను; మారణాస్త్రములులేకుండచేయు నట్టి సైతికయుద్ధ మప్రతిహతమని యతడంగీకరించెను.

ఫ్రాన్సిసుబుషిలో నేనిదివరకితనిని పోల్చితిని. అతడు కూడ గ్రామస్థులువడికిన ముతకనూలునే ధరించెను. ఆ కాలములోనతడు వడుకునూలుకు గౌరవమును, ప్రతిష్ఠను తెచ్చి పెట్టెను; అతడుకూడ యుద్ధముచేయుచున్న పేరసెను సైన్యములమధ్య కస్త్రుశస్త్రములులేకుండ ప్రవేశించి తనప్రేమ సందేశముద్వారా శాంతిని స్థాపింపబూనెను. కనుక మహాత్మున కున్న భావములే ఫ్రాన్సిసుకుండెను. కనుక వారుభయులును నేకాశయులే. మహాత్ముడు మఱిత ముందుకువెళ్లెను. అతని

ఖద్దరు, సత్యాగ్రహములురెండు ఉత్కృష్ట “సత్యపరిశోధన
ములు.” వీనిని మానవలోకము తనసంఘజీవితమున చేర్చు
కొనెను. మానవచరిత్రలో నిదివరకెటుగనంతటి విరివిగ నివి
యాధరణకువచ్చెను. జీవించియున్నచారిలో మానవలోకము
నకు కళ్యాణమును, శాంతినికోరు వ్యక్తులలో నతడగ్రేసరుడని
చెప్పకతప్పదు.

గాంధీజీ సారము.

జార్జి ఆరండేలు.

గాంధీజీయొక్క డెబ్బదియవ జన్మదినమును కీర్తించు పుస్తకములో నన్ను పాల్గొననిచ్చుట నాభాగ్యమని నేనుతలంతును. అతడు భారతదేశమునకు చేసిన యసమాన సేవ నెట్టి పుస్తకమును కీర్తింపజాలదు. భారతప్రజలుకూడ నేడట్లుచేయజాలరు; గాంధీజీ జీవించుకాలమునాటి దురభిమానగ్రస్తధూర్వహులులేని ముందుసంతతివారే యట్లు చేయగలరు. అయినను, అతని సమకాలికులు వ్రాసినను ఇట్టి పుస్తక మతని విశ్వాసములోని వివిధ దృక్పథములను గుర్తింపగలదు.

అతని జీవితములో మూడు విశేషములు గమనింపదగినవి. అన్నిటికంటె ముఖ్యమైనది అతని నిరాడంబరత్వము; రెండు తనయొక్క నిజ మూలసూత్రములను ఖచితముగను, ఏర్పడముగను గుర్తించుట; మూడు ఎట్టి జంకుకొంకులు లేని నిర్భయత్వము. ఎట్టిపరిస్థితులలోనున్నను, ఎచ్చోటనున్నను అతడు నిరాడంబరమైన క్రమజీవితమును గడుపును; సదాప్రకాశమానమగు కీర్తి యతని నావహించియుండును. ఎట్టిమర్మము లేకుండ నతనియాత్మ ప్రపంచమునకు విదితమగుచుండును. యెన కసాధ్యమగు మానశక్తి నతడు వినయోగించును.

అతని జీవితము ప్రతి నిత్యవివరములోను మనమనుషుని పవలసిన యాదర్శజీవితము. అది యీప్రపంచార్భాటము నంతను భగవద్దత్తమైన నిరాడంబరస్థితికి తెచ్చును. మానవ కుటుంబమునకును తదితర జీవరాశికిని సౌఖ్యము, ఐశ్వర్యము, శాంతి చేకూరుట కిది యొక్కటే మార్గము.

‘తూచా’ తప్పకుండ నతని జీవితమును మన మనుకని పవలసినదని నేను సూచించుటలేదు. కాని మన మతని జీవిత సారమును మాత్రము గ్రహించి యాచరింపక తప్పదు.

ఆర్భాటములేని యతని నిర్భయత్వము గమనింపదగినది. అది యప్రయత్నము, అట్టహాసరహితము; పెద్దపెద్ద యత్నములతో నతని కవసరములేదు. కానెకోకలు బిగించుట, వివిధ తంతులతో గూడిన అనేకవిధములగు జాగ్రతలు, అనేకవిధములైన తమాషాలు-ఇవేవియు నతని కవసరములేదు. నిర్భయత్వమును చూపవలసిన అవసర మొకటి తటస్థించును; తోడనే యతనిలో నిర్భయత్వ ముట్టిపడును.

మఱియొకవిశేష మేమన అందఱును తన్ననుసరింపజాలని యతడు బొబ్బలిడుడు; ప్రజాబాహుళ్యమును, మూకలను ప్రేమించుడు. నిర్భయత్వ మీశూపమును చాల్చువలెనని యతడు ప్రకటన చేయవచ్చును. మార్క్సినులూధరువలె నతడు “ఇప్పుడు చేయవలసిన పని యిది; ఇంతకంటే నేనేమియు చేయజాలను.” అని చెప్పి ముందంజ వేయును. పదిమంది తడవకుండా

జార్జి ఆరండేలు

నేడు ప్రపంచమునకు విశ్వసాభాతృత్వమును, వెదజల్లు
శ్రీ పురుషులు కావలెను; సరళస్వభావముచే నుత్పన్నమగు
నుదారహృదయులు కావలెను, జీవితముకన్న మిన్నగచూచు
కొను నాశయములచే చోదితులగు పురుషోత్తములు కావలెను.
వారిలో తప్పులుండవచ్చును, ఒప్పులుండవచ్చును. కాని వాశి
హృదయము లెప్పుడును ఆర్తత్రాణపరాయణశక్తితో స్పంది
చుచుండును.

గాంధీజీ యిట్టి యుగపురుషుడు. ఇంతకంటె నెక్కువ
చెప్పవలసిన దేమున్నది ?

భారత సేవకుడు

కోర్కెలు విషయ-వి. యు. ఆచార్య.

గాంధీజీ డెబ్బదియవ జన్మదినమున సీతరులతోపాటు నా యభివందనముల నర్పించుట కపరిమితానందభరితుడ నగు చున్నాను. భారతప్రజాజీవితమున గాంధీజీవలె ప్రధానపాత్రను ధరించినవాడు మరియుకడీకాలమున కానరాడు. యదార్థము వకు భారతదేశము “గాంధీజీదేశము” అని యూరపులోసామాన్యముగ భావింపబడుచున్నది. వాటికను హర్యద్వారమున నొక ఇటలీ ద్వారపాలకునితో జరిగిన సంభాషణను నేనెన్నటికిని మఱువజాలను. నేను నా సంతకముచేసి నా చిరునామాయెచ్చినతరువాత “హిందూదేశమా?” అని యతడు ప్రశ్నించెను; “అవును” అంటిని. చిఱునవ్వుతో “గాంధీ కాదూ!” అని యతడడిగెను. గాంధీజీదేశమా యని యతని భావమని గ్రహించి నేను అవునంటిని. తొమ్మిది సంవత్సరముల క్రిందటి నీయనుభవము నాకు ఇటలీలో ననేకసారులు తటస్థించెను. రెండువత్సరములక్రిందట అమెరికాలో నొక పాఠశాలను హఠాత్తుగ దర్శించుట సంభవించెను. హిందూదేశమును గుఱించి నొద్దిగ ఆశాలురకు చెప్పవలసినదని హెడ్మాస్టరు నన్నుకోరెను. నేనెచ్చటనుండి వచ్చినదియు చెప్పి అయిదునిముషములలో చెప్పవలసినదని ముగించితిని. హిందూదేశమునుగురించి నన్నే

దై నను ప్రశ్నింపవచ్చునని హెడ్మాస్టరు సూచించెను. పై తరగతిలోనున్న యొకపిల్ల చటాలున లేచి “గాంధీజీని గురించి చెప్పుడు” అని యడిగెను. భారతదేశమునకంతదూరములోనున్న, అట్టి వర్గమునుండి వచ్చిన ప్రశ్నకు నేనెంత యాశ్చర్యపడితినో, మీరూహించుకొనవచ్చును. భారతపురుషులలో నుత్తమోత్తముడనియు, భారత స్వాతంత్ర్యముకొరకు పోరిన యప్రతిహత వీరుడనియు, భారత బుద్ధిసూక్ష్మత, భారతాత్మ యతనిలో మూర్తీభవించెననియు ప్రపంచ మంతటను గుర్తింపబడెను. ఈ యాత్మశక్తి యెట్టిదో హిందూదేశములోనున్న మనకు తెలియును. ప్రకృతిని మించిన శక్తిని గుర్తించుట; తన జీవితముయొక్క అన్ని వివరములలోను మానవుడు భగవంతునిపై నాధారపడియున్నాడని గుర్తించుట; ప్రాపంచికవిషయములకంటె నైతిక, యాధ్యాత్మిక విషయముల ప్రాముఖ్యతను గుర్తించుట; నైతిక యాధ్యాత్మిక శక్తుల నన్వేషించుటకును సాధించుటకును శారీర విషయసౌఖ్యములను తిరస్కరించుట; ఈయాశయముల యుత్కృష్టతలోనె గాంధీజీ గొప్పతనము కలదనువిషయమును హిందూదేశమునెరిగినవారెవరును శంకింపదు.

ఈ యాశయములు సర్వత్రా దూషింపబడుచున్న యిహలోకాలలో భారతపుత్రులలో వీనిని వున్నప్రతిష్ఠించి ప్రపంచమునకు ప్రసాదించుచున్న మహాత్ములకు యావత్భారతమొంబునపడియున్నదని చెప్పక తప్పదు. విషయోద్యోగపరమైన

యుగమున గాంధీజీ (ఆత్మీజమును) ఆత్మతత్వము నుద్ధరించి యనుకరింపగోరుచున్నాడు.

అతడన్నతత్వతానివారణద్వారా భారతదేశమునకు మరియొక యమూల్యసేవ చేసెను. భారతదేశమును ప్రేమించు వారందరును యీవిషయమున నతని శాశ్వతకృతజ్ఞతకు పాత్రులగుచున్నారు. ఇతఃపూర్వ మనేకమంది మతసంస్కర్తలు వర్ణవ్యవస్థను విమర్శించియుండినను గాంధీజీనలె భారతస్త్రీపురుషుల యన్నతత్వతాభావములలో నింత జయప్రసమైన విప్లవమును మరెవరును కలిగింపలేదు. భారతకళంకమొకను పోలేదని మన మొప్పుకొనక తప్పదు. ఇది సాంప్రదాయబద్ధమైన హిందూ మతముతో గుదిగుచ్చబడుటయే దీనికి కారణము. కాని భారతాత్మ మేల్కొనినది. ప్రధాన కులదుర్గములు పునాదులవరకు చలించినవి. అవి కూలుటకీక కాలముకొరకు వేచియున్నవి. ఈ కళంకమును హుళూహుళులో గాంధీజీ పద్ధతులను గురించి బేదాభిప్రాయములుండవచ్చును. పొందిన ఫలితములను గురించి (యీలభిని పొందినవారుకూడ) యేకాభిప్రాయము కాకపోవచ్చును. ఏమయినప్పటికిని గత యరవై సంవత్సరములలో అన్నతత్వము గురించి భారతదేశదృష్టి చిత్రముగ మారిపోయె ననుట నిస్సందేహము. ఇది యంతయు మహాత్ముని ప్రభావమే.

నేడు మన మతని యభినందించుచున్నాము. అతని నాయకత్వము, సేవ మన పుణ్యభారతమాత కింకను అనేకవత్సరములు లభించును గాత !

గాంధీజీ-వారధి, సంధానకరణి

ఎర్రెన్ను బార్కరు.

నేను గాంధీజీని రెండుసార్లు కలిసికొనిని. మొదట 1931 లో నతడు రాండుటేబిలు సమావేశమునకు వచ్చినపుడు మాయింట బసచేసెను. రెండవసారి 1937 లో నేను హిందూ దేశమునకు వెళ్ళినపు డతడు సముద్రప్రాంతమున జుహూలో చికిత్సపొందుచుండెను.

అతడు కేంబ్రిడ్జి నందర్శించినప్పటి విషయము లింకను నాకళ్ళకు కట్టినట్లుగపడును. నేను ప్రార్థనాకాలమున క్లేడు కన్యతో నతని గదిలో నుంటిని. సాయంకాల భోజనమయిన తరువాత నతడు మాగదికి వచ్చి రాటమును త్రిప్పుచు కాలి బంటియాట, రగ్వీయాట మొదలగు సామాన్య విషయములను గురించి చర్చించెను. కాని మేము ముఖ్యముగ గొప్పవిషయములను గూడ చర్చించితిమి. స్లేట్ మహాశయుడు మాదృష్టి నాకర్పించెను. పరిపాలకులు, రాజులు అట్టైశ్వర్యములనువాంఛింపక సేవాధర్మము లభించెనను తృప్తితో కొద్ది వేతనములతో జీవింపవలెనను స్లేట్ భావముల నతడు వెలిబుచ్చెను. ప్రభుత్వము అధికారమును, హోదాను కలిగియుండవలెననియు దానికొరకు కొంతయాదంబరము, అట్టహాసము, వేషభాషలు

యుండవలెననియు నేను వాదించితిని. ఈవిషయమున మాకం
గీకారము కుదరలేదు. కాని నేను అల్పాశయగ్రస్తుడనై వాదిం
చితినిని గుర్తించితిని. తరువాత హిందూదేశ రక్షణను గురించి
చర్చించితిమి. శాంతిని కాపాడవలెననియు, దండయాత్రలు
భయము, దోపిడిగాండ్ర భయము నెదుర్కొనుటకు రక్షణ
సైన్యముండవలెననియు, సీరక్షణసైన్యమునకగు ఖర్చు మాటి
మాటికి మారుచుండు వోట్ల బలముపై నాధారపడరాదనియు
దీనికి పూచీ యవసరమనియు, భారత అసెంబ్లీపెత్తనము పనికి
రాదనియు నేను వాదించితిని. జవాబుగ గాంధీజీ యొకసాదృ
శ్యమును తెచ్చెను. “అడవి జంతువులు ఒక గ్రామములోపడి
నిత్యము ప్రజాక్షోభ కలుగజేయుచున్నవనుకొనుము. గ్రామ
స్థుల ఆస్తులను జీవితములను రక్షించుటకొకయుదారప్రభుత్వము
గ్రామముచుట్టు నొకరక్షణప్రాకారమును నిర్మించుననుకొనుము.
కాని యాగోడకగు ఖర్చు భరింపరాని పన్నులభారమును ప్రజ
లపై వేయునపుడాభారముచే కృంగిపోయినవారి జీవితములే
దుస్సహములగును. ‘మేము సహింపలేని జీవితప్రమాణమునకు
గురియగుటకంటె మాకు చిరపరిచితమైన యీజంతువుల దాడి
పక్షన కలుగు నుపద్రవమే మేలు’ అని వారనరా?” అని యత
డనెను.

మేము మాట్లాడిన రెండు విషయములును గాంధీజీ
బోధించు ప్రేమ, ప్రేమతోకూడిన సేవాత్మ్యము అను రెండు

గుణపారములను నాకు జ్ఞాప్తికి తెచ్చెను. నే నొక ప్రవక్తతో మాట్లాడుచుంటినని యెఱుగుదును. కాని నేను నా యింగ్లీషు జాతీలక్షణమును విడువజాలకపోతిని, మంచి నేవకు మంచి జీతముండవలెను, జీతమువల్లనే యది వృద్ధికావలెను, శాంతి, క్రమము లేర్పడవలెనన్న యుద్ధము, అక్రమము, అరాజకముతో పోరు నలుపవలెను, వాటి రక్షణకొఱకు గొప్ప ప్రయత్నములు గావింపబడవలెను. ఈ భావములు, నా జాతీలక్షణములు; ఇవి నన్నావరించెను. నా స్వభావమును అడచుకొనజాలకపోయినను అంతకంటె నుత్కృష్టశక్తి యేదియో యున్నట్లు నేను గుర్తించితిని.

గాంధీజీ వెళ్ళినతరువాడ సతనియందు సంగమించిన వివిధశక్తులనుగురించి నేనాలోచింప మొదలిడితిని. పృథ్వీయంతటిలోను సామరస్యము ననుభవించుచు, జీవరాశి సంతోష ప్రియించుచు, సరళదారిద్ర్యజీవితమును వరించిన ప్రాన్నిసుముషి యొకవంక; యోజనాపరుడు, వేదాంతి, యెంతటి తర్కమునైనను సమర్థించుచు నతినిశితమైన భావములను ఛేదించుకొని పోవు థామసు ఆక్వినాస్ ఒకవంక, వ్యవహారదక్షత, దానిని బ్రహ్మణుడు న్యాయశాస్త్రప్రవీణత గలిగి పర్వతాగ్రములవలె దిగివచ్చి లోయలలోని వ్యాపారములను నడుపగలదక్షత యొకవంక; ఇన్ని యతనిలో మూర్తీభవించెను. మన మందఱము ముఖ్యముగ మహాత్ము సర్థముచేసికొనాలము. అతడు మనలో

చాలమంది కగ్రాహ్యుడు; అతడు పరిపూర్ణుడు; అతడు కేవల మొక ప్రాన్తి నేయైన గ్రహించుట కష్టము కాదు. కాని యది ప్రపంచమునకును, అతని దేశీయులకును నంత యుపయోగకరము కాదు; సేవ కనకూలమును కాదు. ఆ మిశ్రమములోనే శక్తి యిమిడియున్నది. అతడు సర్వతోముఖుడు; కనుకనే ప్రపంచమునకంత చేయగలిగెను; ప్రపంచమున నంతటివాడయ్యెను. నేనిక నొకప్రధానమైన తుది విషయమును చెప్పలవలసి. ప్రాన్తిను, భామసుఖుషు లిరువురతో వ్యవహారక్షత, న్యాయశాస్త్రనిపుణత యితనిలో కలిసినని చెప్పితిని. భారత సాంప్రదాయక భక్తి, వైదికమతము; పాశ్చాత్య సాంప్రదాయక పౌర, రాజకీయస్వాతంత్ర్యపిపాస, - ఈ రెండును మిశ్రమమయినవని చెప్పుట మఱింత యుక్తము, న్యాయము అని నాయభిప్రాయము. ఈమిశ్రమమువలననే యతడొక వారధియైనాడు. తన దేశీయులలో రాజకీయముల నీయప్రాపంచికరూపమున ప్రవేశపెట్టినాడు; దానితో మతసాంప్రదాయమును ముడిపెట్టినాడు; తనది కేవల రాజకీయాందోళన కాదనియు, తాను కేవల ఆందోళనపరుడను కాననియు తన దేశముయొక్కయుద్యమము రాజకీయ మోక్షమును మించిన యుత్తమజాతిదనియు, బ్రిటిషు ప్రజలచే మెప్పించినాడు. అతడు ఒక్క తన దేశీయులను, బ్రిటిషు ప్రజలనుమాత్రమేగాక పాశ్చాత్య ప్రజల నందఱను ఆకర్షించినాడు. ఐహిక ఆముష్మికములను క్షీరసీరముల

వలె మేళవింపజేసి, వానికన్యోన్యశ్రయమును కల్పించినవాడీ యుగమున యుగపురుషుడు కాకుండ నెట్లుండగలడు?'

కనుక నాముష్మికమును ఐహికముతో కలిపి రెంటికిని సమానాదరణమును చూపగలిగిన గాంధీజీని నేను కీర్తించుచు న్నాను. ప్రాచ్య, పాశ్చాత్యులమధ్య వారధియై అంతర్జాతీయ సమన్వయమున కపారసేవచేసిన యోగీంద్రుని నేను కీర్తించుచు న్నాను. తన దేశజీవితమున ప్రతియింటికిని కావలసిన ప్రాణా వసరములను గుర్తించి చాటగలిగిన వ్యక్తిని నేను కీర్తించుచు న్నాను. అతని రాత్నచక్రమే దీనికి నిదర్శనము. హిందూదేశము గ్రామసీమ; భారతగ్రామమును చూచునపుడు వృధయగుచున్న మానవశక్తికి విశాల సావకాశములను కల్పించి నిండుజీవితమును ప్రసాదింపవలసినదను ప్రజాక్రందన వినిపించును. గ్రామములలోనికీపరిశ్రమ వచ్చినపుడే వాటి కార్థికమోక్షము వచ్చును. గ్రామార్థికమోక్షమే భారతమోక్షము. దీనికొక గాంధీజీ నలిపిన సేవ యనమానసేవగ పరిగణింపబడును.

నేను కని, విని, చదివినవానినిబట్టి నాలో నీభావములుప్ప తిల్లినవి. ఇంతకుమించి నాకు తెలియకపోవుట నాదురదృష్టము. నాకు తెలిసినంతలో గాంధీజీ తనదేశముకును, ప్రపంచముకును మూడు ముఖ్యవిషయములను బోధించినాడు— ప్రేమకొరకు ప్రేమతోపనిచేయుట; దౌర్జన్యములేకుండ పనిచేయుట ; అన్ని శక్తులను పూర్తిగ వినియోగించునట్టి నిండుజీవితమును నిర్మించుటకొక్కభూధివేగాక చేతులనుగూడ వినియోగింపవలెననుట.

అతని నామము నొక జ్యోతి యావరించెను

తారెన్ను బిరియను.

నాకు హిందూ దేశ రాజకీయములు తెలియవు; అచ్చటి కళలద్వారా నేను దాని నెఱుగుదును. నేను గాంధీజీ రాజకీయజీవితమును గుఱించి చెప్ప సాహసించను. అతని విధానము లోనున్న వివరములు నాకగ్రాహ్యములని నేను చెప్పగలను. కాని యీకాలము అనేకవిధముల మానవలోకమున కొక మచ్చ యని చరిత్ర వ్రాయకమానదు. క్షుభితమై, దుఃఖిపూరితమైన యీ ప్రపంచమును ఆత్మయు, దానివలన సృజితమై జీవిత కార్యకలాపమున ప్రవేశించు విషయములు మాత్రమే యుద్ధరింపగలవనుభావము నాలో దినదినప్రవర్ధమానమగుచున్నది. గాంధీజీ యిట్టి శాశ్వత, ఆత్మవిషయములకొరకే జీవించుచున్నాడని నేను భావింతును. దీనివలననే యతని నొక తేజ మావరించియున్నది.

ఒక జీవిత విధానము.

బెకల్ యుజ్. ఒక సతి.

ఘూర్జిల్లుచున్న ఆధునికప్రపంచమున తన జీవితకాలము లోనే గాంధీజీనామ మొక వ్యక్తినామముగ గాక యొకజీవిత విధానముయొక్క పేరుగ పరిణమించెను. ఒకవంక దౌర్జన్యము హద్దులుమీటి పెచ్చుపెరుగుచుండ నీజీవితవిధానము పునరుద్ధరింపబడుటలో విశేషార్థము గలదు. గాంధీజీ వెనుతిరుగక తన మార్గమున చొరుచుకొనిపోవుచుంటవలన లక్షలకొలది ప్రజల వలెనే నాకును ఈప్రపంచమున పెచ్చుపెరుగుచున్న నిరంకుశత్వము నెదిరించు దైర్యసాహసము లలవడుటచే నేను నాకృతజ్ఞతను, అభివందనములను ఇందుమూలముగ తెలియబఱచుకొనుచున్నాను.

కిని మఱువజాలను. అతడిప్పుడు చింపిరిగుడ్డలుగల భారతదున్నులతోనుండెను, ముఖము ముదిమి తేటి తాపన చిహ్నములతోనుండెను. ఆనాడు అతి శీతలముగనుండెను. అతడు వెచ్చదనము కొఱకు చేతులుకాచుకొనుచు భారతీయులెట్టి దృష్టితో వర్ణవ్యవస్థ యంతరార్థమును గ్రహింతువో నాకు బోధింపసాగెను.

నాకాలమున గాంధీజీకున్నంతమంది యనుచరులును మఱెవరికినిలేరు, అతనివలె పరిస్థితులను తాఱుపూఱుచేయగలిగినవారులేరు, ఒక ఖండములోనేగాక యనేక ఖండములలో నతనివలె భావప్రపంచమును మార్చగలిగిన వారులేరు. 1903 లో నేను కలిసికొనిన యువకలాయరులో నింతటి యాధ్యాత్మిక శక్తి దాగియున్నదని నేనూహింపజాలనైతిని.

గాంధీజీ — కాంగ్రెసు

బాబూ భగవాన్ దాసు.

ఇప్పుడు ముగియవచ్చుచున్న యిరువదియవ శతాబ్దము లోని మొదటి నాలుగుశతాబ్దముల త్కుభేదమానవచరిత్ర కొద్దిమంది పేరుమీదుగ వ్రాయబడును. వీరిలో నగమునకు లోపుమాత్రమే నేడు సజీవులై యున్నారు. వీరిలో గాంధీజీ యొకడు. ఇంతేకాదు; అతడు వీరిలో ననమానుడు. ఏలన ఆర్థిక, రాజకీయములలో దౌర్జన్యరహిత ఆధ్యాత్మిక తత్త్వమును పుష్టించిన బ్రహ్మయితడొక్కడే! బుద్ధునితరువాత హిందూదేశచరిత్రలో వింత నైతికశక్తిని మనము కనిగిని యెఱుగము. “వర్తమానము” “భూతకాలము” లోనికీమాటి “వర్తమానము”న కెప్పుడునునుండు అనమాన ప్రాముఖ్యత నశించికాలములో కలిసిపోయినపుడు భవిష్యచ్ఛరిత్రకారు డతనిని ఇతరులతోపాల్చి వ్రాయవచ్చును. కాని నేడు గాంధీ మహాత్మునివ్యక్తి యద్వితీయమైనది.

కనుక సహజముగ నాకతనియందపార గౌరవముకలిగెను. అతని తాపసస్వభావము, ఆంతరంగికాగ్ని, పట్టుదల, తాపసులకుండునట్టి పవిత్రత, గాఢాశయశక్తి, శరీరమును దగ్ధముచేసి వశపరచుకొనుట;— ఇవి నాకతనిపై విశేషభక్తిని కూడ కలుగజేసెను.

కనుక మహాత్మాగాంధీయొక్క యద్భుత భారతరాజ కీయ నాయకత్వమును నేనెక్కువగ కీర్తింతును, అతని తపస్సు లోనున్న పవిత్రత, సర్వభూతదయాభుత్వము, జితేంద్రియత్వము, ధీరత సాటిలేనివి, ఎట్టి “విపరీత” పరిస్థితులలోనైనను, ఎట్టి సంకటావస్థలోనైనను (అతని నెప్పుడును ఇవి యెదుర్కొను చునే యండెను) అతని నడవడికనుగురించి “ఎట్టి రంగములోను అల్పబుద్ధినిచూపి యెఱుగడు, అల్పకార్యమునుచేసి యెఱుగడు” అని చాటకతప్పదు. శత్రువులుకూడ నతని యుదారతను మర్యాదను చిత్తస్థైర్యమును భారతసేవకొఱకు విశాంతిలేకుండ తన మనస్సును, బుద్ధిని చివరకు కాయమును సమర్పించుటను ఒప్పుకొనక తప్పినదికాదు, తఱచువారతనికోరికల నంగీకరింప వలసి వచ్చెడిది.

ఇట్టి భావములచే ప్రేరితుడనై నేనీసమయమున నతనిని భట్టువలెపొగడి తృప్తినొందజాలను. మహాత్ముడు పొగడికలతో నిదివరకే విసుగుచెందినాడు. కనుక గతపదిహేనువత్సరముల నుండియు నతని యుత్కృష్టకార్యములనుగుఱించి నేను చేయు చూస్తూ విమర్శనలను నేడు (కొన్నిసూచనలతో) చేయదలంచి తిరిగి మహాత్ముని భారతపునరుద్ధరణ ప్రయత్నములనుగుఱించి నేను చేయు విమర్శలు నాయాధికమైన తెలివితేటలవలన శలిగి నవికావు; అని ప్రాచీన విజ్ఞానసాంప్రదాయముపై సాక్షాద పడినవి.

ప్రపంచపరిస్థితి — ముఖ్యముగ భారతపరిస్థితి.

మానవప్రపంచము 1918 లో నాలుగేండ్ల నరకము నుండి బయటపడినది. కాని యదియెట్టి సంస్కారమును పొందక తిరిగి యుద్ధజ్వాలలతో నిండియున్నది. పైను అంతఃకలహములతో నేలమట్టమయ్యెను, చివరకు ఫ్రాంకోకు, ఫ్యాసిజముకు విజయముచేకూతెను. మృత్యుగహ్వరమునుండి బయటపడుటకు చీనా జపానుతో యుద్ధముచేయుచున్నది. శృంఖలాబద్ధమై, నిర్ధనమై, నిర్వీర్యమై, ఆధ్యాత్మికతను కోల్పోయిన భారత దేశము దార్జన్యరహిత, ఆర్థికరాజకీయ పోరాటమున మునిగి యున్నది, కాని దార్జన్యముతోకూడిన మతకలహములచే నిది తరుచు బాధపడుచున్నది. భారతదేశములో మతముపేరిట నూరేగు దుర్మార్గప్రవృత్తిగల రాజకీయ “నాయకులును,” బ్రిటనుయొక్క రాజ్యతంత్రమును దీనికి కారణము. మతమును లాభసాటి వృత్తిగచేసికొనినవారివలన రెండుమతములును తమ నిజప్రయోజనములనుకోల్పోయి వక్రగతిని అవినీతిని చెడు మార్గములనుపట్టెను. బ్రిటిషు “రాజనీతికోవిదులు” యీ సాకును తమ లాభముకొరకు వినియోగించుకొనుచున్నారు. ఒకదేశము ఒకజాతి లేక కులము ఘటియొకజాతిని దేశమును లేక కులమును వశపఱచుకొని దాస్యమునందుంచుకొనినగాని యభివృద్ధినొందజాలదు అను పాశ్చాత్యభావమే యీ రెండు సంగతిములకును సమానప్రయోజనములు లేవనియు నొకదాని

యనర్థముమీదనే రెండవదాని యభివృద్ధి యాధారపడియున్నదనియు బోధించుచున్నది. బ్రతుకుకొఱకు పోరుతప్పదను న్యాయమును కనిపెట్టితిమని బడాయికొట్టెదరు. పై భావము దానిఫలితమే! జీవితము మైత్రిమీదను సహకారముమీదను ఆధారపడియున్నదను కళ్యాణదాయకమైన ప్రధానచట్టము నిది మఱచిపోయెను; నిర్లక్ష్యముచేసెను. దీని ఫలితముగ హిందూ దేశమంతయు ఘరస్పరము అనుమానద్వేషములతో నిండిపోయెను. గౌరవమును, మర్యాదను, శాంతినికోరు ప్రతి హిందువునకు, మహమ్మదీయునకు జీవితము భయపూరితమయ్యెను. “హిందూమహమ్మదీయ, బ్రిటిషుశక్తులు మూడింటిలోను ఏరెండుశక్తులు కలిసినను మూడవదానికంటె బలవత్తరమగునని” గోకేలు చాలకాలముక్రితమే వచించెను. తదనుసరముగ 1930-31 లలో లండనులో జరిగిన మూడు రౌండు టేబిలు సమావేశముల ఫలితముగ రెండుసంఘములను శాశ్వతముగ వేఱుచేయు ప్రత్యేక నియోజకవర్గములు స్థాపింపబడినవి. దీని ఫలితముగ ప్రతియుద్యోగశాఖలోను, డఫ్తరులలోనుగాయితల పెద్దయుద్యోగమువరకు, కులములవారీ పంపకమను కులతత్వమురేకైత్తినది. సహజముగ ప్రజాసామాన్యమునందుబాటులోలేని తెలివి యీ యుద్యోగములలో నుండును; అధికార ప్రాప్తకమంతయు వీరిచేతులలోనుండును. ఈరోజులలో సాధారణముగ సాధికారమనగా దుర్బలులకు మంచివానికి

నిజాయితీగలవారికి సాయపడుటకుబదులు హానిచేయుట, అడ్డములు కల్పించుటయనియే గుర్తింపవలెను.

[బిటిష్ రాజనీతి ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల సేర్పాటు చేసినతరువాత హిందూ దేశములో కులసమన్వయమరింత తీవ్రరూపముదాల్చెను.

“హిందూ దేశమున నీకు సంత్ృప్తికరమైన యభివృద్ధికలదా?” అని 1930 లో ఢిల్లీలో నొకపత్రికాధిపతి మహాత్ముని ప్రశ్నించెను. కొంచెముసేపుఆగి మహాత్ముడు “కలదు. కాని నేనొక్కొక్కప్పుడు భయపడుచుందును. అడుగునుండి యభివృద్ధికలుగుచున్నది; అది యుక్తమే. కాని హిందూమహమ్మదీయభేదములే పెద్దయడ్డంకి. ఈవిషయమున నాకంత యభివృద్ధికాన్పించదు. కాని యిది కలకాలముండదు. స్వార్థరహితముగ నున్నది కనుక ప్రజాహృదయము నిర్దుష్టముగనున్నది ఉభయసంఘముల ఆర్థికరాజకీయకష్టములు సమములే” అని యతడనెను.

ఈ కష్టములు ఉభయులకును సమములేయనుట నిశ్చయము. అయినను దీనినిగుఱించి వారికి నచ్చచెప్పి వారిలో నైకమత్యము నేల యతడు చేకూర్చలేదు? “ఆకష్టము దానంతటదీయే విడిపోవును.” నిజమే! శాంతియుతముగనా లేక స్పృయినుదేశములోవలెనా? మొదటిదానికేమైన నాస్కారమున్నదా? “స్వార్థరహితముగనున్నదికనుక ప్రజాహృదయము

నిర్దుష్టముగ నున్నది” అని యత్నపడును. ఇది యతిశయోక్తి కాదా? చీనా జపాను మొదలగు ఆసియాఖండములలోవలెనే హిందూదేశములో వ్యవసాయదారులే “ప్రజ”యగుచున్నారు. అది ప్రతిచోటను అతి “వ్యక్తిపరము” “స్వార్థమయము” అది “నిర్దుష్టము” “స్వార్థరహితము” అని యొప్పుకొనినను మతము యొక్క ప్రధానాంశములను గురించియు న్యాయమైన సాంఘిక వ్యవస్థకు కావలసిన మూలసూత్రములను గురించియు తగిన జ్ఞానము విద్య దానికి కలదా? ఈ చిక్కు శాంతతటదయే శాంతముగ విడిపోవునది కాదు. అన్నిమతములకును సమానములగు ప్రధానవిషయములను గురించియు, న్యాయమైన సాంఘికవ్యవస్థకు కావలసిన ప్రధానసూత్రములను గురించియు సరియైన ప్రబోధ మవిరళముగ జరిగినవిశాదటనే యిది సాధ్యమగునని మాబోంట్లు కొందరు భావించురు.

కాంగ్రెసుయొక్క స్థితి.

కాంగ్రెసు సలుపు ఆర్థిక రాజకీయపోరాటము చాలవరకు స్థూలముగ దౌర్జన్యరహితమేయైనను మానసికముగ నట్లుండుటలేదు. కాంగ్రెసులోనే కుల్లు బయలుదేరినది. కాంగ్రెసు పదవులకొరకు జరిగిన యెన్నికలలోనే వోట్లపెట్టెలను కొట్టివేసిరి; దొంగిలించిరి; తగులబెట్టిరి. లాతీల్ నువయోగించిరి; అనేకమంది శూతగాత్రులైరి. ఒకడు అమాంతముగ చంపివేయబడెను. గాంధీజీ హరిజనపత్రికయే దీనికికావలసినంత

సాక్ష్యము నీయగలదు. ఇంకను కావలసినచో 1938 లో త్రిపురీకాంగ్రెలో గావింపబడిన “అవినీతి నెదిరించు” తీర్మానమే సాక్ష్యము. అయినను ఎన్నుకొనువారిసంఖ్యనుబట్టియు, ఎన్నిక పొందేవారు విశాలతనుబట్టియు, నివి “తొలిప్రయత్నములు” అను విషయమునుబట్టియు నిట్టి విషాదసంభవము లింకను అనేకములు లేకుండుటయే ముదాహరణగా విషయము.

వ్యాధి కారణము.

మహాత్ముడవలంబించిన యమూల్యపద్ధతులు మొత్తము మీదను, ప్రస్తుత పరిస్థితులనుబట్టియు ననమానమైనవనుట నిస్సందేహము; అవి ప్రజాహృదయములొ నద్భుత ప్రబోధమును గావించెను. కాని యవి పొందవలసిన జయము నేలపొందలేదు? నాయకత్వములోనున్న గొప్ప దోషమే దీనికి కారణము. భారతదేశ ప్రస్తుత పరిస్థితులనుబట్టి దౌర్జన్యరహిత సహాయనిరాకరణమే శరణ్యమని మరల చెప్పకతప్పదు. ఈపద్ధతివలన గాంధీమహాత్ముడు భారతప్రజలకొక యిచ్చాశక్తిని, అమూల్య ఆయుధమును స్రవించెను. ఈపద్ధతి ప్రజలయొక్క ప్రాచీన సాంప్రదాయముకును, తత్త్వముకును అనుగుణ్యముగ నున్నది. ధర్మకూర్చునుట, ప్రాయోపవేశము, ఉపనాసము, ఆజ్ఞాభంగము, దేశత్యాగము, రాజత్యాగము, ‘ధాజా తత్ర విగ్రాహ్యతే’ (రాజుపై యవిశ్వాసమును ప్రకటించుట):- అధికారదుర్వినియోగము జరిగినపుడు ప్రాచీనగ్రంథములిట్టి సత్యా

గ్రహ పద్ధతులను బోధించెను. శాంతిమార్గము లన్నియు నిష్ఫలములై నతరువాత, ప్రత్యేక పరిస్థితులలో, సాయుధయుద్ధము కూడ సంగీకరింపబడుటయేగాక ధర్మముగకూడ విధింపబడెను.

ఈ గొప్పప్రయత్నములన్నియు ఫలించకపోవుటకు విశేష లోపమొకటి యుండవలెను. ఔషధములలో ప్రధానమైన మూలిక లోపించుటచే వ్యాధికుదరదు. గాంధీజీయు, కాంగ్రెసు “ఉత్తమాధికారులు”ను సర్వజనసౌభాగ్యము నభివృద్ధిచేయుటకు మంత్రివర్గము చేయవలసిన చట్టములకు సంబంధించిన యెట్టి పథకమును స్థాభీపులాకన్యాయముగ సూచించియుండ లేదు. రాబోవు ప్రజాపరిషత్తుసభవారీపని చేయవలెనని వారు వేచియుండిరి. “తమ నిజ” మంత్రివర్గములపై నిట్టి యసంతృప్తి కొద్దిగనో గొప్పగనో యన్ని రాష్ట్రములలోను గలదు. చాల కాలమునుండి మాబోంట్లు చాలమంది యీదోషమునుగురించి కాంగ్రెసు “ఉన్నత మధ్యమాధికారులకు” తెలుపుచు దాని నివారణమార్గమును కూడ సూచించితిమి; కాని లాభములేక పోయెను. బహుశః కాంగ్రెసులో నిప్పుడు బయలుదేరిన యంతఃకలహములు “నాయకుల”యొక్కయు ప్రజలయొక్కయు దృష్టి నీదోషముపైకి త్రిప్పవచ్చును. ఈ లోపమును భర్తీచేయునిచో నీయిరువది వత్సరముల కాంగ్రెసు త్యాగము వృథా యగును.

పై దోషమును చూపించునపుడు కాంగ్రెసు మంత్రివర్గములు చాల కష్టపడి పనిచేయుచున్న సంగతి మరువరాదు. త్రాగుడును మాన్పుటకు, అక్షరాస్యతను విస్తరింపజేయుటకు, వ్యవసాయ ఋణగ్రస్తతను తగ్గించుటకు, స్థానిక పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించుటకు, పారిశుధ్యమును పెంపొందించుటకు, వ్యాధుల నెదుర్కొనుటకు వారు చాల గొప్పప్రయత్నములను చేయుచున్నారు; కాంగ్రెసులోనున్న దుర్బలత్వముచే వానికి సివిలు సర్వీసు శాఖవారు పూర్తి సహకారము చేయకుండుటచే కలుగవలసినంత జయము కలుగుటలేదు. స్వరాజ్యము, “స్వీయప్రభుత్వము” అను పదమునకు సరియైన యర్థమును ప్రజలకు బోధించని దోషమే యన్నిటికంటెను గొప్పది.

గాంధీజీ, జవహర్లాలు, సుభాసుబోసులు గాని తదితర కాంగ్రెసుపెద్దలుగాని “స్వరాజ్య” పదమునకు సరియైన వాఖ్యానమును చేయరైరి. 1936, 37 వరకు అవకాశము వచ్చినపుడు గాంధీజీ “స్వరాజ్యము” అనగా డొమినియనుస్టేటసు అని చెప్పుచుండెను. తన తుదినంభాషణలో నతడు “ఈవిషయమై నేను యిదమిత్థమని స్పష్టముగ చెప్పజాలను” అని చెప్పెను. డొమినియనుస్టేటసు అనగా బ్రిటిషుప్రభుత్వ మాదిరిని కాశీచేయుట; ఇది పైకి ప్రజాస్వామికమే కాని నిజముకు కొద్దిమందియొక్క పాలన. భారతముకు కేవల ప్రభుత్వయంత్రముకంటె మిన్నయైన సాంఘికనిర్మాణమునుగురించి గాంధీజీ తన యభిప్రాయ

మును వెలిబుచ్చలేదు; 1934 లో పూనాలో నతడొకసందర్భములో నది “అందరాని సమస్య” యని త్రోసివేసెను; అతడనే కసారులు “నాకు ముందుదృష్టిలేదు,” “నాకంతయు సంధికార బంధురముగనున్నది,” “నాకు మునుఁజూచి యాశ్చర్యములేదు,” “నాకొకస్వరాజ్యప్రణాళిక యున్నచో నేను దానిని ప్రజాపరము చేతును,” “ప్రజలచే నెన్నుకొనబడు భవిష్యత్ప్రజాపరిషత్తే దానిని నిర్ణయింపవలెను” అని నిర్మోగమాటముగ చెప్పుచుండును. హిందూదేశముకు స్వరాజ్యము కావలసిందీ లేనిదీ యీపరిషత్తే నిర్ణయించుకొనవచ్చునేమో! అతని ‘హింద్ స్వరాజ్’లో సివి కూలంకషముగ చర్చింపబడెను. దాని సారాంశమేమన; ఆధునిక నాగరికచిహ్నములైన యంత్రములు, రైల్వేలు, ఆవిరియోడలు, విమానములు, విద్యుద్దీపములు, మోటారులు, తపాలా, తంతి, ముద్రణాలయములు, గణితరములు, ఆస్పత్రులు, విద్యావిధానములు, సంస్థలు, వైద్యపద్ధతులు మొదలైన వన్నియు చెడ్డవి; వీనిని సంస్కరింపక సరిచేయక నియమింపక పూర్తిగ వినర్జింపవలెను. ప్రాచీన భారత నాగరికతకు కూడ నతడు చాలవరకు స్వస్తి చెప్పెను; గొప్ప గొప్పదేవాలయములు, రాతిచెక్కడములతో కూర్చబడిన సాగసైన ఘట్టములు, ప్రాసాదములు, చిత్రకళలు, దుశ్శాలలు, వలు, చీనిచీనాంబరములు, ఛప్పన్న శాస్త్రములు, విద్యలు—జీవితమును “దేదీప్యమానము” చేయున వన్నియు పోవలెను.

తాతలనాటి వ్యవసాయిక జీవితము తిరిగి రావలెను; ప్రకృతి, భగవంతుడు మానవలోకమున కొక్క దీనినే యుద్దేశించెను. కాని “నాగరికత” దాని కళలు, శాస్త్రములు కూడ ప్రకృతి జన్యములే! దురదృష్టమేమన గాంధీజీయే యనేకసారు లొప్పు కొనినట్లు అతడు “సత్యమునకు మార్గమును మాత్రమే చూప గలడుకాని సత్యమును చూపజాలడు.” అతడు సత్యమునంతను స్వయముగ చూడలేదు. ప్రాచీన భారత ఋషులు దానిని, దానికి మార్గమును చూపుచున్నారు; వారి వ్యక్తిత్వ సామ్య వాదపద్ధతిలోని గొప్పతనము నతడు చూడలేదు. అసంతమైన యాత్మను రక్త; మాంస మేదోపూరితమైన శరీరముగ భావించుటవలన అనగా నవిద్యవలన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వము, ఈజీవిత కలాపము వచ్చుచున్నవి; ఈపరిధి ‘తప్పిదమువలన’ “అహంకారము, స్వార్థము, ఇష్టానిష్టములు, ప్రేమ ద్వేషములు” కలుగుచున్నవి. దీనినుండి “సర్వసమత్వము, స్వార్థత్యాగము, మానవకరుణ, క్రమశః వృద్ధియగు నవకాశములు విషయములు కలవు. ఉపనిషత్తులు, గీత, మనుస్మృతి యీవిషయమును స్పష్టీకరించెను. ఇదియే హింద్ స్వరాజ్ లో నస్పష్టముగనున్నది. చివరకు నీవు-మానవ సుఖదుఃఖముల నన్నింటివి తరించి తిరిగి యసంతములతో ముగ్గుము కావలెను. వ్యవసాయ జీవితమును తిరిగి నవలంబించినంతమాత్రాన చాలదు; నీవింకను వెనుకకు పోవలెను. ఈవిధముగ జాతులు, వ్యక్తులు వెనుకకుపోవలెను.

కాని “అన్నిటిని రుచిచూచి పరీక్షించిన తరువాత, మంచిని గ్రహించిన తరువాత” కాలపక్వమయన తరువాత, మమత్వ పరత్వములు రెంటికిని చెందిన ధర్మములు సరసముగ నెరవేరిన తరువాత నీపని జరుగవలెను. గాంధీజీ ఖచితమైన నిర్వచన మొకటి లేకుండ స్వరాజ్యమనగ ‘రామరాజ్య’మని చెప్పుచుండెడివాడు. కాని వాల్మీకియొక్క రామరాజ్యము కేవలము వ్యవసాయిక రాజ్యము కాదు; అది చాలవరకు వ్యవసాయ మయము; అచ్చట నొక్క గ్రామములు మాత్రమేగాక గొప్ప నగరములు కూడ కలవు. వాల్మీకి రాముని అయోధ్య నెంత ఘనముగ వర్ణించెనో రావణుని స్వర్ణమయమైన లంకను కూడ నట్లే వర్ణించెను. అప్పుడప్పుడు జరుగు రక్తపాతముతోగూడిన ‘క్షాళనలకు’ భయపడుచున్నను రష్యా, అచ్చటి బోల్షివిజము, సోషలిజము లేక కమ్యూనిజము హిందూ దేశములోనున్న యువక విద్యార్థికుల నాకర్షించుచున్నవి. ఇక కాంగ్రెసులోను బయటనున్న పెద్దలు బ్రిటను దానివలసలు, అమెరికా, ఫ్రాన్సు లలోనున్న ప్రజాస్వామికమును (మరే పేరు పెట్టిననునరే) పరిశుచుచున్నారు. హిందూ దేశములో నెవరును నాజీజము, ఫ్యాషిజము “తత్త్వము”ను కోరుటలేదు. కాన తమ “అతివాదము”ను తగ్గించుకొని దానిస్థానే కొద్దిపాటి నిజమైన, యాభ్యాత్మిక మనుష్యమును, మనస్తత్త్వసూత్రములను ఆమోదించినచో నీ యిజమనే అన్నియు వెంటనే కరస్పర్శన మొనరింపవచ్చును. ఈ “విషయము”

లజ్జలు” “ఇజములు” గొప్పపనులు చేసిననుటకు సందేహము లేదు; కాని యివి చేసిన దోషములు కూడ మరిన్ని కలవు. ‘పీనిలోనున్న యొడిదుడుకు అతివాదములే పరస్పర శత్రు వీక్షణకు కారణములై యాయాదేశములలో “శాంతిస్థాపన చేయుటకు” బదులు “యుద్ధసంభారములను” చేయించి ప్రజాశక్తిని నాశము చేయుచున్నవి.

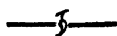
దుర్బలజాతులపై పాశ్చాత్యనాగరికత గావించిన మహా పాపఫలితముగ నేడీనాగరికతకు “పౌర్యకాలము” దాపురించి నది; ఇప్పటికైనను మన “ప్రజాస్వామిక,” “సామ్యవాద” నాయకులకు పాశ్చాత్య “ఐడియాలజీల” యందలి విశ్వాసము పూర్తిగ పోకపోయినను సన్నగిలియుండవలెను. పేరెన్నిక గాంచిన పాశ్చాత్యశాస్త్రవేత్తలే యిప్పుడు పీనిని తీవ్రముగ నిరసించుచున్నారు. కాలపరీక్షకుసలిచిన ప్రాచీనసాంఘిక నిర్మాణముపై వారిదృష్టి పోకతప్పదు. ఆ నూత్రము లంత మంచివేయైనచో హిందూదేశ మేలపతనము కావలెను? అని కొందరడుగవచ్చును. “ఈ నూత్రముల సమలపరచవలసిన పెద్దల ‘బుద్ధిమందమయ్యెను’ “తత్త్వము” మారిపోయెను, ప్రవర్తన చెడిపోయెను; మంచిసూత్రములు అవలంబింపబడలేదు; ఆవి నిర్లక్ష్యము చేయబడుటేకాక చెడ్డసూత్రముల కాస్పద మిచ్చెను” అని జవాబు చెప్పకతప్పదు. భారతదేశములోని “స్వామ్య” ధర్మకర్తలు ఆత్మత్యాగశక్తిని జ్ఞానమును కోల్పో

యిరి. ఏదేశము, యేప్రజ, యేనాగరికతయైనను భూతదయ, స్వార్థత్యాగము, బుద్ధిబలముగలిగి స్వాదయమును బుద్ధిని మేళింపజేసిన యోగిబృందమును కలిగియుండినగాని మృద్ధి చెందజాలదు; అట్టివారిని సృష్టించి పోషింపజాలని ప్రజ, జాతి యకాలత్రైణ్యతనొంది నశింసును; లేదా హఠాత్సంభవమో, యుద్ధమో మరేదియో వారిని బానిసలనుచేయును. భారత దేశము కిట్టి దయాధర్మజీవితమే ప్రాప్తించెను; కాని యది యింకను సజీవముగనుండి తిరిగి విజృంభింపగల చిహ్నములు కలవు. కాని మహాత్మాగాంధీయొక్క తపస్సుకు 'విద్య' జత కావలెను; మహాత్ముడు నేడు మనకున్న తపశ్శక్తి, నైతికశక్తి; దీనికితోడు అతడు సాంఘిక వ్యవస్థనుగురించి ప్రాచీన 'విద్య' బోధించు 'బుద్ధివైశద్యమును' జతకూర్చుకొనవలెను. అప్పుడతడు భారతదేశమును రక్షింపగలడు; అప్పుడు పాశ్చాత్య పోకడలను మనమనుకరించుటగాక (అవియును అసమగ్రమగును) పాశ్చాత్యలోకమే భారతము ననుకరింపదగిన దివ్యసాదృశ్యము కాగలదు.

గాంధీజీయు, కాంగ్రెసునాయకులును మొదట భారత ప్రజకర్షమగు సాంఘిక నిర్మాణమునుగురించి యిదమిద్దమను నొకనిర్ణయమునకు వచ్చినచో సీపని జరుగగలదు. తరువాత స్వార్థత్యాగము, వాగ్ధాటి, తగినబుద్ధి సంపద, యాత్యాశక్తి, కార్యశక్తిగల (హిందువులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు

గల) యైచ్చికసేవాబృందమును చేకూర్చవలెను. వీరు అందరును కలిసి ప్రాచీనపెద్దలచే భారతప్రజలకేగాక జాతి, మత, కుల, వర్ణ, స్త్రీపురుష భేదములేకుండ మానవజాతికంతకును యేర్పరచబడిన శాస్త్రసమ్మతమగు సామ్యవాదపద్ధతిని గురించిన శుభసందేశమును భారతదేశ మూలమూలకు గొంపోవలెను; మరియు ప్రధానవిషయములలో అన్ని మతములును ఒక్కటేయని విశ్వమతమును పునరుద్ధరించిన ప్రవక్తల సందేశమును కూడ వీరు వేదజల్లవలెను. ప్రతిపట్టణములోను, గ్రామములోను, సంస్థానములలోనుకూడ నున్న కాంగ్రెసు సంఘములు వీరికి కావలసిన సదుపాయములను చేయగలవు. వీరు ప్రజాభిప్రాయమును మేల్కొల్పిపెదరు; “స్వేచ్ఛ” యనగా నధికారములను చెలాయించుటేగాక సంఘనిర్మాణముచే వివిధ వృత్తుల కేర్పర్చబడిన పద్ధతిప్రకారము ధర్మములను నిర్వర్తించుటయని ప్రజలకు బోధించెనరు.

గాంధీజీ నీతి

అల్పర్షు ఈస్ స్టీఫ్

రాజకీయచరిత్రలో గాంధీజీయసమానుడు. పరదాస్యము ననుభవింపచున్న ప్రజలకు మోక్షమునిచ్చు అసమానము, సరికొత్తది, కరుణాపూరితమునగు శాస్త్రము నతడుకనిపెట్టెను; అతడు దాని నశ్వంతభక్తితోను పటుత్వముతోను నిర్వహించెను. వ్రన్తతయుగము పశుబలము నారాధించుచున్నది; అది గుర్తింపకపోయినను నాగరికప్రపంచములోని బుద్ధిమంతులందరును అతని నైతికశక్తిని గుర్తించినారు. తమ సాదృశ్యముచేతను, ప్రబోధశక్తిచేతను తమ ప్రజలలోని నైతికశక్తిని మేల్కొల్పి దానిని బలపరచిన రాజకీయవేత్తయొక్క కృషి యే శాశ్వతముగ నుండగలదు.

మన మదృష్టవంతులము; తరతరములకును జ్యోతివలె నుండగల దేదీప్యమానుడగు నమకాలికుని నమర్పించిన విధికి మనమెంతయు కృతజ్ఞులము.

గాంధీజీ సాంఘికశాస్త్రవేత్త—సంఘనిర్మాత

రిఫర్మర్.

గాంధీజీ యంత్రములకు కేవలము వ్యతిరేకియను దుర్భ్రముచే పాశ్చాత్యదేశములతనిని కొంచెమించుమించు శాస్త్రదూరుడని భావించును, కాని యిది పొరపాటు.

అతడు సాంఘిక శాస్త్రవేత్త; వలననతడు ఆత్మప్రేరణ, పరీక్షబుద్ధి, పరిశోధనయను శాస్త్రపద్ధతులద్వారా సాంఘిక సత్యము ననుసరించును. పాశ్చాత్యశాస్త్రవేత్తలు తమ సిద్ధాంతములను తమపై ప్రయోగించి పరీక్షింపనొల్లరు. కనుక వారంతసిద్ధులుకారని యతడు నాతో నొకసారిచెప్పెను.

అతడు మొట్టమొదట పరీక్ష తనమీదనేచేసికొని యెట్టి సిద్ధాంతమునైనను యితరులనుసరింపగోరును; ఆ సిద్ధాంతము— ఆహారపదార్థములు, పారిశుధ్యము, రాటము, కులసంస్కారము సత్యాగ్రహము: - దేనికి చెందినదైనను అతడట్లేచేయును. తన యాత్మకథకతడు 'నాసత్యపరిశోధనలు' అను పేరిడెను. అతడు కేవల శాస్త్రీమాత్రుడేకాదు, సాంఘిక సత్యశాఖలోకూడ నతడు గొప్పశాస్త్రీ, ఘనుడు; అతడు చేబట్టిన సమస్యలచేతను, వాని పరిష్కారమున కతడవలంబించు విధానముచేతను, అతని పరిశోధనలయందలి పట్టుదల సిద్ధిచేతను, మానవహృదయ

జ్ఞానమండపారుడగుటచేతను— ఈ యన్నింటను గొప్పవాడు. ప్రజల విజ్ఞానమునకు, భావములకు, ఊహాపోహలకు, ఆర్థిక, హస్తనిపుణతాశక్తులకు నెంతయు తగినపద్ధతులను కనిపెట్టుటలోనే యతని సాంఘిక నిర్మాణదీక్షతకలదు.

దేనిని విసర్జింపవలెనో దేనిని రక్షింపవలెనో కనిపెట్టు నతని వివేచనశక్తిలో కూడ సీగొప్పతనము కలదని భావించెదను. మరియు నతడు చేపట్టిన సంస్కరణలనాచరణకు తెచ్చుటలోను, దాని వేగములోను కూడ నతని 'గొప్పతనము కలదు. ప్రతి సంఘము తన స్థితినినునరించి మార్పుచెందునని యతడెరుగును. కొన్ని పద్ధతులు చాలకాలము గర్భములోనుండి హఠాత్తుగ పైకుబుకుననియు మరికొన్ని మార్పులకు అధమము మూడు పురుషాంతరములైనను పట్టుననియు నత డెరుగును. సంఘనిర్మాణములో మరియొకచోట నతని గొప్పదనము కాన్పించును. అతడొక సంస్కరణను తలపెట్టినపుడు దానిని సాధించుటకు కట్టుదిట్టమైన యంగనిర్మాణమును చేయును. అతడు నిర్మాణ, పాలన వివరములన్నింట గొప్ప దక్షుడు, వివిధరంగములలో నతడు పొందిన ఫలితము లతని గొప్పతనము నిదివరకే వెల్లడి చేసెను. ఇప్పుడే పుష్పించుచున్న యతని కృషియొక్క గొప్పతనమును గురించి చరిత్ర తెలుపగలదని నేను విశ్వసించెదను.

అతడీక్రింది క్లిష్ట సాంఘికసమస్యలను గురించి ప్రత్యేకముగ పనిచేసెను. (1) దారిద్ర్యము (2) నిరుద్యోగము.

(3) వ్యక్తులకు వర్గములకు జాతులకు మధ్యనున్న దౌర్జన్యము
(4) సంఘములో వర్గముల మధ్యనున్న అనైకమత్యము, స్పర్ధ
(5) విద్య (6) పారిశుధ్యము, ప్రజారోగ్యము, ఆహారము, వ్యవసాయ సంస్కరణలు. ఇవి యన్నియు గొప్పసమస్యలని యందరును ఒప్పుకొనెదరు. చివరనుండి మనము వానిని చర్చించెదము.

పారిశుధ్యమును ప్రజారోగ్యమును ప్రజల దారిద్ర్యము తగ్గనంతవరకు పరిష్కరించుటకు వీలులేదని గాంధీజీ యెరుగును. అయినను వ్యవసాయదారులకు (ప్రజలలో నెక్కువమంది వీరే) అందుబాటులోనుండు ననేక పారిశుధ్యవిషయముల నితడు తన యాశ్రమములో నాచరణకు తెచ్చెను. ఈమార్గములలో నతడనేకమందికి శిక్ష నిచ్చెను; క్రమముగ నివి యనేకస్థలములకు పోవుచున్నవి.

సంఘములోనున్న ప్రత్యేకతను, భేదభావములను పోగొట్టుట కతడు విశ్వప్రయత్నములను చేసెను. హరిజన సంస్కార మిజాతిలోనిది. సాంఘిక యైకమత్యమును సాధించుట కై చ్చికముగ నింతటి యుద్యమము బయలుదేరిన దేశమును నే నెరుగను. హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య గాంధీజీచేతిలోగాని మరేభారతీయునిచేతిలోగాని లేని బాహ్య రాజకీయములపై చాలవరకాధారపడియున్నది. అయినను భారతదేశము స్వాతంత్ర్యమును పొందినపుడది పరిష్కరింపబడగలదు; దాని పరిష్కారముకు చాలవరకు గాంధీజీ పద్ధతి సాయపడును.

ప్రజలకు కావలసిన విద్యావిషయములో నత డిటీవలనే యేదోయొక చేతిపనిద్వారా విద్యార్థికి కావలసిన విద్య నేర్ప బడు పద్ధతిని కనిపెట్టెను. మన మందరము నికముందు గురికావలసిన ఆర్థికయొత్తిడి వచ్చినపు డీపద్ధతి దివ్యోషధము కాగలదు. దీనివలన విద్యార్థులు ముందుకు పోయినకొలది తమరీయవలసిన జీతములను తామే సంపాదించుకొనుచు కొద్ది ప్రభుత్వ సహాయముతో విద్య ప్రజల కందుబాటులో నుండునట్లు చేయగలరు. ఇంతేకాక దీనివలన అనవసరచెత్త తగ్గి విద్య జీవితముకు సంబంధించి యుండును. మనస్సు చేతిమీదను, కంటి మీదను యెక్కువగ ఆధారపడియున్నట్లు మానవజాతియొక్క పరిణామము ఋజువు చేయుచున్నది; ఈవిధానము దానికి అనుగుణ్యముగ నున్నది.

“దౌర్జన్యరాహిత్యముయొక్క శక్తి” అను నాపుస్తకములో దౌర్జన్యమునుగురించియు మహాత్ముని విధానమునుగురించియు చర్చించియుంటిని. అతని పద్ధతివలన భారతదేశము కింకను స్వరాజ్యము రాకపోయినను దానివలన చాలయభివృద్ధి కలిగెను; అదియావత్ప్రజయొక్కరాజకీయ, సాంఘికభావములనుమార్చివేసెను. ‘అల్పులము’ అనుపూర్వపున్యూనభావమును చాలమందిపోగొట్టుకొని దానిస్థానే ఆశను, ఆత్మవిశ్వాసమును, రాజకీయశక్తిని కలిగి మానవశక్తిని ప్రదర్శించిరి. గాంధీజీ పద్ధ

తివలన భారతదేశమునకు స్వరాజ్యము వచ్చునని నాకు విశ్వాసముకలదు. ఇంతేకాకనది ప్రపంచమునంతను మార్చివేయును.

దాదిద్రవ్యమును, నిరుద్యోగమును పోగొట్టుటకు గాంధీజీ వడుకునూలు, చేనేత, చేతితో నేకుట, యితరగృహపరిశ్రమలను పునరుద్ధరించుట మొదలగు కార్యక్రమమును సూచించెను. పాశ్చాత్యులీనూచనను నిరాకరింతురు; హిందూవిద్య నభ్యసించి నగరములలోను, పాశ్చాత్యభావములలోను పెరిగిన భారతీయులకు కూడ నిదే జబ్బు. కనుక దీనిలోనున్న విశేషమును గురించి పాశ్చాత్యసరళిలోనే నేను చర్చింతును.

శ్రీతోషస్థితినిబట్టి—కొన్ని నెలలు విడువకుండ వర్షము కురియుట, యెక్కువకాలము యెండలు, తేమలేకపోవుట—ఈకారణములచే సంవత్సరముకు మూడులగాయితో ఆరునెలలవరకు రైతులందరును పనిలేకుండ సామరులై యున్నారనుసంగతి భారతదేశము గ్రహించెను. ఇతరులు దీనిని గ్రహింపలేదు. మండువేసవిలో కఠిన భూములను దున్నుట, విత్తుట, కోయుట మొదలగునవి, సంభవము. భారతఖండములో పొలములలోను, అడవులలోను పనిచేయువారు 12 కోట్లమంది కలరు. ప్రతివర్షము మండు యీగాము నిరుద్యోగము మొత్తము ప్రజలనుబట్టి చూచినను వస్తుతః గ్రహించినను భరింపరానిదని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. ఈ యార్థికనష్టమూ యపారము! దీనివలన సంభవించు మానసిక నైతిక పతనమూ తీరనిది!

పాశ్చాత్య యంత్ర వస్తుములు రాకపూర్వ మివ్వవసాయదారులు తమ తీరికకాలము సంతను—వడుకుట, నేయుట, యితర చేతిపరిశ్రమల సభివృద్ధిచేయుట — ఇట్లు గడుపుచుండెడివారు. నేటికిని భారతదేశములో తయారగు గుడ్డలో మూడవవంతు చేమగ్గములమీదనే నేయబడుచున్నది. భారతదేశములో నన్ని ఠావ్రిములలోను ప్రతి పండును. ఈపనికి కావలసిన చేతిపని ముట్లు బీదరైతు కందుబాటులోనుండు ధరలో నున్నవి. చేతి పని సాంప్రదాయ మింకను సశించలేదు. మిల్లుబట్టధరకంటె చేనేతబట్టధర విశేషము కాదు; తమ నూలును తామే వడుకు కొనువారికి మరింతచౌక; ఇంటిఖర్చులో సాధారణముగ బట్టకు ఆరవవంతు లేక అయిదవవంతుచరకగును. చాలీచాలని జీవితములను గడుపువారు కష్టములేకుండ సీవిధముగ తమఖర్చులో నారవవంతు మిగిల్చుకొనుట, ప్రాణపోషకము కాదా? అట్టిచేతి పని యాధికముగ లాభదాయకమే కాకుండ తెలియకుండ జీవితాశను, ఉత్సాహమును, ఆత్మగౌరవమును, ఆత్మవిశ్వాసమును పెంపొందించును; చిరకాల నిరుద్యోగమువలనను, దారిద్ర్యమువలనను యివి భారతదేశములో నాశనమైనవి. చేతిపనులలోనున్న యిట్టి చికిత్సాశక్తిని ఆధునిక మనోవ్యాధి చికిత్సకులు గ్రహించిరి. “వృత్తిద్వారా చికిత్స” యనుపేరిట మనోవ్యాధులను కుదుర్చుటకు, ముఖ్యముగ నిరాశను కలిగించు పిచ్చిని పోగొట్టుటకు చేతిపనుల నెక్కువగ నుపయోగించుచు

గ్నారు. చూచుటకు పైకి విపరీతముగ కనిపించు యీసూచన పైకారణములచే హేళన చేయతగ్గదికాదు. అయినను చాల సుంది “యుద్దండులు” ఇది తాతలనాటి పంచాంగమని, గడి మూరమును వెచుకకు త్రిప్పట యని పరిశ్రమను విభాగము నేయవలెనను మహత్తరసూత్రమును గంగపాలు చేయుటయని, నుంత్రములను శాస్త్రమును నిరసించుటయని హేళనచేయుదురు.

ఏపరిశ్రమ పద్ధతియైనను ప్రజలందరి లాభముకొరకు సద్దేశింపబడవలెను; ఒకపద్ధతి కొద్దిమందికి లాభములేనిచో నారు తమకు లాభించు దాని నవలంబించుటలో దోషములేదు, మూలకొలది ప్రజలకు జీవితావసరములనైనను గడుపనవుడది చాటపెయ్యి వంటిది, అప్పుడు వారు నిజమైనతొవ దొరుకు సరకు వెచుకకు మళ్లకపోవుట మూర్ఖత్వము, నిజమునకు వారి మూర్ఖిక గడియారమాగిపోయెను. కనుక వారి ముఖ్యావసరముల నెంత నెమ్మదిగనైనను ప్రసాదించు నెట్టి పరిశ్రమ పద్ధతియైనను గడియారమును తిరిగి ప్రారంభించుటయగును గాని అపివేయుటెట్లగును? చేతియంత్రములకంటె నాధునికయుద్ధము ప్రపంచగడియారమును నిరాఘాటముగ వెనుకకు త్రిప్పగలదు. అయినను రాజనీతి ధురంధరులు ఇంజనీరు ‘సోదరుల’ యొక్కయు ‘విద్యాధికబ్రువుల’ యొక్కయు నామోదముతో కోట్లకొలది ధనమును యుద్ధప్రయత్నములకొరకు వెదజిమ్ముచున్నారు.

చేతిపరిశ్రమలనాటికంటే నాధునిక పారిశ్రామిక విధానము సాంఘిక కృత్యములను మంత్రి పురాతనస్థితికే తీసికొని వెళ్లెను. చేతిపరిశ్రమలనాటి నీతికంటే నిప్పుడెక్కువనీతి 'పొడిచి వేయుట' లేదు. మానవసంఘమంతయు నొక్కటి; అట్టి యేకత్వమును వెల్లడిచేయు పద్ధతులను, పరికరములను, మారక సౌకర్యములను నిత్యకృత్యములలోను, వ్యాపారములలోను కలిగియుండవలెనను విశ్వాసము లేనంతటి మూఁఖులుగ మన తాతలు, మనము నున్నపుడే "వెనుకకుపోవుట" తటస్థించును.

చేతిపరిశ్రమలను చేబట్టుట పరిశ్రమ విభాగమునువీడుట కాజాలదు. వాటంతటవిద్యే పూర్తిగగాని కొంతవరకుగాని పని చేయు యంత్రములచేతనే కొన్ని సందర్భములలో సీసూత్రము భంగమగుచున్నది. మరికొన్ని సందర్భములలో వెనుక సీసూత్రము పనిచేసినంత తీవ్రముగ నిచ్చుడు పనిచేయుటలేదు. దీనికి రెండు కారణములుకలవు. పూర్వపు పెద్దపెద్ద సంతలా తగ్గి పోయెను! పారిశ్రామికులకు పెట్టుబడిదారులకు నిర్వాహకులకు మధ్యనుండవలసిన పరస్పర సహకారము సమాశ్రయము సామరస్యము నన్నగిలెను. లాభదాయకముగ పనిచేయుటకు పరిశ్రమ విభాగమునకు కొన్ని హద్దులుకలవు. ఇప్పుడీ హద్దులు నాశమయ్యెను.

గాంధీజీయొక్క సూచనయంత్రములనుగాని శాస్త్రముగాని త్యజించుటలేదు. సోమరిగా నిరుద్యోగముగనున్న

మానవశక్తికది సరళయంత్రశక్తిని చేకూర్చుచున్నది. అది ప్రత్యేకముగ కొన్నియంత్రములను — అవియాప్రజలయొక్క సాంఘిక, ఆర్థికపరిస్థితులకు తగియుండుటచేతను, కష్టము లిది వరకే పెక్కులుగనున్నచోట నవి క్రొత్తసాంఘిక, ఆర్థిక సమస్యలను సృష్టింపవు కనుకను—మాత్రమే సమర్థించును.

ఇప్పుడన్ని దేశములలోను ప్రభుత్వధనము హెచ్చుగ యుద్ధసంభారములకును, యుద్ధకార్యములకును వినియోగింపబడుచున్నది. కనుక సామాన్యజీవిత వ్యయప్రమాణము తగ్గుచున్నది; విద్య, ప్రజారోగ్యము మొదలగు వానిపై ఖర్చులు కోసివేయబడుచున్నవి. ఆర్థికవిధాన మధ్వాన్నమైనది. పాశ్చాత్యదేశములలో సంఘమునీతి తప్పిపోవుచున్నది; విచ్ఛిత్తు అగుచున్నది; పిచ్చి, ఆత్మహత్యలు, నేరములు హెచ్చుగ చున్నవి. మరియొక ప్రపంచయుద్ధమువచ్చుచో మానవప్రపంచమునకు పెద్దయెత్తున వృత్తివైద్యము తప్పనిసరియగును. ఆర్థికముగను, వైద్యరీత్యాఖద్దరు, అన్నివిధముల చేతిపరిశ్రమలు మరింత యమూల్యములగును.

మరియొకవిషయమును మనము మరువరాదు. పారిశ్రామిక దేశములన్నింటిలోను జనాభావేగముగ తగ్గిపోవుచున్నది. అనేకమంది పాశ్చాత్యాధికారులు వివరముగ నీసాక్ష్యమునే యిచ్చిరి. ఈప్రజాక్షయమువలన (ముఖ్యముగ పశ్చిమదేశములలో) కలుగు సాంఘిక ఆర్థికఫలితము లతిదారుణముగనుండి

ప్రపంచమునంతను చుట్టబెట్టును. ఈ కారణముచేతకూడ చేతి పనులు, ముఖ్యముగభిద్దరు, చాల సహాయకారిగానుండును.

గాంధీజీ గొప్పసాంఘిక శాస్త్రవేత్త, సంఘనిర్మాత యని యీ భావములే నన్ను ప్రేరేపించినవి. “కఠినమైనపనులు చేయుటచేగాక నిష్కపటహృదయముతో, పవిత్రహృదయముతో చేయుటచేతనే మానవున కద్భుతశక్తులు కలుగును.” అను సంస్కృతసామెతను అతని విజయపరంపరలు నాకు జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నవి; ఉదారత, యేకాగ్రత, అప్రతిహతభక్తిచేతనే యద్భుతకార్యములు నెరవేరగలవు. మనకు గాంధీజీని సమర్పించిన విధికి కృతజ్ఞుల మగుదుముగాత!

సమయము — వ్యక్తి

గిరాలూ హోర్నూ

ఐశ్వర్యమే నాగరికతయనియు, తన యంత్రనైపుణ్యము హెచ్చినకొలది తన సౌఖ్యము, భాగ్యభోగ్యములుకూడ సమముగ నభివృద్ధిచెందుననియు, తన యైశ్వర్యము శాశ్వతమగుననియు, నందరకును అంతరితేనివస్తువులు సమానముగ సరఫరాయుగును కనుక మానవులందరును సములుగనుండురనియు, నభివృద్ధి యంతములేకుండ నుండుననియు వెర్రి పాశ్చాత్య ప్రపంచ మూఁబొందసాగెను.

ఇప్పుడీ పాశ్చాత్య వ్యామోహ మంతరించుచున్నది కనుక మానవు లందఱును సమానులుకారనియు సహజమైన యాధ్యాత్మిక పరప్రసాదములచే గొప్పవారును కొద్దివారును నుండుననియు, నాగరికత విధాయికముగ వృద్ధికానక్కరలేదనియు నది కూలిపోవచ్చుననియు లేదా యొకమహాత్తర వ్యక్తియొక్క ప్రబోధముచే హతాత్తుగ సూతసరూపములనొందవచ్చుననియు నిపుడు గ్రహింపబడుచున్నది.

ఈ జ్ఞానము మంచి యదనులో కలిగెనని చెప్పవచ్చును. కారణమేమన పాశ్చాత్యప్రపంచము అనంతసుఖమును విశ్రాంతిని పుష్కలతను ప్రసాదించు భవిష్యత్తును నిర్మించుకొనుచున్నానని యూహించుచుండగా నది తన ప్రధానసమస్యను పరిష్కరించుకొనజాలకపోగా దానిని మరింత ముజ్జిడ్డు స్థితికి తెచ్చిపెట్టెను. న్యాయమును, క్రమమును కాపాడగల నిజ దేవతకొరకు వారు వెతుక్కుచున్నారు. శాంతిని, న్యాయమును కాపాడుటకు దౌర్జన్య మొక్కటే శరణ్యమైనచో వాని రక్షకులు వానిని నాశముచేయకుండ చూడగల మార్గమేదికలదు? ఈ ప్రశ్నయే గొప్పసంస్కర్త లందరను నెదుర్కొనెను. జీససు కత్తిని నిరసించెను; కాని పాలనాధికారము వచ్చుటతోడనే యతని యనుచరులు తిరిగి దానిని చేపట్టిరి. మహమ్మదు తమ మును ప్రబోధముచేతనే వ్యాపింపచేయవలెనని ప్రారంభించెను; కాని తీవ్రప్రచారముపేరిట నది హింసలోనికి దిగెను. ధర్మా

ధర్మవిషయములటుండ యుద్ధ పద్ధతి ఫలప్రదము కాజాలదు. యంత్రజ్ఞాన మభివృద్ధియైనకొలది అస్త్రముల విధ్వంసకళ క్షియింపమడించుచున్నది. యుద్ధము గ్రుడ్డిది, లక్ష్యశూన్యమైనదీ, అది యుద్ధముతో సంబంధములేని కోటానుకోట్లను హింసించును, సంబంధము లేనివారినికూడ నీసుడిగుండములోని కీడ్పు కొనివచ్చును. యుద్ధము “నైతికాయుధము” కాదు; అదియొక సాంఘిక వ్యాధి.

కనుక నాచిత్యము, యోగ్యత, పటుత్వముకల ఆయుధమును, “శక్తిని” కసిపెట్టి దానికి తగిన శిక్షనిచ్చుట కనేక మంది బుద్ధిమంతులు తమ ధన పాణిములను ధారవోసిరి. ఇగ్నోషియన్ లయోలాకుచెందిన జీససు స్థాపించిన సంఘ మిట్టి ఘనప్రయత్నము చేసెను. ఆ స్త్రి, యిల్లు, వాకిలి భార్యబిడ్డలు—నమస్తమును త్యజించిన కొంతమంది యోధులు, మనోబలబుద్ధి బలములు, కొంత మానసిక సాధన, పైవారి యాజ్ఞలనుశీరసావహించుటలోను విధేయతలోను సైనికశిక్షణమువంటి శిక్షణము—ఇట్టిసాధన సంపత్తితో నొక నిరాయుధసైన్యముకోల్పి యన రోమనుఛర్చిమత సాంప్రదాయము నొకనాయకుని నాయకత్వముక్రింద తీరిగి సాధించెను.

ఇట్టి నిరాయుధశక్తి మతరంగములోనేగాక మరియొక రంగములో కూడ జయము గాంచెను. డార్జన్యమువలన చక్కబడని కొన్నిప్రత్యేకసమస్యలు దీనిద్వారా నివారణమయ్యెను.

కర్రపడివాటముగ ప్రయోగింపబడు దౌర్జన్యమువలన. కుదరని పిచ్చి మానసిక చికిత్సావిధానముచే కుదురును; అడవిమనుష్యులు, అడవి జంతువులు, సాత్త్విక పద్ధతులవలననేకదా విద్యను, సంస్కారమును బడయుచున్నవి; నేరములు చేయు జాతులవారు వీనివలననే తిరిగి చక్కని సాంఘికలగుచున్నారు. దౌర్జన్యముచే సాధువుకాని ప్రత్యేక మానవతరగతులు, జంతువులు, దీనిచే సాధింపబడెను. కాని యీ ఫలితములు నకృతు; అవి యంత సకృతుగనుండుటచే నీపద్ధతులను కనిపెట్టినవారు తమపద్ధతికిని దాని శాస్త్రవిజయములకును యుద్ధేనమన్యకును శాంతికినీ, సాధారణ సాంఘిక క్రమముకును అంతర్జాతీయ బాంధవ్యముకును -- మన్యగల సంబంధమును గుర్తింపజాలక పోయిరి.

ఈలోపున యుద్ధతంత్రమే యింతకుపూర్వ మెప్పుడును కనివిని యెరుగని యసామాన్య విఫలసక్తిని సంపాదించెను; దాని నిష్ప్రయోజకత్వము, భీభత్సము వృద్ధియైనకొల, యీ యుద్ధశిచ్చనుండి తప్పించుకొనలేకపోవుటయేగాక వెర్రిమానపు లింతవరకొక సాధనగా పరిగణింపబడిన దానినే గమ్యముగ భావించ మొదలిడిరి; తప్పనిసరిగ నామోదింపబడుచు వచ్చిన యుద్ధమే పూజార్హము, కళ్యాణసంధాయకము అనుపిచ్చిలో మునిగిపోయిరి. స్వతంత్ర మానవులంధప్రాయముగ మానవ మానస యంత్రములకు దాసులగుట; ఈ యంత్రములకంటె

మరింత యంధప్రాయము, విధ్వంసకరమునగు నొకవర్గము యొక్క బుద్ధితక్కువ శాసనమునకు తలయొగ్గుట—అను రెండు పిచ్చులమధ్య మానవలోకము అడకత్తెరలోని చెక్కవలె నిరుకు కొనెను. కనుక మానవలోకము నుద్ధరించుట కిట్టి రాక్షస మారణ పరికరములను కనిపెట్టినవారి బుద్ధినిమిలచిన తీక్షణ బుద్ధియు, తమ ప్రజలను నిర్దాక్షిణ్య పరస్పర హత్యలకు పురి కొల్పిన రాద్రమూర్తులనుమించిన చైతన్య స్వరూపుడునునగు వ్యక్తి యవసరమయ్యెను.

మోహనదాసు కరంచందు గాంధీయే యీ వ్యక్తియని చరిత్రకారులు గుర్తింతురనుట కెట్టి సందేహమునులేదు. యూరపు, ఆసియా, ఆఫ్రికాలమధ్య నపూర్వ యరాచకసంఘర్షణమేర్పడు సమయమున యూరపుమీద తన యపూర్వాశ్రమమును ప్రయోగించుటకు భారతదేశ మివ్వక్తిని ప్రసాదించెను. భారతదేశములో నుదయించిన యీ విధానము మొదట ఆఫ్రికాలో ప్రదర్శింపబడుట యుక్తము; ఏలనన యీ విధానము వశానవలోకముకంతకును సంబంధించినది; ఇది కేవల మానవ జాతులన్నింటిని సమన్వయముచేయు న్యాయమైన సంధానకక్షణియేగాక. మానవుని ప్రతిప్రాణితోను కలుపుచున్నది. ఈ వ్యక్తిని పరిపించిన భారతదేశమే తరువాత నితని మహోద్యమమునకు కేంద్రమయ్యెను; తన స్థితిచేతను అందున్న విషయముల చేతను భారతదేశము మానవలోకములోనున్న ప్రజలయొక్కయు,

సమస్యలయొక్కయు సూక్ష్మరూపమని చెప్పదగును. భారత ఋషి సారమగునతని తత్త్వము నాచరణకు తెచ్చు శిక్షణము నతడు కలపెను.

భవిష్యత్తు అగ్రాహ్యము; కాని రాబోవు తరములో నీహిందూదేశములోనే నిర్మాణ, సంహారకళక్తుల కంత్యపోరాటము జరుగునని జ్యోస్యముచెప్పుట సాహసముకానేరదు; రెండు శక్తులమధ్య పోరుజరుగనున్నది. తాముమాత్రమే యీ లోకమును రక్షింపగలవని సంహారకళక్తులు పిరికి వందలకును, ధనవంతలకును ధర్మపన్నములు చెప్పుచుండును. నిర్మాణశక్తులు మానవలోకము నుద్ధరించునట్టి శిక్షణము, ప్రబోధము, విద్యగల నూతనక్రమముద్వారా రంగము నాక్రమించి యొక్క మానవసంపత్తునేకాక మానవజాతినికూడ నాశమునుండి రక్షించు నిజవిజయమును మానవులకుబ్రసాదింప బూనుకొనును. ఈ సమస్య యెట్లు పరిణమించునది మనము చెప్పజాలము. జయము మనచేతులలోలేదు. జయించినను జయింపకపోయినను తోడిమానవునికోరకు తపించువారికిది యొక్కటే మార్గము. నేడీమార్గము లభించుటకు మానవసేవాశిఖరాగ్రముల నధిరోపించిన యీ వ్యక్తియే కారణమని ముమ్మాటికి చెప్పక తప్పదు.

మోహనదాసు కరంచందు గాంధీ—

సత్య జ్ఞానదూత

కారల్ హీడ్

దివ్యపురుషులు మానవచరిత్రలో, సదా గొప్పపోరాటముల నెదుర్కొనక తప్పదు. “జ్యోతివలె నేను ప్రపంచములోనికి వచ్చితిని” అని యొకడు చెప్పెను. కాని దివ్యసంతతిని ప్రపంచమెన్నడును ఆహ్వాయ్యముచేయదు. ఏలనన మానవులు జ్ఞానముకంటె, శజ్ఞామునే, యెక్కువగ ప్రేమింతురు. అజ్ఞాన, ద్వేష, ఉదాసీన మేముములు రక్షణదేవతలవలె కూడ కాన్పించును. దివ్యపురుషుడీమేముమును చేరించి నిగ్రహింపవలెను.

ఈ యజ్ఞానమును, అంధకారమును, ద్వేషమును తన యావజ్జీవము చేరింపఁకొనుచు నిగ్రహించుకొని వచ్చుచుండుటయే గాంధీజీ శీలములో నున్న విశేషము. - కనుకనే దైత్యత డొక్క భారతాత్మవలె మాత్రమే గాక కరుణార్ద్ర మానవ ప్రపంచముకంతకును, జ్యోతివలె ప్రకాశించుచున్నాడు; అతనిది చిరకాల బాధ, ఘోరతాపము, ఆవిరళభక్తి అనేకోపవాసములు గల దీర్ఘ చరిత్ర. అట్లు కానినా డతని గొప్పతనమే లేదని మోహనదాసుకరంచందుగాంధీ చాలకాలముక్రిందటనే తమ రహస్యమును గుర్తించెను “అంతులేని తమలోనే నీకు శాంతి

యుండును" అను ధామసు ఎకంపిను వాక్కులోని సత్యము నితడు కనిపెట్టెను. ఇతరులలోనున్న యుద్ధేక మతని 'రక్తపు పోట్లు నపాయకరముగ పోచించినను అది యతని సహజ తుమను-వ్యతిరేకులయెడ తుమ, విదేశప్రభుత్వముయెడ తుమ, అంతఃపాంతులు లేని ప్రేతుకులపట్ల తుమ, అప్పుడప్పుడు శ్రమ కలిగించుచుండు నిజశిష్యులపై తుమ-తాకజాలదని యతనిజీవితమును ప్రజాకార్యములను ప్రజాసంబంధములను అతినన్ని హితముగవరీక్షించి కనిపెట్టువారు గ్రహింపక తప్పదు. ఈతుమయత నిశే చెల్లును, ఏలనన నెట్టిభయంకరదోషము, యెట్టి విషమసంభవములు తటస్థించినను "దైవయంత్ర మెప్పుడును నెప్పుడిగ తిరుగుచుండును" అను విషయ మతని యాత్మలో హత్తుకొని పోయెను. మోహనదాసుకరంచందుగాంధీ యీ యంత్రములలోనే పనిచేయుచుండును.

"ప్రమాదరహితుడ" నను దంభములు పలుకక నతడు తప్పులు చేసినను సాటిలేని ధైర్యముతో వానికే బహిరంగశిక్ష విధించుకొను సత్కారాధకుడు. "దేవుడు సత్యమును పరివూర్ణ నిర్వచనముకంటె చాకు వేరు నిర్వచనము లేదు" అని మూడు వత్సరముల క్రిందట నతడు వ్రాసెను. ఇందువలన సత్యదూహ శుభపంథ సత్యములతో తబ్బిబ్బులాడక సేవాతత్పరతలో తేలి యుండునని మనము గుర్తింపవలెను. "అట్టి మతము" నారాధించుటకు ప్రాణికోటియొక్క నిరంతరాయ సేవలో ముగ్గుడు కావ

లెను, నిరంతర సేవ చేయుచునే యుండవలెను". కాని యిది బాహ్యమునుండి దయతో చేయబడు సేవకాదు. "తానుపూర్తిగ నీయనంతజీవితసాగరమున లీనముకావలెను. దానితో నైక్యము కావలెను." "జీవిత వాహిను లన్నియు నిందులో చేరవలెను." కనుక నీవిధముగ సత్య మతని ప్రత్యక్షానుభవ విషయము.

కనుక మోహనదాసు చైతన్యస్వరూపుడు. అత డెచ్చటనో గగనమున నుండు ఉత్కృష్ట ఆధ్యాత్మిక యోగాకి కాడు. అతడు మహాత్ముడు, మానవులకొరకు పనిచేయు మానవులలో మానవుడు. నిర్దుష్టమైనదృష్టి, భగవంతునిమ్రోల మానముద్ర, శ్వాసమైన సమత్వ, భక్తి, జ్ఞానములుగల ఆధ్యాత్మికత కలవాడు. విశేషించి కర్మయోగి. సులభలభ్యుడు, ప్రేమను చిలుకువాడు ప్రేమార్థుడు. హాస్యరసస్ఫూర్తి కలవాడు; మానవుని నైతిక, ఆధ్యాత్మిక రాజకీయ, సాంఘిక సమరములలో ముందుండువాడు. ఇంకేమి కావలెను ?

ఒక్కొక్కప్పు డగ్రాహ్యుడైనను అతని సరళత, నిర్దుష్ట మనస్సు ప్రేమింపదగినవి. ఏలనన సతడు మనస్సును చాల శుద్ధి పరచెను. అతని జీవితావసర ద్రవ్యములు కూడ సతి సరళమైనవి. ఈ సరళత అన్నిజాతుల స్త్రీ పురుషులను తనజాతి ప్రజ సభలను ఆకర్షించుచున్నది, అతడు ఆస్తి సంతోష బలిచివేసి భోరోపలె శ్చక్షితమైనను లేక సర్వమును కలిగియుండు నానందము సనుభవించుచున్నాడు. దక్షిణాఫ్రికాలోని తనజాతీయుల

కొరకు తన హిందూసంఘములోని హరిజనులకొరకు, భారత ప్రజలకొరకు, వారి స్వాతంత్ర్యముకొరకు, మైదానములలో నున్నవారి గ్రామజీవితముకొరకు, గ్రామముల ఆర్థిక విద్యాప సరములకొరకు, సరిహద్దులలో నున్న కొండజాతులవారికొరకు, హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యతకొరకు, ఖయిదీలకొరకు, అన్ని తరగతులకు మతములకు కులములకు జాతులకు చెందిన స్త్రీ పురుషులకొరకు, “గోరక్షణ” ద్వారా జంతుకోటికొరకు, చెడు గును షార్జన్యరహితముగ నెదుర్కొను నిర్మాణదక్షతగల గొప్ప యాదర్శముకొరకు—ఇన్నింటికొరకతడు సలిపిన సమర మును దృక్పథమున నుంచుకొనుడు ! ఈయన్నిరంగములలోను నతడేవ్యక్తికిని చెడుగు దలంచి యెరుగడు. “భారతదేశము యొక్కయు, మానవలోకముయొక్కయు దీనసేవకుడను” అను నతని యభిమానపురస్కర వచనముల నాలింపుడు !

సత్యాగ్రహ సిద్ధాంతము నతడు భల్లూకపు పట్టుతో పట్టెను. ఇది సహజము. ఏలనన నతడాత్మశక్తియొక్క యపరా వతారము. ఎంత రాజకీయ, సాంఘిక కార్యకలాపములలో మునిగియున్నను అత డెప్పుడును తన యాత్మలోనే మగ్నుడ గును. కనుకనే యతడియాధునికప్రపంచమును సవాలుచేసి మూట్లాడుచుండును. అదియే యతనిలో నున్న గొప్పతనము. భయపెట్టబడెను, బందీచేయబడెను, వెక్కిరింపబడెను, ‘గర్హింప బడెను’ చూషణలకు గురియయ్యెను; కాని యతడు మాత్రము

అడుగడుగునూ, మెట్టమెట్టకు మానన జీవిత ప్రమాణములో నుత్తమోత్తమస్థితికి పోవుచుండెను, పోవుచున్నాడు మానవుల పట్లను, ప్రాణికోటి యంతటిపట్లను సతనిలో ప్రేమ మూర్తీభ విండుటచే భూమండల చుంతట నన్ని దేశములలోను, అన్నిజాతులలోను కోటాన కోట్లమంది యతనికి స్నేహితులైరి. హిందూ, మహమ్మదీయ, క్రైస్తవ, బౌద్ధ, పారశీకాది మత భేదమచునది యతని మనమున లేదు అంగరను అతని స్నేహితులు, సత్యదేవతయొక్క కుటుంబములో భాగములు, సత్యమే భగవంతుడు

జంతువులతోనేమి మానవులతోనేమి యతని సంబంధ మంతయు సహింసాపూరితము ఈయుగమున నాగరికతకు, మానవత్వమునకు గాంధీజీ యొక 'మచ్చు'

శాంతిని కోరు నుక క్రైస్తవుని దృష్టిలో గాంధీజీ ప్రాముఖ్యత

నై థెను హాబుహాను, యం యె

మన మతము వేదాంతము బాహ్యము నారాధించున శ్లాఘితకాన్పించినను కొద్ది విమర్శజ్ఞానము, తృప్తిగల మానవుడు తనను పరివేష్టించియున్న యాయదృఢత, యజ్ఞాతపరిసరములు

ప్రసాదించు వస్తుసామగ్రినుండి తానొక స్వీయప్రపంచమును నిర్మించుకొనవలసియున్నది. మన ప్రకృతిని, హృదయమును, బుద్ధిని యద్భుతముగ నాకర్షించి చలింపజేయు విషయములు, శక్తులు, గుణములుపురుషులు (లేక ఆదర్శములు) కొన్నికలవు. వీనిని తెలుసుకొనవలెనని, ప్రేమింపవలెనని, వీనితో నైక్యము కావలెనని, అల్పములు, అప్రధానములు, అపవిత్రములు, అప్రియములు నగు వానినుండి విముక్తి నొందవలెనని వివేక స్థితిలో మనల నొక నిరంతరకోరిక వేధించుచుండును. మానవ కళలను సృష్టించి, శాస్త్రపరిశోధనాదులనుచేసి కొంద రీయానందమును పొందుదురు. పరిపూర్ణస్థితి నొందిన దివ్య స్త్రీపురుషులను కండ్లారకాంచియు లేక మనసార పఠించియు వ్యక్తిత్వము లోనున్న యనిర్వాచ్యానందాశ్చర్యములను కొంద రనుభవించుదురు. అట్లే వినీలాకాశము, సస్యశ్యామలపృథ్వీ, కిలకిలారవ సంకులజీవరాశి—అగు దృష్టప్రపంచము ప్రసాదించు నాంతరంగికసామరస్యభావములలో నట్టి యనిర్వాచ్యానందమును కొంద రనుభవించుదురు. నే సీరెండవతరగతివాడను. నాకీరెండు ఉత్తమ యనుభవ కేంద్రములనుండియు భగవంతుడని మనము పిలుచు దానియం దనన్యభక్తి కుదిరెను. ఇంతేకాక నాయందు నాపరి సరములందునుండి యాత్మప్రకాశముకొరకు, మోక్షముకొరకు తహతహలాడు వివిధ జీవరాశికి మూలము, గమ్యమునై యనంతమై యవ్యక్తమై యకలంకవ్యక్తతను, కళ్యాణమును

ప్రదర్శించు వ్యక్తిని పరిశోధించుటయందును యనన్యభక్తి కుదిరెను.

తమ దాష్ట్యముచే జీవితసామరస్యాభివృద్ధిని భంగపరచు కుచ్చిత విధ్వంసక శక్తులను కూడ నేను గ్రహించితిని. కొంత వరకీశక్తులు బాహ్యప్రపంచములో నున్నట్లు కాన్పించును. కాని ధైర్యోపేతమగు మానవాత్మ ప్రకృతియొక్క అనుపపత్తుల నవలీలగ తరింపగలదు. కనుక ప్రకృతిలో నున్న దుర్బుద్ధి కంటే మానవులలోనున్న దుర్బుద్ధియే, ముఖ్యముగ నాహృదయములోనున్న దుష్టత్వమే, యెక్కువప్రమాదకరము. ఈదుష్ట స్వభావముల సైతానుశక్తికి తాళజాలక ననహాయుడ నైనచో నేను విశ్వాసమును కోల్పోయి నిర్వీర్యుడ నగుదును. నా సహాయముకొరకు, మోక్షముకొరకు నేనిపుడు మరియొక మానవ వ్యక్తి లేక దివ్య వ్యక్తియొక్క సాహచర్యము నభిలషింపక తప్పదు. కళ్యాణాత్మకమైన సర్వమును జీససులో మూర్తిభ వింపచేసిన సంఘములో పుట్టునట్లువిధి నన్ను శాసించెను. మరే వ్యక్తియు నేయవతారమును యీ చరిత్రాత్మక పురుషుడు పొందిన దివ్యత్వమును పొందలేదని నా విశ్వాసము. ఈయాత్మజ్ఞతయితర మానవ వ్యక్తులలోను కొద్దిపాటి తక్కువ తేజస్సుతో వెలుగొందుచుండును. వారి తేజస్సులో నచ్చటచ్చట కొద్దిక్షణికముండవచ్చును. కాని యది వారి గొప్పతనమును, కొద్దిసమర్థతను, అతడు భగవంతుడని ప్రభుత్వని విధిలో

కొందరంగీకరింపకపోయినను వీరందరును ఆపురాణ క్రీస్తుయొక్క ప్రవక్తలు, దూతలు అని నా యభిప్రాయము.

అహింస-సత్యాగ్రహ బ్రహ్మయగు మోహనదాసుకరం చంద్రు గాంధీ యీచరిత్రాత్మక దివ్యజ్యోతిసులలో నొక మహా వ్యక్తిగ నెల్లకాలము పరిగణింపబడునని నా యభిప్రాయము. మన యుగమున జనించినవారిలో నతడు పురుషోత్తముడు. ప్రాచీన విశ్వాసములు, నీతులు నశించెను. యంత్రము నిరంకు శాధికారమును వహించెను. ఎవరి యధికారమును మనము సమర్థించుచున్నామో లేక సభమును సహించుచున్నామో యట్టి వక్ర పారిశ్రామికభురీణులు, యుద్ధకోవిదులు శాస్త్రము నపాత్రవినియోగము చేయుటచే ప్రపంచచరిత్రలో నొకయవూర్వనరకము సృష్టింపబడెను. మానవాహంకార మమకారప్రేరిత మగు రాబోవు మహావిలయములో నాగరికత (దీని కనేకార్థములు కలవు) లేక నిపుడు మంచి యదృష్టవంతు లనుభవించుచున్న క్రమయుతము, దయామయము, విజ్ఞానభూయిష్టమునగు సంఘము మున్నెన్నడును కని విని యెరుగనట్లు పూర్తిగ నశింపవచ్చునను యూహకూడ కలుగుచున్నది.

మనల నావహించియున్న యిప్పటి దురవగాహస్థితి నుండి గాంధీజీ మొక్క మహాత్మరలహింస సత్యాగ్రహ మొక్కటి మాత్రమే మనల నెట్లు తరింపజేయగలదో చూప యత్నించితిని. ఈప్రయత్నములో నీయాదర్శములే కైస్తవవిజ్ఞాననాయ

కులచే నిరసంపబడి లేక నువేక్షింపబడి ప్రపంచమునకు ప్రకట
ముకాకుండి పోయిన యూరపుదేశ భూత ఆదర్శచరిత్రనుకూడ
చర్చించితిని. ఆశ్మవినాశమునకు కత్తులకంటెను కతారులకం
టెను రాక్షసమగు నసంఖ్యాక వివిధాస్త్రశస్త్రనిర్మాణములో
మునిగియున్న యూరపు మధ్యభాగమున మోటారు గొడచే
ఘూర్ణించు నొకమార్గముద్వారా పోయినచో జర్మను సైలీషి
యాలో గోర్లిట్జు అను నొక పురాతన పట్టణము కానన్గనును.
అచ్చట పదిహేనువత్సరములక్రితము జాకబు బొహీము అను
వాని గౌరవార్థ మొక శిలావిగ్రహము స్థాపింపబడెను. ఆవిగ్ర
హముక్రింద నతని మాటలలోనే యిట్లు చెక్కబడెను. “ప్రేమ,
సాధుత్వములే మన యాయుధములు.” “దానితోనే మనము
జీవనుయొక్క కంటకస్థగిత సింహాసనముపేర పోరు నలుపగలము”
అని వ్రాసినచో నతని సందేశము పూర్తియయ్యెడిది. అతడు
భగవంతునికొరకు, సత్యముకొరకు పోరిన ఋషి. జీవాత్మ
కదియే మోక్షము నిచ్చునని ప్రకటించినందుల కతడు యింటి
నుండి తరిమివేయబడెను. భూత యూరపుచరిత్రలో నహింసా
సందేశానుసారము జీవించిన సాధుపుంగవు లనేకులు లేకపో
లేదు. వారు తమ దేశమవలంబించుచున్న సాంఘిక, జాతీయ
కార్యకలాపముల ముందర నివి నిరర్థకమయ్యెనని వాపోవుచుం
డిరి. ప్రపంచకళ్యాణమునకును, సంఘ పునరుద్ధరణకును విశ్వ
ప్రేమయే దివ్యసందేశమని ప్రజలకు ఘోషించునంతటి దైర్ఘ్య

సాహసములు, శక్తి, ప్రబోధము కొద్దిమందికి మాత్రమే యుండెను.

యూరపు కైస్తవ మతావలంబన చేయుచున్నట్లు చెప్పుకొనుచున్నను “నాగరిక”జాతు లన్నింటితోను ఆత్మ వివాదమును తెచ్చిపెట్టు పోరాటముకొరకే సర్వప్రయత్నములను చేయుచున్నది; ఈసమయమున హిందూ దేశమున నొకవలూకు వంటి దుర్బల లాయరొకడు (పూర్వాశ్రమమున) సత్యము, అహింస, ధర్మముల పేరిట, భగవంతుని పేరిట మరియొక యుద్ధమునకు లక్షలకొలది స్త్రీపురుషుల నుద్బోధించుచున్నాడు. ఈ యుద్ధములో మానవమాననాశ్రుము లేవియు నుపయోగింప బడవు; ఈయుద్ధములో నాత్మశక్తి, అహింస, క్రూరశత్రువుపై గూడ ప్రేమను చిలుకుట, భగవంతునిమోల విశ్వాసముతో వినములగుట; ఇవియే ఆయుధములు. ఆధునికప్రపంచము నావ రించియున్న దుఃఖ భయవిహ్వలతల మధ్య న్నిదియొక కలగా తోచును. అయినను నింతవరకు కొన్ని లోపములు, అసందర్భములు, విఘాతములు (నాయకునిలోను అనుచరులలోను కూడ) కలిగినను ప్రాణదాయకమగు నిట్టిప్రజాయుద్ధమములో తొలిప్రయత్నములైనను చేయబడెనని యొప్పుకొనక తప్పదు. మహాత్ముడు గత విఫలతను గురించియు, ఆశాభంగమునుగురించియు గత కొలది మానములలో మరియొకసారి నిర్మోగమాటముగ నొప్పుకొనెను. కాని భవిష్యద్విషయమై యతనివిశ్వాస

మెంతమాత్రమును మొక్కవోలేదు. “భారతదేశ మనుభవించు చున్న యనేకదోషములను నివారించుట కహింసామార్గమును ప్రసాదించు తన యుపకరణముగ నన్ను భగవానుడు నిర్దించి నాడు..... దౌర్జన్యరాహిత్యమునందు నావిశ్వాస మెప్పటివ లెనే మొక్కవోక యున్నది. అది మనదేశమునకు కావలసిన వాని నన్నింటిని ప్రసాదించుటయేగాక సరిగా నడుపబడినచో పాశ్చాత్య ప్రపంచమును కూలద్రోయునున్న రక్తపాతమును గూడ సరికట్టకలదు.”

పరవృత్తు దాన్యము ననుభవించుచున్న ప్రజలలో బక్షిలకొలది జనులు తమ నాయకశిఖామణియొక్క మధుర వాణి లేక లేఖనినుండి వెలువడు సీక్రింది యుపదేశములను తూ చా తప్పక నాచరించునంతటి దేశభక్తిని పురికొల్పు యుద్యమము నెట్లువర్ధింపవలెనో తెలియకున్నది.

“అహింస(హింస చేయకుండుట, దౌర్జన్యరాహిత్యము) యనగా విశ్వప్రేమ; అది పరమధర్మము. అది యొక్కటే మౌనవలోకము సుద్ధరింపగలదు.”

“అహింసను విశ్వసించువాడు భగవంతుని యాస్తిక్య తన విశ్వసించును.”

“అహింస తత్త్వోపదేశములచేత నబ్బునదికాదు. అది తత్త్వోపదేశ ప్రార్థనాఫలితముగ భగవత్ప్రసాదమున మనహృదయరాశియును వెలుగొందచేయును.

“అహింస అతిశక్తివంతులయొక్కయు, ధైర్యశాలుర యొక్కయు నాయుధమని గుర్తింపవలెను. యదార్థ భగవద్భక్తుడు కత్తి పట్టగల శక్తికలవాడేయగును; కాని ప్రతివాడును భగవదంశమేయను జ్ఞానము కలవాడగుటచే నతడు దాని నుపయోగింపడు.”

“రక్తమే ప్రవహింపవలసినయెడల మనరక్తమునే ప్రవహింపనిండు. ఒరులనుచంపకుండ మనమే ప్రాణముల నర్పించు సాత్త్విక ధైర్యమును దోహదము చేసికొనవలెను.”

“ప్రేమ యితరులను దహింపదు. చనిపోవువరకు నతిసంతోషముతో బాధల నాలింగనముచేసి యది తనను తానే దహింప చేసికొనును. అది యేలంగ్లేయుని త్రికరణశుద్ధిగ హింసింపజాలదు.”

“హిందూ దేశము తన విజేతలనబడువారిని ప్రేమచేతనే జయింపవలెను. మనదృష్టిలో మానవప్రేమయు దేశభక్తియు నొకటే కావలెను. హిందూ దేశమును నేవించుటకు నేనింగ్లీషు వారినిగాని జర్మనులనుగాని బాధింపనొల్లను.”

“సత్య, అహింసలు అవినాభావనంబంధము కలవి; ఒక దానిలో రెండవది యిమిడియే యున్నది.”

“సత్యముకంటె సుత్యమైతే వము లేడు. మొదట మనము సత్యమునే యన్వేషింపవలెను.”

“దై వోపదిష్టమగు మన పవిత్ర యుద్ధములో దాచవలసిన రహస్యము లేవియును లేవు, టక్కరితనమునకు, ననత్యమునకు తావు లేదు. సర్వము బహిరంగముగ శత్రుసమ్ముఖముననే చేయబడును.”

“సత్యాగ్రహము (సత్యశక్తి లేక నాత్మశక్తి) పవిత్రత కొరకు ప్రార్థించు నన్ని స్వార్థ విషయవాంఛలను నిగ్రహింప గోరును.”

“తానవలంబించు ప్రతిసోపానమునందు సత్యాగ్రహి (సత్యశక్తి నారాధించువాడు) తన శత్రువుయొక్క యవసరములను గుర్తింపవలెను, అతడధర్మ చట్టములను, ఆజ్ఞలను శిరసా వహింపడు. కాని యత డెప్పుడును సాధుత్వమును, మర్యాదను పాటించును.”

“సత్యాగ్రహి ధర్మపథమునుండి యెప్పుడును తొలగడు, కాని శాంతికొరకెప్పుడును కాంక్షించును. అతని కితరుల యందు పరమవిశ్వాసము, అఖండమైన యోరిమి యుండును.”

“వస్తుతః మానవ ప్రకృతి యభిన్నము. కనుక చిట్టచివర కుద్ధతుడైనవాడు ప్రేమపాశమునకు విధాయకముగ తొంగును.”

“నిశ్చయాత్ములై, శాంతియుతులైన భగవద్భక్తుల డాడిమిందీప్రపంచమున నేశక్తియు నిలువజాలదు. ప్రపంచ ఆయుధశక్తు లన్నింటికంటెను అహింస బలవత్తరమైనది.”

“భగవద్భక్తులు మృత్యువు కెంతమాత్రమును వెరువరు.”

“మనకు యుద్ధరంగమున ధైర్యమనంభవము; కాని నిర్భయత్వము ప్రాణావసరము; శరీర నష్టము, వ్యాధి, మృత్యువు, ఆస్తిని, కుటుంబమును కీర్తిని కోల్పోవుట మొదల గువానినుండి మనకెట్టిభయము నుండరాదు. ఈప్రపంచమున నేదియు మనది కాదు.”

“అహింసకు యదార్థమైన సమ్రత యుండవలెను. ఏల యన నది మనమీదకాక భగవంతునిమీదనే యాధారపడుట యని గుర్తింపవలెను.”

ప్రపంచైశ్వర్యములో నక్రమ వాటాకొరకు ప్రాకులాడు సంతవరకు లేక మనతోడివారిని కొల్లగొట్టుట లేక వాపై సద్వికారమును చెలాయించుటలో నానందము చూచుకొనువరకు నిట్టిధర్మసూత్రములకు కట్టుబడుట భయంకర ఘనముగనుండును. మానవునియందును, భగవంతునియందు, ఆధ్యాత్మిక విశ్వ ఆస్తిక్యమునందును విశ్వాసముతో జీవింప ప్రయత్నించువారును, కళ్యాణేచ్ఛగలవారును నగు స్త్రీ పురుషులందరును (నెట్టి లోటుపాటులు, తప్పిదములు కాన్పించినను) మాపవచరిత్రలో నిట్టి ప్రాణదాయకములగు సూత్రములను తొలినారి ప్రతిజ్ఞగొనిన యుద్ధమములను తప్పక సభినందింపవలెను. శాసనోల్లంఘనరూపమును దాల్చిన సత్యాగ్రహోద్యమము తగినంత శిక్షణములేని ప్రజలలో సుద్రోకమును కలిగించి దార్ణ

న్యమునకు తావిచ్చినపుడు తన “హిచూలయఃశప్పినము” నొప్పు కొనుచు తన యనుచరులలో ననేకమంది యాగ్రహాసలమునకు గురియైనను యీభారతనాయకు డసామాన్యదైర్యసాహసము లతో తన యుద్యమము నధమము రెండుసారు లాపివేయగలిగెను. ఇంతేకాదు; చార్జన్యమును నిరంకుశత్వమును నెదుర్కొనుటతోపాటు “గర్భదరిద్రులు, అతిదీచులు, పతితులు” ముఖ్యముగ హిందూదేశములోని “అస్పృశ్యులు” వంటివారితో ననన్యభావముచు ప్రకటించు కార్యకలాపము లనేకములు గాంధీజీ యుద్యమములో కలవు.

గత కొలదిశతాబ్దములలో పాశ్చాత్య ప్రమాణములు, సంస్థలు ప్రసంచముచు చాలవరకలముకొనెను. సంఘము జీవసమయొక్క ఆదర్శములను కొంతవరకే యనుకరించెను. దుర్బలులు, దురదృష్టవంతులు, వీడితులు నగువారికి కొంత నిజసహాయము, న్యాయము, కరుణ చేకూరెను. సత్యముచు, నిజాయితీని నిలుపుటకును అధికసంఖ్యాకులను భౌతికలాలసనుండి రక్షించుటకును యీసంస్థలు స్వల్పముగ తోడ్పడెననుట నిజమే. కాని యీరంగములలోకూడ వాని విజయము స్వల్పము. ఇక నిరుద్యోగ దుఃఖములను, పారిశ్రామిక పోటీని, ఆధునికమును అరికట్టుటలో క్రైస్తవవాదర్థములు పూర్తిగవిఫలమయ్యెను. క్రైస్తవు లంగరును (అతిధక్తిపరులుకూడ) “పూచీ, భద్రత” నొక్కవగనారాధించుటయే యీవిఫలతకు కారణము.

శాంతిపాలకుడగు భగవంతునియందును భగవద్దత్తమేయైన తమ నిజాత్మక క్రియందును విశ్వాసమును కోల్పోయి వారు జ్ఞాహ్యమైన యాధ్యాత్మిక విషయములను, ధనరాసులను, మారణాస్త్రములను విశ్వసించిరి. మనము భగవానుని, ధనదేవతను కూడ సేవింపగోరుదుము, అజ్ఞానులగు పాటకజనము అబుద్ధిపూర్వకముగ నాత్మవినాశకారులగు యంత్రోపకరణములచే తయారుచేయు వివిధవస్తుజాలముచే పరివేష్టించబడుదుము. దుష్ట శిక్షణ, శిష్టరక్షణ చేయవలెనను నెవముకో మిలిటరీ శిక్ష నొందవలెనని “చంపుడు, కొట్టుడు, నాశము చేయుడు” అని మన యువకులను మనము హెచ్చరింతుము ఆర్తులను మన తృప్తిచేతను, స్వార్థముచేతను మనము తరుచు దుర్మార్గులుగ మార్చివేసితిమి.

జీనసు తన సందేశముచేతను, జీవిత సాదృశ్యముచేతను యీరాగరికతాభాసాజాడ్యమునకు శాశ్వతచికిత్సను చూపెను. శ్రీ పురుషు లందరును ఆత్మ నుజ్జీవింపచేయు దార్శిద్ర్యమును (మూనవుని నిర్వీర్యముచేయు కటికదార్శిద్ర్యముకాదు) నిరాడంబర జీవితమును పరింపవలెను. భగవంతుని రక్షయందు, కళ్యాణగుణమునందు అచన్యవిశ్వాసముంచవలెను, అన్నిటికంటె నెక్కువగ భగవత్సన్నిధానమున నాధ్యాత్మిక పరవశత్వము జూపవలెను. శాశ్వత జీవిత సిద్ధిని బడయవలెను అని యితడు జీవించెను. మానవకోటితో ననన్యభావమును గుర్తింప

స్తేఘన హాబుహాసు, యం యే.

లెను. దౌర్జన్యమును అజేయమగు నోరిమితోను, ప్రేమతోను సాధింపవలెను. అధర్మములను సంస్కరింపవచ్చును. దౌర్జన్యమును దౌర్జన్యముతో నెదుర్కొనుటకంటె మనమే బాధపడుటకు ప్రాణముల నర్పించుటకు సంసిద్ధతను చూపవలెను. దుష్టులను శిష్టులను చేయు భగవద్విధాన మిదియేయని యతడు బోధించెను.

కాని దురదృష్టవశమున మొదటినుండియు నతని యనుచరులెవరును దుర్మార్గము నీవిధముగ నెదుర్కొనినట్లు కాన్పించదు. న్యాయైష్ట్యమెంటులో కూడ నీసిద్ధాంత మచ్చటచ్చట పూర్వపు దండనీతితో మిళిపు చేయబడెను. ఆ పవిత్రగ్రంథముల్లోని కొంతమంది రచయితలు కైస్తవవ్యక్తులు దౌర్జన్యమును దౌర్జన్యముతో నెదుర్కొనరాదని శాసించుచు భగవంతుడును ప్రభుత్వమును యిట్టి దండనీతి నుపయోగించుట ధర్మమేయనిరి. సహజముగ చర్చిలన్నియు నీయభిప్రాయము నంగీకరించి కైస్తవప్రభుత్వములకిట్లే బోధించిరి. శాశ్వత నరకమును ప్రసాదించు యీశూత్రములను భగత్పుత్రుడైన జీససు జ్యోధించెనని ప్రేక్షకు నాటకానిపోయిన యీభాషము కైస్తవవాదర్థముకు తీరని మచ్చ. ఇట్టి విశ్వాసముతో జీససుయొక్క జీవితము పూర్తిగ నర్థముచేసికొనుట దుర్బలము.

జీససు ప్రబోధములచేతను, టాల్ స్టాయ్ వానిపై చేసిన వ్యాఖ్యానములచేతను, హిందూమత పవిత్ర గ్రంథములచేతను

నుద్దీపితుడై గాంధీజీ యహింసాసిద్ధాంతమును చేపట్టెను. అతడు దాని నన్నిజీవితశాఖల కనువ ర్తింపజేసి దానికొకయుక్తమును, శాస్త్రసమ్మతమును నగు సౌప్తవరూపము నిచ్చుటచే నది వేల కొలది జిజ్ఞాసువుల నాకర్షించెను

భగవంతుడు గాంధీజీ దృష్టికొక నైతికవ్యక్తి, అయినను అవ్యక్తస్వరూపుడు. పునర్జన్మయందును, అవతారములందును నతనికిగల హిందూవిశ్వాస మతని యాచరణీయమగు సుపదేశములకు క్రైస్తవులూ ట్రేపింపదగిన మార్పును దేనిని కలిగింప లేదు. భగవంతుడు క్రోధమూర్తి, దండధరుడు అని వర్ణించిన వర్ణన గాంధీజీ వ్రాతలలో నెచ్చటను గానరాదు. ధనాశ, మానవాహంకారము, స్వార్థపరత్వము తమ శిక్షను ఆత్మవిశాళమును తామే తెచ్చిపెట్టుకొనుచున్నవి. “భగవంతుడు ప్రేమ స్వరూపుడు, క్షమావతారము, ప్రపంచము గుర్తించిన ప్రజాస్వామిక ప్రభువులలో సుత్రస్థుడు” అని యతడు చెప్పెను. పాపఫలితముల యనుభవమే ‘కర్మ’ యని యతడు వ్యాఖ్యానము చేయుటలో భాషీము, లా, పాల్ మొదలగువారి భగవంతుని “అవ్యక్త” స్వయంచోదిత “క్రోధానలము” అను పితౄణతమున కతడు చేరువ యగుచున్నాడు. మానవలోకము భగవంతుడు ‘వస్తువు’ అభిన్నులని యతడు విశ్వసించుటచే దుర్మార్గుల, దోషాత్ముల క్రమశః విధాయిక మగుచున్నది. మన కోరికలు యాత్మ కలదు . . . కనుక నేనెంత దుర్మార్గు

శ్రేష్ఠేన హామహాను, యం యే.

జీవినై నను వీడజాలను నేను నాసత్యాగ్రహోద్యమములో
నా మానవజాతి సంతను చేర్చుకొనవలెను.

మహాత్ముని పూర్తిప్రేరేపకములలో నావంటి పాశ్చాత్య
కైస్తవులకు కొన్ని యసందర్భములు, విజాతీయములు,
ప్రధానకైస్తవతత్వమును, హైందవ యహింస-సత్యాగ్ర
హోద్యమములనుకూడ వ్యతిరేకించు విషయములు కాన్పించు
టలో నాశ్చర్యము లేదు, వివాహమును గురించిన యతని
తాపసిభావములు, 'స్వదేశీ' యని యతడు పిలుచు పునీత
హైందవ జాతీయత యింకా శ్రేణిలోనివి. అయినప్పటికిని గాంధీజీ,
అతనినిజానుచరులును అవలంబించు సత్యాగ్రహమేకైస్తవమత
సారమనియు, దౌష్ట్యమును ప్రేమచే సాధించుటకును, దుష్టప్ర
వృత్తిని శిష్టప్రవృత్తిగ మార్పుటకును నైచిక్రముగ స్వీకరింప
బడి యనమాన యోరిమితో సహింపబడు బాధయే-జీనసు
యొక్క శిలువయే-శాశ్వత సూత్రములని మాలా చాలమం
దికిని, హిందూ దేశములోని ఆంగ్లో శాక్ష్మను కైస్తవ మిషనరీల
కును స్పష్టమగుచున్నది.

జీనసు అనుభవించిన శిలువయొక్క సందేశము, అతని
మృత్యువు మానవసంఘమున కమూల్యములను విషయము.
జీనసుచేర్చు చర్చికి సంబంధించిన సభ్యునిచేగాక నాకే 'ననా
తాపసి' హిందూవలన గుర్తింపబడెనను విషయమును ఛాలడన
కైస్తవులకు గుర్తించెదరుగాక! ధనము, అధికారము, కత్తి

మొదలగునవి యెంత 'ధూముధాము' చేసినను సరకుగొనక యీ సందేశమునంద నన్యభక్తితో వేలకొలది ప్రజలనుదోబి ధించినదీ వ్యక్తియే ! ఇట్టి శక్తి యితనికే ప్రసాదింపబడెను. హైందవ సాంప్రదాయమందతనికిగల సహజానుబంధముయొక్క నిర్బంధములే లేనిచో నేటి సత్యాగ్రహమునకు జీససుయొక్క యువదేశములేకాక నతని నిరుపమాన సాదృశ్యము, అతని యుత్పల్లాత్మ మూలములని యిప్పటికంటె ననేకసారులెక్కువగ గాంధీజీ యుద్ఘాటించి యుండెడివాడు.

సత్యాగ్రహతత్త్వము, ఆయుద్యమము మానవచరిత్రలో నెట్టి భావముల నుత్పన్నముచేయగలవు? అని నన్ను నేను ప్రశ్నించుకొనునపుడు నాకీక్రిందివిధమున గోచరించును. "సామ్రాజ్య ధూర్వహ" ప్రభుత్వముల దౌర్జన్యపద్ధతులు, భావములు దుష్ట పూరితములు. మతతత్పరులగువారికి ప్రపంచ పరిస్థితులలో సతిభయావహమగు రెండు విపరీతలక్షణములు ద్యోతకమగును. ఒకటి గొప్పపాశ్చాత్య ప్రజాస్వామికములని పిలువబడునవి యక్రమముగ తామనుభవించుచున్న భూభాగమును, ప్రకృతి సంపదను తదితర జాతులతోపాటు ధర్మయుతముగ పంచుకొనుట కిష్టపడకపోవుట; రెండు సక్రమమైన తమభాగమును కాంక్షించు కడుపుమాడు జాతులను దానినుండి దూరముచేయుట కెంతటి భయంకరయుద్ధస్థితి నైన నవలంబించి తమ యావచ్ఛక్తిని, ధైర్యశ్రమమును ధారవోయుటకు సంసిద్ధముగ నున్నామను మేఘ

పై ఫెను హాబుహాసు, యం. యె.

గంభీర నినాదములు. ఈ యైశ్వర్యాధికారముల కొరకీ పరుగుల వలనను అధికారమును చెలాయించుటకును 'మహాలయమును' తెచ్చిపెట్టుటకును ప్రకృతి శక్తులను మానవసంఘములను యధేచ్ఛగ నుపయోగించుకొను బుద్ధిబలము విశేషముగ నభివృద్ధియగుటవలనను కొద్దికాలములోనే భూమండలము కొద్ది మంది నిరంకుశుల హస్తగతమగునట్లు తోచుచున్నది. యుద్ధ ప్రక్రియలతో నీ నిరంకుశుల నెదుర్కొనుజూచు శేషించిన ప్రజాస్వామికములయొక్కయు నిరంకుశ ప్రభుత్వములలోనే బయలుదేరు విప్లవములయొక్కయు ప్రయత్నములు ప్రజా దారిద్ర్యమును, బాధను, తృష్ణను, భయమును మరింత ప్రజ్వలంపజేయును. ఏలనన ఆధునిక భీభత్సయుద్ధములలో నెక్కువ శక్తివంతులు, సీతిదూరులునగు శత్రువులచే ప్రజాస్వామికములు నాశమొనరింపబడును. లేదా సైనిక సంఘటనావసరములనుబట్టి యవి స్వీయ నిరంకుశ ప్రభువుల హస్తగతమైనను కావచ్చును.

తరువాత ప్రపంచ ప్రమాణముమీద దైవశూన్యము దయాదాక్షిణ్యశూన్యమునగు మరియొక "విశ్వడ్విత్యేటరు" ప్రభుత్వము స్థాపింపబడును; కత్తితో నెదుర్కొను శత్రువు తుడిచివేయబడిన తరువాత రోమక సామ్రాజ్యమెక్కువ ప్రయోజనకరము నిష్పక్షపాతయుతముగనున్నట్లే ప్రపంచ డ్విత్యేటరుల పరిపాలనకూడ (నిరంకుశతను విషయలోలతను వీడక పోయినను) తక్కువ కాశిన్యతను, వత్సలతను కలిగియుండును.

అయినను లక్షలకొలది స్త్రీ పురుషులు నిరంకుశత్వమునకు పరి కరములు లేక దాసులగుటకు నంగీకరింపరు.

దాడిద్ర్య బాధానుభవములచే పునీతమగు నొకకైస్తవ ఛర్చి లేక కొన్ని ఛర్చిలు పునీతములగు జాడ్ల, హైందవ, ఇస్లాము తదితర మతసంఘములు, సదా అంతర్జాతీయ సంబంధ మును కాంక్షించుచు నిరంతరాయబోధను, సహనమునువహించు జీవితమును నడుపును. నేడు మహాత్మునిచే ప్రారంభింపబడిన యీ “అహింస సత్యాగ్రహ” శిఖవే మరింత పునీతమై విపులీ కృతమై ప్రభుత్వ పీడితములగు పైసంఘములకు రక్షణనిచ్చును. కనుక మహాత్ముడు నూతన యుగస్థాపకుడని ప్రజలు భావించు తురు. బాహ్యశత్రువులను జయించి ప్రజాభిప్రాయమును, ముఖ్యముగ సభ్యుడయమునొందు తరగతి వారిని, యసహ్యమగు విప రీత మార్గములద్వారా మార్చివేయుచు కొంతకాలమొనవలసిన పని డిక్టేటరు లెప్పటికిని అజేయులుగ కాన్పింతురు. కాని నూనపు నిలోనున్న దివ్యశక్తిమిట్లు చిరకాల మణిగియుండజాలదు. క్రమముగ పాలకజాతుల యధికార మంతరంగమునుండి నిర్వీర్య మగును. మొదటి కారణమేమన దుర్మార్గములో విధాయిక ముగ తన్నుతాను నాశనముచేసికొను స్వభావముకలదు. దౌర్జన్యముతో దానిని రేపకుండ సాధుసజ్జనబృందము చూచిన నాడిక చెప్పవలసినదేమున్నది? ఈ నిరంకుశపాలక యాదవ కులములో ముసలము బయలుదేరును. సత్యాగ్రహతత్త్వము

దినదిన విస్తృతి నొందుటచే నీ సుఖల సమరములోని కక్షి దారులను సమర్థించు ప్రజలుండనేయుండరు. కాలము గతించిన కొలది తృప్తి, అధర్మము, దౌర్జన్యముల చేతులలో కీలుబొమ్మల వలె నుండుట కిచ్చగింపక బలవంతముగ సైన్యములో చేర్చు బడు శాసనమును లక్షలకొలది స్త్రీపురుషులు ధిక్కరింతురు. తరువాత సత్యాగ్రహ సంఘములద్వారా ప్రసరించు కళ్యాణాత్మకమగు భావములచే పాలకులయొక్కయు వారి మద్దతు దారులయొక్కయు బుర్రలుకూడ తిరుగును. ఈమార్పు కేవలము మానవ ప్రేరేపణకాదు; ప్రేమమూర్తియగు భగవంతుడు జీనను, బుద్ధుడులేక కృష్ణుడు రూపమున నవతరించి ప్రభువు లేక నాయకుడు కాగలడను దృఢవిశ్వాసముగలవారిచే నిది కలుగును. నిశ్చయముగ నది 'సత్యము' దివ్యసూక్ష్మతము, ప్రేమతత్త్వము, మనలోనున్న (మనచుభ్యనుండు) స్వర్గరాజ్యము. ఈ విధమున పాలకులుకూడ క్రమముగ సాధువులై కంష్ట తేరచెదరు; సత్యాగ్రహులవలన ప్రభుత్వములకు కలుగు ప్రయోజనమును గుర్తించి వారు వారికెక్కువ స్వేచ్ఛను, పాలనాధికారమును ప్రసాదింతురు. ఆర్థికరంగములో నీ స్వేచ్ఛమత సంస్థలకు తమ్ముతాము పోషించుకొనుశక్తినిచ్చును; అవినీతిని పురికొల్పుయంత్రాధి పత్యమును తొలగివోయును. మానవుని పరిపూర్ణాభివృద్ధిని, సర్వజంతుసంతాన క్షేమమును అరికట్టని యంత్రములే అమోదింపబడును. ప్రజలు తండ్రోప తండ్రులుగ

సత్యాగ్రహసంఘములలో జేరుచుందురు. చిట్టచివరకు ప్రప్రం
చమెన్నిసామాజ్యముల క్రింద విభజింపబడెనో యన్నిసామా
జ్యములలోని ప్రజాబాహుళ్యమంతయు సత్యాగ్రహ ప్రయోజన
మును గుర్తించి దానిని ప్రభుత్వసిద్ధాంతముగ నంగీకరింతురు.
కొద్దిమంది 'కొరకరాని కొయ్యలు' నగముపిచ్చి యెత్తినవారు
మాత్రము మిగిలిపోవుదురు. విషయభోగములలోను, అధికార
మత్తలోను తేలియాడు వీరు తమ్ము ప్రతిఘటింపక చలింపని
యోరిమిని ప్రదర్శించు సంఘము ముందర నిర్విణ్ణులయ్యెదరు.
“సాధుసత్తములు సంతృప్తాంత రంగులగుదురు ; భూమినేలు
కొందురు.” అను ప్రవక్తవచనము సఫలమగును. భూమియే
కాదు స్వర్గముకూడ వారిదేయగును.

ఇక నేనూహింపజాలను ! ఇది చక్కని గగనకుసుమము;
హ్రస్వదృష్టికసాధ్యము; దూరదృష్టి కందరానిదని మీరన
వచ్చును. అయినను నెట్టియత్తమాధమ స్థితి నను నిర్భయ
ముగ నెదుర్కొనుటకిది ప్రయోగనకారియగును. విధి యేదురంత
మునో తెచ్చిపెట్టి కేషించిన ప్రజాలోకమున చిచ్చుపెట్ట
వచ్చును. లేక నీభూమిమీదనే యెప్పుడోయొకప్పుడు న్యాయ
పరిపాలన, శాంతిపరిపాలన యేర్పడు విధియేయున్నచో మధ్య
మధ్య ననేక 'విశ్వామిత్రములు' కలుగుచుండుటలో నాశ్చర్య
ములేదు. దైవయంత్రము లెప్పుడును మధదముగ నడుచు
చుండును. సంస్కారశూన్యమగు మానవప్రకృతి మార్భ్యమును

వీడకుండును. దైవరాజ్యము భూమిమీద స్థాపింపబడుచో మానవునకు మానవునకు కలుగుచుండు బాహ్యస్పర్శ, పోరాటము లేక పోవుటచే మానవజీవితము రసవిహీనమైన నిస్సారక్రియగ నుండునని భయపడ నవసరములేదు. మనము సత్యముయొక్క సర్వసంపన్నతను, సృజనపాటవమును విశ్వసించవచ్చును. ఆత్మయొక్క సాహసకలాపముల కెప్పుడును స్థానముకలదు. అది దివ్యసృష్టిలోని మర్మములను శోధింపగలదు.

భవిష్యత్తు బాధలచేతను, అజ్ఞానాంధకారముచేతను నిండియుండునను సూచనలున్నను జ్ఞాన, ఆనందాద్భి కెంతమాత్రమును కొఱతయుండదు. నలువది సంవత్సరముల క్రిందట లియోటాల్ స్టాయియొక్క గంభీరవచనములవలన నీవ్యాసకర్తయొక్కనేత్రములు తెరువబడుటచే నైచ్చిక దారిద్ర్యమునందును యుద్ధప్రతిఘటనయందును నీషదీషద్రవ్యయత్నములను చేసెను; తత్ఫలితముగ దీర్ఘకాల కారాగారజీవితముకూడ సంప్రాప్తిం చెను; అప్పటినుండియు తన ప్రయత్నము లెక్కువసంబద్ధము గను నిరంతరాయముగను నుండిన బాగుండెడిదని యభిలషించుచున్నాడు. అయినప్పటికిని పై రషియాదేశపు ఋషియొక్క తేజ మావరించిన భారతప్రవక్తను గురించి వ్రాయనిచ్చినందుల కతడు తన కృతజ్ఞతను తెలుపుకొనుచున్నాడు. “శరీరము మృత ప్రాయము; దానిమీదనుండు ప్రతిరంధ్రముకు ప్రతిగాయముకు వేయినోళ్ళతో నాత్మరావము వినరానిచో నాబడుగుమానిసి

నడవీనుగు, వంకెకు తగిల్చిన చర్మభాస్ర' అని యొకయూ
ధ్యాత్మిక కవి వర్ణించెను. వృద్ధుడగు ఈయనకవి “నా కవితకు
వృద్ధాప్యములేదు” అని గానముచేసినట్లే నిరంతర పరిశ్రమచే
నవసిపోయిన మోహనదాసుబడుగుశరీరమునుండి వెలువడు
నాత్మశక్తియొక్క సందేశ మెప్పుడును నవనవోన్మేషకాంతుల
నీనుచు నలుబదియైదువత్సరముల క్రితమతడు ప్రారంభించిన
“సత్యపరిశోధనల” నాటికంటెకూడ నవయావనముగ నున్నది.
ఏలయన వత్సరములతోపాటు అతడు బ్రహ్మత్వమును శాశ్వత
యావనమును పొందుచున్నాడు; దివ్యనమ్రత యనుశక్తిలోను,
అనంత యఖండజీవితమును ప్రసాదించుట కాహుతియగు దివ్య
జీవితములోను లీనమగుచున్నాడు. క్రైస్తవులము, సాంఘికశా
స్త్రవేత్తలము అగు మన కతని దృష్టి కాలుష్యమైనట్లు తోచ
వచ్చును. అయినప్పటికిని గాంధీజీ యుగపురుషుడు; నేటి‘మహా
త్ముడు’; మోక్ష మానవలోకముయొక్కయు, పునర్జీవమునొం
దిన ప్రపంచముయొక్కయు, సృజింపబడనున్నట్టియు (మనము
కూడ మన ధర్మమును పాలించుచో) సృష్టియగుచున్నట్టియు
ప్రపంచముయొక్క ప్రవక్త.

జీససుయొక్క అడుగుజాడలలో నడచు మనము గాంధీజీకిని
యతని నిజ ‘సత్యాగ్రహ’ లందరకును నొక బృందములోని
సభ్యులమే యనియు మనము కలలనుగను శాశ్వతస్వర్గధామ
సహవాసుల మనియు కేలెత్తి జోహారు లొనర్చుచున్నాము.

ఆస్తి-స్వచ్ఛ

విలియం హాకింగు.

ఆస్తి, సాంఘిక బంధనములు మన క్రియాస్వాతంత్ర్యమునేగాక భావస్వాతంత్ర్యమునుగూడ నరికట్టుట ప్రతివాడు నెరింగిన విషయమే! మన యుగమున కనేక దివ్య బోధల నొనర్చిన గాంధీజీ యీధర్మసందేహమునుగూడ విడగొట్టెను.

మన సంస్థలను గురించి తఱచినకొలది మనకు వానిలో నున్న లోపములు గోచరమగుచు. పాశ్చాత్యదేశములలోని విద్యాధికు డేఛర్చికిని చెందగోరడు. ఏలనన వాటి ప్రస్తుత సిద్ధాంతము లేవియు నతనికి నచ్చజాలవు; అట్లే యత డేరాజ కీయకక్షకును చెందడు. అవి యన్నియు నవివేకముతోను, స్వప్రయోజనపరత్వముతోను నిండియున్నవి. వేదాంతాధ్యయనమువలన మానవు డిట్టి బంధనములనుండియు, కుటుంబ, దేశబంధనములనుండియు ముక్తుడగుచుండును. వేదాంతి పక్షముల కతీతుడు కావలెను; “సంకులసంగ్రామమును తరింప వలెను.” మత మీయసంగమమును మరింత ముందుకు తీసుకొని పోవును. ఏకత్వములో లీనమైనపుడు భేదము లన్నియు నశించును; వ్యక్తి విశ్వపదార్థములో లీనమైపోవును. అప్పు డతడు ప్రయోజనము లేనివాడు, అర్థము నెరుగనివాడు అగును.

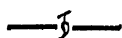
గాంధీజీ తన దేవతను 'సత్యము' అని పిలుచును; ఈ సూత్రము విశ్వమునకు సంబంధించినది; అన్ని మతసిద్ధాంతములకు సతీతమైనది. అతడు దానిని 'రామము' అని కూడ పిలుచును. అతడు రాజకీయములలో ప్రవేశించును. ప్రయోజనములలోను, సిద్ధాంతములలోను తనతో చాల భేదించువారితో గూడ సతడు చర్చించు విషయములనేకములుండును. అయినను సత డొకపార్టీ వహించు వ్యక్తి; కొంచె మించుమించు అతడే యొకపార్టీ యని చెప్పవచ్చును. అతడు సారాంశములను నిర్ణయించును; విస్పష్టమగు సూచనలను చేయును; వానిని బలపరచుచు హరిజనపత్రికలోను, యితర పత్రికలలోను వాదమును విపులీకరించును; నిరర్థకుడు, నిష్ప్రయోజకుడు అను పదములతనికి చెల్లవు.

సన్యాసియొక్క యసంగము రాజకీయధురంధరుని పాట వమున కెట్లు తోడ్పడునో యతడు రుజువుచేసెను; స్థానికధర్మమును, ఆస్తిపాస్తులను పాలించుట వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమున కెట్లు తోడ్పడవచ్చునో యతడు చూపెను; ప్రతిదినము తాను చేయగోరునది తూచా తప్పకుండ చేయుటయేగాక దానిని మహాదానందముతో చేయువానిని నేను చూడలేదు.

అతని కిదియొక స్వల్పవిషయము. కాని యీనిర్మల డ్యుటీ లేకపోవుటయే ప్రపంచదుఃఖమునకు, గందరగోళమునకు మూలకారణము. ఆస్తిపాస్తులను, భార్యాబిడ్డలను, రాజకీయ

కార్యకలాపమును, మతసంస్థలను చివరకు స్వశరీరములను—
అన్ని సంబంధములను అన్ని బాధ్యతలను తప్పించుకొని
స్వేచ్ఛను బడయగోరువా రనేకులు అమెరికాలో మన సంఘ
ములోనే కలరు. తమ బాధ్యతలను చక్కగ నెరవేర్చగలవారి
సేవను ప్రజాస్వామికములు కోల్పోవుటచే నవి కుంటువడెను.

మన యాత్మలోనే యున్న గొప్పతనముకంటె వేరు
గొప్పతనము లేదనియు, మననిజసీమలోనున్న విశ్వత్వముకంటె
వేరు విశ్వత్వము లేదనియు, మన నిజధనముపై నున్న స్వేచ్ఛ
కంటె వేరు స్వేచ్ఛ లేదనియు గాంధీజీ బోధించుచున్నాడు.

గాంధీజీ గొప్పదనముయొక్క స్వభావము

జాన్ హాయిస్సు హోమ్సు.

“ప్రపంచ పురుషులలో గాంధీజీ గొప్పవాడు” అని నేను
యిరువది వత్సరములక్రిందటనే అమెరికను ప్రజలకు చాటియుం
టినీ; అప్పుడు నా దేశస్థులు గాంధీజీ నెరుగరు; అతనిపేరు మా
పాశ్చాత్య ప్రపంచమున కంతవరిచితముకాదు; కాని తదాది
యతనిపేరు మరేజీవపురుషునిపేరును ప్రాకనట్లు ప్రాకిపోయెను.
నేనతనిని “పురుషోత్తముడు” అనుట యుచితముగ నున్నదని
యమెరికనులు గ్రహించిరి.

సామాన్యముగ భావింపబడు బుద్ధివైశద్యమును, ‘పెళ్ల
పెళ్ల’లాడు తెలివికలవాడునునగుటచే గాంధీజీకియుగమున నింత
ప్రాశస్త్యము కలుగలేదు; అతనికి సైనికనికాయములా లేవు!
అతడు దేశములనా జయించలేదు! అత డనేకజాతుల భాగ్య
భోగ్యములను తన గుప్పెటబో పెట్టుకొనిన రాజకీయ ధురంధ
రుడా కాడు! అతడు వేదాంతియు లేక మునీశ్వరుడునుకాడు;
పెద్ద పెద్ద గ్రంథములనుగాని తేనెలొలుకు కవనమును
గాని అల్లలేను. బాహ్యపటాటోపముచేతను, వేషభాషల
చేతను దర్పముచేతను మహానాయకునివలె కాన్పించు ఆకా
రమా లేదు! అతని గొప్పతన మతని యాత్మలోనే కలదు.

అతని “యాత్మశక్తియే” యతని కసామాన్య పలుకు
బడిని, నాయకత్వమును ప్రసాదించెను. మానవ చరిత్రలో
నేకాద్విమందికోతప్ప తక్కినవారికి దుస్సాధ్యమగు విజయముల
నతడు గాంచెను. హిందూదేశ స్వాతంత్ర్యము సాధింపబడిన
నాడు ధానిని సాధించిన భారతీయు లందరిలోను గాంధీజీ
నామమే యెక్కువగ కీర్తింపబడును. తనప్రజలలో జాతీయవిజ్ఞా
నమును రేకెత్తించి, వ్యక్తిగౌరవ, ఆత్మాభిమానములను పురి
కొల్పి, ఆత్మనిగ్రహశక్తి యలవడునట్లు వారి యాంతరంగిక
జీవితములకు శిక్షకటపి, యాధ్యాత్మికముగను, రాజకీయము
గను వారిని స్వతంత్రులనుజేసి వారిని స్వాతంత్ర్యాద్వలుగను,
దక్షులుగను చేసిన యసాధారణ విజయమతనికే చెల్లును! దీనికి

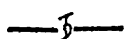
తోడు అత డస్ప్రశ్యులను నిరంతరచరనండి రక్షించెను; చరిత్రలో మానవమోక్షమును సాధించిన యేకైకవిజయముగ నిది కలకాలము నిలుచు మహత్తరకార్యము. ఇక “చార్జ్స్ రహితప్రక్రియ” సూత్రమును స్వీకరించి దానిని ప్రపంచమున స్వాతంత్ర్యమును, న్యాయమును, శాంతినిస్థాపించు శాస్త్రముగ పోతపోసిన యఖండవిజయము నేమనవలెనో తెలియరాకు న్నది! ఇతరులు వ్యక్తిశిక్షణకొరకు చెప్పినదాని నితడు ప్రపంచము నుద్ధరించు సాంఘికపథకముగా మార్చివేసెను.

గాంధీజీ గత యుగపురుషు లందరితోపాటు గొప్ప వాడు. అతడు ఆల్ ఫ్రెడు, వాలేసు, వాషింగ్టను, కొసిస్కా, లాఫేటీలవలె గొప్ప జాతీయనాయకుడు; క్లార్కునను, విల్బరు ఫోర్సు, గారిజను, లింకాలినులవలె బానిస మోక్షకుడు; ఫ్రాన్సిను, థోరో, టాల్ స్టాయిలతోపాటు “ప్రతిక్రియ చేయ కుండుట” లేక “నప్రతిహతమగు ప్రేమ” యని క్రైస్తవమత గ్రంథములుప్రశంసించు బోధకాచార్యుడు; లయోట్జీ, బుద్ధుడు, జోరాస్టరు, జీససులతోపాటు అన్ని కాలములకును తగు నుత్కృష్ట మత ప్రవక్తలలో నొకడు. “పునర్వ్యవస్థాపన చేయు మతము” అను నాపుస్తకములో వర్ణింపబడినవాడే యుక్తమ మానవుడు.

“అతడు సాధుపుంగవుడు, విశయశీలుడు, అప్రతిహత శయాపూర్ణుడు; అతని హాస్యరస మప్రతిమానము; సరళస్వభా

వము మోహజనకము, ఎంతటి సాధువో, యెంత శిరీషకుసుమ
 పేళలుడో యంత యప్రతిహతేచ్ఛ, చెక్కుచెదరని ధైర్యస్థైర్య
 ములు కలవాడు. అతని నిజాయతీ యకలంకము; సత్యదీక్ష
 యవక్రము. అతడు కోల్పోవునదేదియును లేదు కనుక సత
 డభేద్యుడు. తాను సమస్తము నర్పించువాడు కనుక నితరుల
 నేమడిగినను యడుగ సమర్థుడు. అతని ధనేషణ, దారేషణ,
 పుత్రేషణ లన్నియు చాలకాలముక్రితమే నశించెను. సత్య,
 ప్రేమరూపములలో ప్రకటమగు నాత్మతత్వమే యతని నావే
 శించును.

“భగవత్ప్రేమయే యనగా మానవ సేవయే నామతము
 సేవ యనగా నకలంక ప్రేమ” యని గాంధీజీ వచించును.

ఒక దక్షిణాఫ్రికా నివాసి ప్రశంస

ఆల్ఫ్రెడ్ హోర్నెల్. యం. యె. డి. లిట్.

గాంధీజీ తత్త్వమును, ఆదర్శములను గురించి ప్రపంచ
 మంతటనుండియు వచ్చు సంకీర్తనలలో నధమ మొక దక్షిణా
 ఫ్రికా శ్వేతముఖుని ప్రశంస యుండుటెంతయు యుక్తము.

గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికాలోనే మొదట 1893లో భారత
 నాయకులు తరఫున రణభేరి మ్రోగించెను. జాన్సుబర్గులో నేను

ఆల్ఫ్రెడ్ హార్నీ, యం. యె. డి. లిట్.

ప్రతిరోజు విశ్వవిద్యాలయమునకు పోవుత్రోవలోనున్న “కోట” అనుదానిలో నతడనేకమంది సహచరులతో బంధింపబడి కఠిన పరక మనుభవించెను. ట్రాన్సువాలుకు స్వయంనిర్ణయాధికారము వచ్చుటతోడనే వలసరాజ్య కార్యదర్శియైన స్కాట్ల సేనానితో నతడు దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల తరపున రాయబారము నడిపెను. తన ప్రజలతరపున నాయకత్వము వహించి యక్రమచట్టములపై నతడు మొట్టమొదట సాత్త్విక నిరోధాశ్రయము నిచ్చుటనే ప్రయోగించెను. దక్షిణాఫ్రికాలోని ప్రతి భారతగృహమందును, భారతీయులకు చెందు ప్రతి ప్రజాభవనములోను “మహాత్ముని” చిత్రము గౌరవస్థానము నలంకరించును. గాంధీజీపక్షమును వహించి యష్టకష్టములను పడిన స్వేచ్ఛ స్వేచ్ఛతరజాతి స్త్రీ పురుషు లెందరో దక్షిణాఫ్రికాలో నింకను కలరు.

అతని కుమారులలో నొక డింకను తనతండ్రి స్థాపించిన ‘భారతాభిప్రాయము’ అను పత్రికను నేటాలులోని ఫానిక్కు ఆశ్రమమునుండి నడిపించుచున్నాడు. తన రాజకీయ, ఆధ్యాత్మిక నాయకత్వ శక్తి సంపత్తుల నన్నిటిని తన జన్మభూమికిని, తత్ప్రజలకును అర్పించుటకు పూర్వము దక్షిణాఫ్రికా చరిత్రలో నెన్నటికిని మరపురాని స్థానము నతడు నిర్మించుకొనెను.

రివరెండు జాసెఫ్ డోల్ వ్రాసిన యతని దక్షిణాఫ్రికా జీవితమును చదివినమీదట నతని ప్రజలపై నను శత్రువర్గములో

అలోభ్యుడో హోన్నతీ, యం యే డి లిటో.

ననేకమందిపై ననుగూడ నతనికిగల పలుకుబడికి కారణమేమని విమర్శింప నాకీ క్రిందివిషయములు తట్టెను.

దౌర్జన్యమును దౌర్జన్యముతో నెదిరించునంతటి రోషము నితరులలో కలిగించు పరిస్థితులలో గూడ దౌర్జన్యరాహిత్యమును యధేచ్ఛగ నవలంబించు మానసిక స్థైర్య మతనికియుండుట మొదటి విషయము. స్వేతములు లతనిని యనేకసారులు కొట్టి, తన్ని తిట్టి తమ జాతి యాధిక్యత సీవిధముగ ప్రదర్శించి యీ “కూలీ”కి బుద్ధిచెప్పగోరిరి. అతడెన్నడును దౌర్జన్యమును చూపలేదు. ప్రెసిడెంటు క్రూగరు యింటి యెదుటనున్న కాలి బాటనుండి యతనిని తన్నిన నౌకరుపై నతడు చర్యతీసికొన నిరాకరించెను. మరయొకసారి తన ప్రజలలోని శత్రువులే యతనిని క్రూరముగ కొట్టినపు డొకవంక రక్తము కారుచుండ నిస్సహాయుడై పడియుండియు కూడ నతడు తనను హింసించిన వారిని శిక్షించవలదని పోలీసువారిని కోరెను. “తాము యోగ్యముగ ‘ప్రవర్తించుచున్నామనియే వారు భావించిరి, నేను వారిపై చర్యతీసికొనగోరను” అని యత డనెను. తనను తాను జయించుటచేతనే యతని కితరులపై నిట్టి యమోఘ శక్తి కలిగెను.

దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయుల నస్పృశ్యులుగ చేయ సమకట్టిన చట్టము నెదుర్చునాడతడు కేవల తాత్త్వికహక్కు

అలోఫ్రాడ్ హోచ్చే, యం. యె. డి. లిట్.

లను కోరలేదు. వారి యాత్మగౌరవమును నిర్మించు టతనికి మరింత ప్రధానము; వారు నిస్పృహలై, హతాశులై పెదవి మెదల్చుకుండ వెతలనొందుట గాంచెను. భారతీయులను దక్షిణాఫ్రికాలోని తెల్లవారు మానవులుగ పరిగణింప గోరుటకు వారి పౌరుషమే నైతికాధికారమని యతడు హెచ్చరించెను. భావి భారతసంఘముగూరించి యత డీక్రింది కలలను గనెను. “దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతసంఘ మంతయు సమానప్రయోజనములు, సమానాశయములు కలిగి తమ ప్రాచీన నాగరికత కుచితమగు విద్యాగంధమును, నైతికసంపత్తును కలిగియుందురు గాక! వారు వస్తుతః భారతీయులుగనే యుండి దక్షిణాఫ్రికా యీప్రాచ్యవాసులను కలిగియున్నందుల కెంతయు గర్వించు విధమున ప్రవర్తించుచు ప్రతి బ్రటిషు పౌరుడు ననుభవించు హక్కుల కధికారులుగ గుర్తింపబడుదురు గాక!” మూడవది, నాయకత్వమును వినయముతో నెట్లు మేళవింపచేయవలెనో యత డెరుంగును. ధనవంతులగు భారతీయుల కతడు ప్రజాసేవను బోధించెను. తనకు వచ్చిన ప్రతిపైన నతడు తన ప్రజల ప్రయోజనములకొర కకుంతితముగ వినియోగించెను; అతడు బీదలలో బీదవాడుగ నంచరించెను. తన సంస్థానములోని ప్రధానమంత్రి కుమారుడై హోదా, పలుకుబడి, అధికారము, విజ్ఞానముగల కుటుంబములో జన్మించి, ఆంగ్లదేశములో బారిష్టరుగ శిక్షునొంది, విజ్ఞానధనులైన యూరపియునులతో సరి

సమానప్రపత్తి గలిగిన యతడు తనకొర కెన్నడును, హక్కులను కోరియుండలేదు. అతడితర భారతీయుని చూచినట్లే తన్ను చూడగోరును భారతీయు లందరును గుర్తింపబడుటకు, వేలి ముద్రలను వేయవలెనని చట్టము శాసించినపుడు, తాము మినహాయింపు కోరగలిగియు నితరులకు సాదృశ్యముగ నుండుటకు తానే ముందర దారి తీసెను.

నాల్గవది, భారతీయుల హక్కులకొర కత డొకవంక పోరాడుచు నాగరికాధికారముల కర్హులు కాగోరువారు పోరాటములో పాల్గొనకపోయినను అవసరము వచ్చినపుడు తమ ధర్మము నైచ్చికముగ నెరవేర్చవలెనని యత డెప్పుడును ప్రకటించుచుండెను. బోయరుయుద్ధములో నేటాలురంగమున క్షతగాత్రులైనవారిని మోయు భారతదళము నొకదాని సతేడు నిర్మింపగోరెను. మొదట కొంత తిరస్కారము చూపబడినతరువాత నదీ యంగీకరింపబడెను, భారతీయులందులో సమూల్యమైన సేవ జేసిరి. రాబర్టు సేనాని కుమారుడు చావుదెబ్బతిని పీఠిలోని ఆస్పత్రికి భారతవాహకులచే సేద్యమైశ్యదూరము క్షిణినిపోబడెను. 1906లోని జూలూయుద్ధములో కూడ సేనాని పోరాడెను. జూన్సుబర్గ్ లో 1904లో వచ్చిపల్లె గునహయమున గాంధీజీ సాయపడనిచో మరింతవిశేష పాశ్చాత్యముల తడిగి పోయెడిది.

13. భారతీయుల అంతరాత్మను, చరాధినియో చట్టములను, నిరాకరించుచు (పాశ్చాత్య చట్టములను) మున్నెండు

వాడు కనుక) నవి యొసంగు శిక్షల ననుభవించుచు జాతీయ పృథ్వి శేకె త్తిన సమయములో “సాత్త్వికనిరోధమును” మొకట ప్రయోగించినవాని తత్త్వ, గుణసంపత్తు లీవిధముగ నుండెను. ఇతడు “సాత్త్వికనిరోధము” అను పదము ఆదర్శములో నగ భాగమును మాత్రమే వ్యక్తపరచునని యతని కప్పుడే తెలియును; అత డట్లే చెప్పుచుండెడివాడు “అది నాభావమునం తను వ్యక్తము చేయజాలదు, అది యొకపద్ధతిని మాత్రమే నిర్వచించును. దేనిలో నది యొక భాగమో యట్టివిధానము నుగురించి యదియేమియు సూచింపదు. నిజమైన నేర్పరితనము (అదియే నా లక్ష్యము) “అపకారికి నుపకారము నెపమెన్నక” చేయుటలో కలదు” అని యతడు చెప్పెను. ఈసందర్భములో జ్ఞానము శాసించిన “ఒక చెంప కొట్టిన వానికి మరియొక చెంపనిమ్ము” అను శాసనము భారత మత, వేదాంతముల ననుసరించియేయున్నదని యతడు ఘోషించెను.

సాత్త్విక “అస్త్రము” అని నేను పేరిడినదానినిగురించి కొంచెము చెప్పెదను.

దానితో ధౌవరమేర్పడెననుట స్పష్టము. అప్పటి నుండియు పౌరులు దాని ననేకరంగములలో, అనేక రూపము లలో ప్రయోగించిరి, ఇకముందుగూడ ప్రయోగింతురు. వ్యక్తులు (యుద్ధము కూడదనుపారు) దానిని వ్యక్తిగతముగ నుపయోగించవచ్చును. రాజకీయముగను, సైనిక సంపత్తు

చేతను అసహాయులైన వానికిదియొక్కటే మహాస్త్తము. స్థూలముగగాక నైతికముగ నిది రాజకీయనమరము సుత్తము స్థాయికి గొంపోవును. ప్రతిఘటనచేయువారు బుద్ధిపూర్వకముగ బాధల నాలింగనము చేయవలెను, పరాధవముల ననుభవింప వలెను; కనుక వారి కసాధారణమగు ఆత్మనిగ్రహము, మనోబలము కావలెను. అది శత్రువుయొక్క యంతరాత్మను కలచి వైచి యతని యక్రమము నతనికిచూపి, వాని పశుబలము నిరుపయోగమని రుజువుచేసి, యకారణహింస నల్పితిమేయను పాపభీతి వారిని నిర్వీర్యులను చేయవలెను. అంతరాత్మ, పాప భీతిలేనివారి నిదియేమి చేయగలదో నాకు సందేహముగనే యున్నది. జర్మనీలోని యూదులు సాత్త్వికనిరోధము చేయవలెనని యతడు సలహాచెప్పెను. వారట్లుచేసినచో నాజీఆజ్ఞ తాయులు, వారినాయకులు నిట్టి నైతికశక్తికి లొంగనిగొండెలు తీసినబంటులని రుజువైయుండెడిదని నాయభిప్రాయము.

పైగా సాత్త్విక నిరోధము నైతికాయుధముకనుక, భౌతికవిజయముగ కలహము, క్రోధము, తిరస్కార ధిక్కారములు కనుక, శాంతి, ప్రేమరూపములుగ మూరిపోవునంతటి స్వార్థరహితభక్తి ప్రజాసామాన్యముకల్గుట దుస్సాధ్యము, అతియరుదు. “ఒక విధానములో భాగమగు” “పద్ధతి” ప్రత్యేకముగ నాచరింపబడునదికాదు.

ప్రజలంత మహాత్ముప్రేక్షితిని పొందగలిగినచో మామూలుగ ప్రజానాయకత్వమును వహింపవారికంటె గొప్ప నాయకులు కావలెను. అట్టి నాయకులు బహుళురుదు, ఒక గాంధీ జీవితములో నొకసారియైనను జన్మింపడు

దక్షిణాఫ్రికాలోని తెల్లవారు అచ్చటి యాదమనివాసులుకూడ గాంధీజీ ననుసరింతురేమోయని భయపడిరి, వారు భారతీయులకంటెకూడ కనిష్టముగ చూడబడుచుండిరి. దక్షిణాఫ్రికా “తెల్లవానిదేశము”గ నుండెవలెనని వారి యాశయము తెల్లవారీసందర్భములో గాంధీజీని ఆశ్చర్యపరిచినపుడు దొమ్మి, దౌర్జన్యము, రక్తపాతములకంటె నైతికాయుధముమేలు, నైతికాయుధము ధర్మకార్యమును చేపట్టడు. దేశీయుల సమన్య ధర్మయుతమై వారుపయోగింపవలసిన సాత్త్విక నిరోధమునకు తగినంత సంస్కారమే వారిలోనున్నచో దక్షిణాఫ్రికాలోని వివిధజాతి నిర్మాణములో వారికి హక్కు, స్థావరము దానంతటదియే చేకూరునని యతడు చెప్పెను.

నాటినుండి ముప్పది వత్సరములు గతించెను, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయు లింకను మహాత్ముని నాయకత్వ గాధలను చెప్పకొనుచుండురు. ‘కాని యతడు హిందూదేశముకు తిరిగి పుట్టినతరువాత వారు సాత్త్వికనిరోధము నుపయోగింపలేదు. ఇక దేశీయుల విషయములో ననేకమడ్డలకులు కలిగినను వారు చాల యభివృద్ధిచెందిరి చెప్పక తప్పదు. కాని వారీ సాత్త్విక

అల్ఫ్రెడ్ హాక్స్లీ, యం. యె. డి. లిట్.

కామ్రము (దీని నుపయోగించువా రసాధారణశక్తిసంపన్నులు కావలెను, నెప్పు డుపయోగింప సమర్థులగుదునో యెవరును నెప్పజాలరు. నిరాయుధులై, తమలో తాము కలహించుకొనుచు, నసహాయులై యున్న వీరికిదియొక్కటే తుది శరణ్యము. కాని దేశీయులలో గాంధీయంతటివా డుద్భవించుకాలమింకను రాలేదు; అది రాకపోవచ్చును. కాని దక్షిణాఫ్రికాలోనున్న యల్పసంఖ్యాకులగు తెల్లవారే యెల్లకాలము రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక సామ్రాజ్యము నేలుకొనవలెనను దురాశ యూరపియనులు కాని ప్రజలందరను వారిపై తిరుగబడునట్లు చేయవచ్చును. అదియే తటస్థించుచో గాంధీజీ సాంప్రదాయా స్థుభవముగల భారతసంఘము యూరపియనులతో సాత్త్విక నిరోధము చేయు నాయకు నొకనిని ప్రసాదించవచ్చును.

—o—

దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ

జాన్ హెచ్ హాఫ్మయర్. యం. యె.

తాంబరం కాన్ఫరెన్సుకు హాజరగుటకు భారతదేశము వచ్చిన జాకామాట్ అను మిషనరీ రాజకీయవేత్త సైగానులో మహాత్ముని దర్శించెను. “మీ జీవితములో నత్యంత వీర్యవం తములైన యనుభవము లెన్ని?” అని యతడు ప్రశ్నింపగా మహాత్ము డిట్లు చెప్పెను.

“అట్టివి యసంఖ్యాకములుగగలవు. కాని మీరిప్రశ్నిను వేసినపుడు ముఖ్యముగ నాజీవితమునంతను మార్చివేసిన యొక యనుభవము జ్ఞప్తికి వచ్చెను. నేను దక్షిణాఫ్రికాలో పాదము పెట్టిన వారమురోజులకే నా కది సంభవించెను నేనచ్చటకు కేవల మొక ప్రాపంచిక స్వార్థ ప్రయోజనముకొరకు వెళ్ళితిని. నేనప్పుడే యింగ్లండునుంచి తిరిగివచ్చి ధనార్జనకొరకాసించు చున్న పడుచు కుర్రను. నన్నచ్చటకు పిలిపించిన వర్తకు డక స్వాత్ముగ డర్బనునుండి పిట్రోరియా వెళ్ళగోరెను. అది యంత సులభ ప్రయాణము కాదు. ఛార్లెసు పట్టణమువరకు రైలు పర్యాయము; జాన్సుబర్గువరకు గుర్రపుబగ్గి ప్రయాణము చేయ వలెను. రైలులో నాకు మొదటి తరగతి టికెట్టు కలదు. కాని పడకటిక్కెట్టు లేదు. మారిట్టుపద్ద గార్డు వచ్చి నన్ను దిగిపొమ్మని గెంటివేసెను ఆ నిశీధమందు చలిలో నొంటరిగ గజగజ వణుకుచుంటిని. రైలు కదిలిపోయెను. నాకచ్చట ప్రాణోత్పాదకమగునుభవము కలిగెను. జీవితముకే మోసము కలుగునను భయముతోచెను. నేనొక యంధకారమయమగు మోసాధరుగదిలో చేరితిని. ఆగదిలో నొక తెల్లదొరయుండెను. తొడనే నాకు భయము కలిగెను. నాధర్మమెద్ది? యని నన్ను ప్రశ్నించుకొంటిని. నేను తిరిగి హిందూ దేశము పోవలెనా? తొడగవానుని యండగొని ముందుకు పోవలయునా? చివరకు

నే నాగిపోయి బాధపడుటకే నిశ్చయించితిని. నాటినుండి నా సత్యాగ్రహము కార్యరూపమును దాల్చెను.”

దక్షిణాఫ్రికా నివాసి యీఘట్టమును సంస్మరించుట ముదావహము కాదు. కాని గాంధీజీ జీవితచరిత్రలో దక్షిణాఫ్రికా కెంత ప్రాముఖ్యత కలదో యిది తెలుపగలదు. దక్షిణాఫ్రికాలోనే సత్యాగ్రహ సిద్ధాంతము కనుగొనబడెను. తఱచు చారిత్రక సంఘటనలలో న్యాయము ద్యోతకమగుచుండును. భారతదేశము (ఐచ్ఛికముగ గాకపోయినను) దక్షిణాఫ్రికా కొక క్లిష్టపరిస్థితిని ప్రసాదించెను, దక్షిణాఫ్రికా (ఐచ్ఛికముగ గాకపోయినను) భారతదేశముకు శాసనోల్లంఘనభావమును కలుగజేసెను. తెల్లవారి ప్రయోజనములకొరకే భారతీయులు దక్షిణాఫ్రికా వెళ్ళిరి. ప్రవాసితులగు కూలీలు లేనిదే నేటాలు తీరమును పిండుట దుస్సాధ్యము. కనుక భారతీయులు వచ్చి నేటాలు ఐశ్వర్యమును వృద్ధిచేసిరి. చాలమంది యుచ్చుట స్థిరనివాసము నేర్పరచుకొనిరి; వారివెనుక ననేకమంది స్వతంత్ర భారతీయులును, ప్రవాస కూలీలును కూడ వెళ్ళిరి. కాని తక్కువఖర్చుతో జీవించు భారతీయు డంతకుపూర్వము గుర్తొక యాధారమును చున్న కొన్ని వృత్తులనుండి యూరపియునుల కుద్వాసము వచ్చితి. ప్రారంభించెను. దీనితో వర్ణ దురభిమానము లేక తైను. మిల్నరుగారి భాషలో భారతీయులు “తమ్ము తీసికొన నిచ్చగించని, సంఘముమీదకు చొరుచుకొనివచ్చు - విజాతీయ

లుగ పరిగణింపబడిరి.' మారిట్టుబద్ధులై లేవ్వేషనుమీదనున్న గాంధీజీ కీర్దేషమే ద్యోతకమయ్యెను, దీనికి ప్రతిక్రియగ సత్యాగ్రహము పెట్టెను.

మహాత్ముని దక్షిణాఫ్రికా జీవితమును గురించి, కృషిని గురించి యిచ్చట వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. అదియొక గొప్ప సమరము; నేటి ప్రపంచ పురుషులతో మరియొక చారిత్రక పురుషుడగు స్మట్సుసేనానితో సతడు పోరాడవలసియుండెను. వారిలో సాదృశ్య మెక్కువగ నుండెను. జాన్సుబర్గు సమీపమున భారతీయబాలురను సంస్కరించు నొక కారాగారమును చూచితిని. ఒక గొప్పయుద్యోగి నాతో కూడ నుండెను. అది యంతకుమునుపు మామూలు ఖయిదు. నాసహచరుడగుదులో నాకోక గదిని చూపి ముప్పది వత్సరములక్రిందట తా నొక ఛోటామేజిస్ట్రేటుగ నుండెననియు గాంధీజీ యాగదిలోనే బంధింపబడెననియు ప్రధానమంత్రి స్మట్సుసేనాని యాజ్ఞప్రకార మతడు గాంధీజీకి వేదాంతగ్రంథముల నిచ్చుచుండెడివాడనియు చెప్పెను. వారిరువురమధ్య గొప్పపోరాటము జరుగుచుండెనను వారి మధ్య గౌరవము, స్నేహము గమనింపదగినవి. అవి నేటికీవి. యట్లే యున్నవి. దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ యొక పోరాటపక్షానికి? దక్షిణాఫ్రికాకు భారత కూటీలు రాకుండు వేరేమిటి? స్మట్సు, పట్టుపట్టెను. గాంధీజీ దాని నడ్డగింపలేక పోరాడెను. కాని యతడు ప్రహసనపట్టముతో నేవల భావనయి

లనే పేర్కొను యమర్యాదను నిర్మూలించి యచ్చట నదివరకే స్థిరనివాస మేర్పరచుకొనిన భారతీయుల యనేకకష్టములను నివారించెను. దానితో దక్షిణాఫ్రికాలో నాసియావాసులపై నున్న ద్వేషము పోవునని యతడాసించెను. కాని నేటికిని యా ద్వేషమట్లేయున్నది.

కాని గాంధీజీ నాయకత్వము దక్షిణాఫ్రికాలోనున్న భారతసంఘమును మార్చివేసెను. అందులో తక్కువజాతులలో పుట్టిన వారధికసంఖ్యాకులుగ నుండిరి. జన్మచే వానికి కలిగిన యిక్కట్టుల నతడు రూపుమాపి యెన్నటికిమొక్కవోని జాతీయ గౌరవమును భారతీయులలో రగుల్కొలిపెను. దక్షిణాఫ్రికాలోనున్న భారతసంఘ మిప్పుడు తమ్ము న్యూనతవరచు నెట్టి చట్టమునైనను గాంధీజీధ్వజముక్రింద పోరినట్లే పోరగలడు. అన్నిటికంటెను ముఖ్యమైన దేదియన గాంధీజీ వ్రేలిముద్రలను వేయ నిరాకరించుచు రాష్ట్ర సరిహద్దులను దాటుచు జయిలు శిక్ష ననుభవించుచు పైకి వచ్చి తిరిగి శాసనోల్లంఘనము చేయుచు నాత్మార్పణ తత్త్వమును పరిపూర్ణ స్థితికి తెచ్చెను; అది శక్తివంతము పటుత్వము గల యాయుధమని యతడు గ్రహించెను. కనుక భారతదేశమునకే 'మహాత్ముడు' గాక ప్రపంచ ఆధ్యాత్మిక నాయకులలో సగ్రగణ్యుడగువానిని ప్రసాదించుటలో దక్షిణాఫ్రికాఘట్టము (తెల్లప్రభువులు డిల్ల పోపు ఘట్టము) మరువరాదని గ్రహింతురుగాక !

గాంధీజీ-యుద్ధ వ్యతిరేకవాదముయొక్క

భ వి ప్య త్తు

తారెన్న హస్తను.

సాత్త్వికమతమును, (యుద్ధము కూడదను మతము) జయ ప్రథముగ ప్రదర్శించినవారిలో గాంధీజీ యగ్రగణ్యుడు. కార్య రంగమును దాల్చిన సాత్త్వికమతము ప్రపంచ రాజకీయము లలో నొకమహాశక్తికాగలదు; అనగా వీడ, దౌర్జన్యములతో గూడిన ప్రభుత్వముకంటె నిది శక్తివంతమైన యాయుధము. దక్షిణాఫ్రికాలో నతడు సంపూర్ణ విజయము నొందెను.

హిందూ దేశములోను విశేష విజయము చేకూరెను. ఎంతమాత్రమును దౌర్జన్యములేని మంత్రయొక్కువమంది యను చదులే యతని కున్నచో నతని సాత్త్వికాయుధము జయభేరి మోగించెడిది.

నిజముగా నత్యాగ్రహ విజయమే విజయము. పలనన నది యంతవరకు సామాన్య మానవలోకమవలంబించు పద్ధతికి భిన్నమైనది; అక్రమమును నివారించుటకు దౌర్జన్యమే సాధన మని మానవలోకమును తప్పుమార్గము పట్టించిన చిరసాంప్రదాయమున కది కేవలము భిన్నమైనది. మహాత్ము డట్టిసాంప్రదాయము నవతలకు త్రోసి యసామాన్యముగ పరీక్ష నెడుకొనెను.

నుట కంతమంది విశ్వాసపాత్రులగు యనుచరులను సృష్టించి
గలుగుట కతడు బోధించినది మానవ ప్రకృతిలో నిగూఢమైన
మూలసత్యమగుటయే కారణమని తోచుచున్నది; మరియు
సాదృశ్యమును చూపినపుడు సామాన్య స్త్రీపురుషుల బుద్ధి కది
య్యదుబాటులోనిదని, వారు దాని నవలంబించి గొప్పయుద్య
మములలో పాల్గొనగలరని యిది రుజువు. మహాత్ముని జీవిత
వీరియన్ని కారణములచేతను యమూల్యమని నా విశ్వాసము.
అతని డెబ్బదియవ జన్మదినమున నా యభివందనముల నర్పిం
చుచు నతడనేకవత్సరములింకను యువకుడై యుండగోరుదును.
అప్పుడు ప్రపంచ మతని దివ్యనాయకత్వమునింకను అవేకవత్స
రము అనుభవించు భాగ్యము లభించును.

—౨—

గాంధీజీ సత్యాగ్రహము — శిలువయొక్క

పథము

జాన్ య్. హాయిలండు.

1938 వత్సర శరత్కాలమున ప్రపంచ మంతటనుండి,
ముఖ్యముగ నాఫ్రికా, ప్రాచ్యఖండములనుండి వచ్చిన క్రైస్తవ
రాజకీయ ధురంధరులు జీనసు సందేశానుసార మాధునిక ప్రపంచ
సమస్యల నవలంబించుటకు మద్రాసులో నొకసభ జరిపిరి. సభ

జరుగుముందొక వింత విషయము జరిగెను. ఐశ్వర్యాధికార దర్శములతో తులతూగు క్రైస్తవ మత పీఠములలో జగద్విఖ్యాతి, పలుకుబడిపొందిన యీనాయకశిఖామణులు హిందూ నాయకుడైన గాంధీజీని దర్శించి, పాదాభివందనచేయుట కనేక వందలమైళ్ళదూరము ప్రయాణించిరి. జీససు ననుసరించు శ్రేష్ట మార్గము నతనివలన గ్రహించుటకే వారు వెళ్ళిరి. గత చరిత్రలో నెన్నడును (అనేక పరిషత్పరంపరలు జరిగినను) క్రైస్తవ నాయకు లిట్టిపని చేసియుండలేదు. వారిప్పుడట్లుచేయుటయే క్రైస్తవమతము వక్రించెనను గాథ విశ్వాసమునకు తార్కాణము. ఇంతేకాదు, ఈ భారత ఋషి జీససు తత్త్వమును గ్రహించి యతని విధానము నాచరించుటలో మనకంటె మిన్నయను విశ్వాసము నిది బలపరచుచున్నది.

వీరితో సలిపిన యతి ముఖ్య సంభాషణలలో నతడు మొదట ద్రవ్యమునుగురించి మాట్లాడెను. తన యభిప్రాయముల నతడ్డొక్కమాటలో నిట్లుచెప్పెను “మీరు భగవంతుని కుబేరుని యేకకాలమందు సేవింపజాలరు; భారతదేశమును సేవించుటకు భగవంతుని వంపి భగవంతుని వెనుకకు నెట్టిరని నా భయము. భగవంతు డెప్పుడో యొకప్పుడు దీనికి ప్రతీకారము చేయును..... ఏమతనంస్థకై నను దానికి కావలసిన దానికంటె నెక్కుడు భనమున్నచో నది భగవద్విశ్వాసమును

కోల్పోయి ధనారాధన కుపక్రమించునని నా విశ్వాసము. మీరు దానిపై నాధారపడుట మానివేయవలెను.

దక్షిణాఫ్రికాలో నేను సత్యాగ్రహమును ప్రారంభించి నపుడు నాచేతిలో నొక్క పైసయైనను లేదు; అయినను నేనతి యుల్లాసముతో నుంటిని. నేను 3,000 మంది సిబ్బందీని పోషిం పవలసియుండెను. ‘మనకేమియు భయములేదు. భగవదేచ్ఛ యున్నచో సతడే దానిని నిర్వహించును’ అని నేనంటిని. అప్పుడు హిందూదేశమునుండి ధనము వర్షింప నారంభించెను. అది వచ్చినకొలది నాదుఃఖమతిశయించుచుండుటచే నేను దాని నాపివేయవలసివచ్చెను. అదివరకు రొట్టె, పంచదారలతో తృప్తిపడినవారు నానావిధపక్వాన్నముల నడుగజూచ్చిరి !

“నేనిప్పుడు ప్రారంభించిన నూతన విద్యాపరిశోధనను చూడుడు. ఎట్టిద్రవ్యసహాయమును కోరకుండ నది సాగవలె నని నేనంటిని. అట్లుకానిచో నాయనంతర మీసంస్థ ముక్కలు కాక తప్పదు. నిజమేమన యెప్పుడు ధనాభావముండదో యప్పుడే యాధ్యాత్మిక దివాలా నిశ్చయమగును.”

ఈతుదిభావముకంటె గాంధీజీ యాశయము నెక్కుగవ వ్యక్తముచేయనది వేరొకటిలేదు. చైతన్యవంతమగు నుద్యమ మునకు మూలనిధి, యిసుపభోషణములు ఆధ్యాత్మిక వినాశ మును తెచ్చిపెట్టవని యతడు మాటిమాటికి హెచ్చరించును.

ఈవ్యాసకర్త కఱపుకాటకములు, జాడ్యములు, యుద్ధములు మొదలగు సంకటములు వచ్చినపుడు వివిధదేశములలో నార్తులు దుఃఖోషశమన నిధులను వెచ్చించుటలో కొంతయనుభవముగడించిన మీదట గాంధీజీ చెప్పినది నిజమని నమ్ముచున్నాడు, యదార్థమైనతనముగల యాధ్యాత్మికోద్యమము సాధ్యమైనంతవరకు నిధులనుకోరదు, అట్లుచేసికొనిననాడే దాని కనంతశక్తిచేకూరును. ఆస్తియుండరాదను సూత్రముపట్లనతనికి గల విశ్వాసమునుండియే గాంధీజీ కీయభిప్రాయములు కలిగెను. “ఆస్తి”ని, స్వంత ధనధాన్యములను కలిగియుండవలెనను భావమునణచివేయవలెనను ప్రాస్థిచుయొక్క సూత్రమునిధి పోలియున్నది. గాంధీజీ ప్రియశిష్యులలో నొకడివిషయమును ముక్త సరిగనిట్లుచెప్పెను. “నీవు సీప్రాణముల నర్పింప నమకట్టిన యుద్యమముకు ద్రవ్యముతప్పకచేకూరును. కాని ద్రవ్యములేక పోయినను నీకాదింతయుండదు, అదిలేకుండిన నాడే పనిమరింతజయప్రదముగ జరిగిపోవును.”

“దోషిడి” జాతులతో నెట్లు సంచరించవలెనను మరియొక ముఖ్యవిషయమునుగురించి గాంధీజీ యీక్తైస్తవనాయకులతో నాసమయమున చర్చించెను. ఇట్టి విషయమును గురించి చర్చించునపుడు ప్రపంచములోనున్న యనేకజాతులు బ్రిటిషువారమైన మనలను దోషిడిజాతులతో నొకజాతిగ భావించుచున్నారను విషయమును మరువరాదు. 1919 లో బ్రిటిషు

సామ్రాజ్యమునకు తొమ్మిది నూతన మాండేటరీ రాజ్యములను కలుపుకొని పొట్టనుండియు బుద్ధిమంతులమై సంచులను నింపుట పూర్తిచేసితిమనునంత మాత్రముచేత నంతర్జాతీయఁదిపోటుకు నవీనముగ ఒయలుదేరిన వారితోపాటు “దోపిడిజాతి” యగు బిరుదమును మనకీయకుండ తక్కినజాతు లెల్లూరకుండగలవు? అంతర్జాతీయదోపిడిని గురించి మనము లబలఁబలాడునపుడు జర్మనీ, ఇటలీ, జపానులదోపిడిని గురించి మాత్రమే కన్నీరు విడువవలదని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యముక్రింద నలిగిపోవుచున్న ప్రజలు మనకు హితవౌనగుచున్నారు. అతి విపాదకరము, భయంకరమునగు యీయాధునిక అంతర్జాతీయ దోపిడినికూడ సత్యాగ్రహముడు విశ్వాసము, అనుభవముకలవారు సత్యాగ్రహపద్ధతితోనే డీకొనగలరని, డీకొనవలెనని గాంధీజీమతము. “ఎంత ధర్మమార్గముగ మనము దౌర్జన్యము నుపయోగించినను చివరకది హిట్లరు, ముసోలినీలు త్రొక్కినబురదలోనికే మనల సీడ్చివేయక తప్పదు” అని యతడుచెప్పెను. “కొంతఛాయా భేదముండిన యుండవచ్చును, సత్యాగ్రహమును విశ్వసించు వారు విషమసమయములో దానినే యుపయోగించవలెను. బరిదిపోటుల హృదయములనుగూడ సంస్కరింప జూచుటగొత్త కొండను డీకొనినట్లు మనకు మొదటకాన్పించినను మనము నిరాశఁచెంద నవసరములేదు” తరువాత సత్యాగ్రహముద్వారా అక్రమమును శాధించు జీవితమును సృష్టించిన యనుభవములను

గురించి చర్చజరిగెను. దక్షిణాఫ్రికాలో పాదమిడుటతోడనే జరిగిన యుదంతమును గురించి గాంధీజీ వివరించెను.

ఈయుదంతము గాంధీవిజయములోని రెండు ముఖ్యాంశములను ద్యోతకముచేయుచున్నది. ఒకటి భయము నతడు జయించుట. సామాన్యభారతీయుడు తెల్లవానిని చూచినపుడెంత భయభ్రాంతు డయ్యెడివాడో (ఇప్పుడా భయమును మహాత్ముడు నాశముచేసెను) కేవలపాశ్చాత్యుల మధ్యనే జీవింపు తెల్లవారికి తెలియజాలదు. సామాన్యరైతు తెల్లవానిని మరియొక లోకమునుండి దిగివచ్చినవాడని, ప్రకృతిశక్తులనుజయించిన యమానుషవిగ్రహుని, బానిసవలె గజగజవణకుచు భయభక్తులతో నేవింపదగినవాడని భావించెడివాడు. తెల్లవానిని చూచినపుడు కలుగు సీభయపిశాచమును పారద్రోలు శక్తిని తనదేశీయుల కొనంగుటే మహాత్ముని యేకైకవరప్రసాదమనివేనోళ్ల శ్లాఘింపబడుచున్నది. భారతీయుని, ముఖ్యముగ రైతును, వంగివంగి సలాములుమాని నిర్భయముగ నుండుమని, తెల్లవానిని నిర్లక్ష్యముగ తేరిబారిచూడమని, తనదేశమున కరిష్టమగు శాసనముల నతడు చేసినచో వానిని బుద్ధిపూర్వకముగ నుల్లంఘించవలెనని యతడుపదేశించెను. భయము అంటుజాడ్యమువంటిది. నిర్భయత్వముకూడ నట్టిదే; గాంధీజీ నిర్భయుడు; అతడాశక్తి నితరలపై గూడ ప్రసరింపజేసెను. జిల్లాయధికారులెంత తర్జనభర్జనచేసినను అక్రమ భూమిపన్నుల నీయ

కుండ తిరస్కరించు ధైర్యసాహసముల నతడు భారతరైతుకు ప్రసాదించెను. భయమును పారద్రోలిన యతని యసాధారణ శక్తికి రుజువొక్కటియే చాలునని భారతదేశము నెరిగినవాడు గుర్తింపగలరు. రెండవది యితరులను తరింపజేయుటకు మనము బాధపడవలెనను నతని యనన్య విశ్వాసమును మారిట్లుబర్లు రైల్వేస్టేషను యదంతము వెల్లడిచేయుచున్నది. రైలునుండి గెంటివేయబడుట, బగ్గీలోనుండగ మోదబడుట స్వల్పవిషయ ములే కావచ్చును, కాని “యితరులకొరకు” ఒక యభిమాన శూరుడగు బాలకుడు హింసను, పరాభవమును సహించెను. గాంధీజీ సత్యాగ్రహశయము మాటలలోగాక చేతలలో నిచ్చుటనే ప్రారంభమయ్యెను. “కష్టముల ననుభవింపవలసిన స్థితి నుండి పారిపోకుము, దానిని ధైర్యముగ నాలింగనముచేయుము. కాని భేషజముకొరకు, తాపసజీవితముకొరకు లేక శరీరమును దహింపజేయుటకు నట్లు చేయకుము. ఇతరులకు సాయపడవలె నను నద్బుద్ధితో చేసినచో సన్మాయము నశించును. అట్టి త్యాగము వీర్యవంతమగును.” ముప్పది సంవత్సరముల తరువాత తమ దేశ భావికళ్యాణముకొరకు రెండులక్షలమంది స్త్రీపురుషుల త్యాగస్సాహముతో జయిళ్ళను వరించుట నేటాలులో యీ బాలు డతిధైర్యముతో ననుభవించిన యనుభవ ఫలితమని వేరుగ చెప్పవలెనా? న్యాయబుద్ధితో ననుభవించు బాధ, త్యాగము, పరాభవాగ్ని వృధ కాజాలవు. సత్యాగ్రహము

మొక్క దేశస్వాతంత్ర్యమును నైకమత్యమును సాధించుటకును, పైనికతత్త్వము లేక యుద్ధతత్త్వమును జయించుటకును, దుష్ట సాంఘిక, ఆర్థిక క్రమమును నాశము చేయుటకును మాత్రమే యేర్పడిన నాటక ప్రదర్శనము కాదు. అది మరింత గంభీరమైనది. అది జీనసుయొక్క శాశ్వత త్యాగ సూత్రము.

తనప్రజల సీవిధముగ నితరులకొరకై చ్చిక్రముగ బాధల ననువించుచు సత్యాగ్రహము చేయ ప్రోత్సహించిన గాంధీజీ పాశ్చాత్య నాగరికత స్వార్థముచేతను, విషయాలాలనచేతను, లాభములను జాఱుకొను తత్త్వముచేతను యింతవరకు మన కండ్లకు కనిపించకుండు చేసిన యొక ప్రపంచ సూత్రమును మరి యొకసారి వెల్లడిచేసెను. పారిశ్రామిక యుగారంభమైన నూట యేబది వత్సరములనుండియు త్యాగ సూత్రమును గురించి శ్రోత్రియ కైస్తవమతము వెర్రిబోధలను చేయుచునేయుండెను. కాని యరుకులెత్తుకొనివచ్చి సమస్తమును కబళింప నహమహా మికనుజూపు స్వార్థము ముందర త్యాగము మాటువడి 'శ్రీరంగ నీతి' లేక కేవల వ్యక్తిమోక్షముకు సంబంధించిన పరికర మయ్యెను. ఈపురుషాంతరము త్యాగమును కేవల మొకభర్తా పన్నముగ గాక సక్రమమును, యుద్ధమును, దౌర్జన్యమును అణితమొందించు శాశ్వత సూత్రముగ పునరుద్ధరించవలెను. అట్లు చేయనినాడు నాగరిక మానవలోకమున కిది యవసాన దశయే కావచ్చును. "త్యాగధనమును బూని మీరు నన్ను

సరింపుడు* అను జీససు వాక్యములను మనము క్రొత్తగ నర్థము చేసికొనవలెను. మనంతట మన మైచ్చికముగ జీససు అనుభవించినట్లే కడుపు మంటను కంటక జీవితమును తుదకు మృత్యువును ఆలింగనము చేయవలెను; దీనిని మనము లోకనంగ్రహార్థము, పాపపంకిలమునుండి ప్రపంచమును రక్షించుటకు, హింసకుని, దోషిని ద్యేషింపక, 'కుక్క-కాటుకు చెప్పుదెబ్బ' యను తత్త్వముకు స్వస్తిచెప్పి దార్జన్యరహితముగ నాచరింపవలెను. ఇంతేకాక మనము దీనిని విధేయతతో, ఒప్పుతో, సుహృద్భావముతో, కళ్యాణాత్మకబుద్ధితో చేయవలెను.

కాని జీససు భగవద్ధ్యానతత్పరుడై యీ త్యాగమును చేయగలిగెను. తన యనుచరులుకూడ నట్లేచేయగోరెను. నేడు గాంధీజీ సందేశముకూడ నీవిశ్వాసమునే ప్రతిధ్వనింపజేయుచున్నది. మనము భగవంతుడున్నాడనువిషయమును తిరిగి గుర్తింపవలెను. భగవంతుడే దార్జన్యరహితమార్గమున, త్యాగమార్గమున పనిచేయుచుండును. ఈ త్యాగమార్గమే కొద్దిమంది బుద్ధిహీన యుద్ధ వ్యతిరేకుల బుద్ధిజాడ్యమో కాదని గ్రహింతురు గాక! పాపమును సంహరించుటకును, అక్రమమును తొలగివ్రోయుటకును నిది భగవన్నిర్మిత మార్గము. చరిత్ర యంతయు త్యాగముతో నిండియున్నది; ప్రతి వ్యక్తి జీవితముకూడ నిట్టిదే! మానవరంగమున భగవదేచ్ఛ యీ విధమున కార్యరూపమును చాల్చును. ఎన్నియో దోషములుచేసి తిరిగి

యింటికి వచ్చిన తెలివిమాలిన పుత్రుని యెంతమాత్రమును తూలనాడక స్వీకరించు తండ్రీవలెను, తప్పిపోయిన యొకగొర్రె పిల్లను రక్షించుటకొరకు సురక్షితమగు భవనమును వీడి నిశీధ మందు సాంద్రారణ్య పర్వతసీమలను ఝంఝూమారుతమును లక్ష్యము సేయక వెతుకు గొల్లవానివలెను భగవంతుడు సర్వ సముడని జీనను బోధించెను. దోషము నీవిధమున పరిష్కరించుట భగవదేచ్ఛ, భగవద్విధానము, భగవత్ప్రకృతి, భగవదంశ, భగవంతు డట్టి ప్రేమమయుడు భగవంతుడు తనంతటతానన్నేషించు ప్రేమమూర్తి, రక్షణనిచ్చు ప్రేమమూర్తి, మోక్షమునిచ్చు కళ్యాణమూర్తి, అతడు దుఃఖమును, బాధను, మృత్యువును తనంతట తానే యార్తులను రక్షించుకొరకు తనపై వేసికొనిచివరకు దుఃఖమయప్రపంచమునంతనురక్షించును.

మన మట్టి భగవంతుని గుర్తింపవలెను; యుద్ధము, దారిద్ర్యము, యితర మానవారిష్టములు సకాలములో నశింపవలెనన్న మనము భగవత్ప్రబోధమును పొందవలెను.

సంశయాన్వదు డవైనపుడు, సంకటములు, సమస్యలు, ప్రశ్నలు తారసిలిసపుడు మీకేదియాత్మశాంతి నొసంగును ? అనిప్రశ్నింపగా “భగవంతునియందకుంత విశ్వాసము” అని గాఢధీజ్ఞుడెప్పును. భగవంతుడుమానవులకు కలలలోను, ప్రత్యేక సంభర్తనములలోను గాక క్రియలద్వారా ద్యోతకమగును. ఈ సందర్భములో నస్పృశ్యతా నివారణకొరకతడు సలిపిన త్రివా

రోపవాసదీక్షలో కలిగిన యనుభవము నతడు పేర్కొనెను. భగవదేచ్ఛను నెరవేర్చుటకు మనమాత్మార్పణ చేసినవాడు భగవంతడే మనకపసరమైన మార్గము నతని పద్ధతులద్వారా వెల్లడిచేయును. “భగవదేచ్ఛను నెరవేర్చువాడు యదార్థోపదేశమును బడయగలడు” అని జీససు ఒకసారిచెప్పెను. కొంత వేయబడుటకు పూర్వము జీససు తనశిష్యునిపాదములను కడిగి కాయకష్టము, నీచసేవలోనున్న ఘనతనుచాటి తనశిష్యులకిట్లు బోధించెను. “మీగుగవునైన నేను మీకొరకిట్లు చేసినపుడు మీరుకూడ నిట్లేచేయవలెన; నేనుచూపిన సాదృశ్యమునర్థము చేసికొని దాని ప్రకారమాచరించినచో మీరు ధన్యులుకాగలరు” జీససు క్రియలవంటి క్రియలచేతనే మనజీవిత ప్రయోజనములను పొందగలము; విశ్వప్రయోజనముతో సామరస్యము ననుభవింపగలము.

చెడ్డను జయించుటకు మానవజీవితములో నెక్కువ మౌనముండవలెనని గాంధీజీ నొక్కివక్కాణించును. “నేనిప్పుడు శాశ్వతమౌనవ్రతుడనని చెప్పగలను. కొద్దికాలము క్రిందటనే నేను సుమారు రెండుమాసములు పూర్తిగ మౌనమును వహించితిని, ఆమౌనప్రభావమింకను చెక్కుచెదరలేదు..... ఈరోజులలో ప్రతిసాయంత్రము ప్రార్థన సమయమున నేను మౌనమువహించి ప్రేక్షకులకొరకుదయము రెండుగంటలకు విడిచిపెట్టెదను. ఈరోజున యితఃపూర్వమే మౌనమును విడిచి

తిని. శారీరకముగను ఆధ్యాత్మికముగను నాకదియవసరమయ్యెను. మొదట కార్యభారమును తీర్చుకొనుటకు దానినవలబించితిని, తరువాత వాతకొరకు నాకుకాలమవసరమయ్యెను. కాని నేను కొంతకాలమాచరించిన తరువాత దానియాధ్యాత్మిక ప్రభావమునాకు గోచరించెను. నేను భగవంతుని సంపర్కము ననుభవించుటకదియే మంచినమయమని నాకకస్మాత్తుగతయైను. మానముకొరకే సహజముగ సృజింపబడితినిని సేనిపుడుభావించుచున్నాను.” అని యతడుచెప్పెను.

గాంధీజీయొక్క పవిత్రశక్తి వెనుకనున్న గంభీర యాధ్యాత్మికపునాదిని గురించియింతకంటె సుస్పష్టముగ వర్ణింపగలవాక్యములులేవు. భగవంతునిలో మగ్నమగు నీయకలంక కాలములయందే యతడగ్రాహ్యమగు నార్వాశక్తిని, ప్రవక్త పదవినిపొంది తన్నుప్రేమించు యనుచరులపైన సాధారణాధికారమును సంపాదించుచున్నాడు.

తరువాత చెన్నపట్టణములో సమావేశమైన క్రైస్తవ నాయకులతో నతడు మరియొకసారి ప్రపంచమునంతను మహాశుభగ్రామములలోని కీడ్చి ద్వేష, దౌర్జన్య, రక్తపాతములను యధేచ్ఛగ ప్రసరింపజేయునున్న యంతర్జాతీయ విషమస్థితినుండి మానవజాతికము నుద్ధరించు సమస్యనుగురించి చర్చించెను. నేడు నాగరికవృత్తిముయొక్క వేళ్లును తెగకొరికి వేయుచున్న “నిర్వీర్యతనము పరాభవమునుండి” నాగరికతను రక్షించుటెట్లు?

జీససుయొక్క సందేశమును రెండువేల వత్సరములనుండి పాశ్చాత్యనాగరికత యెరిగియున్నను అది యాసందేశమును జీర్ణించు కొనజాలకపోయెను; ఆచరింపజాలకపోయెను. కనుకనది నేడు మన కండ్లయెదుటనే తుత్తునియలగుచున్నది. ప్రస్తుతము పాశ్చాత్యదేశములు దుర్భరయశాంతితో తపించుచున్నవి; భవిష్యత్తు అగమ్యముగనున్నది. కనుక జీససు సందేశములోని ముఖ్యసూత్రమును పునరుద్ధరించుటయే జీవిత సమస్యగచేసి కొనిన పురుషపుంగవుని యీశ్రైస్తవనాయకులు సమీపించుట యుక్తముగనున్నది. ఈదివ్యపురుషుని ప్రయత్నముల ద్వారా మనకండ్లయెదుటనే, క్రైస్తవేతర వాతారవణములో త్యాగధీన ముజయభేరిమోగించెను.

భారతదేశమునకు తానొనర్చిన సేవయొక్క ప్రధానాశయమెద్ది? అది రాజకీయమా, సాంఘికమా, మతసంబంధమా? యనిగాంధీజీని యొకరు ప్రశ్నించిరి. దానికి గాంధీజీ యిట్లు బదులు చెప్పెను. “నాయుద్దేశ్యము కేవలము మతసంబంధమైనది.....మానవసంఘ మంతటితోను నైక్యమైవగాని నేను మత జీవిని కాజాలను; రాజకీయములలో పాల్గొనిన గాని నేను మానవసంఘముతో నైక్యము కాజాలను. నేటి మానవ కలాపము ప్రత్యేక విభజనలకు వీలులేని కలగూరగంప. సాంఘిక, రాజకీయ, మత కలాపములను గదులపెట్టెవలె విడదీయుటకు వీలులేదు. మానవకలాపములకు సంబంధములేని

మత మేదియు నాకు తెలియదు. మతము యితర కార్యము లన్నింటికి నైతిక పునాది, ఆ పునాదిలేనినాడు జీవితము 'అర్థ రహితమైన శబ్ద పటాటోపము, భయావహము.'

తన యుద్యమమందలి ప్రేమచే సేవచేసినా లేక తాను సేవచేయు ప్రజలయందలి ప్రేమచే చేసినా యని మరియొక పశ్చిమ వేయబడెను. ప్రజలయెడల ప్రేమయే దానికి కారణ మని యతడు చచ్చు లేకుండ చెప్పెను. ప్రజలకు సేవ చేయ కుండ నొక యుద్యమముకు చేయు సేవ మృతప్రాయమైనది.

తన బాల్యమందత డస్పృశ్యులయెడల సభిమానము కలిగి వారిస్థితిని చక్కబరుపగోరెను. ఒకనాడతనితల్లి వారితో నాడుకొనరాదని నిషేదించెను. దానిపై న యతని మనస్సులో పశ్చిమముదయించెను. "అప్పటినుండి నాలో విప్లవము ప్రారంభమయ్యెను."

సత్యాగ్రహమును గురించి మరింత వివరముగ చెప్పి సినదని యతనిని కోరగ నత డిట్లు చెప్పెను. "నా యువత్వములో సత్యాగ్రహ మెవ్విధమునను జడమైనది నాకు తెలిసిన సత్యాగ్రహము ప్రపంచములో సర్వమునకంటె మైన శక్తి ..... అది పరమధర్మము. ఏబదియేండ్ల నా నిరంతరానుభవములో నేను నిరాశ చెందవలసిన స్థితి యొన్నడును కలుగలేదు; సత్యాగ్రహముద్వారా సహింసజాలని సమస్య కాన్పించలేదు.

యూదులను గురించి నేను వ్రాసితిని; నాపద్ధతి సవలర బించినచో నొక్కయూదుడును నిరాశ చెంద నవసరములేదు. యూదులు దౌర్జన్యపరులని నేనూహించుట న్యాయము కాదని యొక స్నేహితుడు నాకు వ్రాసెను. యూదులు దౌర్జన్యపరులు కారనుట నిజము. కాని వారు విశ్వాసముగల సత్యాగ్రహులును కారు. డిప్టీటరులు చేయు యత్యాచారములకు 'వారు పెట్టు బాధలను మేమనుభవించెదము; వారి కంతకు మించి యేమియు తెలియదు. కాని మేమెట్లు బాధపడవలెనని వార నుకొందురో యట్టి బాధను పొందము' అని వారిలో నొక్కడు నిలిచినను తన యాత్మగౌరవమును నిలబెట్టుకొని సాదృశ్యమును చూపినవాడగును; ఇది సర్వత్ర వ్యాపించినచో యూదులనంద రను రక్షించును; ఇంతేకాక వారు మానవజాతి కొకపెన్నిధిని సమర్పించిన వారగుదురు.

“చీనాను గురించి యేమి చెప్పెదరు? అని మీరడుగ వచ్చును. చీనావారి కితరులజోలి యక్కరలేదు; అన్య రాష్ట్ర కాంక్ష లేదు. నిజమే! బహుశా చీనా కట్టి దుండగమునకు శక్తిలేదు. వారి శాంతిప్రియత్వమువలె కాన్పించునది వారి శోషారితమే. చీనా దౌర్జన్యరాహిత్యము సవలంబించలేదు. జపాను దాడి నది తీవ్రముగ నెదుర్కొనుటచే నది బుద్ధిపూర్వ కముగ దౌర్జన్యరాహిత్యము సవలంబింపలేదని చాటుచున్నది. అది యాత్మరక్షణమాత్రమే చేసికొనుచున్నదని చెప్పినంతమా

తృమున దౌర్జన్యరాహిత్యముకు సమాధానము కాజాలదు. సత్యాగ్రహపరీక్షకు సమయమువచ్చినపు డది విఫలతనొందెను. నేను చీనాను విమర్శించుటలేదు దాని విజయమునే నేనుకాంక్షించుచున్నాను. ప్రపంచ మామోదించిన ప్రమాణముల ననుసరించి దానిప్రవర్తన చాలసక్రమమైనదని చెప్పకతప్పదు. కాని సత్యాగ్రహ పద్ధతి ప్రకారము చీనావంటి నాగరిక దేశము, నలుబదికోట్ల ప్రజలు గల దేశము, జపాను పద్ధతులద్వారానే జపాను దుండగము నెదుర్కొనుట యుక్తముకాదు. చీనా నా సత్యాగ్రహము నంగీకరించినచో జపానుయొక్క నూతనవిధ్వంసక యంత్రములతో దాని కవసరము లేదు చీనా జపానుతో నిట్లు చెప్పును. 'మీ యంత్రబలము నంతను రానిండు, మేము సగముమంది మీ కెరయగుదుము, కాని మిగిలిన యిరువది కోట్లమంది మీకు మోకరించువారు కారని గుర్తించుడు.' చీనా యట్లుచేసినచో జపాను చీనాకు సలాము చేయును."

సత్యాగ్రహమునం దతనికి గల యచంచల విశ్వాసము నుగురించి గాంధీజీ యింతకంటె ఖచితమైన స్టేటుమెంటు నేమి చేయగలడు? యద్ధముద్వారా దుర్మార్గమును శిక్షింపజూచుట "పైతానును పైతానుద్వారా రూపుమాపుట" ఇట్టివిధానము వలన మొదటి దుండగమునకు తావిచ్చిన దుష్టబుద్ధి యంత మొందజాలదు. అది యాదుర్మార్గమును మరింత యుపద్రవకరము, స్థిరీకరణము చేయుచు అగ్నిహోత్రములో నాజ్యము

పోసివట్లుగును. కనుక నాధత్యమును మిత్రత్వముగ మార్పుటకు 'కుక్క-కాటుకు చెప్పబెట్టు' పద్ధతిని వీడి యాత్మార్పణ పద్ధతినవలంబించుటొక్కటే శరణ్యము.

తరువాత నీవిషయములోనే మరియొక శాఖను గురించి చర్చ జరిగెను. "యూదుల సందర్భములో సత్యాగ్రహము యుక్తమైనదే. ఏలనన యిచ్చట వ్యక్తికిని వానిని బాధించు వారికిని వ్యక్తిగత సంబంధము కలదు. కాని చీనాలోనో! జపాను వాయువిమానములను, దూరముపోవు తుపాకులను, ప్రయోగించును. ఆకాశమునుండి మృత్యుదేవతను సంధించు వానికి క్రిందనున్న దెవరో, యెంతమంది హతులగుచున్నారో తెలిసికొన నవకాశమే లేదు. పరస్పర సంపర్కములేని విమాన పోరాటమును సత్యాగ్రహ మెట్లు డీకొనగలదు?" అను నాక్షేపణ కలదు.

దానికి గాంధీజీ యిట్లు చెప్పెను. "మృత్యువును ప్రసాదించు బాంబు వెనుక దానిని సంధించు మానవహస్తమున్నది; దాని వెనుక దాని నాడించు మానవహృదయమున్నది. భయ విహ్వలతను పురికొల్పు దౌర్జన్యనీతి వెనుకదానిని జంకులేకుండ నుపయోగించుచో నిరంకుశునికి శత్రువు పాదాక్రాంతుడగుననుభవము కలదు. కాని ప్రజలు నిరంకుశుని యిచ్చకు లొంగరనుకొనుదు; అతనివలె ప్రతిదౌర్జన్యము నుపయోగింపరనుకొనుము. అప్పుడతనికి దౌర్జన్యమును సాగించుట వృధయగును. నిరంకుశు

నకు తగినంత మేత నిచ్చిననాడతడు మ్రొంగలేక బాధపడు సమయము వచ్చును , .“నా భార్యను నా యిచ్చ వచ్చినట్లు లొంగదీయప్రయత్నించినపుడు నేన సత్యాగ్రహము నామెవద్ద నేర్చుకొంటిని నేనెన్నియిక్కట్టులు పెట్టినను పెదవి మెదల్చక సహించుచు నా యిచ్చను ప్రతిఘటించుట కామె దృఢనిశ్చయరాలయ్యెను చివరకు నన్ను గురించి నాకే సిగ్గు కలిగి నేనామెను నిరంకుశముగ పాలించుటకే పుట్టితినను నా జూడ్యము కుచిరెను, తుద కామె నాకు సత్యాగ్రహ గుర్చి యయ్యెను ఆమె యబుద్ధిపూర్వకముగ వ్యక్తిగతముగ నాచరించిన సత్యాగ్రహ సూత్రమునే నేను దక్షిణాఫ్రికాలో బాహుళ్యము మీద ప్రయోగించితిని

సత్యాగ్రహమునకు సంబంధించిన మరియొక యత్యంత ప్రధానసూత్రముకలదు ఈ యుద్యమములో పురుషులతో పాటు స్త్రీలుకూడ సమానముగ పనిచేయవచ్చును. ఇంతే కాదు. ఈయద్యమములోనాయకత్వమువహించుటకు స్త్రీలకు ప్రత్యేకార్హతకలదు. యుగయుగములనుండి రెండవశరణివానికి తెలియరానిబాధను సహించుట స్త్రీలకు యసమానాస్త్రి యయ్యెను, దీనికితోడు నిర్భయముగ, నిర్మోగమాటముగ డార్జన్గమును, వీడనుసాక్షి భూతముగ చూడగలుగుట యామె లక్షణము. ఈతత్వమును, పద్ధతిని ప్రధానసూత్రముగ చేసికొని త్రవలవము నుద్ధరించుటలో నామె ముందంజవేయవలెను.

సత్యాగ్రహముయొక్క నాలుగుప్రధాన భావములను మనము స్మరణకు తెచ్చుకొందముగాక !

మొదటిది ప్రపంచములో సక్రమము యధేచ్ఛగచెలలేగను.

రెండు, అక్రమమును జయింపవలెను.

మూడు, అక్రమము దౌర్జన్యమునకు లొంగునదికాదు; దౌర్జన్యము దుర్బుద్ధిని మరింతగంభీరము, స్థిరతరముగావించును; ఎంతదయావిహీనముగ మనము దానిచణచినను అది పదితలల శిఖండివలె తిరిగి యెప్పుడో యొకప్పుడు విజృంభించుటతప్పదు.

నాలుగు, క్షమాన్వితమగు కష్టసహిష్ణుత యక్రమము నోడింపగలదు. ఏలయననది యక్రమముకురిపించు కష్టపరంపరల నన్నింటిని చివరకు మృత్యువునుకూడ సుహృద్భావముతో నైచ్చికముగ ననుభవించును. వ్యక్తిసత్యాగ్రహి సత్యము కొరకు బలియైనను ఆత్మస్వము మాత్రము తిరిగి తప్పక తల యెత్తును.

ఈనాలుగు ప్రధానభావములకు సంబంధించినంత వరకు స్త్రీలు అనాదిసిద్ధముగ సత్యాగ్రహము నెరిగి యాచరించు చున్నారనుట లోకవిదితము. తానువ్యక్తిగతముగ నిరంకుశత్వముక్రిందపడి నలుగుచుండుటచే సక్రమము స్త్రీహృదయమున హత్తుకొనిపోయెను. ఈనిరంకుశత్వము నామెక్రమముగ గుర్తించియంత మొందింప నిశ్చయించుకొనెను. దౌర్జన్యపద్ధతులచే

నామె దాని సంతమొందింపజాలదు; పైగా స్త్రీపురుషసంబంధ మివ్వధమున నెన్నటికిని కుదటబడదను జ్ఞానమామెకుకలదు. కనుక నామె స్వగృహమునందేమి, జాతీయ రాజకీయముల యందేమి నిరంకుశత్వమును సాటిలేని ధైర్యముతో ప్రతిఘటించు కొత్తపద్ధతిని త్రొక్కెను. ఇతరుల కొరకై చ్చికముగ తానే బాధపడుట యామెసొమ్ము. మానవప్రకృతిలో సుత్పత్తికి సంబంధించిన ప్రధానవిషయములు, శిశుత్వస్థితి పోషణములు, స్త్రీలకు సత్యాగ్రహసూత్రముల సంతరంగమునుండి బోధించుటయేగాక వారిని నిత్యసత్యాగ్రహుల నొనర్చెను. ఐచ్ఛికముగ స్వీకరించు ప్రసవబాధనుండియే శిశుదయమగుచు నితరులకొరకెట్టిబాధలనైన ననహించు ప్రేమవలననే అదిపోషింపబడుచున్నది.

కనుక జీనసుయొక్క త్యాగ సూత్రము నతి విశాల మానవరంగమున కూడ నవలంబించవలెనను గాంధీజీ సూతన సందేశము నిజముగ స్త్రీజనమున కుద్దేశింపబడెను; అతడు మానవలోక మహానిష్ఠములైన దారిద్ర్యము, పీడ, యుద్ధముల సంతమొందింపవలెనను ప్రపంచభావములలో 'స్త్రీల నాయకత్వము వహించగోరుచున్నాడు.

మన తల్లులు సత్యాగ్రహము నారాధించుటచేతనే పురుషులైన మనము జనింప గలిగితిమి. ఒక్క ప్రసవవేదనయే కాదు విస్మరింపబడిన యెన్ని వేలఘట్టముల నామె మనబాల్యావస్థలో నిత్యము సహభావింపెనో యెవరి కెరుక! వారు మనలను

పేమించిరి కనుక బుద్ధిపూర్వకముగ, మహాదానందముతో మనకొరకు వెతలనొందిరి. మానవలోకము నంతను రక్షించుటకు మన మట్టి ముదాపహమగు సహనముతోనే రంగములోనికి దిగవలెను. పుగుమలమైన మనకావంతయైనను బుద్ధియున్నచో సీసందర్భములో స్త్రీలిదివరకే మనకంటెముందంజ వేసిరనియు వారు మన కాదేశికులు, ప్రబోధకులు కాగలరనియు గుర్తింపగలము. వారి నాయకత్వము లేనిచో మనము విధాయికముగ విఫలత నొందుదుము.

నైతిక సందేశము డిక్టేటరులముందు పనికిరాదని మరియొకనికి ధర్మసందేహము కలిగెను; వారిపై సత్యాగ్రహమును ప్రయోగించుట మృత్యుగహ్వరమున చొరుచుకొనిపోవుట కాదా? డిక్టేటరు లనగా సీతిభావవ్యూలు కదా! నైతికముగ సంస్కరింపజూచుట వారియెడల వర్తించునా? గాంధీజీ దాని కిట్లు నిష్కర్షగ జవాబు చెప్పెను. “డిక్టేటరులు సంస్కార దూరు లను భావము నీవాదములో కలదు. కాని వస్తుతః మానవప్రకృతి యంతయు నొక్కటే యను భావముమీదనే సత్యాగ్రహ మాధారపడియున్నది; కనుక నది విధాయికముగ ఘోషింపకు జోహారుచేయకతప్పదు. ఇంతవర కీడిక్టేటరులు ప్రయోగించు దౌర్జన్యమును వెంటనే దౌర్జన్యమే యెదిరించుచున్నదను విషయమును మనము మరువరాదు. క్రమమైన సత్యాగ్రహ ప్రతిఘటనను వారెన్నడును రుచి చూచియుండలేదు. కనుక

వారెంతటి దార్జన్యము నుపయోగించినను దానికంటె సత్యాగ్రహ ప్రతిఘటనమే మిన్నయను విషయమును వారంగీకరింపక తప్పదని నా విశ్వాసము. ఇంతేకాక సత్యాగ్రహ శాస్త్రము నకు డిక్టేటరుల సుహృద్భావ మాధారముకాదు. సత్యాగ్రహి కప్రతిహతమగు భగవత్సహాయమే శరణ్యము అదియే దుర్గ మములగు కష్టపరంపరలలో నతనికి తెప్పవంటిది. అతని విశ్వాసమే యతనిని మేరుసమానునిగ చేయుచున్నది.”

జీససుయొక్క శిలువలోనున్న యాశయమువలెనే గాంధీజీ సత్యాగ్రహివాశయములుకూడ ముఖ్యముగ మతసంబంధమైనవని యిదివిదితము చేయుచున్నది. నిరంకుశత్వము, హింస సహింసరాని మానవబాధను కలిగింపవచ్చును. కాని మనము దీనిని పురస్కరించుకొనక భగవంతుని పురస్కరించుకొనిదే బయలుదేరవలెను. దేనిని భగవదేచ్ఛయని నేను విశ్వంచుచున్నాను? భగవంతుడెట్టివాడని విశ్వసించుచున్నాను? అను ప్రశ్నకు మనము సమాధానముచెప్పవలెను అతడు కళ్యాణేచ్ఛ కలవాడనియు, న్యాయస్వాతంత్ర్యముల కొరకు పనిచేయువాడనియు, మానవ వ్యవహారములలో నతనిన్యాయ, స్వాతంత్ర్య ప్రయత్నమే రాజ్యముచేయగలవనియు విశ్వసించుచు నీజగత్తు తిరుగుకొని సహాయము నర్థించుటయే మనము చేయవలసిన కర్తవ్యము.

కనుక మనము భగవంతునియండతో ప్రారంభము చేతుము. మనచర్చలన్నింటి వెనుక, మనమువేయు పథకముల వెనుక, భగవంతుడున్నాడని గుర్తింపవలెను. అతనిని మరచి పోయినచో మన కసజయముతప్పదు. మరియు నతడు చైతన్య మూర్తియే యైనపుడు మన మతనిని మౌనముగ నారయవలయును. ఏలయన మన మతని నెంతశాస్త్రముక్తముగ, నెట్టిలయ, రాగ, తాళములతో కీర్తించుచున్నా మనునది ముఖ్యముకాదు. అతడు తన యిచ్చను మన కెరిగింపవలెను, తన మార్గమును విశదము చేయవలెను. మన సంకల్పములను భగవత్సంకల్పముతో నైకముచేసి వానిమ్రోల మౌనముగనిలచి, యతని వాణి నాలకించిననాడే మన కతని సందేశము లభింపగలదు.

మనము భగవంతునివైపు తరలి యతని సంకల్పము నెరింగిననాడు మన కచంచల విశ్వాసముచేకూరును; అది మన కష్టముల నన్నింటిని తరింపజేయును.

కాని మనము భగవంతునితో ప్రారంభముచేయువలెను; అతనివైపు తరలవలెను. మన నీతులు, మన కార్యకలాపములు మనవిగాక నతనివే కావలెను.

దౌర్జన్యము సుహృద్యాగింపకపోయినను ఆభయముచు చూచి తమకు కావలసినదానిని గుంజుకొన ప్రయత్నించు డిట్టి బరులవట్ల నెట్లు పశ్చింపవలెనని మరియుక రు గాంధీజీని

ప్రశ్నించిరి. దానికి గాంధీజీ యిట్లు చెప్పెను. “జర్మనులు జెక్కుల గనలు, ఫ్యాక్టరీలు మొదలగు ప్రకృతి సంపత్తు నాక్రమింతు రనుకొనుము అప్పుడీక్రిందిఫలితములు చేకూరవచ్చును.

1. “ఆజ్ఞల నుల్లంఘించినందులకు జెక్కులను సమూల నాశము చేయవచ్చును. అది జెక్కులకఖండ విజయమును జర్మనీ పతనారంభమును కాగలదు

2. “అసమానమైన దౌర్జన్యము ముందర జెక్కులు భగ్నహృదయులై వికావికలు కావచ్చును అన్ని పోరాటము లలోను కలుగు సామాన్యఫలిత మిదియే కాని యట్టి పరాజయమే కలుగునెడల నది సత్యాగ్రహమువలనగాక నది లేనందువలననో లేక నది యసమగ్రముగ నుండుటవలనో ప్రాప్తించును

3. “జర్మనీ తనకు శ్రొత్తగ సంక్రమించిన భూములలో తమ దేశములో నెక్కువగనున్న ప్రజలనే ప్రవేశపెట్టవచ్చును. దౌర్జన్యముతో ప్రతిఘటించి దీని నాపివేయజాలరు. ఏలనన దౌర్జన్యమున కాస్కారము లేదని మొదటనే యొప్పుకొంటిమి

“కనుక శన్ని పరిస్థితులలోను సత్యాగ్రహమే శ్రేయోజనకమైన పద్ధతి.

ఇంతకును హిట్లరు, ముసోలినిలు ప్రపంచాభిప్రాయము పోర నిర్లక్ష్యముచేతురని నేననుకొనను. ‘గొప్పప్రభుత్వములు’ తమ కలవబడునవినియు పవిత్రహస్తములతో వారిని చేరజ

లవు కనుకనే డిక్టేటరులు ప్రపంచాభిప్రాయమును తృణీకరించుటలో సంతృప్తి పొందుచున్నారు ఇంతేకాక గతముతో సీ'గొప్పప్రభుత్వములు' తమ ప్రజల కన్యాయముచేసినను చుగ్గవీకి గలదు నాజీజర్మనీ యింగ్లండు చేసిన పాపఫలితమని కొద్దిరోజులక్రిందటనే ప్రఖ్యాత ఆంగ్ల మిత్రు) డొకడు నాయొద్ద నొప్పుకొనెను.

వెర్నెలీను హోమగుండమునుండి హిట్లరుపుట్టెననియతడనెను." వెర్నెలీనుసంధియైన వెంటనే వియన్నాలోని యంత్రులేని శిశుఆస్పత్రుల వార్డులలో తిరిగిన నాటి దృశ్యములింకను యీవ్యాసకర్త స్మృతిపథమునకువచ్చుచున్నవి. అవి మహాత్మా మదినములు. అప్పటి కమెరికావారి శిశుపోషణ స్కీములింకను ఫలోన్ముఖమునకురాలేదు ఆయాస్పత్రులలో నసంఖ్యాకములగు పసికూనల శుష్కవ్యగ్రశరీరములు చూపరులకు గోచరమగుచుండెను. వారు మన దిగ్బంధనకును, దానివలన సుత్పత్తి ఖాన రోగములకును గురియైరి. ఆ యసమాన యంతర్జాతీయ ద్రోహమువలన పదిలక్షలమంది జర్మను, ఆస్ట్రీయను దేశ ప్రజలకు శిశువులును చనిపోయినట్లు మదింపువేయబడెను. అంతేకాక బిస్మార్క్ ప్యారిసును పట్టుకొని తొలియవకాశము దొరుకుటతోడనే ఖామషీడతమైన యాపట్టణము నాహార పదార్థములుగల రైళ్ళతోనింపివేసెను తాత్కాలిక సంధియైన తరువాత నెనిమిదిమాసములవరకు మనము జర్మనీ, ఆస్ట్రీయాలను

బుద్ధిపూర్వకముగ మాడ్చివేసితిమి! ఓ డిపోయినశత్రువులతో మన
యిచ్చవచ్చిన సంధిచేసికొనుటకే మనమట్లుచేసి కృతార్థులమై
తిమి. అదిచాలచెడ్డసంధి. కాని యాసంధిలోనేయున్న యక్ర
మములకంటెను పరాభవములకంటెను దానిని సాధించిన
దిగ్బంధన విధానము మరింతదుర్మార్గమైనది. ఆర్తులైన యా
శిశువులను చూచినపుడు నాలోనేనిట్లుకొంటిని. “దీనికంతకు
నెప్పుడో యొకప్పుడు వడ్డీతో సహాచెల్లింప వలసియుండును.”
నేడాదినమునచ్చెను ఆబిడ్డలలో మిగిలినవారును, వారిసమవయ
స్కులును నేడు నాజీసైన్యాధినేతలు నాజీ యాశయములు
వారిలో కలుడుగట్టుకొనిపోయెను. జయభేరిమోగించిన మిత్ర
మండలివారమైన మనము యుద్ధమైన తరువాత ఇట్లీపట్ల
చూపిన వైఖరివలన ముసోలినీని సృజించితిమి. క్రొత్తగానిర్మిం
పబడిన పదునాల గు మాండేటరీలలోను బ్రతుకు తొమ్మిదింటిని
పుచ్చుకొని యింకి మొండివేలుచూపెను. వెర్నెలీను సంధి
వలన, జర్మనీ ఆస్త్రియాల దిగ్బంధనసమయములోచూపినవైఖరి
వలన మనమే హిట్లరును సృజించితిమి. అంతటి యట్టి యంతర్జా
తీయనేరములకు మనము తగినప్రతిక్రియ ననుభవించకుండ జాల
ము. చరిత్రచాటుచున్నది. జర్మను పరాభవాన్నికీ, చిత్రవధకు
యోధులు తారణచును నొక యితీహాసముకలదు. వీరు జర్మను
పరాభవమునకు పరాజితులు కాకుండ యుద్ధరంగమున పోరు
నందుకై గృహద్విద్రము, తిమ్మిపట్టి వెనుకపాటుగ పొడిచిరట!

కాబట్టి మొట్టమొదట వీరి 'తాళము పట్టనలెను'. కనుక నేడు జర్మనీలో యూదులనుభవించుచున్న సరకమునకు దిగ్బంధన కాలమందును, సంధికాలమందును మనముగావించిన యంతర్జాతీయాపరాధమే కారణము యూదులయెడల నాజీలవలంబించు నీతిని మనముగర్హింపజాలము. దానికి మనమే కారకులము. మొట్టమొదట మనలను మనమే నిందించుకొనవలెను. తరువాత బాధపడుచున్న యూదులకు మనము చేయగలిగిన దంతయు చేయవలెను

మరియొక డిట్లుప్రశ్నించెను “కైస్తవుడనై న నేను అంత జ్ఞాతీయశాంతికెట్లు సాయపడగలను? అంతర్జాతీయ అరాజక మెట్లు తుదముట్టింపఁడగలదు? శాంతిని స్థాపించుటకు సత్యాగ్రహమెట్లు సాగింపబడవలెను?”

శాంతిస్థాపకాచార్యుని ప్రియశిష్యులైన యీ కైస్తవ నాయకులు యుద్ధసమస్యలను పరిష్కరించుటకు జీనసుయొక్క సూత్రమును ప్రయోగించుటలో రెండువేలవత్సరములు విఫల మునోరథులైన తరువాత ‘పదునారకాల హిందువు’ అని ఘంటా పుకారుగ చెప్పుకొను గాంధీజీని తమ స్వీయ కైస్తవమత ప్రభావమున సూత్రము నాచరణకు తెచ్చి యుక్తమార్గమునుగురించి సంప్రదింపఁ జూపుము దేవతలు చూడతగినది.

గాంధీజీ యిట్లు ప్రత్యుత్తరించెను “కైస్తవుడవైన అవసరమైనచో నిపు సీసమస్తము నర్పించినపుడే సత్యాగ్రహ

మునకు తోడ్పడగలవు. 'గొప్ప ప్రభుత్వములు' ధైర్యముతో నస్తునన్యాసము చేయనంతవరకు శాంతి యెన్నటికి నేర్పడజాలదు ఈమధ్య జరిగిన సంభవములవలన నీవిశ్వాసము 'గొప్ప ప్రభుత్వము'లకు జనించునని నేననుకొందును ఏబదివత్సరముల నిరంతరాయ సత్యాగ్రహానుభవమువలన, నేడొక్కసత్యాగ్రహమువలననే మానవలోక ముద్ధరింపబడగలదను నకురిత విశ్వాసము (మునుపటికంటె నెక్కువ దృఢతరము) నాకజ్ఞెను, నాకర్థమైనంతవరకు బైబిలుయొక్క ముఖ్యసందేశ మిదియే!"

గాంధీజీ "దార్శన్యరాహిత్యము" లేక సత్యాగ్రహము అనగా జీససుయొక్క శిలువ! కనుకనే యతడు బర్మింగుహాములో మన మకాములకు వచ్చినపుడు "అద్భుతమగు శిలువను నేను పరీక్షింప" అను కీర్తన తనకు విశ్వవ్యాప్తమగు సత్యహృదయమును ద్యోతకము చేయుచున్నదని చెప్పెను మానవలోక మొక్క 'శిలువ' వల్లనే రక్షింపబడగలదని యలే డీవిధముగ ధృవము చేయుచున్నాడు, "త్యాగధనమును బూని నన్ననుసరింపుడు" అను గురువాక్యములను మన 'మక్షరాల జూచురింపవలెను.

మన నిజమతముయొక్క భావమును మన మెప్పుడ విజ్ఞప్తపరచుకొంటామో? ఈ యశామాన్య హిందూసన్యాసియొక్క ~~అనుభవములు~~, అంతకంటె నెక్కువగ నతడు విశ్వసించు ~~అనుభవములు~~ తూర్పుతూర్పు తూర్పు తప్పకుండ నావరించు యోగము

కైస్తవలోక ప్రబోధమును త్వరితము చేయవచ్చును. యూరపులూ నెక్కువగ కైస్తవులే గల దేశములలో కైస్తవ మత మిదివరకే హింసింపబడుచున్నది. ఇంతకంటె నెక్కువ కష్టములు రానున్నవను వదంతులు కూడ కలవు త్యాగ మార్గమున కష్టముల నెదుర్కొని “జయిశ్శను సౌధములవలె వరించి” జీవనుకొరకు త్యాగముచేయగలమను నానందముతో కైస్తవ మతమును పునరుద్ధరించుటకును, నాగరికతను రక్షించుటకును జర్మనీలోనున్న కైస్తవులు పూనుకొనెదరా? యుద్ధము, దారిద్ర్యము మొదలగు మన నిజసమస్యలలో కూడ మనమిసూత్రమును వరింపగలమా?

తరువాత గాంధీజీ యుద్ధజాతులగు సరిహద్దుజాతులలో సత్యాగ్రహతత్వ మెట్లు అభివృద్ధియైనదియు వర్ణించెను. “అట్టి దృశ్యమును చూతునని నేనెన్నడును అనుకొనలేదు; దాని విషయమై వారతిశ్రద్ధాభువులై యుండిరి శ్రద్ధ వారి వృద్ధులలో నాటుకొనిపోయెను. వారంతటవారి కే సత్యాగ్రహ భూమి నాశాంతినియు టుద్భవించెను, జ్ఞాన ముదయించెను... వారందఱును భయమునకు కారబంధురముగ నుండెడిది.

తొలుగుబోకలవాళ్ళున్నచో రక్తవరదలుకార్చుని కుటుంబ మొక్కటియ్యవలెను. "జడవాణ్ణువలలోని పెద్దప్పులులవలె జీవించెడివారు. పరామలెప్పుడును (కత్తులు, కరారులు, తుపాకులుధరించుచుండినను) యుద్ధోగములనుండి బర్తరపుచేయబడు

దురని తమపై యధికారులకు భయపడెడివారు. ఇదంతయు నిపుడు మారిపోయెను ఖాన్ నాహేబుయొక్క సత్యాగ్రహ పద్ధతికిందకు వచ్చిన పరానులలో రక్తమునుచిమ్ము కలహములు గతచరిత్రలయ్యెను జీవనాధారముకొరకు యల్పకౌకిల కాశించుటకు ఒదులు వారిపుడు వ్యవసాయకులైరి, త్వరలోనే వారు పరిశ్రమలను చేబట్టుసూచినలుకలవు ”

ఈతుది రిమార్కుల వలన గాంధీజీ కాయకష్టమును, ముఖ్యముగ వ్యవసాయపనిని, ప్రేమించునని తేలుచున్నది 1931 లో నతడింగ్లండులో నున్నపుడు నిరుద్యోగమును పరిష్కరించుటకును, క్రైస్తవ నాగరికతను పునఃప్రతిష్ఠచేయుటకును సామాజిక భూవిభాగము ఒరుగవలెనని చెప్పెను హిందూ దేశములోకూడ నతడి సందేశమునేయిచ్చెను. దానితో పాటు నిత్యము కొంతకాలమును చేతిపనులకు, ముఖ్యముగ నూలువడకుటకు, వినియోగించవలెనని యతడు నొక్కిచెప్పును

ఆయిదవ శతాబ్దములో పురాతన గ్రీకునాగరికత తుత్తు నియలైనపుడు కొద్దిమంది చిన్నచిన్న సంఘములుగ బయలు దేరి పూర్వము సమస్త సస్యముల కాలవాలమై నేడు స్మశాన ఘాటకలైన ప్రదేశములలో జీససుపేర చిన్నచిన్న సామాజిక భూవిభాగములను, ప్రాచీన మరములను స్థాపించిరి శాస్త్రీయ పద్ధతి వ్యవసాయమును, విద్యను, మతమును, సంస్కారమును ప్రతిష్ఠింప మొదటి సన్యాసులు వార, గొడ్డలి, గునపములను

చేబూని భూమిని త్రవ్విన మచుష్యులే. వానిని చేబూని తమ స్వలాభముకొరకు గాక సంఘముకొరకును, జీససుకొరకును, బర్బరజాతుల చాడులవలన నురుముచేయబడిన యతని ప్రజ కొరకును యీవీరకోటి మార్గదర్శకులై మధ్యయుగ నాగరికతను సృజించిరి. అది మన నాగరికతకంటె యనేకవిధముల నెక్కువ సృజనశక్తికలది; ఎక్కువ క్రైస్తవమత తత్పరతకలది.

నేడు మనకాలములో మరియొక ప్రపంచయుద్ధము ద్వారా మిలిటరీతత్వముతోను పారిశ్రామిక పోటీతోనుకూడిన నేటి నాగరికతకూడ నశించు సూచనలు కాన్పించుచున్నవి. ఇదియే నిశ్చయమైనచో తమకొరకుగాక సంఘముకొరకు, జీససుకొరకు, యుద్ధమువలన బాధపడువారికొరకు పాఠశాల చేబూని పనిచేయు ఖనికులు తిరిగి లోకము నుద్ధరింపవలసిన సమయ మాసన్నముకానున్నది. కనుక నిది తప్పనిసరియగుచో మానవిష్టడే తయారు కావలెను. అందువలన యీమధ్య యింగ్లండువేల్పు ప్రాంతములందు విశేషముగ సభివృద్ధిచేయబడిన (నిరుద్యోగులకు భూముల నేర్పాటుచేయు) సంఘములకు విశేష ప్రాముఖ్యత యేర్పడెను. అదృష్టవంతుల తరగతులకు చెందిన నేభ్యులకూడ సీసంఘములయొక్క కాయకప్రములలో నెక్కువగ పాల్గొనుట యవసరము.

తరువాత గాంధీజీకిని క్రైస్తవ నాయకులకును మతమును గురించి చర్చజరిగెను. ఆయన భగవంతుని యెట్లు ధ్యానించునో

అను ప్రశ్న వేయబడెను. “ఉదయ సాయంకాలములయందు మేము సమష్టి ప్రార్థనలు సలిపెదము ఇది వత్సరములకొలది జరుగుచున్నది గీతాశ్లోకములును, యితర మతగ్రంథముల లోని గీతములును, మహర్షుల గేయములును (సంగీతమున్నను లేకున్నను) చదువబడును వ్యక్తిగతమైన ప్రార్థననువాచావర్ణించుటకు పీలులేదు. అది నిరంతరాయముగను, అబుద్ధి పూర్వకము గనుకూడ జరుగుచునేయుండును నేనా సర్వసాక్షిని గుర్తింపని నిముసమైననులేదు, అతని కనుమరగియుండు నదేదియునులేదు అతనితో సామరస్యము నొందుటకే నేను యత్నింతును క్రైస్తవసోదరులు ప్రార్థించునట్లు నేను ప్రార్థింపను ఆవిధానములో దోషమున్నదని నాభావముకాదు. నాకప్పుడు మాటలు రావు. అదియొక యలవాటు కావచ్చును మన కోరికలు, అవసరములు మనకంటె ముందుగనే భగవంతునకు తెలియును, అతనికి నాప్రార్థన యవసరములేదు కాని అతి యపరిపూర్ణ సూచనప్రకారము ననాకు తండ్రి రక్షనుకోరు శిశువువలె నతని రక్షణ మవసరము అతడు తనధర్మమున వెనుకబడి యుండుటను నేనెన్నడును యెరుగను ఏమాత్ర మంధకారము నన్నావరించి పను నాకతడందుబాటులో నుండును. భగవంతుడు నన్ను విడిచి వేసినది నేను భావింభిష నిముసమొక్కటియు నా జీవితములో కావలెదు.”

ఇట్లు గాంధీజీని దర్శించిన కొంతమంది క్రైస్తవనాయకుల పూర్వాభిప్రాయముల నెరిగినవారి కీసంభావణ చాల రసవంతముగ నుండును. ఈవ్యాసకర్త కేంబ్రిడ్జిలో విద్యార్థిగ నుండ వీరిలో నుద్దండుడైన యొకనాయకు డచ్చటకు వచ్చెను. ఈ పురుషాంతరమున ప్రపంచ మంతయు దివ్యత్వ సిద్ధి నొందెనని యతడు మేఘ గంభీర నినదములతో నురుముచు పాశ్చాత్య ప్రాటెస్టెంటు క్రైస్తవులమైన మనము (ముఖ్యముగ మనలో ప్రిస్బిటేరియను శాఖవారు) 'సత్యమును గ్రహించితిమి;' దీనిని మనమీమూలనుండి తక్కిన ప్రపంచమునకు మోసుకొనిపోయి సత్యము పూజ్యమగుటచే ప్రాచ్యదేశములలో కలిగిన యుపద్రవములను తొలగించు టొక్కటియే సమస్య యనెను!

తరువాత మహాసంగ్రామకాండ (1914) ప్రారంభమయ్యెను. నేడు పరిస్థితులెంతవిపరీతముగ మారిపోయెను! తాను హిందువునని చెప్పుకొనుటకు గర్వించు మానవుడు జీససు యొక్క సత్యమును త్యాగసూత్రమును మనకంటె నెక్కువగ గ్రహించెనని ద్యోతకమయ్యెను. మన నాయకులు—అతనిని దర్శించిన యీనాయకులే—అతని పాదములకడ చేరి క్రైస్తవ మతాంతరార్థమును గ్రహించుట శుభావహము.

ఒక భారత రాజకీయవేత్త యభిప్రాయము

సర్ మీర్జాయిస్సెయిల్ (మైసూరు దివాను)

సహాత్మకాంధీ డెబ్బదియవ జన్మదినోత్సవసందర్భమున
వానికి సమర్పింపబోవు యీ యత్నక్రమ గ్రంథములో నన్ను
కూడ పాల్గొననిచ్చినందులకు నేను మహదానందము నొందు
చున్నాను.

మహాత్ముడు 'సహస్రసమాజీవి'యగుట ప్రపంచములో
సంఖ్యాకులుగనున్న యతని మిత్రమండలికిని, సహచరకోటికిని
ముదావహమైన విషయము. వారిలో నేనొకడను. అతని ప్రతి
జన్మదినము నేతుసీతనగమధ్యస్థలోకము నానందమున ముంచి
వేయును.

మహానాయకుడు, ఆచార్యుడు నగు మహాత్మునికో
నా కెట్టిపరిస్థితులలో సన్నివేశము కలిగెనో యని నా దృష్టిపథ
మునకు వచ్చుచున్నది. 1927 లో నతని యార్గ్యముభంగమై
నపుడు మైసూరులోని నందిపర్వతములలో నతడు విశ్రాంతి
తీసుకొనెను. అప్పుడు నాకాయనతో వ్యక్తిగత సంబంధము
కలిగెను. మైసూరుప్రజలు అతడిచ్చట గడిపిన కొద్దివారముల
నొన్నడును మరువజాలరు. అప్పుడవకాశము దొరికినపుడెల్ల
నేనతనిని కలుసుకొనుచుండెడివాడను. అప్పుడు నాకతనియెడల
తాత్పర్యము, ప్రేమ, యనురాగము లేర్పడెను.

రాండుటేబిలుసభలనాడు నేను లండనులో గడిపిన దినములు కూడ మరువరానివి. మహాత్ముడు కాంగ్రెసుయొక్క యేకైక ప్రతినిధిగ రెండవ రాండుటేబిలుసభకు వచ్చెను. భారత సభ్యులలో నత డగ్లగణ్యు డనుట కెట్టి సందేహమును లేదు. అతని యుపన్యాసములు సభ సంతను దద్దరిల చేసెడివి. రెండవ రాండుటేబిలుసభలో ఫెడరల్ కాన్ఫిలెన్సుగూరించి నేను చేసిన సూచనను మహాత్ముడు కొద్దినవరణలతో సంగీకరించుట వ్యక్తిగతముగ నాకు మంత చిరస్మరణీయము.

ఈ వ్యక్తిగత గాఢను విడిచి మన దేశమునకేగాక ప్రపంచము కంతకు నమూల్యమైన యీ భరతపుత్రుని జీవిత చరితామృతమును కొంత చవిచూచెదముగాక ! సమకాలికుని యమరత్వమును సూచించుట సాహసమును లోకోక్తి కలదు; ఏలనన రాబోవు సంతతివారు తమ యిష్టమువచ్చిన నిర్ణయమును చేసికొనవచ్చును కాని మహాత్ముని సందర్భములో నిట్టి జోస్యమును చరిత్ర కాదనజాలదు. భారతదేశమున నుదయించిన గొప్పవారిలో నితడొకడని సమకాలికు లందరును అంగీకరించిన విషయమే ! జీవించియున్నవారిలో నితడధికుడన్న సంగతి లోకవిదితమే ! “అతడు భారతతత్వ ప్రతినిధి; ఆమె భావముల సత్య సాధ్యముగ ప్రకటించు మేటి” అని నేననేకవత్సరముల క్రిందట నొక సభలో చెప్పియుంటిని. అతడు తన విశ్వమానవత్వమువలనను, తన మహదాశయముల

నెట్టి పరిస్థితులలో కూడ వీడకుండుటచేతను ప్రజాహృదయము నాకర్షించెను. సేవాతత్త్వమును ప్రేమించువారతనికి జోహారు లొసర్తురు ప్రపంచములో నేడుత్కృష్ట మానవులలో నొకడైన మహాత్ముడు భారత జాతీయజీవితములో నసమానుడు. తన యసమానస్థితి నతడు మాతృదేశ కళ్యాణముకొర కర్పించెను. భారతప్రజాసామాన్యములో నతనికిగల మున్సిటీయమైన పలుకుబడిని బట్టి బ్రిటిషుసామ్రాజ్యములో నత డత్యంతశక్తి సంపన్నులలో నొకడుగ భావింపఁబడుచున్నాడు

రాజకీయములు 'ఇంద్రజాలము'లవంటివి పరిస్థితులను బట్టి మన మంతరాత్మకు తరుచు స్వస్థిచెప్పుచుండవలె ననుట కొంత పరిహాసమేయైనను అందులో నత్యము లేకపోలేదు నీతి నియమములకు వెరువనివానికే యిందు విజయము చేకూరునని చెప్పుచుందురు కాని మహాత్మునిపట్ల నిది విపరీతమయ్యెను ! ఇతడు భరతపుత్రులలో నత్యంతనీతివంతుడు, నియమములకు, సూత్రములకు కట్టుబడువాడు అయినను వారందరిలో నపూర్వ విజయమును పొందిన రాజకీయవేత్త ! అత డగ్రాహ్య భారతము అసమాన నైతికసంపత్తి, అకలంక వ్యక్తిజీవితము, కపట కల్గము తెరుగని ప్రవర్తన, బలీయమైన మతసంస్కారము కల యీతడు భారతయువులను, ఆధ్యాత్మికనాయకులను జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నాడు. భారతమును గాఢనిద్రనుండి మేల్కొల్పి, భారతీయులలో నూతనోత్సాహమును రగుల్కొలిపి,

వారికాత్మగౌరవమును ప్రసాదించి, తమ నాగరికతయం దభిరుచి కల్పించిన మహాత్ముడు కేవల రాచకీయవేత్త కాదు! అతడు రాజ్యతంత్ర ప్రవీణుడు, ప్రవక్త. స్పెట్టిటరు పత్రికలో రిఫర్డుఫూజ్ వ్రాసినట్లు “భారతజాతి యస్థైర్యముగ, తాత్కాలికముగ విజృంభించుచున్నను దాని యాకృతి విశదమగుచునే యున్నది; గాంధీజీ దాని విధాత.” ఋషి, ప్రజానాయకుడు, రాజనీతికోవిదుడు—ఈ త్రివేణీసంగమము ఆంగ్లేయుల కర్థము కాలేదు; కాదు. అతని భారతీయానుచరు లర్థము చేసికొనలేక పోయినను దాని సంగీకరించిరి. అందరిచేతను స్తుతింపబడుచు ప్రపంచములో నెవరికిని యర్థముకాని యుత్కృష్టపురుషులలో మహాత్ము డొకడు. అతడు మతమును నీతిని రాచకీయములలో ప్రవేశపెట్టి వింతయైన నైతికాయుధమును సృజించి ఆయుధశక్తుల నెదుర్చుచున్నాడు; మతమును రాచకీయములలో ప్రవేశపెట్టి వానికాధ్యాత్మిక సంస్కారమును ప్రసాదించినాడు. అట్లే మతములోనికి రాచకీయములను ప్రవేశపెట్టి శ్రోత్రియ హిందూమతము కేవలము మతముక్రిందకు తీసుకొనివచ్చిన యిహికసమస్యల నైహికసమస్యలుగ మార్చివేసెను. వీనిలో హరిజనసమస్య ముఖ్యమైనది. కాని యీ “యస్సృశ్యతా” నివారణ కతని సంస్కరణ ప్రియత్వము, రాచకీయ దూరదర్శకత్వములే కారణము కాక నతని నిజభూతదయాభుత్వముకూడ కారణమని చెప్పక తప్పదు.

మహాత్మాగాంధీ యాత్మవిశ్వాస మపారమైనది. ఆధ్యాత్మికశక్తియొక్క మహిమయందతనికున్న విశ్వాసముచే నది మరింత వృద్ధియయ్యెను. అతనిని బుద్ధిగాక హృదయమే యెక్కువగ నడుపుచుండును తర్కముచేగాక నాత్మప్రేరణచే నతడు నడుచుచుండును అప్పుడప్పుడతడు మనము నిర్ఘాంతపోవునట్టి ఫలహాయిచ్చును. లేదా కొన్ని పరిస్థితులలో సగ్రాహ్యమగు విధమున ప్రవర్తించును. అది “నాయంతర్వాణి” యొక్క ప్రబోధము అను నొక్కమాటతో దానికి జవాబు చెప్పను. “సరళజీవితము, ఉన్నతభావములు” వానిజీవిత సూత్రము తన భావములను, ప్రవర్తనను చివరకు శరీరమును వశమునందుంచు కొనును, అల్పసంస్కారులు దీని కాశ్చర్యమును నిస్పృహనుచెందుదురు. “నిన్ను నీ వశమందుంచుకొనుచో రాజకీయములు నీవశమగును” అతడు విషయముల కెంతమాత్రమును లొంగడు, ఆచారములలోను, దుచులలోను స్వార్థను తత్వమును ప్రదర్శించును. సత్యము దౌర్జన్యరాహిత్యము అను స్థిరసక్షత్రముల ద్వారమున నతడు తన యోడను నడిపించుచు ధ్నుభిత భారత రాజకీయ సముద్రమునుండి కాంగ్రెసుయొక్కయు భారతజాతి యొక్కయు నోడనుకూడ తరింపజేయి యత్నించుచున్నాడు

భారత ప్రజాహృదయము నతడంత యెక్కువగ నాకర్షించుచున్నాడు కాళణధీమి? అతడారితేరిన రాజకీయవేత్త; భారత ప్రజాస్వామ్యము పరిష్కరించుటలో నతనిపద్ధతి విజయవంతమే

యగుగాక! పైప్రశ్నకివి తగు సమాధానములు కాజాలవు. భారతజాతి యన్నిటికంటె శీలము నెక్కువగగుర్తించును. బుద్ధి వైశద్యముతో గూడిన నాయకత్వముకంటె నైతిక విశేషము గల నాయకత్వమును వారారాధింతురు. మహాత్ముని యనన్య లక్ష్యశుద్ధి, శ్రద్ధ, పవిత్రోద్దేశములు, అమోఘమైన ఋజుప్రవర్తన తనవర్గమువారి ప్రేమ విశ్వాసములనేగాక నతని యభిప్రాయములన్నింటితో నేకీభవింపనట్టియు, నతని రాజకీయసూత్రములనుపద్ధతులను ఆమోదించనట్టియు ననేకమంది కాంగ్రెసేతరుల యొక్క ప్రేమవిశ్వాసములనుగూడ చూరగొనెను. సుమారు అయిదు వత్సరములక్రిందట మైసూరు శాసనసభ్యుల సభలో నొకసారి నేనిట్లు చెప్పియుంటిని. “మన కష్టములను పరిష్కరించుకొనటకు సాయపడువాడును, స్వపరిపాలనకు పునాది యగు నూతనయుక్తిని మన కొనంగినవాడును నొకడుకలడు. నేను గాంధీమహాత్ముడు రాచకీయములనుండి తప్పకొనవలెనని శపించు జాతివాడనుకాను. మున్నెన్నడును కోరనట్లు భారత దేశమిప్పుడు పదునారణాలవన్నెకువచ్చునాయకునే యపేక్షించుచున్నది. భారతదేశమున సతేనికసమానమైనపలుకు బడికలదు. అతడు శాంతిప్రియుడు; అతుల దేశభక్తుడు; దూరదృష్టి, బుద్ధి పాటవముగల రాజనీతి కొవిడుడు. దేశములోనున్న పరస్పర విరుద్ధములైన ఖూటముల నన్నిటిని సమన్వయపరచి స్వపరిపాలన పథమున మరియొక మజిలీకి నడిపింపగల యోధుడత

ఢొక్కడేయని నాయభిప్రాయము. భారతదేశమునకును గ్రేటు బ్రిటనుకును నుభయతారకమగు సంబంధముచు స్థాపింపగల శక్తి యతని కొక్కనికేగలదు. ప్రభుత్వమున కతనివంటి శక్తి సంపద గల మిత్రమును, గ్రేటుబ్రిటనుకట్టి నిజస్నేహితుడును లేడని నాదృఢవిశ్వాసము. ఇట్టి విషమపరిస్థితిలో నతడు రాజకీయ ములనుండి విరమించినచో సర్ధశూన్యమైనవా గాడంబరములతో దేశమును పెడదారిని పట్టించు శుష్కరాజకీయ వేత్తలును, దంభప్రలాపులును రంగము నాక్రమింతురను చిహ్నములు కాన్పించుచున్నవి.*

నేనిట్లుపన్యసించిన తరువాత దేశములో ననేకకథలు జరిగెను. శాసనసభలకు బాధ్యమగు మంత్రివర్గము లన్నిరాష్ట్రములలోను యేర్పడెను. భారత షెడరేషనుసమన్య ప్రాముఖ్యత వహించెను. “కాంగ్రెసులో లేకపోయినను నాకాంగ్రెసు సంబంధముమాత్ర మవిచ్ఛిన్నముగ సాగుచుండును” అని గాంధీజీయే చెప్పెను. కాని నేనపుడు వ్యక్తపరచిన భావములను మార్పు కొనవలసిన యగత్యము నాకేమియు కాన్పించలేదు. ఎప్పటికిని నచంచలుడుగనుండునొక్క మహాత్ముడు తప్పదేశమును నడుపగల దక్షుడొక్కడును కానరాడు. రాచకీయములలో నతనివలె మితిని, సాధ్యాసాధ్యములను, హేతువును సమర్థించు వాడులేదు. భారతదేశమిప్పుడేకాక మనదృష్టి పోవువంతవర కతనిని కోల్పోజాలదు.

భారతదేశములోనున్న మనకుమాత్రమే మహాత్ముడమూల్యుడగుటయేగాక వర్తమానమున యుద్ధముచేతను, యుద్ధభయముచేతను భీభత్సరూపమునుదాల్చిన బాహ్యప్రపంచమున కతని జీవితమును, కృషియు మరింత యమూల్యములనుట నిర్వివాదాంశము. యెత్తుపై యెత్తులు, ద్వేషము, యుద్ధములను దుష్ప్రత్యయముచే బాధపడుచున్న జాతుల కత్యంత శాంతియుతమగు నతని రాజ్యతంత్రమును సత్య, అహింస, ప్రేమయును త్రివేణీతోయములును రోగనివారణకు తగిన చికిత్సనీయగలవు. ఈ డెబ్బదియవ జన్మదినమున మహాత్మునకు నాధన్యవాదముల నర్పించుచు నతడింకను అనేకవత్సరము లాయురారోగ్య భాగ్యములనుబడసి ప్రపంచముకును ముఖ్యముగ హిందూదేశముకును సేవచేయుగాతయని యాశించుచున్నాను.

నైతికశక్తికి, నిస్సంగమునకు ప్రమాణము

సి. యి, యం జోడ్, యం. యె.

మానవజాతియొక్క సహజగుణమేదీ? నైతిక సంపత్తు అని కొందరందురు. కొందరు దైవసంపత్తు అందురు. ధైర్య సాహసములని కొందరు, స్వార్థత్యాగమని కొందరు అందురు; అరిస్టాటిల్ 'బుద్ధి'యనెను. బుద్ధిచేతనే మానవుడు పశువుకంటె నధికుడని యతడనెను. అరిస్టాటిల్ చెప్పినదానిలో కొంతసత్యమున్నది. కాని యది పూర్తిసత్యము కాజాలదు; బుద్ధియొక్క

సాధము లక్ష్యశుద్ధిలోను, నిస్సంగములోను కలదు. జ్ఞాని నిర్భయుడు. అతడు విషయములను తనకుపకరించు దృష్టితోను, తన ఊరికయే పర్యవసానమును శాసించులాగునను, తన యాశయే న్యాయరూపమును దాల్చులాగునను గాక వస్తు తత్త్వదృష్టితో పరికించుటకు భయపడడు.

కనుక బుద్ధివంతుడు నిస్సంగుడు. తన బుద్ధి పరిశోధించు విషయమునందతడు తగుల్కొనడు.

అతడు తనయెడల కూడ నిస్సంగియేనా? కాడని నాయభిప్రాయము. అసమాన బుద్ధివైశద్యముగలవారు అల్పవిషయములకు చిందులు త్రొక్కుటకు నేనెరుగుదును. కాలిజోడు త్రొక్కు తెగినంతమాత్రమున, రైలు తప్పినంతమాత్రమున వారు గజబిజి యగుదురు. గొప్పశాస్త్రవేత్తలు, గణితవిద్యా పారంగతులు చిత్తస్పృహ్యమున మిన్నలుకారు. ఇక సమబుద్ధి కలిగియుండవలసిన వేదాంతులు చిరుబుర్రులకు ప్రసిద్ధి కెక్కిరి. కనుకనే అరిస్టాటిల్ ప్రవచనము సత్యసూచనకాని సత్యమును చెప్పటలేదని నాయభిప్రాయము. నిజమేమన బుద్ధిశాలి తాను పరిశోధించు వస్తువునందు తగులుచెందక నెంతనిస్సంగముగ పరిశోధనసాగించునో యట్లే తనను తనరాగద్వేషములను, ఆశాఘోషములను నిస్సంగబుద్ధితో పరిశీలించుటలోనే మానవత్వము ధౌర్జిక విశేషలక్షణము కలదు.

ఈనిస్సంగత్వమువలననే గాంధీజీ మనకు ప్రామాణికుడగుచున్నాడు. అతడు తనశరీరమును తనవశమునందుంచుకొనుట యతని నిస్సంగత్వమునొకబాహ్యచిహ్నము; తన నిజాత్మనుండి శరీరమును వేరుపరచిన నిస్సంగుడు, శరీరమును నిజాత్మకొకపరికరముగ నుపయోగింపగల గాంధీజీ తృటికాల వ్యవధిలో తాను కోరునంతకాలము నిద్రింపగలుగుట, ఆహారమును మార్చకుండగనే బుద్ధిపూర్వకముగ శరీరభారమును తగ్గించుట లేక హెచ్చించుట చిత్రసంఘటనలు కావు.

ఈగుణమే మరియొకవిధముగ ప్రస్ఫుటమగుచున్నది. అతడొకలక్ష్యమును సాధింప దృఢనిశ్చయమై తత్పరిధికిమవగునట్లు సాధనములను ప్రయోగించుచుండును. నిస్సంగుడు మూర్ఖత వహింపడు. అతడు మరియొకమార్గమును త్రొక్కవలసినపుడు తనమార్గమునే యంటిపెట్టుకొనియుండునట్టి నక్తుడు కాడు. గమ్యస్థానము నిర్దుష్టముగనున్నంతవరకతడు పరిస్థితులు, సంఘటనలు నూచించు నేమార్గముననైనను దానిని సాధింపగోరును. కనుకనే చూపదలు దిగ్భ్రమమొందునట్లు గాంధీజీ ఋషి, రాజకీయవేత్త యగుచున్నాడు. శాసనోల్లంఘనమునొకరాజకీయాస్త్రముగ ప్రయోగించిన గాంధీజీ విజయవంతము కాదని తోచినపుడు దానినుపసంహరించుటకెంతమాత్రమును జంకడు. తన యాత్మపవిత్రతకొరకు ప్రాయోపవేశముచేయు గాంధీజీ దానివలన రాచకీయప్రయోజనము కలిగినపుడాలభిని

పొందుటకు తన యువవాసమును విరమించును. చట్టమును భగ్నముచేయ శపథముబూనిన గాంధీజీ సంస్థానాధిపతులచే పంపబడు ప్రతినిధులు ప్రజలచే నెన్నుకొనబడువారగుచో నేడు చట్టముతో సహకారము చేయుటకు సంసిద్ధుడు. హిందూదేశములో బ్రిటిషువారికి యావజ్జీవశత్రువగు గాంధీజీ నేడు పరమ మిత్రుడైనాడు. విప్లవోద్యమముగాని, శాసనోల్లంఘనముగాని తిరిగి తలయెత్తుకుండునట్లతడొక్కడే చేయగలడు. ఇప్పుడు కోరబడుచున్న కొద్దికోరికలను బ్రిటిషువారై చ్చిక్రముగ, నుదారబుద్ధితో 'శృతిమించకమునుపు' సమర్పించెదరా? లేక హిందూదేశము మరియొక విప్లవయుత ఐర్లండు కావలెనా? అను నాశ్చర్యము కలుగకమానదు.

నిస్సంగత్వముకు తిరిగివత్తుము. సుఖపుగ గుర్తింపగలిగినను నిర్వచించుటకు కష్టతరమగు నొకనైతికశక్తిని ప్రసాదించు పటుతర రసాయనద్రవ్యమే నిస్సంగత్వము. అది జీవకోటిలో మనుష్యులకే సాధ్యమగును.

పశుశక్తి పెద్దసమస్యలకుగాని యక్షప్రశ్నలకుగాని తాపీయదు. ఒకడు నీకంటె చాలబలవంతుడు. కనుక నాలుగు మొట్టికాయలు మొట్టుటచేతనో లేక నతని కెదురు చెప్పుచో 'దంతశుద్ధి' యగునను భయముచేతనో నీవతనికి వణుకుచుందువు నీవు చెప్పినట్లు చేయనిచో కలుగు నుపద్రవములకు జడిసి యిరులను నీ యిష్టప్రకారము నడిపించు శక్తి పశుబలములోకలదు.

కాని నైతికశక్తి బెత్తమును రూపొందించునదికాదు. నేను నైతికశక్తి నెదుర్చుచో బాధపడను. అయితే నేను దాని నెందుకు శిరసావహించును? దీనికి సమాధానముచెప్పట కష్టము. నేను దాని ప్రమాణమును గుర్తించుటచే దానికెదురు తిరిగిన తప్పు నాదేయగుననియు, దానిలో దోషమేమియు నుండదనియు నాకు తెలియును. నేను ఆత్మను-కనుక నితరులలో నున్న విశిష్టాత్మను గుర్తించుటచే నాకీవిషయములు తెలియును. కనుక నైతికశక్తి యధికారమును చెలాయించదు. కాని పలుకు బడి కలిగియుండును, అనగా నొకడుకొట్టుననుభవితచేతను బహు కరించునను ఆశచేతను కాక నది నెదుటివానిలోనున్న నిజాధి కృత సంతకరణచే గుర్తింపజేయును.

నైతికశక్తిచేతనే గాంధీజీ లక్షలకొలది జనులను జయి ల్లకు పంపించెను. నైతికశక్తిచేతనే పెదవి మెదల్చుకుండ, నాత్మరక్షణకై నను చేయి యెత్తుకుండ నురుముచేయబడుటకు వేలకొలది జనుల నతడొప్పింపగలిగెను.

నైతికశక్తిచే ప్రేరేపింపబడిన శాసనోల్లంఘనము పాశ్చాత్యలోకమును దిగ్రభమ నొందించెను. ఆధునికజాతి మన గలుగుటకు మార్గమేది? తాను మిగుల్చుకొనగల సమస్తైశ్వర్య ములను, మానవ హాసనయంత్రములపై వెదజల్లు టాక్కటియే గతియూ? ఒక ప్రభుత్వమువారు మరియొక ప్రభుత్వములో నున్న ప్రజాహత్య యవసరమని తలంచినపుడెల్ల అందులోనున్న

ప్రజలీ మారణయంత్రముల నన్నింటిని దాని కుపయోగించుట కొప్పుకొనుటాక్కటేయే గతియా ? తన హక్కులకొరకు మరి యొక జాతితో స్పర్థపచ్చినపుడెదిరి జాతిలో దొరికినంతమందిని మారణముచేయుటకంటె తమ న్యాయమును ప్రదర్శించుటకు వేరొక గత్యంతరములేదా ? పాశ్చాత్యలోకమున నీప్రశ్నలకు తగు సమాధానము రావలసియున్నది. సాంప్రదాయ సిద్ధముగ జచ్చుచున్న సమాధానముకాక వేరొక సమాధానమును మన పురుషాంతరము కనుగొననిచో మన నాగరికత సశింపక తప్పదు.

మరియొక సమాధానమును సూచించి దానిప్రకారము కార్యరంగమున కురుకు భాగ్యము గాంధీజీకేచెల్లెను. జీనసు, బుద్ధుడు న్యాయమార్గమును సూచించిరని యతడు చెప్పెను. కయ్యమున కిద్దరుండవలెను. నీవు రెండవవాడవు కాకుండ దృఢ నిశ్చయుడవై యున్నపుడు నీతో నెవరును పోరజాలరు. చార్లెస్ విధానమును మానితివేని దానిద్వారా పొందు ఫలితమును సత్వరముగ పొందుటేకాక దాని నిస్సారతను ప్రదర్శించి దానినే యోడించినవాడవగుదువు. మానవ చింతనము ప్రారంభమైనదాది సూత్రప్రాయముగనున్న యీ విధానమునే గాంధీజీ మానవ వ్యవహారములలో ప్రయోగింపబూనెను. అతని విధానము కాలమునుమించి ముందుకు పరుగిడుచున్నదనుట తథ్యము. కనుక నతని భావములు తాతలనాటి సాంప్రదాయ

ములచే పిష్టముకట్టుకొనిపోయిన భావములుకల యనేకులకు కంటకముగ నుండకతప్పదు. స్వప్రయోజనపరులకది సవాలు; పెట్టుబడిదారులను, అధికారులను అదికలవరపెట్టును. మనుష్యుల భావముల నది తబ్బిబ్బుచేయును. వారి సీతులకది గొడ్డలిపెట్టు. కనుకనే నవ్యభావవీధులను త్రొక్కినవారందరివలెనే యితడును దైవదూరుడని, వంచకుడని, యువద్రవకరుడని నిందింపబడెను. కళాప్రపంచమున సాంప్రదాయ విరుద్ధముగ నడచిన నది యొక ‘వెర్రిమొర్రీ’ యని యూరకుందురు. కాని రాచకీయములలోను, నైతికవిషయములలోను సాంప్రదాయవిరుద్ధము నాందోళనతో గూడిన దుర్మార్గమని తూలనాడుదురు. దానిని సహనముతో గ్రహించిన సాంఘికపునాదులే మొదలంట కదలిపోవును. వర్తమానసీతి కొకయడుగుముందుకు పోవుటకు (మామూలుగ సాంప్రదాయ విరుద్ధమనిన నిదియే యర్థము) స్వార్థపరులతో వివాదతప్పదు. కళాప్రవీణుడగువానిని తిండిలేక తనగదిలోనే చూడనిచ్చుచు శీలములో నిధియగు వానినిమాత్రము చట్టమను నాయుధముతో హింసించి చంపుదురు. చట్టప్రకారము జరిగిన చరిత్రాత్మక విచారణల నవలోకింపుడు! సోక్రటీసు, బ్రూనో సెర్వటన్ మొదలగు వారప్పటి యధికారులకు రుచించని యభిప్రాయములు కలవారను నేరముమోపబడి శిక్షింపబడిరి. ప్రపంచమిప్పుడు ఆయభిప్రాయముల కే వారినారాధించుచున్నది. “భావిని వర్తమానములోనే చూడగలిగి మున్ముందు పుష్పించి

ఫలించు భావబీజములు గలవారే పెన్నిధులని పెల్లీకవి నిర్వచించెను. నిధియనగా జీవితముయొక్క సహజ ప్రయోజనము నెఱుకతో వ్యక్తపరచుటకు మానసిక, ఆధ్యాత్మిక క్షేత్రమున పరిణామముపొందిన “మొలక” యని. జీవశాస్త్రభాషలో చెప్పవలెను. కనుక నతడు జీవితములో నొక నూతన యావిర్భావమునుచూపి, వర్తమానభావముల ‘గుడికట్టును’ నాశము చేయుచు నూతనభావములను, నీతులను స్థాపించును. అతడు ప్రకటించిన విధ్వంసక సందేశమును సంఘమంతయు మొత్తముగ నచిరకాలములోనే స్వీకరించును. ఈనాటి సాంప్రదాయ విరుద్ధములు రేపు తత్వప్రాయములగుట చరిత్ర మనకు బోధించుటలేదా ?

ఈ దృష్టిలో గాంధీజీ నీతి నిపుణుడని చెప్పకతప్పదు. స్వర్థులుతీరుట కతడొకవిధానమును ప్రకటించెను. అది దౌర్జన్య విధానమును రద్దుచేయవచ్చును. అంతేకాదు ! మానవుల విధ్వంసకశక్తి యెక్కువయైనకొలది నాగరికత నిలబడవలెనన్న అదియొక్కటియే శరణ్యము కావచ్చును. అతని విధానము ప్రస్తుతము విఫలమయ్యెను. తాను నిర్వహింపగలదానికంటె నెక్కువ చేసెదనని యతడు వాగ్దానముచేసెను. కాని మానవులు తాము చేయగలదానికంటె నెక్కువ చేతుమని యెన్నడును వాగ్దానము చేయనిచో ప్రపంచమే దుర్భిక్షమగును. పరిణామ సాధింపబడిన సంస్కారము సాధింపబడని యాదర్శము

రూఫస్, యం. జోన్న.

యొక్క మొలక. గాంధీజీ యనన్య విశ్వాసము కలవాడు. కనుకనే యతడు విశ్వసింపబడుచున్నాడు. అతనికెట్టి దార్శన్య బలము లేకపోయినను స్రవంచములో మరేవ్యక్తికిని లేని ప్రమాణబల మతనికి గలదు.

మహాత్మా గాంధీ—ఆత్మశక్తి

రూఫస్, యం. జోన్న. డి. లిట.

మహాత్మాగాంధీని, యతని శిష్యవర్గమును నావలెనే సబర్బతీ యాశ్రమమున దర్శించినవాడెవడైనను అతని డెబ్బ దియవజన్మదినప్రచురణలో పాల్గొనుటకానందపడకమానడు. నానిత్యజీవితవిధానము, జీవితవేదాంతము అతని పరవశియే! నా యదృష్టవశమున నాజీవితకాలమున జీవించు యీయద్భుత వ్యక్తికి నాఋణము నీవిధముగ చాటిచుకొనుటకు ముద మొందుచున్నాను. 1905 లో ఫ్రాన్సిసు జీవితమును చదివినదాది నాకతడారాధ్యుడయ్యెను. నేనెరిగినవారందరికంటె గాంధీజీ ఫ్రాన్సిసు నెక్కువగ పోలియుండెను. 1926 లో నేను గాంధీ జీని దర్శించినపుడతడు “బడుగు” ఫ్రాన్సిసు నెరుగకపోవుట నాకాశ్చర్యమును కలిగించెను. నేనతనిమ్రోల కూర్చొని “ఫ్రాన్సిసు ఋషిప్రోక్తములైన చిన్నిపుష్పముల” నుండి యనేక కథలను చదివి వినిపించితిని. అన్నిటికంటె హృద్యమైన “పరమానందము” అను గాథను, గైల్లు సోదరుడు ఫ్రెంచి రాజైన

లూయీని కలుసుకొనిన యుదంతమును వినిపించితిని. వారొకరి నొకరు కలుసుకొని, కాగలించుకొని ముద్దుచెట్టుకొని మానముద్రతో చాలకాలము మోకరించి పరస్పరసంభాషణ లేకుండగనే వెడలిపోయిరి. “మేము ముఖస్తముగ మాట్లాడుకొనుటకంటె నెక్కువగ మాహృదయముల నర్థముచేసికొంటిమి” అని గైల్లు చెప్పెను. నేలపై కూర్చొనిన యీయాధునికఋషి సమీపమున నాసీనుడనైన నాకును గైల్లుకు కలిగినట్టి యనుభవమే కలిగెను.

గాంధీజీతత్త్వమువంటి తత్త్వమేకలిగిన జాన్ ఫూల్కనునుకూడ సతడెరుగడని నేను తెలిసికొంటిని. ఫూల్కను 18వ శతాబ్దపు క్వేకరుమతస్థులలో ఋషి; అనదృశ“యాత్మశక్తి”ని ప్రదర్శించినవాడు. సస్విహానాలోని ‘రక్తవర్ణభారతీయులు’ యుద్ధసన్నాహములలో నుండిరనియు పశ్చిమముననున్న వలస నివాసుల చర్మముల నొలుచుచున్నారనియు ఫూల్కను వినెను. “వారిజీవితమును తత్త్వమును గ్రహించి దానిని హృద్గతముచేసికొనవచ్చును. వారివలన కొంత నేర్చుకొనవచ్చును. లేదా షారిమధ్య సత్యవిధానమునవలంబించుటచే నేను వారికి కొంత తోడ్పడినవాడను కావచ్చును.” అని యతడిభారతీయులను దర్శింపవలెనను పవిత్రప్రేమతో బయలుదేరెను.

భారతీయులు యుద్ధరంగులను, యీ కెలనుధరించి సమర సన్నాహముచేయుచుండ నతడు చూచి వారినందరను సమావేశపరచెను. వారు గంభీరమైన యాంతరంగికస్థైర్యమును వహించిరి. అతడతి సుహృద్భావముతో వారిని సమావేశపరచిన విషయమునుగురించి వెల్లడించి చివర నొకప్రార్థనచేసెను. సభ ముగిసినతరువాత నొకభారతీయుడు “ఆపలుకుల మూలకందము ననభవింపగోరెదను” అనెను. గాంధీజీ విధానమిట్టిదే! అతని పలుకులకంటెను, వ్రాతలకంటెను నెక్కువగంభీరముగ నతడు మనహృదయములకు చూఱగొనును. ఏలనన “ప్రజలమాటల మూలప్రదమును గ్రహింతురు.” మనమతని ‘సత్యాగ్రహమును’, జీవితసూత్రమును “చార్జస్యరాహిత్యము” అని తరచు వాడుచుందుము. ఆపదము ‘నేతి’ (కాదు) వాక్యము. కాని యతని ప్రాణసూత్రమతివీర్యవంతమైనది. క్వేకరుమతస్థుడైన మైకేలు కోట్సు అనువానికి తానెంతయో ఋణపడియున్నట్లు తడు నాతో చెప్పెను. దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీకతడత్యంత స్నేహితుడు. జీససుయొక్క సందేశము నతడు గాంధీజీ కెరిగించెను. జీససుతత్వము, జీవితవిధానము, వీరపుషోచిత ప్రేమ గాఢలు గాంధీజీ గ్రహించెను. దీనివలన నతని యంతరంగ దృష్టియు, స్థూలదృష్టికగోచరమగు శక్తులయందు విశ్వాసమును గాఢమయ్యెను. అతని జీవితమునకును, భావములకును కారకు

లనేకులు కలరు. వారిలో టాల్ స్టాయి, రస్కిన్, థోరో, కార్పెంటరు మొదలగువారతిముఖులు.

సత్యాగ్రహము డైనమోనుండి బయల్పడలి యద్భుత ఫలితములనొసంగు విద్యుచ్ఛక్తికంటె తక్కువదికాదని యతని యభిప్రాయము. ఆ శక్తిని డైనమో ‘సృజించుట’లేదు. దాని నది తనగుండ “ప్రవహింపనిచ్చుచున్నది.” “ఆత్మశక్తిని” ప్రదర్శించు వ్యక్తికూడ నిట్టివాడే! అతడు తన యల్ప, సంకుచిత, స్థూలశరీరశక్తికంటె గంభీరమైన జీవితమున కాకరమగుచు న్నాడు. జీవితగాంభీర్యమును చూఱగొను మానవాత్మ అనంత చిచ్ఛక్తికిని, సత్య, జ్ఞాన, ప్రేమలకును ఆకరమై, యుక్తపరిస్థితులలో నతనినుండి యుద్గమించుచుండును. “మానవుని యనంతవ్యక్తిత్వము” గురించియు, సదా యతనిలోనే యుండు పరాత్పరునిగురించియు నుపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి.

ఈగంభీరజీవితశక్తుల నుపయోగింప నెరిగినవ్యక్తి శమదమాది సంపన్నుడగుటయేగాక, శౌర్యప్రతాపములతోగూడిన ప్రేమ, సాహసము, సృజనపాటవకలాపముల కాకరముకూడ నగును. గాంధీజీ “ఆత్మశక్తి” కిదియే యర్థము. దాని కతని జీవితమే యసదృశ సాదృశ్యము.

“వజ్రకాఠిన్యమైన యీ ప్రపంచ గజిబిజిలను, మీవిఫలప్రయత్నములను గుర్తెరిగినమీదకూడ “నాత్మశక్తి” యందు మీకు విశ్వాస మున్నదా?” అని యతనిని ప్రశ్నించితిని.

‘సంపూర్ణవిశ్వాసము కలదు. సత్య, ప్రేమల యనంత విజయ శక్తియందు నాహృదంతరాళమున విశ్వాసము హత్తుకొనిపోయెను. ఈవిశ్వములోని యేశక్తియు నా యీవిశ్వాసమును చలింపజేయజాలదు’ అని యతడు చెప్పెను.

ఇట్టి వీరప్రేమను దౌర్జన్యముకంటె వేయిమడుంగులుత్క్రష్టమైన జీవితవిధానమును ప్రకటించిన వ్యక్తుల చరిత్రను తెలుపగోరెదను. వీరిపేర్లు గాంధీజీకి తెలియవు. కాని వాడును యితనిమార్గమున పురోగాములైరి. జేమునైలరు 17 వ శతాబ్దమున నొక క్షేత్ర మతస్థుడు. “దైవ ద్రోహి” మని యతనికి యమదండన విధింపబడెను; యెఱ్ఱగ కాలిన యినుపకడ్డితో నతని నాలుకకు చిల్లు పొడిచిరి; కొన్నిగంటల సేపు బొండ్లవేసినతరువాత లండనునగరపీఠులలో త్రిప్పుచు కమిచీకరతో నతనిని చావమోదిరి. “బి” అను నక్షరము పడునట్లతని నుదుటి చర్మము నొలిచిరి. తోకవైపు ముఖముగ గుఱ్ఱముమీద కూర్చుండబెట్టి యతనిని బ్రెస్టలునగరముగండ తిప్పి విఫణిపీఠిలో నిలబెట్టి కొరడాలతో బాది పార్లమెంటరీ చట్టముచే విడువబడువరకతనికి కలము, కాగితము యివ్వకుండ బైబిల్లులు జయిలులో నొంటరికొట్టులో ఖయిదుచేసిరి.

ఈవిధముగ హింసించి, పలుబాములుపెట్టి మానవనిర్దయకు పాల్పడచేసిన పాపప్రపంచమునకత డీసందేశము నొసగెను. “ఎట్టి కీడుగాని, ప్రత్యపకృతిగాని చేయనొల్లనిది, దుర్తా

ర్గమును దుర్మార్గముతో నెదుర్కొనక మందహాసముతో ననుభవించునదియగు నాత్మ యొకటి కలదని నేనెరుంగుదును, అది కోరికమును, స్పర్శను జయించి తన తత్వముకు వ్యతిరేకమైన క్రూరత్వమును, హింసారతిని నిర్వీర్య మొనర్పగోరును, అది మోహజాలముల యంతను కనుగొనును. అది చెట్టయెరుగదు కనుక నితరులకు చెట్టతలంపదు. భగవంతుని క్షమ, కరుణాదులే దానికి మూలములు కనుక నదియెట్టిద్రోహమునైనను భరింపగలదు. సాధుత్వమే దాని శిరోభూషణము. కల్ల కపటమెరుగని నిరంతర నిర్మలప్రేమయే దాని జీవితము. స్పర్థచే కాక ప్రేమచేతనే యది తనరాజ్యము నేర్పరచుకొని సాత్త్వికబుద్ధిచేతనే దానిని నిలుపుకొనును. ఎవరు దానిని గుర్తింపకపోయినను అది యొక్క భగవంతునియందే రమించుచుండును. దుఃఖములోనే యది పుట్టి యోదార్చువారు లేకుండగనే వృద్ధిచెందును. తాప, క్లేశముల కది గొణగదు, నణగదు. క్లేశములలోనేతప్ప దాని కానందము లేదు. ప్రాపంచికానందమున మునుగుట దానికి మృత్యువు. అమిత్రుడను, ఏకాకినియై నేను దానిని కనుగొంటిని. మృత్యువుద్వారా యిట్టి పునర్జన్మను, శాశ్వత పవిత్రజీవితమును గడించిన గుహాగహనవాసులు నాకిందు సహచరులు.* “ఆత్మశక్తి” కిదియొక మంచి యుదాహరణము.

ఢిలియంలా పదునెనిమిదవ శతాబ్దములో నొకవిఖ్యాత ఆంగ్ల ఋషి. ఇతడు నైలరు పడినన్నికష్టముల నెరుగడు. కాని

యనేక బాధల ననుభవించి యీయాత్మశక్తియొక్క సందేశమునే మరపురాని మాటలతో నిట్లు పొదిగెను.

“ప్రేమ బహుమానములను, గౌరవ కీర్తులను కోరదు, తనను తాను ప్రసరింపజేసికొనుటయే దాని యాశయము. అది దాని నభిలషించువారికి సంతోషానందముల నొనగూర్చును. కనుక సంధికారమును పోద్రోలు వెలుతురువలెనే యది ఆనందమును చేకూర్చు నేకై కనిష్ఠతో క్రోధ, ద్వేష, మత్సరాదులను తారసించును క్రోధ ద్వేషముల బారినండి తప్పించుకొనవలెనని కాని యొకరి మెప్పు పొందవలెననికాని నీవాశించితివేని నీకది సిద్ధింపకపోవచ్చును. కాని కళ్యాణేచ్ఛ తప్ప నీకు మరియొక తలంపులేనిచో సమస్తము నీకు బాసటకాకతప్పదు. శత్రువుయొక్క కోపము, మిత్రముయొక్క ద్రోహము, చెడుగులకెల్ల చెడుగు ప్రేమతత్వముకు మరింతబలము జలమునిచ్చును. కనుక నీవానందమనుము లేదా పూర్ణత్వమనుము—సమస్తము ప్రేమతత్వములోనే యిమిడియున్నది; ఇంకొకమార్గము లేదు. ఏలనన నఖండపరిపూర్ణ సచ్చిదానందబ్రహ్మము కేవల ప్రేమమూర్తియే! అచంచలమైన కళ్యాణైకనిష్ఠుడే! కాన జగత్కళ్యాణైకచింతతప్ప యన్యచింతకలవ్యక్తులందరును నీతిదూరులు దుఃఖజీవులు కాకతప్పదు. కావున ప్రేమతత్వముయొక్క జ్ఞాత్రము, ప్రకృతి, పూర్ణత్వము మనకీవిధముగ ద్యోతకమగుచున్నది.”

గాంధీజీ చిటిమ కామన్వెల్తు

కేమి సాధించెను ?

ఎ. బెరిడేల్ కీక్ యం. యె. డి. లిక్

అదర్భ పద్ధతులను క్రియాయోగమున పెట్టకపోవుట చేత సీప్రపంచమున కల్పింపబడు నసంఖ్యాకములగు కష్టములను సరకుగొనక బుద్ధిపూర్వకముగ నొక యాదర్భము ననుసరించిన గాంధీజీ జీవితముకు జోహారుచేయు వారిలో నేనొకడను. ఈ కామన్వెల్తు చరిత్రలో దక్షిణాఫ్రికాలో నతడు మానవవ్యక్తిత్వమును గుర్తించుటకు చేసిన సేవ ప్రధానమైనది. ఆఫ్రికాలో తెల్లజాతులుకాని వారిపైన ననేక నిషేధములు కల్పింపబడి కృత్రిమ విభేదము లేర్పరుపబడెను. మానవులందఱును ఒకజాతివారు, వర్ణ జాతి విభేదములు కృత్రిమములు, నీతి బాహ్యములు, అక్రమములు అను ప్రధానసూత్రము, కొరకతడు పోరాడెను. అతడు దుర్మనవలసిన యసమానశక్తుల బలమును గుర్తించితిమేని యతడు పొందిన విజయమతని విజయములలోని కెల్ల గొప్పదని యొప్పుకొనకతప్పదు. అతడు తన ప్రజలస్థితి నెన్ని యోరెల్లు చక్కపరచి దక్షిణాఫ్రికను యూనియనులో వారినమస్య నొక నూతనవికాసమును కలిగించెను. అతడాదేశమును వీడినతరువాత సంకుచిత జాతితత్వము తిరిగి తలయెత్తుట శోచనీయమైన విషయము. కాని మహాత్ముడు తన దివ్యశక్తిచే

నాత్మగౌరవమును రగుల్కొల్పిన తరువాత నచ్చటి భారత సంఘముయొక్క సంతానశక్తి యనేకరెట్లు వృద్ధిపొందెను. ఏవ్యక్తిని, యేసంఘమును యితరులెవరును తమ స్వార్థము గొరకుపకరించు పరికరముగ కొల్లగొనుట యసంభవము అని మతడురూఢిపరచెను. ఈయాచర్యము తాత్కాలికముగమృగ్యమైనను నిది పూర్తిగ మాయమగునను కొనరాదు. కెనియా, జాంజిబారులలోకూడ నచ్చటనున్న యాంగ్లేయులు భారతీయుల హక్కులను గుర్తింపకుండ నింగ్లండులో తమకున్న యెటుకుబడిని వినియోగించుకొనజూచిన ప్రయత్నములు అతని మువదేశములవలన కొంతవరకు సన్నగిలెను. అతడొక్క భారతీయుల శ్రేయస్సుకొరకే ప్రయత్నింపలేదు; అతడుపదేశించిన సిద్ధాంతములు ఆఫ్రికనుల భవిష్యత్తుకుకూడ పనికివచ్చును. ఆఫ్రికాలోని యాదిమనివాసులు అల్పులు; వారు సేవకావృత్తికే యర్హులు; భారతీయులకు చరిత్ర ప్రసిద్ధమైన విజ్ఞానము కలదు. కనుక యూరపియనులతో సమాన ప్రతిపత్తి సనుభవించుటకు తమకొక్కరికేహక్కుకలదనుసిద్ధాంతము నతడెన్నడును ప్రోత్సహింపలేదు. మానవులందరును సమానులేయని యూరపియనుల కతడెట్లు బోధించెనో యట్లే భారతీయులకునుచెప్పెను. భారత మతగ్రంథములు మానవులలో హెచ్చుతగ్గుల నామోదించునట్లు (ప్రతిదేశములోని ప్రాచీన సిద్ధాంతములును నిట్లే కలవు) కాన్పించును. కనుక నతనిసంతము తోడి భారతీయుద్ధా

లకు కంటక ప్రాయముగనున్నను భారతీయుల స్వపరిపాలనకు కల్పింపబడిన యడ్డంకులనన్నింటిని నివారించెను. అస్పృశ్యుల కొరకు మహాత్ముడు పట్టినపట్టు, తద్వారా హిందూమతము లోని నిగ్గు బయటపడుటయు నతని చరిత్రలో నెన్నటికిని మరువ రానివి. ప్రభుత్వముపై దార్జన్యరాహిత్య సిద్ధాంతము నమలు పరచుట కొంత వివాదగ్రస్తమైన విషయము. అది సామాన్య మానవ ప్రకృతికందనితత్వము, మానవుడు స్వతస్సిద్ధముగ పోరునల్పుచుండును. దార్జన్యరాహిత్యమును సమర్థించినవారు తఱచు పశుసంస్కారముకు లొంగిపోవుచుండిరి. అయినను బ్రిటిషు ప్రభుత్వము కేవల హేతువాదము నంగీకరింపక ప్రతిఘటనకే లొంగుచుండును మహాత్ముడు దార్జన్యమున కవకాశమిచ్చు శాస్త్రమును అవలంబించెనని యనవచ్చును. కాని తనదేశమున కత్యవసరములని యతడు భావించిన లక్ష్యములను సాధించుట కింతకుమించిన తఱనోపాయమతనికి ద్యోతకము కాలేదని చెప్పకతప్పదు. భారతరాష్ట్రములలో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వములను స్థాపించి సక్రమముగ నడిపించుటలో నితరుల కెంతస్థానమున్నను మహాత్మునిస్థాన మద్వితీయము. శైశవమునుండియు ప్రతివిద్యార్థిచే కంఠస్థముచేయబడు భావగర్భితములగు ననేక శ్లోకములు సంస్కృతభాషలో కలవు. గాంధీజీ హృదయఫలకమున నీక్రింది శ్లోకము బాల్యమునుండియు హత్తుకొని యుండవలెను.

కొంటు హర్షను కిసర్లింగు-జర్ననీ.

అయం నిజః పరోవేతిగణనాలఘు చేతసాం

ఉదార చరితానాంతు వస్తుధైవ కుటుంబకం॥

“అల్పబుద్ధివానికి నాది యితరులది అనుభేద భావముండును. ఉదారబుద్ధికల వానికి ప్రపంచమంతయు తమ కుటుంబమే.”

ప్రపంచ చరిత్రలో మహాత్ముని స్థానము

కొంటు హర్షను కిసర్లింగు-జర్ననీ.

మానవచరిత్రలో నేకాలమును నెరుగని శక్తులతో కూడిన యుగమున మనము నివసించుచున్నాము. దేశ కాలములు జయింపబడుటచే నేకాంతమనుభావము నశించినది. ప్రజలు లేక సామాజికసంఘాతవర్గమువారు (ప్రపంచయుద్ధమువరకు ప్రతిదేశములోను సిద్ధాంతముల పేరు లేవియైనను, అల్పసంఖ్యాకులే యన్ని దేశములను పాలించిరి.) రాజకీయ సాంఘికాధికారములందుద్బోధితులైరి. కనుక సంఖ్యాబలము గొప్ప శక్తియయ్యెను. జీవితము పరస్పర సంఘర్షణలతో కూడిన శక్తుల మధ్య కలుగు నస్థిర సామరస్యమే! రెండు వ్యతిరేకశక్తుల సమీకరణమువలన విద్యుచ్ఛక్తి యుత్పన్నమగుచున్నది. ఒక శక్తి తనకు వ్యతిరేకమైన మరియొకశక్తిని తానే కలుగజేయుచున్నది. కనుక పైనుదహరించిన మార్పువలన మానసిక, యాధ్యాత్మికరంగమున కని విని యెరుగనిశక్తులు పనిచేయుచున్నవి. ఉద్యమములకును వాని వెనుకనున్న భావములకును

సంబంధము తక్కువ; అవి యెప్పుడును తీర్థము వేరు ప్రసాదము వేరువలెనుండును. మొదటి కారణ మేమన వానిని సూచించు నామముల వెనుక ననేక యితరాంశములుండును. రెండవది “నామరూపముల” వెనుకనున్న నిజశక్తికిని నామ రూపములకును సంబంధ మతిస్వల్పమని చరిత్ర చాటుచున్నది. ఒకలక్ష్యముతో ప్రారంభింపబడిన యుద్యమము కాలము గతిం చినకొలది మరియొకవిధముగ పరిణమించుటను మనము చూచు చునే యున్నారము. కనుకనే ప్రపంచ ఉద్యమముల కిప్పుడీయ బడుచున్న పేరులలో నాకెట్టి నమ్మకమును లేదు; ప్రజాస్వామి కముకొరకును, సామ్యవాదముకొరకును, స్వాతంత్ర్యముకొరకు నా స్థితకొరకును పోరాడుచున్నట్లు నటించు జాతులు నిజము చెప్పుచున్నట్లు నేనెంతమాత్రమును విశ్వసింపను. యదార్థమున కవియన్నియు తామింకను గ్రహింపని గమ్యముకొర కంధకార మునబడి కొట్టుమిట్టులాడుచున్నవి. ఈరోజులలో నేకారణము లకొరకు ప్రజలు పోరాడుచున్నారో అందొక్కటికైనను తుది జయము చేకూరునని నేను భావింపను. మానవప్రపంచము బలీ యమైన శక్తి కేంద్రములుగ విభజింపబడుటచే చిట్టచివరకు యిగులు శక్తుల సమరసమన్వయము (ఇది యిప్పటిలో చేకూ రని దూరస్థవిషయము) తుదకు కొంత స్థిరముగనుండు సమన్వ యముచే ప్రసాదించును.

కాని వర్తమానశక్తులలో నేది చిరకాలముండగలదో జోస్యము చెప్పుట సులభము కాదు. ఏశక్తి యింతవరకు తల యెత్తకపోయినను తనవంతు వచ్చునరికి ప్రపంచశక్తి కాగలదో యెవరి కెఱుక ? కాని వివేకముతో నర్థము చేసికొనగలిగినచో రెండుసూత్రములనుబట్టి సరియగు జోస్యమును చెప్పవచ్చును. ప్రాచీన చీనా మొదటిసూత్రమును స్థాపించెను. దానిప్రకారము ప్రతి చారిత్రకసంభవము యిరువదియైదువత్సరముల పూర్వము ప్రారంభమగును. నేటి శిశువులే యిరువదియైదు వత్సరములలో ప్రపంచమును పాలింతురని దీని భావము. కనుక నిప్పటి శిశువులలోనున్న యదార్థతత్త్వమును సరిగా గ్రహింపగలిగినచో భవిష్యత్తును గ్రహింపవచ్చును; రెండవసూత్రము శక్తికిసంబంధించిన చట్టము. ప్రతిశక్తియు తనకు వ్యతిరేకమగు శక్తిని తానే సృష్టించుకొనును. ఒక యుద్యమ మొకపక్షమునే బలపరచినకొలది దాని వ్యతిరేకోద్యమము కూడ బలవత్తరమగును. ఈదృక్పథమునుండి చూచినచో మహాత్ముని యుద్యమము లోని చారిత్రక ప్రాముఖ్యతను సరిగా గుర్తింపగలుగుదుము. మన యుగము వెనుకటి యుగములు యెరుగని దౌర్జన్యమును స్వీకరించెను. తెల్లవారు నివసించు అన్ని దేశములలో నధిక సంఖ్యాకులందరు దౌర్జన్యము నేదోగూపమున ఆమోదించిరి. రంగుజాతులుకూడ చాలవరకు దీని నామోదించినవి. కనుక దౌర్జన్యము పూర్తిగ నలసిపోవువరకును దీనిలో మార్పు కలుగ

జాలదనియే నాయభిప్రాయము. ప్రపంచములో నెచ్చటనో యొకచోట శతాబ్దములవరకును దౌర్జన్యము జరుగుచునే యుండును. కాని యీకారణముచేతనే దౌర్జన్యరహిత యుద్యమముకు గూడ మున్నెన్నడును లేని చారిత్రక ప్రాముఖ్యత వచ్చును; వచ్చినది. దౌర్జన్యరాహిత్యములోనున్న ఆదర్శము కును దాని వ్యతిరేకశక్తిలోనున్న యాదర్శముకును మధ్యనున్న పోరులో మరియొక పృశ్న యిమిడియుండును. సాధనములకు ప్రాధాన్యత నీయవలెనా లేక లక్ష్యముకు ప్రాధాన్యత నీయవలెనా యను సమస్య ప్రభవించును. గాంధీజీ యుద్యమము కెట్టి ఫలితము చేకూరుగాక! ఈనూతనసమస్యయే గాంధీజీ కమరత్వమును ప్రసాదించునని నాయభిప్రాయము. “లక్ష్యమే సాధనములకు పవిత్రతనిచ్చును” అను నీతి స్రవలముగా నున్నంత వరకు ప్రపంచపరిస్థితులలో శాశ్వతమైన యదార్థ కళ్యాణ మేర్పడజాలదు. ఒకనాశనశక్తి ప్రయోగింపబడినపుడు వెంటనే మారుశక్తి ప్రయోగింపబడుచు దీనికొక హద్దులేక యుండును. “ద్వేషముకు ద్వేషమే ప్రయోగమైనచో ద్వేష మెప్పుడు అంతరించును? ఎచ్చట నంతరించును?” అని బుద్ధుడు ప్రశ్నింపలేదా?

ఆధునిక దౌర్జన్య విజృంభణకు చికిత్స నొక్కగాంధీజీయే కాక నితరులును ప్రారంభించిరి. పౌరుషజాతులు మేల్కొనెను. శాంతియుతమగు చీనాదేశము ఆత్మగర్వణకొరకు పృథిదౌర్జన్య

స్వముతోతలపడినది. అట్లేపారువవంతమైన జాతులుకలభారత దేశములోకూడ ననేకమార్పులు రావచ్చును. కాని యీవిరుగుడును ప్రయోగించువారిలో గాంధీజీ బాహుబాహీగపైకివచ్చి శక్తిని ప్రదర్శించుచున్నాడు. అతడు తదేకమనస్సుతో, పవిత్ర హృదయముతోపై విరుగుడును ప్రయోగించుచున్నాడు. ఇంతవరకునతడొక్కడే బ్రహ్మాండమైన ప్రజాయుద్వమమును లేవదీసెను.

కారణమేమన యహింస హైంద వాదర్థములకు పట్టుకొమ్మ ; పరమధర్మము. మరియొక కారణమువలన మహాత్ముడు గొప్పచారిత్రక పురుషుడు కాగలడని నాదృఢవిశ్వాసము. అతడు పరస్పర విరుద్ధములగు రెండు యుగములమధ్య నిలిచినాడు. ఒకవంక నతడు భారతసాంప్రదాయాను గుణ్యమైన ఋషినత్తముడై యవతరించెను. మరియొక వంక నతడొత్తేరిన ఆధునిక ప్రజానాయకుడు. ఈనందర్భములో నతడు జాన్ బాప్టిస్టును పోలియున్నాడు. నేను వర్ణించిన రాబోవు మానవపరిణామముకు కేవలఋషిసాంప్రదాయముచాలదు. దానికొకనూతనసమన్వయ మవసరము; ఐహికాముష్మిక సమన్వయముకావలెను. త్యాగభోగములు సమముగ నుండవలెను. నూతనమావపుడు సమగ్రమైన మానవుడుకావలెను. వానిలో నాధ్యాత్మిక ఆధిభౌతికశక్తులు సమన్వయము నొందవలెను. కాని యీయుగసంధిలో నవతరించిన గాంధీజీయొక్కడే యీనూతన సాదృశ్యమును తయారుచేయగలడు.

జన్మ దినాభివందనము.

బార్నిల్డాన్సు బరీ (పాక్ష మెంటు సభ్యుడు.)

మహాత్మాగాంధీ యింకను అనేక జన్మదినము లమందానందముతో ననుభవించుచునుగాక! యని ప్రపంచములోని ప్రతికోస్తా నుండియు 1939 అక్టోబరులో హర్షధ్వనులనుచేయు లక్షోప లక్షలభక్తులతో చేరుట నాయదృష్టము.

అతడొక మహాదాశయము కొరకుత్పన్న సేవతో కూడిన గొప్పజీవితమును గడిపెను. చెడ్డ, దుర్మార్గము యేరూపము దాల్చినను తనజీవితము ద్వారమునను, భారతదేశమందును తదితరప్రాంతములందును తన్నారాధించు లక్షలకొలది ప్రజలజీవితముల ద్వారమునను దాని నెదుర్చుసాత్త్విక నిరోధశక్తియొక్క మహత్త్వ నతడు ప్రదర్శించెను. న్యాయము కొరకతనివలె హృదయపూర్వకముగ నిరంతరపోరాటమును సలిపినవాడతని కాలమున మరియొకడులేడు. ప్రేమ, సహకారము, సేవా మార్గములద్వారా విశ్వశాంతిని ప్రసాదించుమార్గమున భారతదేశ స్త్రీ పురుషులనేగాక యావత్ప్రపంచవాసులను నడుపుట కతని కింకను అనేకవత్సరములు ప్రసాదింపబడును గాక!

గాంధీజీ విశ్వాసము, పలుకుబడి.

జాన్ మాక్సురే యం. యె.

గతశతాబ్దములలో నొక యాంగ్లకవి “తూర్పు తూర్పు, పడమర పడమరయే. తూర్పుపడమరలకు కలయిక యెప్పటికి నుండజాలదు” అని వ్రాసెను. పై ద్విపదవ్రాయబడిన కాలము లో సీయభిప్రాయము చర్చనీయముగ నేయుండెను. నేడీయభిప్రాయము పరిహాస పాత్రమగుచున్నది. ఇట్లు మానవలోకమేకమగుటకు గమనసౌకర్యము లెక్కువయగుటయే చాలవరకు కారణము. దీనిఫలితముగ ప్రపంచములోనన్ని ప్రాంతముల వ్యక్తులును సులభముగ నెఱుకపడుచు నంతర్జాతీయకీర్తిని, బడయుచున్నారు. కాని యిట్లు ‘చురచురఁబలుగువారు’ కాలపరీక్షలో నెంతవరకు నిలిచెదరో చూడవలసియున్నది. ఇది యేకొద్దిమందితో చెల్లును. ఒకమహాత్మాగాంధీ విషయమైనా కెట్టి సంశయములునులేవు. మానవాధిక్యత కనేక ప్రమాణములు కలవు. కాని ఆయాధిక్యతలో గంభీరతయున్నచో నదితాత్వతమగును. చారిత్రక ప్రసిద్ధిగాంచినవారు తమవ్యక్తిత్వములోని గంభీరతచేతనే ప్రపంచపురుషులైరి. అట్టివారిలోనున్న యొక విశేషమేమన వారు పరస్పరవిరుద్ధములగు వివిధవ్యాఖ్యానముల కాకరమగు చున్నారు. సోకబ్రీసుమహాశయిని గొప్పతనమతని

యనంతరముక్కు పురుషాంతరములో నతని శిష్యులమనిచెప్పు
కొనువాటిలోనే పరస్పర విరుద్ధములగు వివిధవేదాంతమతములు
బయలుదేరుటలోనే ద్యోతకమగుచున్నది. వీరు మామూలు
భాషలో గ్రంథకర్తలుకారు, కార్యశూరులునుకారు. ఇతరుల
ద్వారా వీరి రెండురంగములలోను వర్తించుచుందురు. వారి
వ్యక్తిత్వమితరులపై ముద్రింపబడుటయే వారిక్రియాశక్తి. వారి
ప్రపంచమున తమ స్వస్వరూపమున జీవించుటచేతనే దానిని
మార్చివేయ గలుగుదురు. మార్పుచెందిన ప్రపంచము తిరిగి
యధాస్థితికీపోజాలదు. గాంధీజీ యీజాతిలోనివాడు. అతని
వ్యక్తిత్వములోనున్న పవిత్రతయే యతని పలుకుబడికి కారణ
ము. అది యితరుల దృక్పథమునుమార్చివేసి వారి మానవ
శక్తులనుచ్చస్థితికి గొంపోవును. అతనిని యోగి, రాజకీయవేత్త,
శోభితిదూత, ప్రజాస్వామికవాది, సాంఘిక విప్లవకారుడు, శుద్ధ
శ్రోత్రయుడు అని వ్యాఖ్యానముచేయవచ్చును అతని జీవితము
నుండి యాయన్ని యభిప్రాయములకును రుజువులను చూప
వచ్చును. కాని యతని పలుకుబడిలోని మర్మము నివియేవియు
స్వ్యశింపజాలవు అతని పలుకుబడిలోని మర్మమిట్టి విభజనల
కందేనంతటి గంభీరమైనదని గ్రహింపవలెను

గాంధీజీయేడల నాకుగల గౌరవము, పూజ్యభావము
అతని యభిప్రాయములను, సిద్ధాంతమును నేనంగీకరించుటపై
సాధారణపడలేదు. అట్టి పురుషునిపట్ల సిద్ధాంతములనుగాని,

ఆచరణలకుగాని యంగీకరించుట, యంగీకరింపకపోవుట యను విషయమప్రధానము. అతడు ఋషి సాంప్రదాయములోనున్న క్రియాశక్తిని, నైతికసూత్రములోని సత్యమునందలివిశ్వాసమును మనప్రపంచమునకు తిరిగి ప్రదర్శించిన పురుషోత్తముడు. భౌతిక శక్తులనునమ్మి పాశ్చాత్యనాగరికత వికావికలగుచున్న యీ యుగమున, భౌతికశక్తియొక్క యుగ్రతముందు మానవజాతి యొక్కసూత్రములు నిరర్థకాశయములని భావింపబడుచున్న యీరోజులలో గాంధీజీ నైతికసూత్రాలమును పురస్కరించు కొని ధన, కనక సైన్యనికాయ శక్తుల నెదుర్చుచున్నాడు. అతని జయాపజయములను సూచించుట కిదియడనుకాదు. కాని భారతదేశ నిర్ణేతననుకొనిన నాగరికత విశ్వాసమును కోల్పోయి చెల్లాచెదరగుచుండ నతడు తనవిశ్వాసముచే లక్ష్యోపలక్ష్య భారతీయుల నైక్యము చేసినాడునుటకెట్టి సందేహమునులేదు. రూసోయొక్క శాసనకర్తవలె “అధికారములేని యధికారమును చెలాయించుచు” నతడొక ప్రజాసంకల్పమును సృజించి భారతదేశము నొకజాతిగచేసినాడు. అతడు తన యుదార, నిరాడంబరనైతిక స్థైర్యమువలన తనతోడి ప్రజలలో నాత్మగౌరవమును రగుల్కొలిపి వారి నిజమానవత్వమునందు విశ్వాసమును పురికొల్పెను. అతడిట్లు చారిత్రక ప్రవాహమును మార్చివేసి మానవజాతిలో నొకగొప్పభాగము (భారతదేశము) యొక్క భవిష్యత్తును నిర్ణయించెను.

దౌర్జన్య రాహిత్య శక్తి.

ఎథెల్ మెనిన్ కన్య.

మహాత్మాగాంధీకి నేనీపూజాంజలిని సవినయముగ సమర్పించుకొనుచున్నాను. అతనిని దర్శించుభాగ్యము నాకబ్బక పోయినను అతని దౌర్జన్యరహిత నిరోధమొక్కటియే యుద్ధమా లేక శాంతియాయను సమస్యల కాచరణీయమైన పరిష్కారమని నేను గ్రహించితిని కత్తినేకాని మరేశక్తినిగ్రహించని ప్రపంచమునకు, దౌర్జన్యము దౌర్జన్యమునే ప్రభవింపజేయునుగాని దానినోడింపజాలదని గ్రహింపజాలని ప్రపంచమునకు అతడు 1930 లోని శాసనోల్లంఘనము ద్వారా దౌర్జన్యరాహిత్యములోనున్న ప్రాణశక్తి నత్యుబ్ధతముగ ప్రదర్శించెను.

మహాత్మాగాంధీ యీసూత్రమును కొత్తగ పుజింప లేదనియు భారతదేశములోనిది యనాది సిద్ధముగనున్నదనియు నేనెరుగుదును. కాని బైల్లుఫర్డు చెప్పినట్లతడు “పాశ్చాత్య దేశములును, సాదృశ్యములునుచూపు ప్రవాహమునకెదురుగ” దీనిని తిరిగి ప్రతిష్ఠించితద్వారా ప్రజానాయకుడై బ్రహ్మాండమైన నైతికశక్తియయ్యెను. 1930 లోని జాతీయ సంగ్రామమున లక్షోపలక్షలగు తనయనుచరుల కతడు కేవలమొక రాజకీయ యుక్తినిగాక సత్యముకొరకు బలియైన ప్రథమ క్రైస్తవులకు

జీససు ప్రసాదించినట్టి గాఢమత విశ్వాసమును ప్రసాదించెను. అతడు తనప్రజలలో (వారిని పీడించుచారు ప్రదర్శించునట్లు) తుపాకులయొక్కయు మరఫిరంగులయొక్కయు శక్తినిగాక ప్రజాసేవములోని ప్రతివ్యక్తిలోను అంతర్హితముగనున్న శక్తినిరేకెత్తించెను. యుద్ధపిచ్చలో మునిగియున్న యీప్రపంచమింకను దీనిని గ్రహింపవలసియున్నది. దీనిని పూర్తిగ వినియోగించిననాడు యుద్ధము అసంభవమగును. తమలక్ష్యములను సాధించుటకొరకు దౌర్జన్యమును ప్రచారముచేయు యుద్ధపిషాసులును రాజకీయవేత్తలును నొక విషయమును మరచిపోవుచున్నారు. స్వేచ్ఛయందుగల మానవవిశ్వాసము నెవరును నాశముచేయజాలరను విషయమును వీరు గుర్తింపరైరి. తుపాకులును, మరఫిరంగులును మానవునియాత్మనుగాని, జాతీయాత్మనుగాని నాశముచేయజాలవు. ఒకజాతిని నలిపివేయవచ్చును, బానిసగచేసికొనవచ్చును. కాని యెంతటి దౌర్జన్యమైనను దాని స్వాతంత్ర్యేచ్ఛను రూపుమాపజాలదు. దానిని కొంతకాలముపైకి కనపడకుండ లోపలనుండులాగున అణచిపెట్టవచ్చును. కాని యది రహస్యముగ సంధికారమునుండియే పైకుబికి, శక్తివంతమై మానవలోకమును నడిపించు దివ్యజ్యోతికాగల రోజువచ్చును.

తనయాత్మకు తానే యజమానియగు మానవునికి బానిసత్వములేదు. అట్టివాని శరీరమును నాశముచేయుట యతని

యాత్మశక్తిని పెంపొందించుటయేయగును. విజయశాలియై తనరిన జీనసుకంటె శిలువపైనున్న జీనసు అనేకఁట్లు శక్తి వంతుడు.

దెబ్బకు దెబ్బతీయుట యనగా శక్తిని వినాశన, మారణ రూపములలో మాత్రమే గ్రహింపగలిగిన యుద్ధతులసీచస్థితికి దిగుటయనియర్థము. దౌర్జన్యరహిత నిరోధపద్ధతి ప్రాణశక్తి, అదాహ్యమైన యాత్మశక్తిప్రదర్శనము! తనబోధలచే గాంధీజీ భారతాత్మను” మేల్కొలిపెను. భారతీయులు అతినైచ్య బానిసస్థితినుండి తిరిగి మానవులైరి. వారిపుడు తలలనుపంకించు చున్నారు; వారిసేత్రములాశా విశ్వాసజ్యోతులతో వెలుగొందుచున్నవి. వారు తమ్ముపీడించు వారియవినీతి కరములగు పద్ధతులకు దిగక తమమోక్షముకొర కొక్కజాతిగ నడవగలప్రజలైరి. స్త్రీలు తమబానిస చిహ్నముగు ఘోషావిడిచి పురుషులతో సమముగ రక్తపిపాననెరుగని స్వాతంత్ర్యసమరమున కురికిరి. స్త్రీ పురుషులబాలగోపాలము జీవితము “విశుద్ధజ్యోతి” యనియు “మనలో నదృశ్యముగనున్న తేజఃప్రభావముచే జీవించుచున్నాము” అనియు దీనికి యోటమిలేదనియు గ్రహించిరి.

దౌర్జన్య రహితశక్తి ఆచరణయోగ్యమైన రాజకీయ యుక్తియని 1930లో జాతీయభారతము ప్రదర్శించెను. ఇంతే కాదు. అదిమానవతత్వ విజయప్రదర్శనము! భారతప్రజాసకమున తుంగోత్తంగరంగముగ ప్రవహించుచున్న యీనైతికా

భృదయము వేలకొలది జయిల్లకుగురిచేయబడినంత మాత్రము చేతను అనేక క్రూర్యముల పాల్పడచేయబడినంత మాత్రము చేతను ఆగునది కాదని రుజువయ్యెను. దౌర్జన్య రాహిత్యము కేవలము రాజకీయయెత్తుకాదని గ్రహించుటకు గాంధీజీసన్యాస తత్త్వముకు యిచ్చు ప్రాధ్యాన్యతను గుర్తించుటత్యవసరము. సత్యాన్వేషణ ప్రేమ అహింసలకవినా భావసంబంధముకలదు. నిజముకు విశ్వప్రేమయే యహింస. శరీరమును లొంగదీసి యాత్మ నభివృద్ధిచేసికొను యీసందేశము క్రొత్తదికాదు. జీనసు సందేశములలోనిది యొక భాగము. వర్తమాన జీవితమున దీనిని ప్రదర్శించుటలోనే గాంధీజీయొక్క శక్తి, గొప్పతనము ద్యోతకమగుచున్నది.

వివాదను పరిష్కరించుటకు, తప్పును సవరించుటకు దౌర్జన్యమును పూనినకొలది సత్యమునకు దూరులమగు చుండుము. బాహ్యశత్రువును డీకొనినకొలది ఆంతరంగిక శత్రువును విస్మరించిన వారమగుదుము. “మనలను బాధించు చున్నారని భావించి దొంగలను మనము శిక్షింతుము”. తాత్కాలికముగ మనలను వారు విడిచిపెట్టుదురు. కాని వారు మరియొకనిపై బడుదురు. రెండవవాడుకూడ రూపాంతరములో నున్న మనమే! కనుక మనమీ విషచక్రములో తగుల్కొను చున్నాము... దొంగలను శిక్షించుటకంటె సహించుటయే యుక్తమని మనము క్రమముగ గ్రహింతుము. క్షమ వారి

జ్ఞాననేత్రములను తెరచినను తెరువవచ్చును. సహించుటవలన దొంగలు మనకన్న వేరుకారనియు, వారుమనన్నే హితులనియు రక్తబంధువులనియు వారిని శిక్షింపరాదనియు మనకు ద్యోతకమగును.”

యుద్ధము నెదుర్కొనుటకు, సాంఘిక స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుటకు నైతికముగ ప్రయోగింపబడు దార్జన్య రహిత వేదాంతసారమిదియే. గాంధీజీ ప్రపంచ సమన్యలకెట్లొయల్లే తన నిత్యజీవితములోను అహింసను ప్రయోగించును. అహింస నిరంతరబాధను తెచ్చిపెట్టును; దాని కంతములేని యోర్పుకావలెను. కాని దానిఫలిత మమోఘమైన మనశ్శాంతియు, నద్వితీయమైన ధైర్యమునని యతడు చాటును.

ఏదిశాశ్వతమో యేది యశాశ్వతమో, యేది యమూల్యమో యేది కాదో మనము తెలిసికొందుము. సాశ్చాత్య నాగరికత కీ నిత్యజీవితమును నియమించు తాపస తత్త్వము (క్రైస్తవమతమువలెనే) కొరకరానిసీతి. అయినను ద్వేషమును పారద్రోలి విశ్వప్రేమను ప్రతిష్ఠించినపుడే, (దార్జన్యమును పూర్తిగ విసర్జించినపుడే) మానవలోకము సాంఘిక పోరాటములు లేకపోవుటచే కలుగు శాంతినిగాక మానవకళ్యాణమున కవసరమగు నాంతరంగిక శాంతిని బడయగలదు.

మహాత్మా గాంధీ యిరువదియవ శతాబ్దపు టద్వితీయ ఋషి. అతడు తన బోధలచేతను సాదృశ్యముచేతను చూపు

మోక్షమార్గము నీప్రపంచ మాదరింపనిచో దాని కాత్మ
వినాశము తప్పదు. భారత జాతీయోద్యమున కతడు సన్ని
నేవ యమూల్యమేయైనను అతనిని రాజకీయ నాయకునిగ
గాక నాధ్యాత్మికాచార్యునిగను, నాయకునిగను పరిగణింప
దగును. అతని రాజకీయములు అతనినీతిశాస్త్ర, వేదాంత
శాస్త్రముల ఫలితములు.

ఒకఋషియొక్క పావిత్రతను గౌరవించుటకును, క్షీర్తి
చుటకును మనమతని నీతిని స్వయముగ ధృవపరచ నక్కరలేదు.
గాంధీజీయొక్క అహింస భౌతిక తత్త్వవాదులకు ప్రాణహానిగ
కాన్పించవచ్చును. కాని గాంధీజీరంగ మాధ్యాత్మిక రంగము.
ఆరంగమునకది యెంతయు యొప్పిదమైనది. అన్నిమతములును
గొప్పవారి నుద్భవింప చేసెనని గాంధీజీయే వక్కాణించెను.
నేడు ప్రపంచములో మహాత్ముడు చార్లస్ మర్యాదాహిత్య శక్తిని
ప్రదర్శించు జ్యోతిగ ప్రకాశించుచున్నాడు. అతని జ్ఞానము
సర్వప్రజలకు సర్వకాలములకు నని గుర్తించెదరుగాక.

గాంధీజీ—పసిబిడ్డ.

డాక్టరు మరియా మాంటెసోరి. యం. డి. డి. లిట్.

యూరపియనులమైన మనకు తన సమీపవర్తులకు కనిపించు
వానికంటె భిన్నమైన గాంధీ కాన్పించును. రాత్రి ఆకాసమున
నున్న నక్షత్రమును చూచినపుడు మనకు మినుకు మినుకుమను

చిన్న వస్తువు కాన్పించును. కాని మనము దానిని దగ్గరనుండి చూతుమేని యదినొకచిన్నదియు ఘనీభవించినదియు గాక వస్తువుకాని విస్తృత తేజఃపుంజమని గుర్తింతుము.

మనకు గాంధీ కేవలమొక మానవుడుగ కాన్పించును. అతడు కౌషీనధారియైన యొక వామనరూపుడు. యూరపులో మూల మూలలనున్న ప్రతిశిశువుకూడ నతనినెరుగును. అతని పటమునుచూచుటతోడనే ప్రతివాడును తనభాషలో “గాంధీ అడుగో” యనును.

విరుద్ధమైన నాగరికతలో పెరిగి, యతని కంతదూరములోనున్న మనప్రజలతని నెట్లుభావించుదురు? అతడు శాంతి భోధకుడని వారెరుగుదురు. కాని యతడు యూరపులోని శాంతివాదుల వంటివాడు కాడు. మన శాంతివాదులు వాదించుచు నురుకులెత్తుచుందురు. వారు సభలకు హాజరుకావలెను; పత్రికలకు వ్రాయుచుండవలెను. గాంధీ కట్టి తొందరలేదు. అతడొక్క-క్కప్పుడు ఖయిదులోనుండి మాట్లాడ నేమాట్లాడడు; తిండికూడ తినడు. కాని భారతదేశములోనున్న లక్షలకొలది ప్రజలతనిని గ్రహించి యనుసరించుదురు. వారి కతనిశక్తి తెలియును.

అతనిశక్తి మానవులలోనున్న యాంతరంగిక చైతన్యమును స్పృశించి వారి నైక్యపరచు మహాసంధాన కరణి. ఈయద్భుత యనిర్వాచ్యశక్తి ప్రేమ యనబడుచున్నది. ప్రేమ

యొక్క టీయే మానవులలో నిజమైన యొక్కతను చేకూర్చు గలదు. అదిలేకపోయినచో బాహ్యపరిస్థితులవలనను, సంఘ ప్రయోజనములవలనను వారొక 'యాషామాషి' సంఘముగ నుందురు. ప్రేమలేని యీకలముక యుపద్రవ కరమైనది. మానవులు రెండువిధముల ననగా నాత్మనాకర్షించు నాధ్యాత్మిక శక్తిచేతను, భౌతిక సంస్థలచేతను నైక్యత నొందవలెను.

కొన్నివత్సరముల క్రితము గాంధీ యూరపువచ్చి యింటికి తిరిగిపోవుచు రోమునగరములో కొద్దిరోజు లాగినపుడు నేను దీనిని కనుగొంటిని. అతనిలో నొక యద్భుతశక్తి యున్నట్లు నే ననుభవించితిని. అతడు లండనులో నున్నపుడు నా పాఠశాలలోని పిల్లలతనికి స్వాగతమిచ్చిరి. అతడు నేలపై కూర్చొని వడుకుచుండ వారు మానముద్రితులై యతిశాంతముగ నతనిచుట్టు కూర్చొనిరి. ఎన్నడును మరపురాని యీ స్వాగతముకు హాజరైన పెద్దలుకూడ మానమునే వహించిరి: అట్లు కలసియుండుటే పరమానందమయ్యెను. రాగతాళములు, నృత్యగీతములు అవసరములేకపోయెను. గొప్పకుటుంబములలోని స్త్రీలు తెల్ల వారుజామున నాలుగున్నర గంటల కతని ప్రార్థనకు హాజరయి తాముకూడ ప్రార్థించుటకు వచ్చినపుడు నాకుమరింత యాశ్చర్యము కలిగెను. ఇంతకంటె విశేషము మరియొకటి కలదు. రోమునగరమున నతడొక ప్రశాంతభవనమున సంపూర్ణవిశ్రాంతి తీసికొనుచుండ నొకనాటి ప్రాతఃకాలమున

నతనితో నొంటరిగ మాట్లాడుటకొక లేబ్రాయపు రాణివాస
స్త్రీ నడచివచ్చెను. ఆమె యిటలీదేశ మరియా రాకుమార్తె.

ఈ యాధ్యాత్మికాకర్షణ గమనింప దగినది. మానవ
లోకము నుద్ధరింపగల శక్తి యిదియే. భౌతిక ప్రయోజన
ములచే బంధింపబడక మనమీ యాకర్షణ ననుభవింపవలెను.
ఇది మనకెట్లు సంభవమగును?

విశ్వములో భౌతికకఠిణములున్నట్లే మనచుట్టు సీయా
ధ్యాత్మిక శక్తులెప్పుడును పరివేష్టించియుండును. వానిని మనము
తెలిసికొను ప్రత్యేక పరికరములు కలవు. ఈపరికరములంత
యరుదైనవికావు. ఇవియే శిశువులు! అతిదూరములోనున్న
విస్తృత తేజఃపుంజమొక చిన్న మినుకు మినుకు మను నక్షత్ర
ముగ మనకు కాన్పించునట్లే శిశువు మనయాత్మకు దూర
మైనచో మనకతని చిన్నిశరీరము మాత్రమే కాన్పించును.
నలుదిక్కుల ప్రసరించుచుండు దివ్యశక్తి ననుభవించుటకు
మనము తగినంత సమీపమున నుండవలెను. మన కతిదూర
ములోనున్న శిశువు నాధ్యాత్మిక దృష్టితో సమీపించుకళయే
మానవ సాభ్యాత్మత్వమును స్థాపించురహస్యము. అది మానవ
లోకమునకు శాంతిని ప్రసాదించు దివ్యకళ. శిశువు లనంతముగ
గలరు. వారొక నక్షత్రమువంటివారు కాక వియత్పథమున
తేజిల్లు నక్షత్రధార వంటివారు. తనజన్మదినమున గాంధీ
భారతదేశమునను యావత్ప్రపంచమునను గల 'శిశువును'

ఆర్థర్ మూర్ - స్టేట్సుమన్ పత్రికాధిపతి.

గౌరవింపగోరెదను. అతనియందును, ఆత్మజ క్షియందును విశ్వాసముగల యతని యనుచరులకుగూడ 'శిశువు' నందట్టి విశ్వాసమును ప్రసాదింపగోరుచున్నాను.

గాంధీజీ పరిణామము.

ఆర్థర్ మూర్ - స్టేట్సుమన్ పత్రికాధిపతి.

ఢిల్లీయేండ్ల గాంధీజీ యుత్సాహములో నలువడేండ్ల యువకులలో చాలమందికంటె యువకుడు. అతడింకను విద్యార్థియు, పరిశోధకుడు నగుటయే దీనికికారణము. అతనిని కొన్ని సిద్ధాంతములతో నైక్యము చేయవచ్చును.. కాని వాని హద్దులెన్నడును బిర్రబిగుసుకొని యుండవు. అతడెప్పుడును సత్యాన్వేషణమును తన ప్రధానాశయముగ పరిగణించునట్లు నేను గ్రహించితిని. దాని నితరులకు తెలిపి వారినట్లు నడుపుట రెండవది. మరింతజ్ఞానమును సంపాదించుట కతడు చాలకాలము నాయకత్వమును విరమించుటయు కలదు.

1924 సెప్టెంబరులో నేనతనిని మొట్టమొదట ఢిల్లీలో కలుసుకొంటిని. అప్పుడు హిందూ ముసల్మాను సఖ్యతకొరకతడు త్రివారోపవాస దీక్షలో నుండెను. అతని జీవితమును గురించి నేనిహితులు కలవరపడ జొచ్చిరి. “ ఐకమత్యము కూర్చునభి * కు రావలసినదని మహమ్మదాలీ తనకు తెలిసినంతమందికి తంతులను పంపెను. ఆవేసవిలో ననేక కులకలహ

ములు చెలరేగెను. నేనుకూడ నాసభకు హాజరై తిని. నన్ను చూచుటతోడనే మహమ్మదాలీ మెల్లగ గాంధీజీ దగ్గరకు తీసికొనివెళ్లెను. అతడు సుల్తాన్ సింగు భవనమున నొకప్రక్క మీద పడుకొనియుండెను. అతడు చాలనీరసపడి యున్నను ముఖమున చిరునగవు మొలకలెత్తుచుండెను. భక్తుడైన ఆగ్రూసు తదితరులు ప్రక్కన నిలచియుండిరి. మేము కొద్దిగ మాట్లాడితిమి. గాంధీజీ యెక్కువ మాట్లాడ జాలకపోయెను. అతడేమి మాట్లాడెనో నాకు జ్ఞాపకములేదు. కానియారంగము మాత్రము నాహృదయమున హత్తుకొనిపోయెను. ఆసమావేశము నాకమితానందము నొసగూర్చెను. తరువాత నే నతనితో నారేడు సార్లకుమించి సంభాషించి యుండకపోయినను అతడు వెలిబుచ్చిన యాసేహ, పరిచయానందము నన్ను వీడలేదు. పత్రికాధిపతిగను, వ్యతిరేక కక్షిలో శాసన సభ్యుడుగను నుండి నే నతని పద్ధతిని, ప్రణాళికను (ముఖ్యముగ 1930—32 లలో) తీవ్రముగ విమర్శించితిని; యెదిర్చితిని. కాని యివేవియు ఆవ్యక్తిగత సంబంధమును మార్చలేదు. ఒక్కొక్కప్పుడు మేము జాబులను వ్రాసికొను చుండెడివారము. నానిర్మొగ మాటపు వ్రాతలకతడు యోరిమి చూపెడివాడు.

మహాత్ముడు రెండురంగముల కధినాయకుడయ్యెను. అతడు రాచకీయ నాయకత్వము వహించెను. జాతీయ నాయకుడై యతడు తనప్రజల జాతీయభావములను రేకెత్తించెను;

పౌరుషమును రగుల్కొలిపెను; ఆత్మాభిమానమును పురి
గొల్పెను. బుద్ధిపూర్వకమైన సత్యాగ్రహమును ప్రబోధించెను.
వీనితోపాటు తననైరాగ్యమును, తాపసశక్తిని పురస్కరించు
కొని ప్రజాహృదయమును చూఱగొనెను. ఇది తూర్పుదేశ
ములలో, ముఖ్యముగ హిందూదేశములో ప్రజల నాకర్షించును.
కామినీ కాంచనములనువీడుట విజ్ఞానమార్గమని యచటచిరకాల
మునుండి బోధింపబడుచున్నది. తన రాజకీయానుభవములు తన
కంతముఖ్యములుకావనియు, నాధ్యాత్మికరంగములో తన “సత్య
పరిశోధనలు” తన నిజజీవితమును నిర్మించెననియు గాంధీజీ తన
గ్రంథములో వ్రాసెను. 1927 వరకు సతనివిషాదజీవిత ప్రస్థానో
దంత మొకవిధముగ సతని యపజయము నంగీకరించుటయే.
ఆత్మోపలబ్ధిని పొందుటకు “భగవంతుని ముఖాముఖి చూచు
టకు, మోక్షమును సంపాదించుటకు” ముప్పది వత్సరములతడు
తదేక నిష్ఠతో విశ్వప్రయత్నములను చేయుచుండెను. దీని
కొరకతడు దౌర్జన్యరాహిత్యము, బ్రహ్మచర్యము, శాకా
హారము మొదలగు సనేక త్యాగములను చేసెను. “అసిధారా
వృతచర్యను” అవలంబించెను. ఇన్ని వత్సరములైన తర్వాత
చివరకతడేమి సాధించెను? “‘అఖండ సత్యస్వరూపుని’ ‘భగ
వంతుని’ స్వల్పఛాయలను” కనుగొనెను. భగవంతుడున్నాడు,
అతడొక్కడే నిత్యుడు- అనుసంపూర్ణ నిశ్చయమతనికి కలిగినను
అతడు భగవంతుని కనుగొనలేదు; సత్యమును గ్రహించలేదు.

గాంధీజీ పూర్వరిటను తెగకు చెందినవాడు. ప్రపంచమంతయు పాపమయమను సిద్ధాంతము నతడు గట్టిగ విశ్వసించును. సన్యాసులందరివలెనే యతడును జీవితము నిష్పేధపరంపరలతో గూడినదనియు భగవద్దత్తమైన దానిని కృతజ్ఞతతో స్వీకరించి భోగింపరాదనియు చెప్పును. విషయసౌఖ్యము దుఃఖాలయము. బ్రహ్మచర్యమునుగురించి యతడువ్రాసిన యథ్యాయములును, శ్రీ పురుష సంబంధమునుగురించిన యతని యభిప్రాయములును ఆధునిక మానసిక వైద్యశాస్త్రములకు విరుద్ధములని చెప్పక తప్పదు. కేవలము సిగ్గుచేటు అని అతడుతలంచు మానవప్రకృతిని 'అణచుము, అణచుము, మరింతయణచుము' అనిచెప్పుచుండును. "వైరాగ్యమునకు హద్దులులేవు." పాలు బ్రహ్మచర్యనిష్ఠకు భంగముకలిగించు నుద్రేకకరమైన పానీయమని యతడుభావించి తానింకను వానినిత్రాగుట మానజాలనందుకు విచారపడుచుండెను. పండ్లు కాయలు "బ్రహ్మచారికి ఆదర్శమైనయాహారము." ఉండగలిగినంత కాలముపవానముండుట యంతకంటె మంచిది.

ప్రజాసామాన్యమున కందుబాటులోలేని యిట్టియాదర్శములుగల గాంధీజీ, కొంతమంది క్రైస్తవ స్వాములవలె, దుర్భిరుడు, హింసకుడని ప్రజలచే భావింపబడుచో నాశ్చర్యమేమియులేదు. కాని యతనివిషయమున నట్టిదేదియు జరుగలేదు. అనేక నిష్పేధములచే జీవితము నతడంత కష్టతరము

చేసినానినను అతనికంత శక్తినిచ్చిన శీలముమరింత ప్రేమాస్పద మయ్యెను. సత్యసాక్షాత్కారము కొరకతడు తహతహలాడుట తోపాటు తోడిమానవులపట్ల నిజప్రేమను వెలిగ్రక్కను. అతడు క్రొర్యమును నిరంకుశత్వమును నెట్లు ద్వేషించునో పాపమును దోషమునుకూడ నట్లే ద్వేషించును.

ఇంగ్లండులో విద్యార్థిగ నుండినపుడే యతనిపూర్వుల మత మతనిలో దృఢతరముగ నాటుకొనెను. మొట్టమొదట సారి యతడు భగవద్గీత నచ్చటనే ఎడ్విను ఆర్నాల్డు తర్జుమా ద్వారా పఠించెను.

నేనిదివ్రాయుచుండగనే గాంధీజీ మరియొకనూతనరంగమున ప్రవేశించుచున్నట్లు కాన్పించును. రాజకోటలోని తన యనుభవముల ఫలితముగ “నూతనజ్యోతి” పాడమినట్లతడు వ్రాయుచున్నాడు. ఆజ్యోతియొక్క స్వభావమిపుడు తెలుపబడెను. అది చాలముఖ్యమైనది. అనేక వత్సరములనుండి హిందూ ప్రజలపై గాంధీజీగల యద్వితీయ పలుకుబడియు, నాధునిక భారతచరిత్రలో నతనికిగల స్థానమును నిర్వివాదాంశములు. అతడు రెండుశాసనోల్లంఘనోద్యమముల విధాతయై దేశము నల్ల కల్లోలమునముంచి ప్రభుత్వమును తబ్బిబ్బు పరచెను. ఈరెండు ఉద్యమములును ఆగిపోయినను నేటికిని నిలిచియున్న నవిఫలితముల కలుగచేసెను. కాంగ్రెసు సంస్థమీదను, ప్రజా హృదయముమీదను నతనికిగల యనన్యాధికారము నతడు

ఆర్థర్ మూర్ - స్టేట్సుమన్ పత్రికాధిపతి.

తిరిగి ప్రదర్శించిన యీ సమయమున సతనిసిద్ధాంతములో కలిగినమార్పు అతిప్రధానమైనది. గాంధీజీశిష్యులంతటనుకలరు. కనుక నిదియొక్క భారతముకేకాక ప్రపంచవార్త యగుచున్నది.

చార్జన్యరహిత సహాయనిరాకరణ మత్యున్నతాధ్యాత్మిక గాఢ యనునంశము నితరులతోపాటు నేనుకూడ విమర్శించితిని. మానసికమని శారీరకమని చార్జన్యము నిదిరెండింటి క్రింద విభజించెను. అది యాయుధములు లేనివారుచేయు పోరాటవిధానము; సమ్మెలు, బహిష్కారములు దీనిభాగములు. పరిష్కరింపబడవలసిన సారాంశమునుబట్టియు, నిరుకక్షులవారి వ్యవస్థలలోని యాధిక్యతనుబట్టియు నది ఫలించవచ్చును లేదా విఫలము కావచ్చును. కానియిది సాయుధ విప్లవములేక యుద్ధముకంటె విశిష్టమైన యాధ్యాత్మికాయుధముకాదు. క్రైస్తవుల కీబోధ తెల్లముగ నేయున్నది. మనస్సులోనున్న భావము హృదయములోనున్న కోరిక దోషమును నిరూపించును. క్రియ దాని బాహ్యప్రదర్శనము. అసహాయోద్యమమును పురెక్కించుటకు గాంధీజీయే బ్రిటిషువారిని నిరసించి, విదేశీజిగుమతలపై ధ్వజమెత్తి చార్జన్య భావములను ప్రోత్సహించెను. జాతీద్వేషమును పురికొల్పుటకతని శిష్యులెంతదూరమైనను వెళ్లిరి. ఫలితమేమన “చార్జన్యరహిత” యుద్యమములో యువన్యాస వేదికలపై నను, పత్రికలలోను

ఆర్థర్ మూర్ - స్టేటుమన్ పత్రికాధిపతి.

భారతదేశమున వెలిగిక్కబడినంతటి హద్దుపద్దులులేని చార్జన్య యుతమైనది పోషించములో మరెచ్చటను కాన్పించలేదు. చార్జన్యముకూడ పోషించబడెను. బ్రిటిషువారీ యుద్ధపద్ధతిని (ఇదియు నొకయుద్ధమే) గురించి మొరపెట్టలేదు; కానియది యున్నత నై తికరంగమున జరుపబడుచున్నదనియు, క్రైస్తవ మతము నాచరణకు తెచ్చటయనియు సంతకంపెకూడ నుత్కృష్టమైనదనియు చెప్పవిషయమును వారంగీకరింపలేదు. లాంకపైరు వస్తువులను బహిష్కరించుటయనగా హిందూదేశ ములోనున్న యొకతరగతి ప్రజలకు పని, కూలి, అహారము కల్పించుటకు ఇంగ్లండులోనున్న మరియొకతరగతి ప్రజకు పని, కూలి, అహారము లేకుండచేయుటయే; తిండిలేకుండ మాడ్చుట కును చంపుటకును మధ్యనై తిక భేదమేమియునులేదు. బాధ పడుచున్న జర్మను సోల్జరులమీదను ప్రజలమీదను యొత్తిడి కల్పించి యుద్ధమునువిరమింప ఘరికొల్పిన జర్మనునావికాదిగ్భం ధనము నై తికముగ యుద్ధముకంటె వేరైనదని సినలైన ఆంగ్లేయుడెవడును చెప్పజాలడు. తేడాయేయున్నచో నదియుద్ధ ముకంటెనీచమైనది.

సహాయనిరాకరణమువలన చార్జన్యము కలిగినపుడతడు తాను స్వయముగ నుపవసించును. చారీచారాలో జరిగిన దురంతములదోషము నతని యెనిమిదిరోజుల యుపవాసమెట్లీ కొట్టివేయునని యతని విశ్వాసము. తరువాత నతడు తనయువ

వాసముల నితరవిషయములకు గూడ ప్రయోగించెను. హిందూ మహమ్మదీయ యైక్యత కొరకతడు 1924 లో మూడువారములు పవసించెను. తుది శాసనోల్లంఘనముయొక్క రెండవ ఘట్టములో నతడు నిర్భంధింప బడినపుడు పవాసము చేసి విముక్తుడయ్యెను. ఉపవాసము చేసియే యతడు కుల పరిష్కారమును మార్పించెను. అతడు చేసిన చివరయ్యుపవాసములలో (రాజకోట తోనహ) ప్రాయశ్చిత్త లక్షణములు కాన్పించవు. అవి నిర్భంధకములుగ నున్నవని యతనియనుచరులే చాలమంది విమర్శించిరి. చార్జన్యరాహిత్యమును సహాయనిరాకరణమును అతని యుపవాస విధానములయొక్క ఆధ్యాత్మిక విలువను గురించి విమర్శించినపుడు గాంధీజీ యిదివరలో వినిపించుకొనెడివాడు కాడు. తాను చేసినది యుక్తమని, దానికేదోయొక యాధ్యాత్మిక విలువయున్నదని తనకొక ఆంతరంగిక యనుభవమువలన తెలియునని యతడు చెప్పెను. పైకి విఫలములై నట్లు కాన్పించినవికూడ నతనికి విజయములే! దీనిని పురస్కరించుకొని యెదోయొక ఋషిమీద ఉపవాసము చేయువారు, యెదోయొక విషయముకొరకు “చార్జన్యరాహిత” సత్యాగ్రహము చేయువారు కుప్పతిప్పలుగ బయలుదేరిరి.

ఇప్పుడు గాంధీజీలో మార్పుకలిగెను; అతనికి నూతన జ్ఞానోదయమయ్యెను. అతనియద్దేశముల నతడే శంకింప నారంభించెను. ఒక యాధ్యాత్మిక కార్యమును నిర్వహించుచున్నానని

విశ్వసించుచు చివరకు తాను రాచకీయ, భౌతిక ప్రయోజనముల కొరకు పనిచేయుచున్నట్లతడు భావింపనారంభించెను. రాజకొట యువవాసము “హింసతో మలినమైనది” అనియతడు మనకు చెప్పెను. వత్సరముల తరబడి యతడుచేసిన తపస్సు, ఆత్మ పవిత్రతనుసాధించు ప్రయత్నములు, శత్రు మిత్ర సమభావ యత్నములు విఫలములైనచో ప్రజాసామాన్య మెప్పటికైనను యీపని కర్హులగుదు రనుటకుగాని, యిప్పుడు ప్రయత్నించుచున్న వారర్హులనుటకుగాని సావకాశము కలదా?

ఈవిమర్శయటుంచి గాంధీజీ చాలయభివృద్ధి చెందినట్లు పురోగమనమునందు. దీనివలన హిందూ దేశములోను తదితర చోట్లను మంచిఫలితములు కలుగవచ్చును. చాలవత్సరముల నుండి గాంధీజీ క్రైస్తవమతస్వీకరణ కఠినమీవపర్తియయ్యెను. జాడ్ధ, క్రైస్తవ మతములలోగల ఆంతరంగిక సౌష్ఠ్యమునతడు నూతనముగ నర్థముచేసికొనినట్లు కాన్పించును. “నేతివాక్యము” (Non) సమృద్ధమైనదికాదు. సహాయనిరాకరణముకంటె సహకారమేగుణవంతమైనది. ప్రపంచముదౌర్జన్యపూరితమైయున్నది. మానవహృదయములను మార్చివేయు నూతనశక్తి చాల యవసరము. అన్ని దేశములలోను దానికొరకాక్రందన బయలుదేరినది. “మానవాక్రందన పూర్తియైనపుడు” అదిరానున్నది. దానిముందు బయలుదేరిన యుద్యమములు చాలకలవు. గాంధీజీ యుద్యమములో నెక్కువయంతరార్థ ముండవచ్చును.

ఈజోజులలో యుద్ధసమస్య అతిక్లిష్టమైన నైతికసమస్య. చాలమంది క్రైస్తవులును జాధులును తదితరులును దేశరక్షణ కొరకు చేయబడు యుద్ధములోకూడ పాల్గొన రాదందురు. దుర్మార్గమును ప్రతిఘటింపరాదను క్రైస్తవసిద్ధాంతము వ్యక్తులకేగాక జాతులకును వర్తించునని వారందురు. గాంధీజీ యనుసరించిన టాల్ స్టాయి సిద్ధాంతము తాత్త్విక అరాజకముగ నాకు కన్పట్టును. దేశరక్షక సైన్యముల నెత్తివేయవలసినచో పోలీసుసిబందీనికూడ బర్తరపు చేయవలెనను నావాదనకు సమాధాన మేమియురాలేదు. తననుబాధించుహింసకునియెడల యదార్థమైన ప్రేమచే నెట్టిబాధలనైనను సహించి యొకవ్యక్తి తననువీడించువాని హృదయమును చూటగొనవచ్చును. ఒక జాతిలోనున్న వ్యక్తులు తమకుస్వయముగ నెట్టియపాయము కలుగలేదను నెపమున మరియొక యుగ్రమైనజాతి తమలో నితరులను యధేచ్ఛగ హింసింపనిచ్చుటను నేనంగీకరింపజాలను. నైతికాగ్రహమెంత యుపద్రవకరమో నైతికరాగముకూడతనంతయుపద్రవమైనదే! పై సిద్ధాంతమును బోధించువారు తమంతవ్యక్తిగతముగ తాము నిజసాధుత్వము నార్జించుటతో తృప్తి నొందక నితరులపై నొకనిర్బంధప్రవర్తనను శాసించుదురు. ఉద్ధతులమీదకలుగు నైతికాగ్రహముచే సాధుత్వమునువీడి వాటిలోనున్న సామాన్య మానవత్వమును మరచినవాడును సాధుత్వముపై గల నైతిక రాగముచేత ననిత్యజీవితములో

ప్రేమపూర్వకముగ బాధల ననుభవించుటతో తృప్తిపడక కనపడినవారినందరును యుద్ధతులముందు సాగిలబడమన బోధించుటకే యెక్కువకాలము వినియోగించువాడును సమానులే యగుచున్నారు. ఉభయులును యదార్థము నెదుర్కొనని వ్యర్థులే యగుచున్నారు. నైతికాగ్రహముచే నొకడును, రాగముచే మరియొకడును మానవలోకమంతయు నొక్కటే యనువిషయమును మరచుచున్నారు. సంఘము దుర్మార్గమును పృతిఘటింపకూడదను నైతిక నైతికుని మాటయేచెల్లినచో దుర్మార్గమే రాజ్యముచేయును. మరియు నీనైతిక నైతికుని యొక్కమనుమలు బానిసలగుదురుగాని ఋషులు కాజాలరు; సాధుత్వముకాక బానిసత్వమే వృద్ధిపొందును. బానిసదేశములో నేకోటి కొక్కరుమాత్రమో ప్రపంచజ్యోతులగుదురు. ప్రజలు ముఖస్తుతి, రహస్యవర్తనము, ద్విజిహ్వజీవితము గడుపవలెను.

భగవద్గీతలో కృష్ణుడు అర్జునునకుచేసిన బోధనుబట్టి యుద్ధముకూడదను వారివాదము నత్యుత్తమరంగమునుండి పారద్రోలవలెనని సేననుకొందును. మూడువత్సరముల క్రితము గాంధీజీకి సేసీవిషయమును చెప్పితిని. కాని గీతలోనున్న యుద్ధము కేవలము సాంకేతికమైనదనియు నదియుద్ధమునకు గాని చంపుటకుగాని వర్తింపదనియు నతడుచెప్పెను.

కాని రాజకీయతరువాత నాకొక నూతనమహాత్ముడు కాన్పించుచున్నాడు. యావజ్జీవము నతినిశితమైనశిక్షను, సర్వ

ఆర్థర్ మూర్ - స్టేటుస్ మన్ పత్రికాధిపతి.

సంగపరిత్యాగమును, ఆత్మపవిత్రతను సాధింపబూనిన ఋషి సత్తమునికి మనమందరము కేలెత్తిమొక్కవలెను. అతడు నూతనజ్యోతిని పొందెనేని యాదివ్వె ప్రకాశమానముకాక తప్పదు. మానవుని వ్యక్తిగత ఆత్మద్వారముననే ప్రపంచ మోక్షము కలదని ప్రతిదేశము గుర్తించినది. ప్రతివాడును తనతోనే ప్రారంభముచేయవలెను. కాని మనము మననిజాత్మలు మాట్లాడునపుడు వినగల శక్తినిచ్చు మానశక్తి నారాధింప వలెను. లేనిచో మనము తప్పుదారి త్రొక్కుదుము. నైతిక రాగముచే నీడ్వబడినకొందరు మానముదాల్చి వినవలసియుండ నితరులనుకూడ తమపద్ధతికి త్రిప్పకొనుట కాతురపడుచున్నారు. చివరకు హిందూదేశమున నొక్కగాంధీజీ నిజశాంతిని ప్రసాదింపగల మానమును సృజింపగలిగెను.

గాంధీజీయొక్క యాధ్యాత్మిక ప్రమాణము.

గిల్బర్టు ముర్రే యం. యె. డి. సి. యల్.

ఈ ప్రపంచజాతులయొక్క పరిపాలకులంతకంత కెక్కువగ పశుబలముపై నాధారపడుచుండ, నన్ని జాతులునున్యాయ, ధర్మములను, సౌభ్రాతృత్వమును ధిక్కరించుపద్ధతులను నమ్మి తమ ధనమాన ప్రాణముల నొడ్డుచుండ నొక్కగాంధీజీ

యేకాకియై యుభితార్ణవమధ్యనుండు దివ్యైవలె వెలుగొందు చున్నాడు. ధనరాసులు, గూఢచారులు, మరఖిరంగులు మొదలగు నట్టహాసములచేగాక నతడీభౌతిక ప్రపంచ ప్రమాణములనునిర్వీర్యముచేయునట్లు కాన్పించు నాధ్యాత్మికాధికారముచే, (భయముచేగాక భక్తిచేతనే మొక్కు) కోట్లకొలది ప్రజల కతడు మకుటములేని చక్రవర్తియయ్యెను. “కాన్పించు” అనినేనంటిని. ఏలయనదయారసముకాని, అంతరాత్మకాని లేని కేవలపశుశక్తి నది కదల్పజాలదు. అది తనశౌవులోనున్న యాధ్యాత్మిక ప్రకృతిని, (పశువువలెనంచరించుట కెంతబ్రయత్నించినను విడిచిపెట్టని మానవప్రకృతిని) రహస్యముగ నిమంతరింపటచే విజయవంతమగుచున్నది.

“మానవాత్మ యేకాకియై యపారమైన భౌతికశక్తులతో పోరాడును. ఫలితము! భౌతికశక్తు లొక్కొక్కటి క్రమముగ దిగజారి యాత్మపక్షమునే వరించును.” అని గాంధీజీని గురించి నేనిరువది వత్సరముల క్రిందట వ్రాసితిని. మార్గదర్శకత్వములో నొకయాధ్యాత్మిక ప్రమాణమెల్లప్పుడును యుక్తముగనేయుండునని చెప్పజాలము. అదిచాటునట్టి ఫలితములు, గుణగణములు రుజువుకు అతీతమైనవి. సామాన్య మానవులకుండు దుర్బలత్వములుగల మానవులే దానినినడుపుచుందురు. అధికారబలముచే నితరనిరంకుశులు సీతీదూరులై నట్లే వీరును సీతీదూరులు కావచ్చును. కాని యాధ్యాత్మిక

పాలకులలో గాంధీజీ యనమానుడు. మొదటికారణమేమన నతడెట్టిశాసనమును, విధులను ప్రకటింపడు. ఒక నివేదన! మన యంతరంగశక్తులకొక యాహ్వానము! సత్యమని తాను భావించుదానినతడు మనకుచూపును. కాని యితరమార్గముల పోవువారిని గర్హింపడు, బహిష్కరింపడు. రెండవది, తనపోరాటవిధానములోకూడ నతడనమానుడు. భారతీయుల హక్కుల కొరకతడు దక్షిణాఫ్రికారంగమున పదిహేను వత్సరముల పోరాటములో దీనిని ప్రదర్శించెను.

అతడు, అతనియనుచరులు ననేకసారులు బంధింపబడిరి; నేరగాండ్రుచుధ్య త్రోయబడి జంతువులవలె చూడబడిరి. అయినను తన్ను బాధించిన ప్రభుత్వముకెప్పుడెప్పుడూపదవచ్చిన లేక నదిదుర్బలస్థితిలోనున్నను నతడాయవకాశమును తీసికొనక వారికిసాయపడెను. ప్రభుత్వము యుద్ధములోచిక్కుకొనినపుడు భారత వాహకదళముల నేర్పరచి వారికపార సేవజేసెను. అతని యనుచరులు చార్జన్యరహితముగ సమ్మెకట్టుచుండ ప్రభుత్వము నకస్మాత్తుగ విప్లవయుత రైల్వేసమ్మె యెదుర్కొనెను. తానుపోరుచున్న ప్రభుత్వము తిరిగిభద్రముగనుండువరకు పనిచేయుచుండవలసినదని యతడువెంటనే తనయనుచరుల నాజ్ఞాపించెను. అతనికి జయము చేకూరెననుటలో నాశ్చర్య మేమియులేదు. యదార్థమానవ విరోధియెవడును యిట్టిసం గ్రామవిధానము నెదుర్కొనజాలడు.

గిల్బర్టుముకే) యం. యె. డి. సి. యల్.

మూడవది, యనేకలక్షలప్రజలచే నారాధింపబడుచు నవతారమువలె చూడబడునాయకుడు తాను ప్రమాదరహితుడనని యెన్నడును వచింపడు. తనయనుచరులును తానును పరిస్థితుల నవలోకించుకొనుట కిష్టపడతడు “అసహాయోద్యమము” నాపివేసెను.

నిరాయుధుడైన యొకమానవుడు లక్షలకొలదిప్రజల కాధ్యాత్మిక ప్రమాణముగ నుండుటత్యాశ్చర్యకరమైన విషయము. దౌర్జన్యమునువిడిచి యాపత్సమయముననున్న శత్రువుకు సాయపడుటయేకాక తన మానవ ప్రమాదములనుకూడ నంగీకరించువాడు సర్వప్రపంచముచే కీర్తింపబడక తప్పదు. దూరదేశస్థుడను, విజాతీయ నాగరికతగలవాడను, అనేకసమస్యలనుగురించి యతనితో భేదాభిప్రాయములు కలవాడను- అజ్ఞానము, పశుశక్తియను సమ్మెటప్రేటులముందు మానవాత్మ, బుద్ధిబలము తాత్కాలికముగ నిస్సహాయ స్థితిలోనుండ, యూరపును చీకాకుపరచి చిందరవందర చేయుచున్న పరిస్థితులలో నున్నవాడను అగునేను తనశిష్యుకోటిచే కీర్తింపబడు “మహాత్మా గాంధీ” యనుబిరుదము పురుషోత్తమున కిచ్చుట కమందానందము నొందుచున్నాను.

దూరప్రాచ్యమునుండి సందర్శనము

యోన్ నాగ్నీ - టోకియో, జపాను.

1935 డిసెంబరులో నేను నాగపురమువీడి బొంబాయి వెళ్లుచు గాంధీజీ యుద్యమమున కాధ్యాత్మిక కేంద్రమగు వార్ధాలో మజిలీచేసితిని. ఆయాశ్రమము, మతము లేక ఋషివాటికకు తగినపరిసరములతో గాంధీజీనిచూచి యానందించితిని. అచ్చట ప్రాచీనతాపసులవలెగాక సీయాధునిక ఋషినత్తముడు తనజాతీయజీవిత సుఖదుఃఖములతో స్పందించుచుండును. అతడు వ్యాధిగ్రస్తుడై యొకరెండంతస్తుల భవనముమీద నమర్చబడిన గుడారములో పడుకొనియుండెను. ఒకశిష్యుడతని యూచలవంటికాళ్లను పిసుకుచుండెను. అతని పవిత్రమందహాసము బోసిసోటిని విశదము చేయుచుండెను. ఈ నిరాడంబర నిర్వికారమూర్తి యెక్కడ! కదలకమెదలక యున్న యింగ్లండుయొక్క బృహదాత్మను తనయుపవాస శ్రమచే కంపింపజేసిన శక్తియెక్కడ! అతనితలమీద నొకకట్టు కాన్పించెను. అదియేమియని నేను ప్రశ్నించితిని. అది తడిమట్టి యనియు తనకువలె రక్తపుపోటు హెచ్చుగనున్న వారికది మంచిదని డాక్టరు చెప్పెననియు నతడుచెప్పెను. తరువాత వేదాంతము పరిహాసము కలిసినభాషలో నతడిట్లుచెప్పెను.

“నేను భారతభూమినుండి పుట్టితిని. కనుక భారత దేశపుమట్టి నాశిరము నలంకరించుచున్నది.”

కొంచెము సేపు మాట్లాడినతరువాత సేనతని శలవు తీసుకొని క్రిందకుదిగివచ్చితిని. ఆశ్రమమును చూపించుటకిద్దరు ముగ్గురుశిష్యులు నాతోవచ్చిరి. తేనెపెట్టెలనుచూచి, నూనె గానుగవద్దకువచ్చితిని; అచ్చటనుండి కాగితము చేయుచోటకు వెళ్లితిని. “కాగితముచేయుట బహు తేలిక! ఈ కాగితపు పరిశ్రమను మా దేశములో నొకయుపపరిశ్రమగ చేయగలిగితి మేని దేశమునుండి చాలధనము పైకిపోకుండ చేయగలుగుదుము.” అనియొకశిష్యుడు నాతోచెప్పెను. ఆశ్రమములో రాత్నమున కగ్రస్థాన మీయబడునని వేరుగచెప్పనక్కరలేదు. జయిలులోనున్నపుడు విశ్రాంతికాలమున గాంధీజీచేతనే కనుగొనబడిన చిన్నరాత్న మొకపెట్టెలో నమర్చిబడియుండెను. మీరు దానినొకచేతినంచిలో నిమిషపుకొని రైలులోకూడతీరిక కాలమునువినియోగించ వచ్చును.” అనినాకతడువిశదపరచెను.

అతడింకను యిట్లుచెప్పెను. “గాంధీజీ నిశితశాస్త్రజ్ఞుడు. అతనియోరిమి యెల్లపుడు నతనిపరిశోధనా బుద్ధికి సంపూర్ణ విజయమును చేకూర్చును. అతడు గడియారములను చేయునతడేయైనచో ప్రపంచములో నుత్తమోత్తమమైన గడియారమతని నిర్మాణమే యైయుండును; సర్జను లేక లాయరుగ నున్నను అత్యుత్తమస్థానము నలంకరించెడివాడు. కాన

1922 లో విచారణనమయమున తనవృత్తి వ్యవసాయము, నేతపనియనిచెప్పి యతడు కాయకష్టములోనున్న పవిత్రతను చాటెను. వివిధములగు కాయకష్టములలో నతడు నేనెఱపని కగ్రస్థానమునిచ్చును. మానకది తూచాతప్పని యలవాటులను, ఆర్థికన్యాయమును, నిక్కచ్చిగ పాటింపదగు మానసికశిక్షను ప్రసాదించుటయే దీనికికారణము. గాంధీజీ అన్నిటికంటె దూబరా నెక్కువగ గర్వించును. కాయకష్ట మొక్కటియే భారతదేవముకు నూతనచైతన్యమును ప్రసాదించునని యతని విశ్వాసము. కనుకనతడు రాత్నమును తనచిహ్నముగ స్వీకరించి యీపవిత్ర స్వతంత్ర జీవితధ్వజముక్రిందకు చేరుడని భారత ప్రజలనుద్బోధించును. ” అతని యుద్యమము బ్రిటిషు ప్రభుత్వముపై తిరుగుబాటుగకాన్పించును. హిందూదేశమునవిసీతినుండి రక్షించుటలోనది ప్రపంచములోని యితర దేశములనుకూడ సృజనశక్తిచేతను ఆయాభూమికినన్నిహితమగుజీవితమునుప్రచారము చేయుటచేతను రక్షింపగోరును. బహుదూరస్థములగు నాదర్శముల కొరకంధకారమున కొట్టుమిట్టులాడుటకంటె నతని సన్నిహితములగువాని సేవలోనున్న ప్రాధాన్యత యొక్కహిందూదేశమునకే నియమింప బడలేదు. ; “ మనపై ననే మనమాధార పడవలెను. సమస్తమును ప్రపంచమంతటను యెల్లకాలములందునుమనమే తయారుచేసికొనవలెను ” అను స్వదేశదీక్షలోని శక్తిగుర్తింపబడవలెను.

దరిద్రనారాయణసేవ, వానితో నై కృమగుట—ఇంత కంటే నుత్కృష్ట భగవదారాధన గాంధీజీకి కాన్పించదాయెను. రైలులో ప్రయాణముచేయు సపుడతడెప్పుడు మూడవ తరగతిలోనే ప్రయాణముచేయును. తానుకూడ మానవత్వము, ప్రేమ యుష్పొంగుచుండు మానవజాతియొక్క యధమతరగతివాడని యతడివిధముగ స్మరణకు తెచ్చుకొనుచుండును. తన జీవితములో నుత్తమ కాలమును పాటక జాతులతోగడిపి, వారితో సమముగ సుఖ దుఃఖముల ననుభవించిన గాంధీజీ “స్వయంశక్తి, స్వయంతృప్తి” చేకూర్చుగల జీవిత చిహ్నముగ తన స్నేహితులకు రాత్నమును ప్రసాదించును.

బాంబాయిపోవు రైలులో నాబండిలో నేనొంటరిగ పడుకొనియుండ మహాత్మాగాంధీ విగ్రహము కొంత కాలము వరకు నామనఃఫలకమునుండి తొలగదాయెను ! “ఐచ్ఛిక దార్శిద్ర్యము” అను నతని వ్యాసమును నేనొకసారి చదివితిని. అందులో నంతకు పూర్వము తనవైన వస్తుజాలమును వినర్జించుటలోగలతనయానందమునతడు వెల్లడించెను. భారతదేశము వంటి దేశములో నెవడైనను తనకు కావలసిన ప్రాణావసరముల కంటే నెక్కువ యుంచుకొను వాని జీవితము బంధిపోటు జీవితమని యతని విశ్వాసము. నీశరీరమును కష్టనదేదియు లేక బయటనే నిద్రించువానివలె నుండజాలనిచో భారతదేశమును, భారతీయులను రక్షింపగలనని చెప్పుటకు నీకెంత మాత్రమును

యోగ్ నాగ్నీ-టోకియో, జపాను.

హక్కులేదు. తన శరీరమునుకప్పు అంగవస్త్రమును గాంధీజీ చాలవరకు తగ్గించెననికూడ వింటిని. ఈదారిద్ర్య స్తోత్రము నుండి గాంధీజీ తపస్వియగుట సహజము. తద్వారా పంచేంద్రియములను నియమించి యతడత్య పవిత్రతను సాధించును.

—

గాంధీయొక్క అనేక దృక్పథములు

బి. పట్నాభిశీకారామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

1 గాంధీ—అవతారము

“విషయ సౌఖ్యములను సరకుగొనక దూషణ భూషణములను సుఖదుఃఖములను లెక్కనేయక తాను యుక్తమని నమ్మినదానిని చేయ దృఢనిశ్చయుడగు వానితో జాగ్రతగ మెలగవలెను. అతడుపద్రవకరుడును కంటక ప్రాయుడునగు శత్రువు; అతని శరీరమును నీవెల్లపుడును జయింపవచ్చును కాని యతని యాత్మ అభేద్యము” (ఆచార్యగిల్బర్టుముర్రే)

ప్రపంచమున గొప్పవారు యుగయుగములందుద్భవించుచునే యున్నారు. ప్రతిజాతి తన ఋషులను, త్యాగులను, వీరులను, కవులను, యోధులను రాజకీయవేత్తలను సృజించెను. భారతదేశములో మన గొప్పవారిని ‘అవతారము’ లందుము.

బి. పట్టాభిశీతారామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

వారు దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణలకు భూమిమీద నవతరించిన దివ్యశక్తులు; నిత్య ప్రపంచరంగమున పరిపూర్ణ దౌర్జన్య రాహిత్య సందేశము నాచరింప గాంధీజీ మనమధ్య నవతరించెను.

2 గాంధీ—స్థితప్రజ్ఞుడు

తెల్ల నిరంకుశత్వము బమలు నల్ల నిరంకుశత్వమును తెచ్చిపెట్టుట గాంధీజీ దృష్టిలో స్వరాజ్యము కాజాలదు. జీవితము పూర్తిగా మారిపోవలెను. భారతదేశము తిరిగి జయింప బడవలెను. రాష్ట్రములక్రిందను సంస్థానముల క్రిందను విభజింప బడిన భూవిభాగములను హిందువులు, ముస్లిములు, క్రైస్తవులు అను కులకోతలను, గ్రామజనులు పట్టణవాసులు అను వృత్తి విభాగములను, రాష్ట్రపాలనక్రిందవచ్చు భాగములు రానిభాగములు అను అడ్డకోతలను-ఏకముచేయుటయే గాంధీజీ సమన్య. జాతీయ విజ్ఞానమును పునరుద్ధరించుట, ఆధునిక జీవితములో ననుకరణ యోగ్యమైన దానితో దానిని మేళవింప చేయుట, సేవాదర్శమును పునఃప్రతిష్ఠచేయుట, బీదల యెడల ననుకంపతో నూతన నాగరికతచే దోహదముచేయుబడిన స్వార్థమునూడ బెరుకుట ; సంఘములో కోటీశ్వరులు గర్భదరిద్రులునను వ్యత్యాసములేకుండ క్రిందివారిని పైకి లేపనెత్తుట; అందరకు నన్నవస్త్రములకు లోటులేకుండ చేయుట; కొద్దిమంది జీవిత ప్రమాణమును వృద్ధిచేయుటకంటె నవసరమైనచో

మొత్తముమీద దానిని తగ్గించుట-ఇది యతని కృషిలో రెండవభాగము. ఈ లక్ష్యముతో నతడు తన జీవితములో నొక నూతన సమన్వయమును సాధించి హిందూసంఘములోని చాతుర్వర్ణాశ్రమ ధర్మములను తనలో మేళవింప చేసికొనెను. అతడు బ్రాహ్మణుడై శాసనకర్త యగుచున్నాడు; క్షత్రియుడై భారతదేశ ప్రథమ రక్షకభటుడగుచున్నాడు; వైశ్యుడై దేశసౌభాగ్యమును వృద్ధిచేయుచున్నాడు; శూద్రుడై యన్న వస్తుముల సుత్పత్తి చేయుచున్నాడు. 1922 లో విచారణ సమయమున “నేను నేయువాడను, వ్యవసాయికుడను” అని యతడు చెప్పియుండలేదా? గృహమేధియైనను బ్రహ్మచారివలె నతడు బ్రహ్మచర్యమును పాటించును; వనప్రస్తునివలె భార్యతో కూడ మానవభోజమునకు సేవచేయును. చివరకతడు మానవ లోకోద్ధరణకొరకు సర్వసంగ పరిత్యాగముచేసిన సన్యాసి. గాంధీజీ మానవాతీతుడుకాడు; అట్టి నటన యతనికి పనికిరాదు. అతడు వ్యవహారదత్తుడు, హాస్యరసస్ఫూర్తి కలవాడు, యుక్తి పరుడు, ప్రజ్ఞావంతుడు. పసిపిల్లలలో పసివాడు, పెద్దవారిలో “సరసనల్లంప” వంతుడు. మానవజాతిలో ఋషిసత్తముడు, తప స్సంపన్నుడు, సర్వజనులకు నేత, జ్ఞానప్రదాత మిత్రము. అతని ముఖకమలము సంతోషోత్సాహములతో నుట్టివడుచుండును; నేత్రద్వయము తళతళ మెరయుచుండును; నవ్వు హృదయ కుహరమును విస్ఫుల్లపరచును. అతడు చాల నిర్మోగ

మాటి; వ్యక్తులవెనుక చేయబడు నారోపణల నెన్నడును విశ్వ
సింపక ముఖాముఖిగనే ప్రశ్నించుచుండును. అతడు నీనమా
ధానమును స్వీకరించును; నీవాక్యములను సత్యముగ పరిగ
ణించును; విషయమును విశువక ముక్తనరిగ మాట్లాడును.
అతడుచేయు ప్రతిస్టేటుమెంటును అందులోనుండు 'అయితే'
'కాని' యను పరతులను ప్రధాన వాక్యములనుకలిపి మనమర్థము
చేసికొనవలెను. చాలమంది తుదిమాటలనే గ్రహించి మొదటి
వానిని పరిగ్రహించి తమ బాధ్యతలను వహింపక ఫలితముల
నాసించుచుందురు. అతనిభాష యతని స్వంతము. సరళమైన
యతని వాక్యములు తుపాకిరవ్వలవలె సతిత్వరితముగవచ్చి
చురుక్కొను తగులుచుండును. గాంధీజీ యుపనిషత్తులలో
చెప్పబడిన 'పూర్ణపురుషుడు'. అతని నెరిగియుండుట మహా
భాగ్యము; అతనితో పనిచేయుట మహాదృష్టము. అతడు
గీతలలోని స్థితప్రజ్ఞుడు. అతడు ఆత్మ నిగ్రహమువలనను
త్యాగమువలనను తన్ను తాను జయించుటయేగాక ప్రపంచమును
కూడ జయించెను.

3 గాంధీజీ — ద్వివిధప్రణాళిక

సత్యాగహియైన గాంధీజీ కపజయములేదు; జాతిపోరా
టముతో విసిగినచో సతడు దానిని మెంటనే నిర్మాణ కార్య
క్రమముకు మరలించును. పోరాటములోని విధ్వంసక రంగము
నుండి నిర్మాణ రంగమున కతనిశక్తి పంజాబుమెయిలు బండి

బి. పట్టాభిశిక్షా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

వలె పరుగెత్తును. అట్లే శాసనోల్లంఘన కార్యక్రమమునుకూడ నతడు వాయువేగ మనోవేగములతో పరుగెత్తించును. అతని పోరాటమెట్లుండునో ప్రపంచ మిదివరకే గ్రహించెను. సమష్టి శాసనోల్లంఘన మెట్లుండునో యతనికే గ్రాహ్యముకాలేదు. కాని యదితిరస్కారమని, దార్జన్యరాహిత్యమని, యపరిమేయ మగు ప్రజానీకముచే నిర్వహింపబడునదియని యతడెరుగును. అతని యుద్యమములలో నెప్పుడును నైతికసమన్వయముకంటి యుండితీరును. అది పైకియప్రధానముగ కాన్పించును. కాని యది యేకాశయబద్ధమై విశేష ఫలితములనిచ్చును. అది యొకసారి అమృతసరు హత్యలకు క్షమార్పణ కావచ్చును; మరియొకసారి ఖిలాఫతుద్దోహము. దానిరంగము, స్థానము దూరమేయైనను దాని ఫలితములు, పలుకుబడి యతి సన్ని హితములయ్యెను. మరియొకసారి ఉప్పుపన్ను. దానిభారము స్వల్పమేయైనను దాని యాదాయము పాపభూయిష్టము. గాంధీజీ యోడిపోయెనని ప్రపంచము భావించుచుండ నాయోట మియే విజయమని ప్రజలుకీర్తించునట్లతడు మార్చివేయును.

గాంధీజీ నిర్మాణ కార్యక్రమము ప్రజాసామాన్యము నింకను ఆకర్షించలేదు. అతని ఖిద్దరు సూత్రము బీదవాని కాపదేనువు; పవిత్ర ఆర్థికరక్షకరేకు; వితంతువుకు శరణ్యము; పండు, అంధ, అనాధాదుల కాశాజ్యోతి; ఋణభారముచేతను, పన్నుల భారముచేతను కృంగి కృశించిన రైతుకు కాలాను

కొనుకూతకర, ఉపపరిశ్రమ; ఖద్దరు పునరుద్ధారణ యొక సమగ్ర విజ్ఞానచిహ్నము. అది యంత్రములవలన కలుగు సనర్థములను తీసివేయును. స్వేచ్ఛ, యాజమాన్యము, కుటుంబ పవిత్రత, కుటుంబము చెదిరిపోకుండనుండుట—ఈ యన్నింటిని యనుభవించుచు భారతకళలు, చేతిపనులు పెంపొందినవి. ఖద్దరు యిట్టి భారత నిర్మాణ దక్షతను రేకెత్తించుచిహ్నము; భారత దేశభక్తునిదుస్తు, జాతీయ మోక్షకంకణము. ఖద్దరును తద్వారా గ్రామ పరిశ్రమలను, గృహపరిశ్రమలను స్థిరమైన పునాదులపై నిలుపుటకును, యంత్రమును (చలన పూర్వకమైన దౌర్జన్యమును) జీవితానంతరము వరకు నియమించుటకును గాంధీజీ మొదటి అయిదు నత్సరములను ప్రత్యేకించెను.

గాంధీజీ నిర్మాణ విధానము మువ్విధములు. ఖద్దరు ఆర్థికము; అస్పృశ్యతా నివారణము సాంఘికము; మద్యనిషేధము నైతికము. మొదటిదానిని సాధించిన పిదప నతడు రెండవ దానిని చేపట్టెను. 1932 సెప్టెంబరులోని యతని ప్రాయోపవేశదీక్ష ప్రపంచచరిత్రలో నొకయధ్యాయమయ్యెను. మూడవ మద్యనిషేధము రాష్ట్రీయ పరిపాలనలో మంత్రులవలంబించిన ప్రణాళికలో నొకభాగము. నాలుగవది విజ్ఞానమునకు సంబంధించిన జాతీయవిద్య. హరిపురములో దీనికొరకొక అఖిలభారతీయ మేర్పరుపబడెను. దాని తరపున వార్ధా విధానమును నొక ప్రాథమిక విద్యావిధానము ప్రచా

బి. పట్టాభిశీతా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి యం.

రము చేయబడుచున్నది. శిశువుయొక్క విద్యను జాతీయ జీవితముతో మేళవింప చేయుటయే దీని యాశయము. ఇక కలములలో నైకమత్యమును కూర్చుట—ముఖ్యముగ హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యత—మిగిలెను. దాని చిత్తుచిధాన మిదివరకే తయారు కాబడెను. ఈసఖ్యత బేరసారములమీద నాధారపడక నుభయసంఘములలోనున్న సుహృద్భావమును, ఉదారస్వభావమును కోరుచున్నది. జాతీయదృష్టి, కార్యకలాపము యీవిధముగ నొకసారి మనుష్యులను, సాధన సామగ్రిని చేకూర్చుటలోను మరియుక సారి పోరాటములోను నిమగ్నమై యుండ జయాపజయములనుగూర్చి చర్చింపరాదు.

గాంధీజీదృష్టిలో బ్రిటనుతోడి మన పోరాటము ముఖ్యముగ నైతికము. బ్రిటిషువారు తమకేంద్ర ప్రభుత్వముచుట్టు ఉద్యోగములు, శాసనసభలు, వర్తకము, కోర్టులు, కాలేజీలు, స్థానికసంస్థలు, బిరుదాంకితులైన పొన్నుకర్రలవారు అనునప్త ప్రాకారములను కట్టుకొనియున్నారు. గాంధీజీ వీని నొక్కొక్కటిగ కడతేర్చి చివరకన్నింటిని 'ఆపోశనము' పట్టతలంచెను. కోర్టులను, కాలేజీలను, కౌన్సిళ్లను బహిష్కరించుట దీనిలో నొక భాగము. ఉద్యోగములను, సైన్యమునువీడి బయటకు రావలెనను ఆ దేశముకూడ నొకప్పుడీయబడెను. ఈవిధముగ భారతదేశమున బ్రిటిషు ప్రభుత్వముపై గల మోజు, దాని యజేయత విచ్ఛిన్నము చేయబడెను.

4 గాంధీజీ — సత్యాగ్రహము

సత్యాగ్రహము రాతియుగములో నుక్కుక త్తివలెను, ఒంటెద్దుబండ్ల పటాలములమధ్య పెట్రోలు యంత్రములవలెను దొర్జన్యము, యుద్ధము, రక్తపాతము తాండవించు యీయుగమున నొకవిత యాయుధము. ఇది ప్రజల కర్థముకాదు, వారు దీనిని విశ్వసించరు; దీనికేసి చూడనైనను చూడరు. ట్రాన్సువాల్ యుదంతమునుచూపినపుడు వారది 'స్లిప్పిత్తూరీ' యని, టువ్రూవ్యాపారమని, 'భారతదేశమువంటి ఖండమునకు పనికిరాదని త్రోసివేయుదురు. చంపరాను, కైరా, బొర్నాదు చరిత్రలుకూడ 'బొమ్మలపెండ్లిండ్లపంటివని' జాతి మొత్తము మీద నడిపించుట కయోగ్యమని బర్తరపు చేయబడును. నేడో! సందేహములన్నియు మాయమయ్యెను. కష్టములన్నియు పటాపంచలయ్యెను. సత్యాగ్రహమును 'సత్య' 'అహింస' లను హద్దులమధ్య దోహదము చేయవలెను. ఇవి దాని ప్రధానాంగములు. ఇవి కేవలము సాత్త్వికములును, వ్యతిరేక శక్తులును మాత్రమేకావు. దొర్జన్యరంగముతో యుద్ధమునకుండు తతంగమంతయు దీనికిని కలదు. నీశత్రువులను చీకాకువరచి, యేమిచేయుటకును తోచకుండచేసి చివరకు వారిలో మార్పు కలిగించి వారిని జయించుట; సత్యాగ్రహములలో కలుకైన శిక్షాభావములను నాటుట; ఈనూతన శాస్త్రాభిమానుల మనోభావములపై కుంభకారునివలె పనిచేయుట; ధైర్యసాహసము

బి. పట్టాభిశేఖరాచార్యులు, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

అను, త్యాగమును, సహనమును పురిగొల్పుట; కొద్దిపెట్టు బడితో విధ్వంసకాట్టహాసమేమియు లేకుండ జాతీయంతలోను ప్రతిఘటనశక్తి నిరేకత్తించుట—ఇన్నివిధముల సత్యాగ్రహ మమోఘమైనది. అనుభవమే దానిపటుత్వమునుగురించి మనకు తగినంత సాక్ష్యము నిచ్చుచున్నది.

గాంధీజీయొక్క 'సత్య' దౌర్జన్యరాహిత్యముల అంతరార్థములెవరికిని తెలియవు. ఈరెండింటికి విధి, సిపేధము అను రెండేసిరూపములుకలవు. చంపరాను కలెక్టరతని కొకసారిఘాటైన యుత్తరమునువ్రాసి తరువాత ముపసంహరించుకొని దానిని తిరిగి యిచ్చివేయకొరెను. గాంధీజీ శిష్యులు దానిని కాపీచేయ మొదలిడిరి. అట్లు చేయరాదనియు వారియొద్ద నొకప్రతియున్నచో నాయుత్తర ముపసంహరింపబడినట్లు కాజాలదనియు సతడు వారినివారించెను. ఈనూతన 'సత్య' నిర్వచనము గాంధీయిచ్చిన సంధికాలమునకూడజరిగెను. కార్యదర్శి ఎమర్సను తూలుమాటలతోనొకజాబువ్రాసి తరువాత బుద్ధితెచ్చుకొని దానినుపసంహరించుకొనెను. దానిప్రతి మనకిప్పుడు కాంగ్రెసుచరిత్రలో నెచ్చటనుకానరాదు. ఉపసంహరించుకొనబడిన దానిప్రతిని మన రికార్డులోకాని హృదయములలోకాని యుంచుకొనుట సత్య విరుద్ధము; దౌర్జన్యరాహిత్యముకు వ్యతిరేకము.

గాంధీజీ దౌర్జన్య ప్రేరేపణ నెంతమాత్రము సహింపడు. 1921 లో ఆలీసోదరుల యుపన్యాసములలో దురభిప్రాయ

బి. పట్టాభిశేతా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

పడుటకవకాశము కలదని యతడు గ్రహించుటతోడనే వారట్లు ద్వేషించలేదను నొకస్టేటుమెంటు వెంటనేవారిచేత నిప్పించెను. కాని ఆయాల్సోదరులే కరాచీలో 1921 లో అక్టోబరులో నిచ్చిన యుపన్యాసముకు ప్రభుత్వము చర్యతీసికొని నపుడతడు తిరుచనాపల్లిలో తానాయుపన్యాసమును చదువుటయేకాక వేలకొలదివేదికలనుండి దేశమంతటచేతను చదివించెను. ఉపన్యాసము సమీపముః దౌర్జన్యరహితముగనున్నదా లేదా? యని యతడు ప్రశ్నించును. లేనిచో నతడెంత త్వరితముగ ఊహార్పణచెప్పనో అట్లున్నచో నంతత్వరితముగనే సవాలు వచ్చును. కనుకనే 1921 నవంబరులో వేల్పుయువరాజు వచ్చి నపుడుచేసిన శాసనోల్లంఘనములో ఏబదిముగ్గురు చనిపోవుట, నాలుగువందలమంది గాయపడుట యతనిని నిర్భాంతపరచెను. అప్పుడతడు ప్రాయశ్చిత్తార్థముచేసిన అయిదురోజుల యుపవాసము తరువాత నతడు చేసిన త్రివార, చతుర్వారోపవాసముల ముందటను, తుది “ప్రాయోపవేశదీక్ష” ముందటను అతిస్వల్ప విషయమగుచున్నది.

గాంధీజీ సహాయ నిరాకరణమెప్పుడును సహకారము కొరకేయుద్వేషించబడి సాగింపబడును. కాని యతడెన్నడును సత్య, అహింసలను తన ప్రథమ సూత్రములను జారవిడువడు. 1922 ఫిబ్రవరి 1వ తేదీని రీడింగు ప్రభువు కతడువ్రాసిన యుత్తరము దీనినే విశదముచేయుచున్నది. “కాని భారతప్రభుత్వో

న్నతాధికారులైన మీరు బార్డోలీ ప్రజలు సమష్టి శాసనోల్లంఘనము ప్రారంభించుటకు పూర్వము మీనీతినిమార్చుకొని సహాయనిరాకరణ ఖయిదీలను- అనగా ఖలాఫతు పంజాబు అక్రమములకొరకు, స్వరాజ్యముకొరకు ఆందోళనచేసినవారిని (శిక్షాస్మృతిక్రింద శిక్షింపబడినను, మరేనిర్బంధ చట్టములక్రింద శిక్షింపబడినను) విడుదల చేయవలసినదని వినయపూర్వకముగ కోరుచున్నాను. మరియు ముద్రణాలయములమీది యధికార నిర్బంధములను తొలగించి క్రొత్తగావేయబడిన జుల్మానాలను ప్రభుత్వవశముచేసిన ఆస్తులను తిరిగియిచ్చివేయగోరుచున్నాను. నేడు నాగరికప్రభుత్వ మనిపించుకొను ప్రతిదేశములోను జరుగుచున్నదానినే మీరుచేయగోరుచున్నాను. ఈప్రచురణ జరిగినవారమురోజులలోగా మీరు అవసరమగు ప్రకటనచేసిన మీదటవిడుదలయైన ఖయిదీలు పరిస్థితులను తిరిగి పర్యవలోకనచేయువరకు తీవ్రరూపమగు శాసనోల్లంఘనమును నిలుపు చేయవలసినదని నేనుసలహాయించెదను ”

5 గాంధీజీ - అతని యసందర్భములు

గాంధీజీ యాశయముల నాచరణీయములని మితవాదులందురు. అతని ప్రోగ్రాము మితవాదతత్వమని యతివాదులందురు. అతని ప్రవర్తన యసంబద్ధముగనుండునని యుభయులును వాగొనెదరు. ఇట్టి నిందాస్తుతులమధ్య నతడచంచల పర్వత రాజమువలె నిలచి

బి. పట్టాభిశేతారామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

సుఖదుఃఖే సమేకృత్వా లాభాలా భోజనూ జయహా
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వనై నం పాపమవాప్స్యసి”
యను గీతావాక్యమును తనజీవిత సిద్ధాంతముగ స్వీకరించెను.

1896 లో గాంధీజీ పూనాపట్టణము దర్శించి తిలకు
గోళ్లేలవద్ద ప్రథమరాజకీయ పాఠములను నేర్చుకొనెను. తిలకు
మహాశయుడతనికి దుర్గమము, మహాోన్నతమునైన హిమా
లయమువలె కాన్పించెను. గోళ్లే యశవంతగౌరము చేయదగిన
పవిత్రగంగానదివలె లోచెను. 1939 లో గాంధీజీ హిమాచ
లోన్నతినొందెను; అయినను అతడు సులభలభ్యుడు. అతడ
గాధ గంగాగర్భమును కనుగొని పవిత్రుడయ్యెను.

సత్యాగ్రహము సాత్త్విక నిరోధమని స్థూలముగ
గ్రహింపబడినపుడెవరికిని అర్థముకాలేదు. 1909 లో గోళ్లేదాని
నిట్లు నిర్ణయించెను. “అది ముఖ్యముగ నాశ్చర్యకర కుద్దేశింప
బడినది; అది నైతికాధ్యాత్మిక పరిసరములలోనే పోరుసల్పును.
సాత్త్విక నిరోధకుడు తనపై బాధలను వేసికొని నిరంకుశత్వము
నెదుర్కొనును; పశుశక్తిపై నాత్మశక్తిని ప్రయోగించును;
మానవునితోనున్న దైవీసంపత్తు నాసురీసంపత్తుపై ప్రయో
గించును; నిర్భంధములను కష్టసహిష్ణుతతో నెదుర్కొనును;
పశుబలము సంతరాత్మతో డీకొనును; అన్యాయమును విశ్వాస
ముతోను, తప్పిదము నొప్పిదముతోను నెదుర్కొనును.”

బి. పట్టాభిశేఖరాచార్యులు, బి. యె. యం. బి. సె. యం.

1939 లో సత్యాగ్రహము గృహనామమయ్యెను. అది బ్రిటిషు యిండియాలోగాని స్వదేశ సంస్థానములలోగాని వీడిత ప్రజల కనన్యశరణ్యము. జ్యోతిమతస్తులు జర్మనులను, చీనావారు జపానుదాడులను నెదుర్కొనుటకుకూడ నిది హృదయపూర్వకముగ శిఫార్సు చేయబడెను.

“భారతీయుల దుఃఖములను బాపుటకును భారతీయాత్మగౌరవమును నిలుపుటకును దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ, అతని యనుయాయులు చూపిన యనమాన దైర్యసాహసములను, త్యాగములను” 1913 కరాచీ కాంగ్రెసు యేకగ్రీవముగ మెచ్చుకొనెను. తిరిగి 1931 కరాచీ కాంగ్రెసులో (వెనుకటి వలె దక్షిణాఫ్రికాలోని యేకొద్దిమందికొరకోగాక) 93 కోట్ల భారతీయులకొరకు సత్యాగ్రహ సూత్రములమీదనే ప్రదర్శింపబడిన వీరకలాపములకు గాంధీజీ స్తుతి పాత్రుడయ్యెను.

1914 లో గాంధీజీ బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములో రాజభక్తిగల యొక పౌరుడు. అతడు జూలూతిరుగుబాటు కాలమునను బోయరు యుద్ధములోను రెడ్ క్రాసు దళములను స్థాపించినట్టే 1914 మహాసంగ్రామమునకూడ ప్రభుత్వముకు తోడ్పడెను. కాని యుద్ధమునుగురించి యతని యభిప్రాయములు పూర్తిగ మారిపోయెను. సైనికులను చేర్చుట కెట్టి వరతులును లేకుండ బ్రిటిషువానికి తోడ్పడవలెనని 1918 అగష్టువరకు నతడు చెప్పుచుండినను 1938 సెప్టెంబరులో యూరపులో యుద్ధవాయువు

బి. పట్టాభిశేతా రామయ్య బి. యె. యం. బి. పి. యం.

లతిప్రచండముగ వీచుచుండినపుడతడు భారతదేశ లాభము కొరకు యుద్ధపరిస్థితులను వినియోగించుకొనుట కెంతమాత్రము కొప్పకొనలేదు. ఇంతేకాక రాబోవు యుద్ధములో నేవిధము గను పాల్గొనరాదనెను. ఈ రెండు దృశ్యములను మరింత నన్ని హితముగ పరీక్షింపదగును.

జిల్లా కలెక్టరు యనుజ్ఞలేనిదే యుపన్యసింప గూడదని తిలకుమహాశయునివూద 1919 లో నాంక్షవిధింపబడెను. గొద్ది రోజులక్రితమే యతడు సైనికులను జేర్చుటకు పూను కొని తాను కొన్నివరతులను చెల్లించనిచో శిక్షక్రింద తీసికొన వచ్చునని మహాత్మునకు 50,000 రూపాయల చెక్కు పంపించెను. ఇదియొక నిధమగు పందెము. ఈపందెమేమన మహారాష్ట్రమునుండి తిలకు 5000 మందిని సైన్యములో చేర్పించుట; సైన్యములో కమిషను ఉద్యోగములు భారతీయుల కీయబడునని ప్రభుత్వమువారివద్ద మహాత్ముడు వాగ్దానము తీసి కొనుట. మన సహాయమున కెట్టి బేరసారములుండరాదని మహాత్ముని వాదన. కనుక సతేడాచెక్కును తిలకు మహాశయు నకు తిప్పివేసెను.

1938 సెప్టెంబరులో కాంగ్రెసు పర్కింగు కమిటీవారు యుద్ధపరిస్థితులను గురించి యోచించుట కనుదినము ఢిల్లీలో సమావేశ మగుచుండిరి. దేశములో రెండు కక్షలవారుకలరు. ఎట్టి పరిస్థితులలోను ప్రభుత్వముకు సాయముచేయకూడదను

వారొకరు. బ్రిటిషువారితో హిందూదేశ హక్కులనుగురించి తేల్చుకొని సాయము చేయవలెనని కొందరు. గాంధీజీ మొగటి తరగతిలోనివాడు. 1918 లో నతడెట్టి మరతులు లేకుండ ప్రభుత్వమునకు సాయముచేయ గోరినట్లు 1938 లో నెట్టి ౨౦ సితులలోను ప్రభుత్వమునకు యుద్ధములో సాయము చేయ రాదనెను. 1918 లో నతడనేక కార్యములలో మగ్నుడయ్యెను. అందులో చాలటు బిల్లులు ముఖ్యమైనవి. నేడతడు తిరు వాన్కూరు, జయపూరు, రాజకోట, డేంకనలు, మొదలగు సంస్థానములలో నతిజోరుగ సాగుచున్న చాలటు చట్టముల వంటి చట్టముల నెదుర్చుచున్నాడు అతని కార్యక్రమమును గురించి దానిప్రయోజనమునుగురించి (1919) నాటి 'హిందూ దేశము' అను గ్రంథకర్తకంటె నెక్కువగా నెవడును వ్రాయ జాలడు.

“గాంధీజీ మహోన్నతాశయములు, పరిపూర్ణస్వార్థరా హిత్యము గల టాల్ స్టాయి మతస్తుడు. దక్షిణాఫ్రికాలో నతడు భారతీయుల తరపున నిలిచినది మొదలు తూర్పుదేశములలో తపస్సంపన్నులైన మతనాయకులకుండు సాంప్రదాయిక పూజ్య భావముతో నలరారుచున్నాడు. ఇతనిని మెచ్చుకొనువారే మేతకక్షకు చెందకయుండుట ఇతనికి మరింత ఒలమును చేకూర్చుచున్నది ఇతడు అహమ్మదాబాదులో నివాసమేర్పరచుకొనిన తరువాత సనేకవిధ సాంఘిక సమస్యలనుచేపట్టెను.

బి. పట్టాభిషేకారామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి యం.

“వీడింపబడు వ్యక్తికొరకు లేక సంఘము కొరకతడు పోరాడ నదా సంసిద్ధతను చూపుటచే నతని ప్రజల ప్రేమకు పాత్రుడయ్యెను. బొంబాయి రాష్ట్రములోని నాగర, జానపదులలో నతని ఎలుకబడి యపారము, నిస్సందేహము. అతనిని దైవతమువలె పూజింతురనుటతిశయోక్తి కాజాలదు. పశుశక్తి కంటే ‘నాత్మశక్తి’ యుత్తమమైనదని విశ్వసించు వాడగుటచే నతడు దక్షిణాఫ్రికాలో నుపయోగించిన సాత్త్విక నిరోధమును రౌలటు చట్టములపై ప్రయోగించుట తన ధర్మమని భావించెను. ఆచట్టము లామోదింపబడినచో సాత్త్విక నిరోధములేక సత్యాగ్రహము జరుపబడునని ఫిబ్రవరి 24 వ తేదీని ప్రకటింపబడెను. ఈప్రకటన భారతప్రభుత్వమును చాలమంది భారత రాజకీయ వేత్తలనుకూడ దిగ్భ్రమ పరచెను. కొంతమంది మితవాద భారత శాసనసభ్యులు దీనివలన కలుగు ఫలితములను గురించి బహిరంగముగ తమభయమును వెల్లబుచ్చిరి. భారతీయుల స్వభావమును బాగుగ గుర్తించిన బిసెంటుసతి గాంధీజీ తలపెట్టిన యుద్యమము అపరిమితమగు దుర్మార్గ శక్తుల కాన్మదము నిచ్చునని మందలించెను. గాంధీజీ భావములలోగాని, ప్రకటనలోగాని ఉద్యమము ప్రారంభింపకపూర్వమే ప్రభుత్వమువారు చర్యతీసికొన దగినజేదియునులేదు. ఎట్టి పశుబల ప్రదర్శనము పనికిరాదని గాంధీజీ స్పష్టముగ చెప్పెను. సాత్త్విక నిరోధముద్వారా శాసనములను ఢిక్కరించి రౌలటు

చట్టమును ఎడలకొనునట్లు ప్రభుత్వమును గద్దించగలడని యతని విశ్వాసము మార్చి 18 వ తేదీని రాలటు చట్టమును గురించి యతడొక ప్రమాణమును ప్రచురించెను అది యిట్లుండెను. 1919 లో చేయబడిన భారత శిక్షాస్మృతి సవరణ బిల్లు నెం 1, శిక్షాస్మృతిక్రింద సత్యవసరాధి కారములనిచ్చు బిల్లు నెం 2-ఈరెండు అక్రమములు, న్యాయ, స్వేచ్ఛాసూత్రములను భంగించునవి; యావత్తు భారతదేశము యొక్కయు, ప్రభుత్వము యొక్కయు క్షేమభద్రతల కాధారభూతమైన వ్యక్తి యొక్క ప్రాథమిక హక్కులనే నాశమొనర్చునవియనిమేమంతఃకరణ పూర్వకముగ విశ్వసించుచు నీబిల్లులు చట్టముగ చేయబడినచోరద్దుచేయబడువరకువీనినిశాంతియుతముగధిక్కరించుటే గాక నికముందు నియమింపబోవు కమిటీవారు నిర్ధారణచేయు నితరచట్టములనుకూడ ధిక్కరింతుము. ఈపోరాటములో మేము విశ్వాస పూర్వకముగ సత్యమునే యచుసరింతుము, ప్రాణ, మాన, ధనములకెట్టి యవకృతి నొనరింపుము!”

ప్రభుత్వముయొక్కయు, స్నేహితులయొక్కయు సలహా ననుసరించి 1919 (జూలై 21) లో గాంధీజీ శాసనోల్లంఘనమును విరమించెను. తిరిగి 1934 ఏప్రిల్ లో తానొక్కడు తప్ప యితరులు శాసనోల్లంఘనము చేయరాదనెను. “నేను అగ్గిపుల్లను వెలిగించితిని నాపై నింద మోపుచున్నారు. నేను అప్పుడప్పుడు నేయుచుండు ధిక్కారమే అగ్గిపుల్లయైనచో

బి. పట్టాభిశీతా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

రొలటుచట్టము, దానిని శాశ్వతముగ 'చట్టగ్రంథము' లో నుంచపలెనను పెంకితనము భారతదేశమంతటను వెదజల్లబడిన వేలకొలది యగ్నిపుల్లలుగాక మరేమగును! శాసనోల్లంఘనము లేకుండ చేయుటకీ చట్టమును రద్దుచేసికొనుటొక్కటియే మార్గము." అని 1919 లో సతడుచెప్పెను. శాసనోల్లంఘనమును విరమించుచు 1934 ఏప్రిల్ పాట్నెట్టేటుమెంటులో సతడిట్లుచెప్పెను. "ప్రజానీకము కందుబాటుచేయు విధానము కల్తీయగుటచే సత్యాగ్రహముయొక్క పూర్తి సందేశము వారికందలేదని నేను గ్రహించితిని. అనాధ్యాత్మిక పాత్రల ద్వారా బోధింపబడినపు డాధ్యాత్మిక సాధనల పటుత్వము తగ్గిపోవునని నాకు స్పష్టమైనది. ఆధ్యాత్మిక సందేశము లాత్మ వర్ధకములు.

"ప్రత్యేక కారణములకుగాక స్వరాజ్యముకొరకు చేయు శాసనోల్లంఘనము నాపివేయవలసినదని నేను కాంగ్రెసు వారి కందరకు సలహాయుచ్చుచున్నాను. వారు దానిని నాకేవిడిచి పెట్టవలెను. ఈ శాస్త్రము నాకంటె బాగుగ తెలియునను వాడొకడు బయలుదేరి ప్రజావిశ్వాసమును చూరగొనువరకు నాజీవితములో దీని నితరులు నాయాజ్ఞానసారమే నడుపవలెను. సత్యాగ్రహ బ్రహ్మను, ప్రారంభకుడను కనుక నేనీ యభిప్రాయమును వెలిబుచ్చుచున్నాను. కనుక స్వరాజ్యముకొరకు నేనిచ్చిన ప్రత్యక్ష సలహావలనగాని యప్రత్యక్షమైన యూహలవలనగాని

వి. పట్టాభిశేఖారామయ్య, వి యె యం వి సి యం

శాసనోల్లంఘనము చేయుచున్న వాచికముందు మానివేయవలసివదని కోరుచున్నాను. భారత స్వాతంత్ర్య సమర శ్రేయమున కిది యుత్తమమైన మార్గమని నాదృఢ విశ్వాసము.

“మానవలోకము సుద్ధరింపగల యాయనమానాస్త్రము విషయమై నేనతి శ్రద్ధావంతుడనై యుందును.”

1934 లోని యాపాట్నాస్టేటుమెంటులోనే “అంతః కరణ శుద్ధిలేకుండ ననేకులచే గావింపబడిన సత్యాగ్రహము (దాని ఫలితములు గొప్పవేయెనను) ఔర్రరిస్తు జాతియొక్కయు పాలక జాతియొక్కయు హృదయములను స్పృశింపలేదు” అని యతడు విచారించెను. కాని నేడో! తమ యిండ్లలోనే బంధింపబడిన యిట్టి 2500 మంది స్నేహితులను విడుదల చేయించుట, వారు దౌర్జన్యరాహిత్యమునందు విశ్వాసమును ప్రకటించుట యతని కవరిమితానందము నొన గూర్చినది. దౌర్జన్యరాహిత్యము దౌర్జన్యముమీద నొందిన యఖండవిజయము మరియొక విషయములో ద్యోతకమగుచున్నది. సర్దారువృద్ధిసింగు చని పోయెనను కొంటిమి. నిజమున కతడొక జయిలునుండి మరియొక జయిలుకు బదిలీయగుచు పోలీసు బందోబస్తులోనుండి పరగిశుచున్న రైలులోనుండి దుమికి పారిపోయి 17 సంవత్సరములు యూరపు యిండియాలమధ్య స్వేచ్ఛగ తిరుగుచుండెను. చివరకతడు గాంధీజీ శరణజొచ్చెను. గాంధీజీ యతనిని యిండియాలోని బ్రిటిషు జయిళ్లకు వప్పగించి యతని విడుదలకొరక హర్దిశములు పాటుపడుచున్నాడు.

బి. పట్టాభిశేతా రామయ్య బి. యె. యం. బి. సి. యం.

1919 లో శాసనోల్లంఘనము నాపివేసిన తరువాత పంజాబులో జరిగిన సంభవములను గాంధీజీ తెలిసికొనియును కొనని విధముగ పరిస్థితులు విషమించినందుకు నిర్హింతపడి “అతడు ‘హిమాలయ సన్నిభమగు గొప్పతషు’ చేసినట్లు, అది నిజమైన సాత్త్వికనిరోధకు లెంతమాత్రమును కాని దుష్ట ప్రవర్తకులు దుండగములుచేయుట కవకాశమిచ్చెననియు” నొప్పుకొనెను.

1919లో సంస్కరణచట్టము చేయబడినపుడా సంస్కరణల సంతృప్తికరములుగనున్నను చక్రవర్తి ప్రకటనలోనున్న భావముల నంగీకరించుచు “అధికారులును ప్రజలునుకూడ సంస్కరణల నాచరింపజేయుటకు తోడ్పడి బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముచేకూరునట్లు చేతురుగాకయను విశ్వాసము” కాంగ్రెసువ్యక్తపరచవలెని యతడుకోరెను. కాని 1937లో ప్రత్యేకాధికారములను వినియోగించకుండ, పైచందిన రాష్ట్రపరిపాలనలో జోక్యముకలుగజేసికొనకుండ నభయహస్తమియవలసినదని యతడు ప్రభుత్వమునుకోరెను. బార్డ్లొలైతుల భూములను వాపనుచేయుట, జమిందారీ, ల్యాండు రెవిన్యూచట్టములలో తీవ్రమైన మార్పులనుచేయుట, ఒరిస్సా గవర్నరు నియామకము, డార్జిలింగ్ వాదులైన రాజకీయఖయిదీలను విడిపించుట మొదలగు వానినికూడ నతడు రొక్కించెను. ఈమార్పుగమనింపదగినది.

921

చేయక వివేకమును చూపవలెను" అని అమృతసరు కాంగ్రెసులో గాంధీజీతోరెను. నేడురాజ్‌కోటలోను, యితరసంస్థానములలోను ప్రభుత్వముచేయు పిచ్చపనులను దౌర్జన్యరాహిత్యముతోను, వివేకముతోను నెదుర్కొనుచో తిరిగి ప్రజలకే విజయముచే కూరునని యతడు దేశమున కభయహస్త మిచ్చుచున్నాడు. యావన్నానవలోకరంగమునుండి గాంధీజీ కేవలరాచకీయ రంగముకు దిగుచుండుట దృగ్గోచరముకాదు; పైగనదియు నైచ్చికముగ జరుగుచుండును. అదియతనికి తెలియక కాదు. కాని యదియనివార్యము. అఖిలభారతఃపూర్వమురూలు లీగులో జేరి తనమరతులతో దానికధ్యక్షుడైనపుడు ధర్మప్రేరణచేతనే యతడట్లుచేసెను. స్వదేశీ, కులసామరస్యము, భారతదేశమున హిందూస్థానీస్వవహళ భాషగచేయుట, భాషలనుబట్టి రాష్ట్రములను పునర్విభజించుట యనువానిలో నతడు ప్రత్యేకకృషి చేసెను. కేవలసత్యాహింసలతోనే వీనిని సాధించవలెనను మరతు నతడుకోరెను. సంఘ సంస్కారమతనికి రెండవవిషయము. మతముద్వారా సంఘసేవనుండి రాచకీయము లతనికొక యడుగు; నేడతడు ఆచార్యముద్వారానే రాచకీయములనుండి సాంఘిక సేవకు గీరలెను. నిజమున కతనికవిరెండును ఒకటే. అవి యొకేనాణెముయొక్క రెండువైపులు; ఇకనాణెమో! అన్ని మతములకును పునాదిసూత్రములైన సత్యఅహింసలను నిర్దుష్ట లోహము.

బి. పట్టాభీశీతా రామయ్య ఓ. యె. యం. ఓ. సి. యం.

గాంధీజీకి సహాయనిరాకరణము సాధనముకాని గమ్యము కాదు. భారతీయ గౌరవమునకు భంగముకలుగ నంతవరకతని సహకారము నెప్పుడును శత్రువుపొందవచ్చును. 1920 లోను నేడును అతనిస్థితియిదియే. 1920 లో ప్రభుత్వము దానినితిర స్కరించెను. నేడువారు దానికొరకు ప్రాకులాడుచున్నారు.

సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును గురించి 1921 లోను 1929 లోను అతనికిగల వ్యత్యాసభావము గమనింపతగినది. 1921లో అహమ్మదాబాదులో నతడిట్లుచెప్పెను. “మీలోకొంతమంది యీతీర్మానమును నిర్లక్ష్యముతోచూచుట నాకువిచారకర ముగనున్నది. బాధ్యతలేనట్లు కాన్పించుటయే నాకుకలుగు విచారమునకు కారణము. జవాబుదారీగల మనము (స్త్రీపురుషులము) నాగపురము, కలకత్తా నాటిరోజులను స్మరింపవలెను.” 1928 లో స్వాతంత్ర్యతీర్మానము తిరిగిముందుకుతీసికొని రాబడి నపుడతడిట్లుచెప్పెను. “మహమ్మదీయులు అల్లాపేరును శ్రోత్రి యహిందువులు రామనామమును జిహ్వగ్రమునుండి జపించు నట్లు మీరును స్వాతంత్ర్యనామము నుచ్ఛరింపవచ్చును. కాని యేమిలాభము? పౌరుషములేనిచోట తుంపర్లపనయే కాని మంత్రముల పసయుండనేరదు. మీవాక్కులను మీరేచెల్లించు కొననినాడు స్వతంత్రమెచ్చటనుండును? ఇంతకును స్వాతంత్ర్య ముసామాన్య విషయముకాదు. పదజాలమును కురిపించినంత మాత్రముచేనది యూడిపడునదికాదు.”

బి. పట్టాభిశీతా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

1929 డిసెంబరు 23వ తేదీని జాతిని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమునకు తయారుచేసెదనను సవాలుతో సత్యం యిర్పిస్తున్న భువుతో సంభాషణలను కట్టిపెట్టెను. “ప్రజలలోనున్న తరగతులలోను గలబుద్ధిమంతులు అసహాయోద్యమము గగనకుసుమమనియు, వెక్రిమొక్రి ప్రణాళికయని తిరస్కరింతురనియు, నదియే జయించి నచో దేశమంతట సరాచకము, అక్రమము రాజ్యముచేయు ననియు” నమ్ముచున్నట్లు ప్రభుత్వము 1920 లో వాక్రుచ్చెను; “అసహాయోద్యమము అజ్ఞానమును, దురభిమానమును రేకెత్తించును; దానిసిద్ధాంతములలో నిర్మాణబీజములెంత మాత్రమునులేవు” అని బ్రువ్వెను. నేడు ఆప్రభుత్వమే యాయుద్యమవిధాతతోను, శాసనోల్లంఘనముతోను రాజీచేసికొన నాతురపడుచున్నారు.

1921 లో గాంధీజీ రీడింగు ప్రభువుతో సంధి సంభాషణలు వ్రారంభించిననాడు (గాంధీజీ తంతి రీడింగు ప్రభువుకు కొంచెమాలస్యముగ చేరుటచే నవి విఫలమయ్యెను) అతడు కార్యవాది కాడనియు నసాధ్యుడనియు ప్రతివాడును తలంచెను. కాని యొకదశయైన తరువాత 1931 లో ఇర్పిస్తు ప్రభువు అతనిని, ఆతని 26 గురు అనుచరులను చెరనుండి విడిచి సంభాషణలు వ్రారంభించినపుడతడు చితాను చితముల నెరిగినవాడనియు, ప్రమాణ జ్ఞానము కలవాడనియు, పట్టువిడుపులు కలవాడనియు ప్రతివాడును పొగడ నారంభించిరి. 1937 లో

బి. పట్టాభిశీతా రామయ్య బి. యె. యం. బి. సి. యం.

లిన్ లితుగో ప్రభువుతో నెరపిన సాధుసంభాషణలలో నాగుణములే ప్రస్ఫుటించి ఫలప్రదములై కాంగ్రెసు మంత్రిపదవుల నంగీకరించుటగ పటిణమించెను.

1922 లో చోరీ-చోరా దురంతములు జరిగెను. ఇరువది యిద్దరు పోలీసులు ఒక సబిన్ స్పెక్టరుతో సహా పోలీసు స్టేషను తగుల పెట్టబడెను. దీనితో గాంధీజీ యావత్తు శాసనోల్లంఘన కార్యక్రమమును ఆపివేసెను. 1938 లో రాజ్ పురులో (బరిస్సా) బేజిల్ గెట్ అను నతడు వధింపబడెను. కనుక బరిస్సాలోని తూర్పు యేజెన్సీ ప్రజల కందరకు నతడా సలహానే యియక తప్పినదికాదు. దౌర్జన్య రాహిత్యమునకు భంగము వాటిల్లు నపుడతడు గౌరవముకొరకు ప్రాకులాడెడు. “శాసన సభా ప్రవేశము అసయోద్యమమునకు విరుద్ధమును నాభావము మార లేదు” అని యతడు విడువబడిననాడు 1924 లో చెప్పెను. కాని 1934 లో శాసనోల్లంఘనము విరమింపబడిన నాడతడే శాసన సభా ప్రవేశము నామోదించి కొన్ని షరతులతో పదవీ స్వీకారము చేయించెను. ఆ షరతులవలన మంత్రులు చట్టమును బ్రటిషు ప్రభుత్వ ముద్దేశించినట్లు ప్రయోగింపక జాతికోరునట్లు శాసించునట్టి పరిపాలననే చేయగలిగిరి.

1934 ఏప్రిల్ లో నతని పాట్నా స్టేటు మెంటులో సంస్థానములను గురించి యొక ప్రకటన చేసెను. “సంస్థానములను గురించిన నాసలహాకును కొంతమంది చెప్పనీతికిని చాల వ్యత్యా

బి. పట్టాభీశీతా రామయ్య బి. యె. యం. బి. సి. యం.

నము కలదు. నేను యీనమస్యను గురించి గంటలకొలది తేల పోషితిని. కాని నాయభిప్రాయమును మాత్రము మార్చుకొన జాలకపోతిని” అని యతడనెను.

సంస్థానములలోని పరిస్థితులు పూర్తిగ మారిపోవుటచే 1939 లో, నతడు తన యభిప్రాయములను మార్చుకొనెను. సంస్థాన ప్రజలలో నపూర్వమైన యభ్యుదయము కలుగుటచే వారికతడు చేయతగినంత సాయముచేయ బూనుకొనెను. కను కనే నేడు కస్తూరిబాయి రాజగోటజయిలులో నున్నది. సంస్థా నాధిపతులు తమ ప్రజలకు బాధ్యతాయుత పరిపాలన నీయ వలెను; లేదా తమ యునికికి. తిలోదకముల నొడలుకొనవలెను అని గాంధీజీ చెప్పెను.

6 గాంధీజీ — అతని యంతఃకరణము

సత్య, అహింసలు మానవుని యున్నతానుభవములు. సంగీతమును, లెక్కలను, ఖద్దరును, కలసామరస్యమును గుర్తించుటకు నుశిక్షి తేంద్రియ పరిజ్ఞాన మెట్లవసరమో యట్లే సత్య, అహింసలను గ్రహించుటకును నది యవసరము. నుక్షి తేంద్రియ జ్ఞానము అంతఃకరణ ప్రబోధముల కాలవాలము. గాంధీజీ యెప్పుడును బుద్ధిచేగాక సంతఃకరణముచేతనే శోధించు చుండును. సత్యము సంతఃకరణచే చూడగలుగుట గుణవంతుని లక్షణము; అతడికోటికిచెందినవాడు. అతని సందేశములను దేశ కాలములకు సంబంధించిన సాంఘికాచారములను నైతిక చట్ట

బి. పట్టాభిశిక్షా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

ములను పురస్కరించుకొని వ్యాఖ్యానములను చేయుట యతని యనుచరుల ధర్మము. 1922 లో బార్డోలీలో వెనుకకు తగ్గుట, 1930 లో ఉప్పు సత్యాగ్రహము, 1934 లో శాసనోల్లంఘన మును విరమించుట, 1939 లో సంస్థానములలో ననుసరించ వలసిన సీతినీ—అతడీవిధముగనే నిర్ణయించెను. అతనికి జ్ఞానము హఠాత్తుగ కలుగుచుండును. తన కింకను యేమియు స్ఫురించ లేదనియు జ్ఞానముకొరకే ప్రార్థించుచున్నాననియు నతడనేక సార్లు చెప్పుచుండెను. అతనికి కాన్పించు వెలుతురు అతని ప్రజలకు వింతగ కాన్పించును. ఏలయన నతని చికిత్సాపద్ధతి యపూర్వము, భయజనకము. అ. భా. కా. కమిటీ మీటింగు లో పిచ్చివాడొకడు అల్లరిచేయునపుడు వాలంటీరులు పిచ్చి వానిని మోసికొనిపోవుచుండ నతడు వారించి మూడువందల మంది సభ్యులుగల యాసభనంతను ఆపివేయగోరును. ఆ యల్లరి చేయువాడు డిల్లపోవును. ప్రజాకోరికకు వ్యతిరేకముగ చీరాల పేరాల ప్రజలపై బలవంతముగ మున్సిపాలిటీని అంటకట్టి నపుడు ప్రజాలాప్రదేశమును ఖాళీచేయుటయే దానికి చికిత్స యని యతడనెను. జెబెక్ పై తిరుగబాటుచేసిన పూర్వపు టర్బరీ దేశస్థులవలె వారు వెంటనే కాళీచేసిరి. శార్దూల, ఛెర్నడా పన్నుల నిరాకరణోద్యమములో రైతులను తమయిండ్లు, వాకిండ్లువదలి చుట్లుప్రక్కలనున్న సంస్థానములలోనికి తరలి పోమకని యతడాజ్ఞాపించెను. దానితో రవి యస్తమించని

బి. పట్టాభిశేకారామయ్య, బి యె. యం బి సి యం.

బ్రిటిషు ప్రభుత్వము, వారి సాయుధపటాలముల పటాటోపము రిత్తవోయెను. ఒరిస్సాలోని నీలగిరి సంస్థానాధీశుడు ప్రజా పీడంకరుడైనపుడు ప్రాచీనవలస విధానము విధింపబడెను. ప్రజలు బారులుకట్టి పోవునాడు తప్పచేసిన సంస్థానాధిపతికి బుద్ధివచ్చెను. ఈవిషయములలో జయము ప్రజల నహనశక్తి మీదను, హృదయ పవిత్రతమీదను ఆధారపడియుండును. కాని గాంధీజీ యనుచరు లెల్లపుడును అతనివలె చూడజాలరు. తరుచు వారతని నిర్ణయముల నెదిర్చిరి, 1922 లో బార్డోలీలో వెనుకకు తగ్గరాదని వారతని నెదిర్చి యరాచక నేరముల వెనుకనున్న యుత్సాహమును పొగడిరి. 1924 లో అఖిలపక్ష సమావేశములో అహమ్మదాబాదులో సిరాజ్ గంజి తీర్మానము తిరిగి వోటుకువచ్చిన నాడతడు బహిరంగసభలో భోరున యేడ్చెను. తన నిజభక్తులలో కొందఱు నేరముచేసిన యువకుని స్తుతించు పక్షమున వోటుచేసి సందులకే యతని కంత దుఃఖము కలిగెను.

అతడగ్ని హోత్రముతో చెరలాడుచు నెల్లప్పుడు నీయగ్ని పరీక్షలో నూతనశోభతో దనరారుచుండును. తన ప్రజలయొక్క యవివేకమున కతడనేకసారులు విచారపడుచు కాంగ్రెసుకూడ నట్లేచేయవట్టుబట్టును. ఎచ్చటనో యొకచోట (ఎంతదూరము లోనైనను) చార్జన్యముజరిగి సంతమాత్రమున నతడు సమష్టి శాసనోల్లంఘనమును నిలుపుచేయుచుండెను.

బి. పట్టాభిశీకీరామయ్య, బి. యె. యౌ. బి. సి. యౌ.

గాంధీజీ మాట్లాడు సపుడుకంటె మహానముగనున్న పుడును కాంగ్రెసులో నున్న పుడుకంటె ఒయటనున్న పుడును దేశము నెక్కువగ కదల్చగలడు. రాచకీయములలో మహానము దాల్చి దననియతడు 1925లో కాన్పూరులో శపథముఁజేసి గౌహతీలో 1926 డిసెంబరులో మాత్రమే దానినివిడిచిన సంగతి ప్రజలు మరచిపోవచ్చును. కాని మట్టి కాయిక, రాచకీయమహానకాలములలోనే యతడు గొప్ప గొప్ప వ్యూహములను తలపోయును. అవిపూర్తిగ దోహదముచేయఁజేసిన తరువాత సమ్యగ్యాచిత విధానములు, ప్రణాళికలు ఆవిర్భవించును. 1925 కాన్పూరు కాంగ్రెసుకును 1928 కలకత్తా కాంగ్రెసుకును మధ్యగలవ్యవధి యిట్టిదే! 1929లో స్వాతంత్ర్య తీర్మానమువచ్చెను. గాంధీజీ తనశత్రువులను ప్రతిఘటించిశోధించునట్లే తనయనుచరులశక్తిని కూడ శోధించును. అతని పరీక్షకు నిలిచిన యెడలవారిభావములను స్వీకరించి వానిని తనభావములుగ చేసికొనును; పరీక్షలో నిలువనివానికి స్వస్తిచెప్పబడును. మొదట శాసనోల్లంఘన సమస్యను తరువాత సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య, సంస్థానసమస్యలను యతడిట్లే పరిష్కరించెను. నేడతడు సంస్థానసమస్యపై తీవ్రత వహించెను. యువకాంగ్రెసు వారతనిని శంకించుచు షెడరేషనువిషయమై బ్రిటిషువారితో సతడు రాజీపడినట్లు బహిరంగ నేరారోపణచేసిరి. రెండంతస్తుల సాధమైన షెడరేషనును భగ్న మొనర్చెదమని వారు ముక్తకంఠములతో చాటుచుందురు.

యువకులు తమయీయుధములను పైయంతస్తుమీదికి బారు చేయుదురు. ఈలోపుగానే గాంధీజీ మొదటియంతస్తును దాని స్తంభములను కూలబ్రోయుచున్నాడు. సంస్థానములే యీ స్తంభములు. ఇవిలేనిదే ఫెడరేషనులేదు. క్రిందియంతస్తు లోని రాష్ట్రీయవిభాగములు కూలునూచనలపుడే కాన్పించు చున్నవి. సత్యమే గాంధీజీ రాజనీతి. దౌర్జన్యరాహిత్యమే యశానికవచము. అతనిమాటకు, అర్థముకు, చేతకు నవినా భావసంబంధముకలదు. ప్రభుత్వము హరిజనులకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల నేర్పాటుచేసి హిందూసంఘమును విభజింప బూనినపుడతడు రెండవ రౌండుటేబిలు సభలో “తనజీవితము నర్పించి” దాని నెదిరింతునని చెప్పినపుడు యదార్థమునే చెప్పెను. ఇంగ్లండునుంచి తిరిగివచ్చుటతోడనే అజనుమైదాన ములో (1931 డిసెంబరులో) నతడు దానిని ధృవపరచెను. దానినేయతడు 1932 మార్చిలో సర్ సామ్యుయల్ హోరుకు లిఖితపూర్వకముగ వ్రాసి 1932 సెప్టెంబరు 20వ తేదీని “ప్రాయో పవేశమును” ప్రారంభించెను. సంస్థానసమస్యమీద నేడతడు మరియొక భయంకరశపథమునుబూని ఫెడరేషనును భగ్నము సేయనున్నాడు. “ఇంతేకాదు, భగవదేచ్చయైన వో నేనిదివరకు పోదినయుద్ధముపంట తీవ్రతరమైనయుద్ధమును సేయుటకు తగిన జవన త్యములు నాలోనికను కొరవడలేదని చెప్పగలను.” గాంధీజీ జీవిత, నడకలలోగల వ్యత్యాసము గమనారహము.

పప్రంచమున కంతకును గాంధీజీ

సందేశము

మాడ్ డి. పీటరుకన్య.

ఆంగ్లజాతిస్త్రినైన నేను నానిజదేశముయొక్క స్రవర్తన నెంతమాత్రమును సహింపక, నెక్కనభాగము దానికి వ్యతిరేక ముగజీవించి పనిచేసినవాని జీవితమునుగురించి కొద్దిగ చెప్ప బోవుచున్నాను. ఈగ్రంథములో పాల్గొనునవకాశము నాకిచ్చి నపుడు నేనుదానిని నిర్భయముగ స్వీకరించితిని. ఏలయనమహా తుండు తనజీవితమునంతను తనప్రజలకొరకు ధారవోసినపుడత డొక మహాశయముకొరకు, కళ్యాణాత్మకమగు నాశయము కొరకుకూడ పనిచేయుచున్నాడను సంగతి నేనెరుగుదును. ముఖ్యముగ నతడు ప్రపంచసౌభాగ్యమును చేకూర్చుటలోను తన నిజవ్యవహారములను సమర్థించుకొనుటలోను తనవిధిని నెర వేర్చుకొనవలెనను జ్ఞానముకలిగిన ప్రతిదేశముయొక్క యాదర్శ ములకొరకు పనిచేసెను. వ్యక్తికివలెనే ప్రతిదేశముకును రెండు విధములైన వృత్తులుకలవు. తననిజకళ్యాణముకొరకు తన జీవితమును, తనవ్యవహారములను తానే నిర్వహించుకొనుట; సర్వ జాతి సమ్మేళనములో మానవలోకములో తానొకయంగముగ జీవించుట.

మహాత్ముడు ప్రతివ్యక్తి యొక్కయు, ప్రతిమానవసంఘము యొక్కయు నీరెండవ మహాత్మ్యవృత్తిలో ప్రవక్త, నాయకుడు. కనుకనే నాకతని కేవల రామకీయ జీవితభాగముత ప్రధానముగ కాన్పించదు. అతడెల్లపుడును బోధించుచుండు నిస్సంగత్వము, విశ్వప్రేమయును గుణపాఠమును నేనారాధింతును. నేనేకాక భావినంతటికూడ నారాధించుగాత యని యాశింతును.

అతడొకసారి యిట్లుచెప్పెను “నేను రాచకీయములలో పాల్గొనునట్లు కాన్పించుటకు నేను రాచకీయములు మనలను విషసర్పవలయము లావరించినట్లు ఆవరించుటయే కారణము. మనమెంత ప్రయత్నించినను వానినుండి తప్పించుకొను మార్గము కాన్పించదు. నేనీసర్పమును మర్దింపగోరెదను. నేనురాచకీయములలో మతమును ప్రవేశపెట్ట ప్రయత్నించుచున్నాను.

యావత్తు మానవసంఘముయొక్క నైతిక పునర్జన్మయే ప్రధానవిషయముగ చేసికొను వాని జీవితమును గురించి మన మేమియాశింపవలెను? స్వార్థమును స్పర్థను క్రౌర్యమును పరస్పర సహానము, సోదర సహకారముగ మార్చివేయుటా? ఇట్టివిషయములలో ఋషుల యాశలు ఆశాభంగములు, విఫలములు, అవమానములుగ పరిణమించును. గాంధీజీ యెంత సాధింపగలిగినను పీఠవిఫలత నొందెనని నేను చెప్పసాహసింతును. సంస్కర్తలెప్పుడును తమ శరీరముల సేరోడ్డుప్రక్కలనో విడిచి

పెట్టుటకు తయారుకావలెను. 6లయన మోసెనువలె వారు స్వర్గధామమును చూడవచ్చును గాని ప్రవేశింపనేరరు. “నీవు కండ్లతో చూచునట్లు నేనుచేసితిని కాని నీవందుపోరాదు” “తన ప్రవర్తన సాధ్యమునుచూపి యసాధ్యమును సుసాధ్యము చేయుటమాత్రమే సంస్కర్తయొక్కపని” అని గాంధీజీయే చెప్పెను. తన “కించిజ్ఞత్వమును హద్దులను” గురించి యోచించు నపుడతడు “ముగ్ధుడు” అగును.

గొప్ప యాధ్యాత్మిక లక్ష్యములు స్థూలములగు ప్రయత్న, కార్యరూపములను దాల్చినపుడు శరీరమునకును ఆత్మకునుగల నిరంతర దేవాసుర సంగ్రామము ప్రారంభమగును. ఆధ్యాత్మిక ప్రయత్నములోనున్న పవిత్రత కళంకితమగును; లక్ష్యము మలినమై మృగ్యమగును; ప్రవక్త మానవ రాగ ద్వేషరంగములలోని కీడ్వబడును; అతని మహత్తర విధానములు అయోగ్యులచే నిర్వహింపబడును. మానవరాగ ద్వేషములచేతను, స్వార్థముచేతను అతని పవిత్ర ప్రయత్నములు దోష భూయిష్టములగును.

ఈసమరములో నోటమియే సంభవించును. కాని యీ యుపజయములన్నియు కలిసి నిర్మాతచే పరిత్యజింపబడు రాళ్ల వలె మరియొక నూతన సాధమునకు పూనాది రాళ్లు అగును. మోసెను స్వర్గధామమునుచూచెను కాని ప్రవేశింపలేదందుము. కాని ఆ భూమి యచ్చటనే కలదు. అతడక్కడ యుండుటలేక

పోవుట యిస్త్రీలు దేశ భవిష్యత్తుకు నష్టముకాదు. అతడు దేని ముందర చనిపోయెనో ఆసీనుచున్ననే యితరులు శాంతి, ఆనందములతో నధివసించుదురు.

కనుక నితని జీవితముయొక్క ప్రధాన ప్రయత్నములను లెక్కవేయునపుడు మనమందలి ప్రధాన అపజయములనుగూడ లెక్కించుచున్నట్లు నాకు కాన్పించును. అపజయము విధాయక మైనను అది ఫలభరితమైనదనికూడ గ్రహింతురుగాక !

అతడు ఓడిపోయిన సమరములను కొన్నింటిని పేర్కొందును. కాని వాని పాతములు ఆచంద్రార్కములు; అపజయమును మరపించునవి.

మొదట సత్యజ్యోతి యాయుధములును లేకుండ యంత్రమును రాటముతో డీకొనెను. అతని యనుచరులే చాలమంది చెప్పినట్లది చాల జాలికరమైన ప్రయత్నము. ఇది విఫలము కాక తప్పదు. అయినను రాటచక్రము మనలో చాలమంది చిరకాలముక్రిందటనే మనస్తాపముతో గ్రహించిన సత్యమును, ఆత్మను శోధించు సత్యమును ద్యోతకము చేయుచున్నది.

యంత్రము జీవితమును మానవ స్థాయినండి కూల ద్రోసెను. అది మనమీద 'మేకై' స్పృశిచేయుచున్నది. భారతదేశమంతయు వడికినను మనము దానిని జయింపజాలము. కాని వడుకుటవలన భారతదేశము తన బానిసతనమును గుర్తింప వచ్చును. నిరాడంబర జీవితమును మానవజీవితమును గడపిన

నాడది మానవాధిక్యతను స్థాపించుకొనులాగున మనలను పురి
కొల్పవచ్చును. యంత్రభూతమును యుక్తమైన హద్దుపద్దులలో
నుండునట్లు శాసింపవచ్చును; దానిని మానవాత్మపై యజ
మానినిగగాక నతని బానిసగ చేసికొనవచ్చును; మానవుని నిజ
శరీర, ఆత్మనందములకు కేవలము వ్యతిరేకముగనుండు నపుడు
దానిని అడ్డగించి, యదిప్రసాదించు తాత్కాలికభౌతిక లాభ
ములనుకూడ తిరస్కరింపవచ్చును.

రెండవది మానవ పశుపక్ష్యాదులపై చూపబడు క్రౌర్య
మును డీకొనుట. ఈనందర్థములో నతడు పైవారితోగాక
తన ప్రజలతోనే యెక్కువగ పోరవలసివచ్చెను. “తన జాతిని
దాటి జీవకోటి యంతటితో నైక్యము కావలెను” అని యతడు
మానవున కుద్బోధించెను. జీవితము పవిత్రమైనదను సిద్ధాంతము
నతడు సమర్థించు నపుడతని హృదయము మూకజంతుకోటి
బాధలచేగాక, వాని నుపేక్షించినందులకుగూడ ప్రక్కలగును.

మూడవది యధికార, దౌర్జన్యతత్వముల నెదిరించు
యసామాన్య పోరాటము. ఇందు మానవరాగ, ద్వేష,
క్రౌర్యములను భూతము నతడు డేవిడ్ కంటెను నిరాయధుడై
పోరవలసివచ్చెను. ఏలయన నొక్క దౌర్జన్యరాహిత్యమే
యతని యాయుధము.

అతడు శత్రువుచేతనేగాక తన మిత్రులచేతకూడ పదే
పదే హింసింపబడెను. దౌర్జన్యపూరిత ప్రపంచములో, దౌర్జన్య

రహిత మానవులు జీవించుటెట్లు? దార్జన్యము రాజ్యముచేయు చున్న ప్రపంచములో దార్జన్యరాహిత్యమే జీవించుటెట్లు? యుద్ధముకూడదను సమస్యను సాధించుటెట్లు? ఈసమస్యల నతడు పరిష్కరింపవలెను.

మహాత్ముని నిరంతరాయముగ నతని జీవితములో నెదుర్కొనిన సమస్యలను గ్రహింపగోరువారు 'యంగు యిండియా' పత్రికాపారాయణము చేతురుగాక !

ఈమంశమును చర్చించునపుడు విఫలతయే విజయ మని యశకు నిర్మొగమాటముగ చాటును. ఏలయన యీ సూత్ర మింకను యదార్థముగ నమలుపర్చబడలేదని యతడు చెప్పును. దీనిని ప్రయత్నించిచూడుడు. ఆత్మనుబాహ్యసాధనల ద్వారా రక్షించుకొను ప్రయత్నములను మానుకొన నంతవరకు మనము దాని నిజబలము నెప్పటికిని గ్రహింపజాలము.

“నేను నిరంకుశుని యశ్రుధారను మరింత నిశితయశ్రుధారతో డీకొనక పశుబలముతో నెదిరింతునను యాశనేభంగ పరచి దానినినిష్ప్రయోజన మొనరింపజూతును. దానికిబదులుగ నేను ప్రయోగించు నాత్మప్రతిఘటన మతనిని దిగ్రభమచెందించును. అది మొదటనతనిని మిరుమిట్లుగొలిపి చివరకతడు దానిని గుర్తింపక తప్పని సరియగునట్లుచేయును. అట్లు గుర్తించుటలో నతడుపరాభవముచెందక నున్న తినిపోందుచున్నాడు. అదియొక యాదర్శస్థితియని మీరనవచ్చును. అవును, అదియట్టిదే !”

ఇచ్చట కండ్లారగుర్తింపబడుచున్నట్టి విఫలతయు విశ్వాసమును జోడింపబడినవి. గాంధీజీ తన యువదేశములను, ఆదర్శములను మానవజీవిత, రాగద్వేషరంగములమీద వర్తమానమున (నధమముకొంతవరకైనను) విఫలమగు విధమున ప్రయోగించెనని మనము విచారపడవలయునా? దీనికి రెండు జవాబులుకలవు. విచారపడవలసినదే! మహాత్తరమైన కొన్ని మానవాచార్యములు నిర్వీర్యమైనట్లొప్పుకొనుట కెవ్వడంగీకరించును? ఒకప్రవక్త నికృష్టరంగములోని కీడ్వబడుట నెవ్వడు చూడగలడు?

విచారపడ నవసరములేదు! పోరులోనున్న పశుత్వమే ఆదర్శములపట్ల మానవులకండ్లను బలవంతముగ తెరపించెను; లేనిచోనవి యేకొద్దిమంది యోచనపరుల హృదయకుహరములలో నో దాగొనియుండెడివి. యూదులు జీససునకొట్టుటకు పూర్వమతని ముఖమునవలోకింపక తప్పదయ్యెను; ధర్మ, సాధు సందేశములను నిరాకరించుటకు పూర్వము మానవులు వానిని వినవలెను.

దెబ్బలు తినకుండ మనము పోరగలమా? మనముకూడ కొట్టకూడని వారిని కొట్టకుండ నెట్లుపోరగలము? కనుక మహాత్ముని రాజకీయపోరాటములో మంచిచెడుగులు రెండును కలిసియున్నవి.

కాని కలహములతోను స్పర్థలతోను నిండిన యీప్రపంచ హోరుచుధ్య మానవలోకముకంతకు నొకకారుణ్య సందేశము

బయలుదేరెను; ఇదిప్రాచ్య, పాశ్చాత్యములకు రెంటికినన్వ
యించునందేశము; ఇది హిందూసందేశమేయైనను చాలవరకు
క్రైస్తవభాషలో నుమవబడెను. కనుక నేను వినయపూర్వ
కక్షమార్పణలతో మహాత్మగాంధీయొక్క స్థానిక, జాతీయ
సీతని యుపేక్షింపగోరెదను. అతనిని, అతని సందేశమును మన
దేశమేకాక యావత్ప్రపంచము చూటగొనగోరెదను.

గాంధీజీ బుద్ధి సంపన్నత.

హెచ్. య్. యల్ ఫోలక్ (లండను)

“అధునిక భావ నిర్మాతలు” అనునంశముమీర కొన్ని
వత్సరములక్రిందట గిల్లుచూపులో నిష్పించిన యువన్యాసము
లలో గాంధీజీనామఃసూరక జేర్పబడలేదని గ్రహింతురుగాక!
నేటి యుత్కృష్టమానవులెవరు? వారు ప్రపంచమునకెట్టి భావ
ములను, అచరణను ప్రసాదించిరి? అనునంశమును తేల్చునమ
యమువచ్చునపుడీ భారతనాయకమణిపేరును మించినదేదియు
నుండజాలదని చెప్పకతప్పదు.

ఇంతకంటె తరుచు మానవులచే నుచ్చరింపబడుయితర
నాయకులు ప్రపంచమున నెవరోకలరు. వారు జీవితమునుగాక

మృత్యువును సృజించిన నాయకులు! ఉన్నతికిగాక నధఃపాతాళమునకు గోంపోవనమద్భుతమైన నాయకులు; దౌర్జన్యరాహిత్యమును, ప్రేమను చిలికిన నాయకులుగాక దౌర్జన్య, ద్వేషములను పురిగొల్పిన నాయకులు! ఉదారనాగరికతకు ముఁడుకు గోంపోవు నాయకులుగాక సనాగరికతకు వెనుకకు తీసికొని పోవునాయకులు; జాతిని జగత్పితయైన భగవంతుని క్రిందనుండు మానవసాహచర్యమునకుగాక జాతి “యాధిక్యత” యనుననత్య దివ్యసిద్ధాంతమునకు తీసికొనిపోయిన వినాయకులు!

కాని చరిత్రబోధించు గుణపాతముల నవగతముచేసికొనుచు, ఫలితములను పరిశోధించుచు, ధూమావృతమైన చరిత్రవైపు వెనుకకు తిరిగిచూచినచో సీయాధునిక నీజరుల (నిరంకుశులు) దౌర్జన్యముగాక గాంధీజీ యహింసాసిద్ధాంతమే చిట్టచివరకు జయించితిరునని చెప్పుటకెవడు సందేహించును? అతని విజయములు మానవలోకము నుద్ధరించు ఆత్మవిజయములు; వారివిభౌతిక ప్రపంచమునకు చెందినవి; వారిమార్గములు రక్తసిక్తములు; అశ్రుధారా ప్రపూర్ణములు. అతడు తన బాధలద్వారా శత్రువులజయింపగోరును; వారో! తమమార్గముకడ్డమువచ్చిన వారినందరను, సమస్తమును నిర్దాక్షిణ్యముగ తెగనరుకుదురు.

చాల వత్సరములక్రితము గాంధీజీ నాతో నిట్లుచెప్పెను. “నేను రాచకీయములలో నణగిపోవుచున్న ఋషినిజనులందురు.

చున్న రాచకీయవేత్తను” స్వయంశిక్షణద్వారా పూర్ణత్వమును ప్రయత్నపూర్వకముగ సాధింపగోరు మానవ అపరిపూర్ణత యితకంటె వినయ పూర్వకముగ, హృద్యముగ, నాధునికముగ తన యసమగ్రత నంగీకరింపజాలదు. “సత్యాన్వేషి” యైన యతడు గత యేబడపత్సరముల జీవయాత్రలో నొప్పుకొనిన దోషకార్యములకు ప్రమాదములకు నిదియే సమాధానము. “సత్యముకన్న గొప్పమతములేదు” అని చాటుట కతడెన్నడును జంకలేదు. దీని నొప్పుకొనుటకు మన మొక పరిస్థితి నన్వయము చేసికొనుటలోగాని, దాని నెదుర్కొను నుత్తమ పద్ధతిని గురించి కాని యతనితో నేకీభవించనక్కరలేదు. స్థిరమైన దృష్టిని, విశ్వాసమును కలిగియుండుట కింతకంటె కావలసిన దేమున్నది? అప్పుడప్పుడతడు ప్రమాదములకు లోనగుచో నవి సత్యపథమున మానవానుభవములు కావా? అవి యతని సప్రమత్తునిగచేయు మందలంపులు; వాని పలన తన దోషములను సవరించుకొని తానేర్పరచుకొనిన లక్ష్యమునకు మరింత ప్రమాద రహితముగ పోవుచుండునని యతడు చెప్పును. అతని జీవయాత్రలో నతడనేక గుణపాఠములను నేర్చుకొని యామార్గముననే పోవువారికి పెన్నిధియగు సనుభవజ్ఞానమును సంపాదించెను. కేవల “మంత్రో” చ్చాటనలవలన నతడు తృప్తిపడడు; వానికి మానవ జీవితావసరములకు సంబంధించిన సామాన్యకార్యములకు సరిపడు యర్థముండ

వలెను. పైగ నతని యభిప్రాయములో నవి విశ్వముకంటకు నన్వయింపవలెను; లేనియెడల నవి యెంతమాత్రము నిజము కావు. కనుక నహింస జీవితములో నాచరణ యోగ్యమైన సూత్రమను నతని వ్యాఖ్యానమునకు మన మాశ్చర్యపడ నవసరములేదు.

“ఇరుగు పొరుగుతో పరస్పర సంబంధములలో దౌర్జన్య రాహిత్యమును ప్రయోగింపక దానిని గొప్పవ్యవహారములలో నుపయోగింపగోరువాడు చాల పొరబడుచున్నాడు. ధర్మము వలనే దౌర్జన్య రాహిత్యముకూడ మొగట తనతోనే ప్రారంభముకావలెను. వ్యక్తికి దౌర్జన్య రాహిత్యమున శిక్ష యవసరమైనచో జాతికిని మరింత యవసరము. ఒకడు తన స్వజనముతో దౌర్జన్య రాహిత్యముగను పైవారితో దౌర్జన్యముగను నుండజాలడు. అట్లుండుచో నతడు తన వారిపట్లకూడ యదార్థ దౌర్జన్య రాహిత్యము నవలంబింపడని యర్థము; తరుచు ఆ దౌర్జన్య రాహిత్యము బాహ్యపటాటోపము. నీవు ప్రతి ఘటనల నెదుర్కొనవలసిననాడే.....నీ దౌర్జన్యరాహిత్యము పరీక్షింపబడును ..... సరస్వతీ వారిమధ్య జీవించునపుడు నీప్రవర్తన దౌర్జన్య రాహిత్యమైనదని నిర్వచింప వీలులేదు. పరస్పర సహనమే దౌర్జన్యరాహిత్యము. కాన దౌర్జన్య రాహిత్యమే జీవిత ధర్మమని విశ్వసించిననాడు నీవు దౌర్జన్యమును దౌర్జన్య రాహిత్యముతో నెదుర్కొనవలెను; ఈధర్మము వ్యక్తి

కన్వయించినట్లే జాతికిని అన్వయించుచు. శిక్షముండవలసినదే! ప్రారంభము లెప్పుడును చిన్నవిగనే యుండును. కాని విశ్వాస ముండినచో తక్కినవన్నియు సమకూరును.”

తమ యధికారవాంఛచే ప్రపంచమతి యాప్యాయముగ చూచుకొను నుదారవిషయములను నాశముచేయనమకట్టిన నిరంకుశులకిట్టి యుపదేశమువట్టి పిచ్చితంతంగ కన్పట్టును! దౌర్జన్యముకు, క్రౌర్యముకుగురియైన వారికిని, ఆధునికవిజయము యొక్క నిర్దాక్షిణ్యతకును, దాహముకును బలియగుచున్న వారికినికూడ నిదిపిచ్చిగతోచును. అయినను, ద్వేషము ప్రేమ చేజియింపబడును; మానవుడు తనవలెనేతన యిరుగు పొరుగును ప్రేమింపవలెను; మనమందరము నొకకుటుంబములోని వారమే యనిబోధించిన గాంధీజీయు, నతనియాధ్యాత్మిక కానుకాయులును న్యాయమును వచించుటలేదా?

ఇతరులను “ నాయకులు ” అనిపిలుచుచుండ గాంధీజీని “మహాత్ముడు ” అనియూరకపిలుచుటలేదు. “ ఆత్మశక్తియన మానమైనది. ఆయుధశక్తులకంటెనది మిన్నయైనది. అదికేవల దుర్బలుల ఆయుధముకాదు. పశుశక్తి నుపయోగించువారు ఆత్మశక్తిప్రభావమునెరుగరు. సత్యాగ్రహికుండవలసిన ధైర్యముపశుశక్తి నుపయోగించు వానికుండదు. నిజమైనయోధుడెవడు? మృత్యువునెప్పుడును స్నేహితుసవలె నాలింగనముచేసి కొనువాడా లేక మరియొకడా? ... మనస్సును సశశరచుకొను

చూక్కటియేచాలును. అదివశమయ్యెనా మానవుడుముక్తుడే !
 .. అట్టివాని వీక్షణమే శత్రువులను మాడ్చివేయును.” అని
 ముప్పదివత్సరముల క్రితమే దూరదృష్టితో వాగ్దాసిన పురుషుడు
 మహాత్ముడే. “ఒక్కసత్యాగ్రహి చివరవరకు నిలిచినను విజయ
 ముధృవమని నాకచంచల విశ్వాసముకలదు.” అని యతడు
 నిస్సంకోచముగ చాటుటలో నాశ్చర్యమేమియులేదు.

కత్తినిర్ముఖిపించు నాయకులీరోజులలో మైక్రోఫోనుల
 ద్వారా ప్రపంచమున కాజ్ఞలను పంపుచున్నారు; వారు తమ
 యాజ్ఞలను బాంబు ప్రయోగములతోనో లేక విషవాయు
 ప్రయోగములతోనో మేళవింపచేయుదురు, ఇతరజాతులపై తమ
 విజయఘోషాలను గురించి ప్రలపించుచు స్వాతంత్ర్య స్మశాన
 వాటికలమీద విజయమస్తోత్రం నడిచెదరు, ఇకప్రజలలో వారు
 వారిగర్వాతిరేకమున కుపకరణములు, వారి దౌర్జన్యములకు
 లక్ష్యములు. మానవుని యాధ్యాత్మిక శక్తులను జారవిడిచిన
 మనమెక్కడ ! శాంతి, ప్రేమ, సాభావ్యత్యమును ప్రాచీనసందే
 శమునుతీరిగి పూరించుచున్న నేటి యాభారతాచార్యుడెక్కడ !
 ఎప్పటివలెనే నూతనయుగ సందేశము తిరిగి మనకు ప్రాచ్య
 ఖండమునుండియే వచ్చినది. వినవలెనను జ్ఞానము, నేర్వవలెనను
 బుద్ధిమనకున్నదా? తానేదియో క్రొత్తగ కనిపెట్టినట్లతడు
 నటంపడు. “సత్యమునుగ్రహించిన ఋషితనచుట్టు ప్రజ్వలించిన
 దౌర్జన్యమునుండి దౌర్జన్యరాహిత్యమును కనుగొని ‘దౌర్జన్య

మయదార్థము, దార్జన్యరాహిత్యము సత్యము” అనిచెప్పెను. నేమను యువకజనము (ఒకపురుషాంతరము క్రిందటి వారివలెనే) మతము నవహేళనచేయుటయు నదిమానవాజ్ఞాన, బుద్ధిహీనతల ‘ఛాందస’ మని తిరస్కరించుటయు నాచారమయ్యెను. హిందూ దేశములోకూడ నీయసత్యవేదాంతమే చెలరేగి యనేకమంది స్త్రీపురుషులు “యీశశువును పురిటిసీళ్ళతోసహా త్రోసివేయ” ప్రయత్నించుచున్నారనుట కెట్టినందియమునులేదు.

వారు తమ ప్రాచీనఋషుల ప్రవచనములను పునశ్చరణ చేసికొని ప్రాచీన విజ్ఞానములోని యదార్థభావమును తిరిగి కనుగొనెదరుగాక! కానివారు భూతకాలజ్ఞానమునుండి నేర్చుకొన నిచ్చగింపరేని యథమము తమ యసమాన జాతీయనాయకుని ప్రమాణవాక్యములనైన పాటించురుగాక! “మతము మనకు విజాతీయమైనదికాదు; అది మనలనుండియే పరిణామమునొందవలెను; అది యెప్పుడును మనలోనేయుండును. కొంతమందిలో నదిబుద్ధిపూర్వకముగను కొంతమందిలో నబుద్ధిపూర్వకముగను నున్న నదియెప్పుడు మనలోనేయుండును. మనలోనున్న యీ మతస్వభావమును మనము బాహ్యపరికరముల వలనగాని యాంతరంగికముగ గాని పొందవచ్చును; దేనిని యుక్తముగ చేయవలెననినను శాశ్వతత్వమును సాధింపవలెననినను మనకిది యవసరము.”

“అహింస” సత్యముకు సారభూతమైనది, దౌర్జన్యరాహిత్యము మతములలో నుత్తమోత్తమమైనది అనియతడు మనకు చెప్పెను. “శత్రువు అని నీచేభావింపబడు వాడెన్నడును మరువ జాలనట్లు నీవు ప్రేమను (అహింసను) చిలుకుదువేని యతడదే విధమున నిన్ను ప్రేమింపక తప్పదు.”

టాల్ స్టాయి తరువాత “మానవజాతిని ప్రేమించువాని” నియోకని నింత త్వదితముగ ప్రసాదించిన యుగమున జీవించుట యదృష్టము. ఋషులు, మునులు, ప్రవక్తలు, భక్తులు, వాతావరణము నెట్లు పునీతమొనర్చి యీ “యంధకార బంధురమున” జ్ఞానమునెట్లు ప్రసరింప చేయుచున్నారు! మన యాత్మలను పరిశోధించుచు, మన దివ్యప్రకృతిని తిరిగి గ్రహింప చేయుచు, మన యుద్యోగ శక్తులను విస్తరింపచేయుటచే ధైర్యోపేతులమై మనమింకను అధిరోహించవలసిన శిఖారాగ్రముల కవలీలగ గొంపోవునట్లు యుగయుగము మనకు సాయపడు నీయాధాత్మిక “ప్రక్షాళకులు” లేనిదే మనమేమి చేయగలము?

ఆలివ్ ట్రీనగు అను నామె తన గద్యపద్యములలో నొక కథను చిత్రించెను; “సత్యదేవతయను పక్షి” నన్వేషించిన వాని సౌహాస కృశ్యముల నామె వర్ణించెను. ఒకనాడా దేవత యతనికి ప్రత్యక్షమైకట్లు యతడామెను వెంబడించి యాపక్షినుండి జారిపడిన యొక యీకెను అక్కున జేర్చుకొని యొక పర్వతా

గ్రమున మృతుడై పడియున్నట్లు ఆమె వర్ణించెను, గాంధీజీ తన డెబ్బదియవ వత్సరమున మన కొనంగు సందేశమట్టి యీకె మే యగుగాక ! మనము చనిపోవునపుడు యీయీకెను మృద యమున జేర్చుకొని మన స్వంతము చేసికొనిననాడు మనమెంత ధన్యాత్ముల మగుదుమోకదా !

భిక్షకుని వేషములొనున్న రాజనీతి కోవిదుడు.

సర్ ఆబ్దుల్ ఖాదర్

కొన్ని వత్సరములక్రితము నేను వియన్నానగరము దర్శించి యొకనాటి మధ్యాహ్నభోజనమున కొక పెద్దహోటలు చేరుకొంటిని. ఆప్రదేశమంతయు జనాక్షిప్తమైయుండెను. నాక చ్చటచోటు దొరకుటే దుర్ఘటమయ్యెను. ఇంతలో వడ్డించు వాడొకడువచ్చి నాకేమి కావలసినదియు నడుగుటకు బదులు “గాంధీజీ దేశమునుండి వచ్చితిరా?” యని ప్రశ్నించెను. “అవును నేను హిందూదేశమునుండి వచ్చితిని; నేను గాంధీజీని చూచి యతనితో కొద్దిసారులు మాత్రమే సంభాషించితిని” అంటిని. దీని కతడెంతయు సంతసించి “గాంధీజీని చూచినవాని

నాకనిని కలుసుకొంటినని నేనిప్పుడు చెప్పుకొనగలను” అని సగర్వముగ పలికెను.

గాంధీజీపేరు చాలదూరము విస్తరించెనని నేనెరుగుచును. కాని భారతదేశముతో సంబంధ మెంతమాత్రమును లేని యీ మాధుమూలదేశములోని బికారుజనముకూడ నతనినిపూజించు చున్నారని నే నూహింపజాలక పోతిని.

దీనితో నా యూలోచనలు 1981 నాటికి వెనుకకు మరలెను. నే నపుడు లండనులో నుంటిని. మహాత్ముడు రెండవ రౌండుటేబిలు సమావేశమునకు వచ్చెను. అతడా సభకు వచ్చుట పొరపాటనియు, గౌరవభంగమనియు కొంతమంది భారతీయులు తలంచిరి. కాని లండనులో నతడిచ్చిన బహిరంగోపన్యాసములు తనదేశమునకు సంపూర్ణ రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము కావలెనని చచ్చులేకుండ చాటి బుద్ధివంతులగు ఆంగ్ల ప్రజలను మెప్పించి యీ దేశములో ననుకూల వాతావరణమును కలిగించెను.

అతని వేషమును కొంతమంది విమర్శించిరి, కానిగాంధీజీ యట్టివిమర్శను లెక్కపెట్టువాడుకాడు. అతడా సభకు హాజరగు టలోగల ప్రాముఖ్యతలోను యతనివ్యక్తిత్వములోను అదియణగిపోయెను. అతని యంతరాత్మకు మంచిదనితోచిన విధానము నతడు నిర్ణయించుకొని యెవరేమనినను దానిని లక్ష్యమునే యిడు. కనుక నతడు ఇంగ్లండులో నున్నంతకాలముతాను వత్స

రములకొలది ధరించుచున్న వేషమునేవేసెను. మొలచుట్టునొక యంగవస్త్రము, న్యగ్నపాదములు, ఋతువునుబట్టి భుజముపై నొకఖద్దరు పచ్చడములేక కంబళి — ఇదియే యతనివర్తమాన వేషము. రాండుటేబిలుసభలలోగాని, ప్రాన్సులోగాని మరెచ్చటగాని యతనివేషమిదియే! దీనిని వారించువారులేరు. రాండుటేబిలుసభలకుపై వారిని రాసీయరు. ఒక్కొక్కప్పుడు సెక్రటరీ స్థానములో కొద్దికాలమెవరినైనను ప్రత్యేకవిషయముగ నుంచవచ్చునని తెలిసికొని యొకనాడు సేనందు ప్రవేశించితిని. సేంకీ ప్రభువు లధ్యక్షుడు. అతని కుడివైపు భారతకార్యదర్శి సర్ సామ్యుయల్ హోర్, పార్లమెంటరీ ప్రతినిధులుకలరు. ఎడమ వైపుగాంధీజీ కగ్రస్థానమీయబడెను. తరువాత భారతప్రతినిధులుకలరు. సేంకీప్రభువు గాంధీజీ యెడల చూపిన గౌరవాతిశయములు గమనార్హములు.

బకింగ్ హంసాధ సోపానములు రత్నకంబళి ఛాయల నీనుచుండెను. భుజముపై రీవిగ శాలువగప్పి గాంధీజీ రాజదంపతుల నభినందించుటకా సోపానములపై చటచటనడచి పోవుచుండచూచి సాంప్రదాయము నతిక్రమించుట కతనికిగల స్వేచ్ఛకు నేనబ్బురపడితిని. ఆసాధమట్టి దుస్తులుగల ప్రేక్షకుని యెప్పుడునుచూచి యుండలేదు. మరియొకని కెవ్వనికిని యట్టి స్వేచ్ఛ యొసంగబడునని నేననుకొనను.

ఇచ్చట రెండు ప్రశ్నలుదయించును. గాంధీజీ యిట్టి దుస్తుల నేల ధరించవలెను? సుస్థిరముగ స్థాపింపబడిన యాచారము నతిక్రమించుట. కఠనికట్టి యసాధారణాధికారము దేని వలన సంక్రమించెను ?

ఇంగ్లండులో బానిస్తరు పరీక్ష చదువు రోజులలో నతడు కేవలము దొరగారి వేషములో నుండెడివాడు. బానిస్తరై యిండియాకు తిరిగివచ్చి యొక కేసులో నతడు దక్షిణాఫ్రికా వెళ్లి తదారభ్య యచ్చటనే స్థిరపడిపోయెను. అప్పుడే యతడు తన జీవితమున కొక గంభీర ప్రయోజనము నేర్పరచుకొనెను; అచ్చట స్థిరపడిన తన దేశస్థులకొరకెట్టి త్యాగములనైనను చేయ సమకట్టెను. వారి దుఃఖములు, కష్టపరంపరలు అతనిలో నొకమార్పు తెచ్చిపెట్టెను. దక్షిణాఫ్రికాగాధ యందరికిని తెలిసినదగుటచే నిచ్చట పునశ్చరణ యనవసరము. అతడు హిందూ దేశము తిరిగివచ్చి భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటములో దిగుట తోడనే లాయరు ప్రాక్టీసు మానివేసి సాంఘిక, రాజకీయ సంస్కరణలకొరకు తన సర్వస్వము నర్పించెను. ఈస్థితిలో నతడు తన జీవిత ప్రమాణమును తగ్గించుకొనెను. గాంధీజీ వేషము అతి బీదవాని వేషము. “త్యాగము ఉత్తమోత్తమ మైన మతమని యతడు లండనులో విద్యార్థిగ నుండగనే గ్రహించెను” అని యతడు తన జీవితగాథలో వ్రాసెను. బాల్యమునాటి యాబీజమే నేడువృక్షమై ఫలదాయకమయ్యెను.

మొదటి ప్రశ్నయొక్క సమాధానములోనే కొంచె మించు మించు రెండవ ప్రశ్నకును సమాధానము వచ్చుచున్నది. అతనికై యతని కేమియు నక్కరలేకపోవుటలోనే యతని బలము కలదు. అతని జీవితమున కష్టపరంపరలు, ఖయిదులు, దెబ్బలు, అవమానములు, విజయోత్సవములు, జై జై రావములు నొకటి తరువాత నొకటి వచ్చుచుండును. కాని యీ యన్నింటిలో “స్వార్థము” పదవి, హోదా, భృత్యులను సమస్య యతనికి లేనేలేదు. అతని జీవితములోని యీ విషయమే యతని శత్రుమిత్ర హృదయముల సమానముగ నాకర్షించెను.

మన దేశముయొక్క భవిష్యత్తును గురించి నిర్మోగ మాటముగ చర్చించుటకు గవర్నరులు, వైస్రాయిలు అతని నాహ్వయించుచుందురు. సంస్థానాధీశులతనితో సంప్రదించెదరు. మంత్రులతని సలహా తీసికొనెదరు. ప్రసిద్ధ భారతకవియగు సర్ మహమ్మదు ఇగ్బల్ యొక్క ప్రవచన మితనిపట్ల నెంతయు నొప్పి యుండును. “తిరిపెమునెత్తని భీక్షకునిచూచిన రాజు హృదయము కంపించును.” ఈ “తిరిపెమెత్తకపోవుట”, స్వార్థమున కతీతుడగుట గాంధీజీ కద్భుతమైన పలుకబడిని ప్రసాదించెను.

రాండుటేబిలు సమావేశ కాలమున నతడింగ్లండులో నున్నపుడు కింగ్సులీహాలులో నివసించుచు తీరిక దొరికినపుడెల్ల బీదలతో కాలము గడిపెడివాడు. వారితో నతడెల్లపుడును సరసనల్లాపములాడుచు నొక విధమగు బంధుభావము ననుభ

వించెడివాడు. అతడిష్టపడినచో లండను మహానగరమున నేభవ్యహర్యములోనో లేక సమస్త సదుపాయములునుగల యే మిత్రగృహముననో యుండగలడు. కాని యతడట్లునేయక మ్యూరియల్ లెఫ్టరుకన్య యాహ్వానము సంగీకరించి కింగ్సులీ హాలులో విడిదిచేసెను. అప్పుడతని కీయబడినగది నేటికిని గాంధీజీ గదియని పిలువబడుచున్నది. గాంధీజీ యెచ్చటనున్నను, యెవరిమధ్యనున్నను ప్రేమను వెదజల్లగలడు. దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయుల హక్కులకొరకు పోరాడిన నాడతడొక భక్తకోటిని సమకూర్చుకొనెను. అందులో యూరపియనులుకూడ కలరు. తరువాత నతడు తనకర్మ క్షేత్రమును విశాలమగు భారతదేశముకు మార్చినపుడంతకంటె నుత్సాహపరులగు ననేకరెల్లమంది సేవకుల నాకర్షించెను. 1931 లో నతడు యింగ్లండు దర్శించి నపుడీసంఖ్య మరింత వృద్ధియయ్యెను. హిందూదేశము తిరిగి వచ్చిన తరువాత నతడు బంధింపబడినపుడు జయిలరులతనిని చూచి ముగ్ధులగుచుండిరి. జయిలులో నుండగ నతడొకసారి వ్యాధిగ్రస్తుడయ్యెను. ఆస్పత్రిదాదులతనికి సమస్తోపచారము లను చేసిరి. వ్యాధితగ్గి యతడు తనవార్డును వీడిపోవునాడ దాదులు విచారకలుషిత నేత్రై బొటబొట కన్నీరుకార్చిరి. ఆకారముచేగాక నాత్మప్రసన్నతచేతనే యతడంత మోహనుడగుట గమనింప దగినది. గాఢమైన భగవద్విశ్వాసము, మతాభినివేశము అసానిప్రేమకు మూల కందములు.

అతని విశ్వాసమును తెలుపుదుటము లనేకములతని యాత్మకథలో పేర్కొనబడినవి. దానికీక్రింది యుదాహరణము లుచాలును. “పూర్ణత్వముకొరకనంత ప్రయత్నములు సేయుట యేమానవధర్మము. దానిఫలితమునదియే చేకూర్చుకొనును. తక్కినదంతయు దైవాధీనము.” మరియుకచోట నతడిట్లువా సెను. అతనిజీవితారంభములోనే దక్షిణాఫ్రికాలో “అతనిలో నున్నమతాపేళము చైతన్యవంతమగు శక్తియయ్యెను.” అప్పటి నుండియు నాతత్వమే జీవితమంతట కాననగునని యతనిజీవిత మును పరిశీలించినవారు చెప్పుదురు.

దేశసేవలోను, మతసేవలోను, మానవసేవలోను జీవితమున డెబ్బదియేండ్లు గడిపినగాంధీజీ కసంఖ్యాకములగు పొగడ్తలు వచ్చును. అందులో చాలవరకతనితో కలిసి పనిచేసినవారు లేక నతనిని బాగుగ నెరిగినవారు నుందురు. నాకతని పరిచయ మతిస్వల్పము. అతని నీతిని కార్యవిధానమును సేనంగీకరింపక పోయినను నతని యుదారప్రవర్తనమును, యావజ్జీవము భారత దేశమున కతడొనర్చినసేవనుగుర్తించుటలో నేనెవరికినితీసిపోను. భారతప్రజానీకములోకలిగిన యచ్ఛుతప్రబోధముయే యితరజీవ పురుషునికంటె నతని పరిశ్రమవలనను సలుకుబడివలనను యెక్కు వగకలిగెనని చెప్పకతప్పదు. నేటినాస్తిక, విషయోపభోగ పూరిత ప్రపంచములో నాత్మశక్తి ప్రభావమునకత డుదాహ

రణము, కనుక నేయతడు అతనిప్రజలచే నొసంగబడిన 'మహాత్మ' అను బిరుదుకెంతయు తగియున్నాడు.

—*—

గాంధీజీకి భారతదేశ ఋణము.

బాబు రాజేంద్రప్రసాద్, యం యె

గాంధీజీ భారతరాజకీయముల కపారసేవచేసెను. 1915 లో నతడు దక్షిణాఫ్రికానుండి భారతదేశమునకు తిరిగి వచ్చి నప్పటికి కాంగ్రెసు ముప్పదివత్సరముల ప్రాయముననుండెను. కాంగ్రెసువలన జాతీయప్రబోధము కొంతవరకుకలిగెను. కాని యది యింగ్లీషుచదువుకొనిన కొద్దిమంది మధ్యతరగతుల వారికే సోకెను. దానికి ప్రజలతో సంబంధములేదు అతడు దానిని ప్రజలలో ప్రవేశపెట్టి ప్రజాయుద్ధమముగ మార్చివేసెను. మహాత్మాగాంధీ యుద్ధమము సర్వతోముఖమైనది. రాచకీయములకు పూర్తిగసంబంధించక పోయినను ప్రజాసేవకముయొక్క నిత్యజీవితమున కతిసన్నిహితమగు నిషయముల నతడుచేపట్టెను. చాంపరానులోని వ్యవసాయకులు, కూలీలు నీలిమందు వ్యాపారస్తుల లాభములకొరకొక శతాబ్దముకుపైగ నన్యాయమైన నిర్బంధపరతులతో నీలిమందు పైరుచేయవలసియుండెను. గాంధీజీ వారి పక్షమువహించి విజయపద్యముగ సత్యాగ్రహ

మును జరుపుటతోడనే కాంగ్రెసు ప్రజాసంస్థయయ్యెను. కైరా జిల్లాలో సక్రమముగ విధింపబడినభూమివన్ను తగ్గింపుకొరకై జరుపబడిన సత్యాగ్రహముకూడ నాజిల్లాప్రజలను మేల్కొల్పి పెను. కాంగ్రెసు రాచకీయములు గవర్నరుల కార్యనిర్వాహక వర్గముగో స్థానములను, దేశములోని పెద్ద యుద్యోగములలో నెక్కువభాగమును కోరుటతో తృప్తిపొందలేదు. అవిప్రజానీక ముయొక్క కష్టనిష్టరములతో నై కృమగుటయేగాక వానిని నివారించెను. 1917-18లలో ప్రారంభమైన యీయుద్యమము లవంటివే మరికొన్నికలవు. ఈయన్నింటి లక్ష్యము నొకచిన్న వర్గములేక తరగతియొక్క లాభముకాక బహుజనలాభమని గుర్తింపవలెను. ఈనివారణకొర కొక్క బ్రిటిషుప్రయోజనము లతోను, ప్రభుత్వముతోను గాక భారతప్రయోజనములతో గూడనంత తీవ్రముగనేపోరెను. ఫ్యాక్టరీలలోపనిచేయు కూలీల దుస్థితి గాంధీజీదృష్టి నాకర్షించెను, ప్రప్రథమముననే యతడు అహమ్మదాబాదుకూలీల దుస్థితినిచక్కబరచెను. నిమ్నజాతుల స్థితి హృదయ విదారకముగనుండుటచే సత్యజీత్రూర దురాచార ముపై దండెత్తి దీనికొరకు తనప్రాణమునుకూడ నొడ్డెను. కాంగ్రెసు సంస్థకూడ దినదినాభివృద్ధిగాంచి యావద్భారతము నలముకొని నేడు లక్షలకొలది సభ్యులతో నలరారుచున్నది. కాంగ్రెసుయొక్క పలుకుబడి దానిసంఖ్యసూచించు దానికంటె నెక్కువగ విస్తరించెను.

అతడు భారత ప్రజలలో రాజకీయ ఆత్మాభిమానమును రగుల్కొలిపి వారికి మున్నెన్నడును లేని సంఘటనశక్తిని ప్రసాదించెను. ఇదియే గాంధీజీయొక్క యుత్కృష్ట సేవకాదు. భారత రాజకీయములకేకాక తప్తమానవలోకము కంతకు నతడొక యసమానాస్త్రమును ప్రసాదించెను. అతడ న్యాయములను, అక్రమములను నివారించుకొనుట కొక యుపాయమును కనిపెట్టెను. రవి యస్తమించని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యముతో నాయుధములు లేకుండ పోరవచ్చునని యతడు మనకు బోధించెను; అతడు మనకును ప్రపంచమునకునుకూడ యుద్ధముకు మారుగ నొక నైతిక విధానమును చూపెను. అభిద్ధములతోను, కుతంత్రములతోను దుష్టమయిన రాచకీయముల నతడత్యుచ్చమైన యాదర్శస్థితికి గొంపోయెను. రాచకీయములలోగూడ నతడు సత్యమునకు (దాని ఫలితము తాత్కాలికముగ నుపద్రవకరముగ కన్పించినను) అద్వితీయస్థానము నిచ్చెను. అతడు మనలోనున్న దుర్బలత్వములను, దోషములను మన శత్రువులనబడు వారియెదుట నిర్మోగమాటముగను, బుద్ధిపూర్వకముగను నొప్పుకొనునపుడు మిత్రులుకూడ డిల్ల పోవుచుందురు. కాని మన దుర్బలత్వములను కప్పిపెట్టుకొనుటలోగాక వానిని తెలిసికొని యెదుర్కొనుటలోనే మనబలము కలదని యతడు చెప్పెను. తూచా తప్పకుండ డార్జన్స్ రాహిత్యము నవలంబించుట (దానిని కొంత నడలించుట లేక యుపే

క్షిించుట తాత్కాలిక లాభముగ కాన్పించినను) సరళమైన నీతియేగాక బుద్ధివంతమైన నీతియని యనుభవము చాటుచున్నది. అతని బోధనలలోనున్న నైతిక, ఆధ్యాత్మిక ఆవేశమే ప్రజాహృదయము నాకర్షించెను. సర్వత్ర అంధకార మావరించియుండ మన దుఃఖ, దాస్యాంబుధినుండి మనలను తరింపజేయగల నావికు డతడొక్కడేయని వారు గ్రహించిరి. మనము పూర్తిగ నిర్వీర్యులమై యున్నపుడతడు సత్య, అహింసలద్వారా మనము మన నిశిబలమును గుర్తించునట్లుచేసెను. ఇంతకు మానపుడెట్టి ఆయుధములతోను పుట్టలేదు. చివరకు పెద్దపులికున్న కోటలుగాని, అడవియెనుముకున్నకొమ్ములుగాని యతనికిలేవు. అతడొక యాత్మతోను మనస్సుతోను పుట్టినాడు. అతడు తన రక్షణకొరకును, ఉన్నతి కొరకును నీ బాహ్యపరికరములమీద నేల యాధారపడవలెను? మనము వానిపై నాధారపడునంతవరకుమృత్యువు, వినాశము తప్పదనిమహాత్ముడుమనకు బోధించెను. మనలోనున్న ఆత్మను ప్రేరేపించిననాడు జీవితము, స్వాతంత్ర్యము మనదేయగును. ఒకసారి ఆ యాత్మయుద్దీపితమైనచో నొకసారి బాహ్యపరికరములమీదను పరిస్థితులమీదను ఆధారపడుటపోయి ఆత్మవిశ్వాసము చేకూరినచో నీ ప్రపంచములో నేశక్తియు మనలను దాస్యమున నుంచజాలదు. భారతదేశము క్రమక్రమముగ (కాని నిశ్చయముగను స్థైర్యముగను)

బాబు రాజేంద్రప్రసాద్, యం. యె.

నా యాత్మజ్ఞానమును పొందుచు దానికి తగిన యప్రతిహత శక్తిని సంపాదించుచున్నది. మహాత్మగాంధీ నాయకత్వము క్రింద భారతము చేపట్టిన సత్య, అహింసలను సరళ అసిథారా మార్గమును వీడకుండునట్లు భగవానుడనుగ్రహించును గాక! అదియే మహాత్ముడు భారత రాచకీయములకు ప్రసాదించిన మహాత్మరవరము. అదియే భారతదేశము ప్రపంచ మోక్షమున కిడుకానుక !

—౨—

భ గ వ దు న్నా ది

రెజినాల్డు రెయినాల్డ్సు (లండను)

భగవంతుడు తన భక్తులను వింతరూపమున ప్రపంచమున వెదజల్లి యిట్లనెను “కాలమును మించిన జ్ఞానమును బోధింపుడు; అష్టకష్టముల నెదుర్కొనుడు; పరివర్తన మార్గములను సృష్టిచేయుడు” అని ‘భగవదున్నాదులు’ అను తన పద్యములో హోల్సు అను నాతడు వ్రాసెను. దీనిని నేను భారత దేశముకు పోవుటకు కొద్దిమాసములముందు విశ్వభారతి క్వార్టర్లీ పత్రికలో (1929 లో) చదివితిని. ఆ పద్యము కంతకేరు ప్రతిష్ఠలు లేకపోయినను నేను చదివినచేదియు దీనివలె నాహృదయమున హత్తుకొనలేదు. దీనికి కారణ మా పద్యములోనున్న నిజగుణమేకాక నవి ‘వేదవాక్కు’ లగుటయే !

ఆ పద్యములో భగవంతుడు తనయందున్నాడులై నవారి కిట్లు బోధించును. “బధిరము వహించుడు, ఎవరికిని భయపడకుడు, లౌక్యపద్ధతుల నెల్లప్పుడును వదలివేయుడు.” వారిట్లు శిక్షింపబడి “అతి సుకుమారముగ పెరిగిన కోమలగాత్రులకా కలిదప్పలను కల్పించి నేడందరిచేతను శాపదగ్ధులై రేపందరి యాశీస్సులనందు కొందురు”. తమ యన్వేషణలోవారు “మానవుల దూషణభూషణములను, చెవికింపగు స్తోత్రపారములను” ద్వేషింతురు. కానివారు “విశ్వాసోన్నాదులై” మానవనేత్రసీమల వెలుగొందచేయుచు తమకు ఋజుకార్య నిర్వహణశక్తినిచ్చు జ్ఞాన జ్యోతులతో ప్రకాశించుచుందురు. ఈపద్యమును కనుగొనిన కొద్దిరోజులకే నేను “మహాత్మాగాంధీ యనబడు మొదటిరకపు ఒహిరంగోన్నాదిని” కలుసుకొంటిని. ఆ పద్యములో నన్నంత యెక్కువగ నాకర్షించి యుద్బోధపరచిన వర్ణన అన్నివివరములలోను నితని కెంతయు తగియున్నట్లు నా కనతి కాలములోనే ద్యోతకమయ్యెను. ఎవడెంత గట్టిగ వాదించినను గాంధీజీ ‘లౌక్యడు’ అని నేనొప్పుకొనను. పదివత్సరముల క్రితము నా కతని పరిచయమైనది లగాయతు నే నతని మాటలను చేష్టలను అతి నిశితముగ విమర్శించుచుంటిని. నేను మహాత్ముడు ప్రమాదరహితుడని గ్రుడ్డిగ పూజించు కోటిలోని వాడనుకాను. అతడవతార పురుషుడనియు దేవదూతయనియు కూడ నేనంగీకరింపను. అతని గొప్పదనమతని రాసితిపై ననే

యాభారపడినచో నది కొఱగాకుఁడెడిదని నాయభిప్రాయము. అతనిని గ్రహించుట కితర ప్రమాణములు కావలెను.

గాంధీజీయొక్క సమగ్ర నిజప్రభావమును గుర్తించుటకు హిందూమతముయొక్క పుట్టుపూర్వోత్తరములు, వివిధసంస్కరణోద్యమచరిత్ర, దేశములోని వివిధసాంప్రదాయముల యభివృద్ధిమొదలగు గాఢయావత్తు తెలియవలెను. కారణమేమన నియమబద్ధమైన మతము క్షీణించుచుండుట సహజము. దాని నాశమునుండియే నూతనచైతన్య బీజములు నిరంతరాయముగ నుద్భవిల్లుచుండును. వీనిలో నాత్మవస్తువు తేజరిల్లుచు పాతచైత్యులమైపోవుచుండును. ఎండురెబ్బలు, పండుకూకులురాలిపోవును. అమెరికాదేశ క్రైస్తవ 'పిడుగొకడు' మహాత్ముని శిష్యులలో నొకనిని ప్రశ్నించుచుండ నేనువింటిని. ఏపుస్తకప్రభావము మహాత్మునిపై నెక్కువగ కలదని యతనిప్రశ్న. "గీత" యని జవాబువచ్చెను. క్రొత్తపెప్టమెంటు, టాల్స్టాయి, రస్కిన్, గ్రంథములు అతనికి కరతలామలకములే! కాని గాంధీజీ ముఖ్యము గహైందవ సంస్కర్త.

అయినను అతడు కేవలమొకహైందవుడేకాదు! మహమ్మదీయులచేతను హిందువులచేతనుకూడ మొట్టమొదట ఋషిసత్తముడుగ కీర్తింపబడిన కబీరు అతని నిజనమూనా. అతడు హిందూ మహమ్మదీయయొక్కతను సాధించిన మహాప్రవక్త;

తాను మహమ్మదీయుడైనను హిందూగురువైన రామానందుని శిష్యుడు. కబీరు సూక్తులను రవిద్రనాథటాగూరు ఇంగ్లీషులో ననువదించెను. ఈయుభయులచారిత్రక సంబంధమునది తెల్లము చేయుచున్నది. “సీబుద్ధిసూక్ష్మతను కట్టిపెట్టుము. కేవలవాగా డంబరముచే నీవతనిని చేరజాలవు ... “శాస్త్రసాక్ష్యములతో నాత్మవంచకుడవు కాకుము...ప్రేమ దీనికంటె భిన్నమైనది; దీనిని నిజముగ నన్వేషించినవాని కిది లభ్యమగుచున్నది.”

మతనాయకుడైన గాంధీజీభోధలలోని సార మిమూడు చూటలలోను నిమిడియున్నది. నేనిపుడతని సీమతదృష్టితోనే చర్చింపబూనితిని.

“గీత పూర్వాచార పరాయణతను సమర్థించునా?” అను వ్యాసమునొక వ్యాసకర్త గాంధీజీకిపంపించెను. మహాత్ముడు యరవాడ జయిలునుండి 1933 జనవరి 11న తేదీని దానికీవిధము గజవాబుపంపెను. “నేను మీరెండు వ్యాసముల నతిజాగ్రత్తగ పఠించితిని. మీదిపండిత విధానము; నావట్టిదికాదు.”

గీత పూర్వాచార పరాయణతను సమర్థించుట లేదని పండితుడును భగవద్గూఢానియుకూడ సంగీకరించినట్లు వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. కాని గాంధీజీ తనదృక్పథమును “బుద్ధి” ద్వారాచేరలేదు.

“సత్యాన్వేషియొక్క సమరమతి కఠినమైనది; శ్రమ సంకులమైనది. అతని శపథముయోధుని శపథముకంటెను లేక

భర్తననుగమింపగోరు వితంతువుయొక్క శపథముకంటెనుకూడ కర్కశమైనది; యోధుడే కొద్దిగంటలకాలమో యుద్ధముచేయును. వితంతువుయొక్కపోరాటము మృత్యువుతో సమాప్తమగుచున్నది. కాని సత్యాన్వేషిపోరాటమహర్షిశము, ఆమరణాంతముజరుగుచునే యుండును.” అను కబీరు వాక్యములు గాంధీజీకి చెల్లునని చెప్పవచ్చును.

“జీవించియుండగనే మీరు మీపాశములను ఛేదించుకొన జాలనిచో మరణమున మీకు మోక్షాశయెక్కడకలదు? ప్రాణి శరీరమును వీడిపోయినంత మాత్రముచే నాపరాత్పరునిచేరు ననుకొనుటవట్టికల్ల. అతడిపుడుచిక్కెనా అప్పుడునుచిక్కును. ఇప్పుడుచిక్కడా మనకనవరతమృత్యుపురనివాసము తప్పదు.” అని ప్రాణమరణములను గురించి కబీరు చెప్పనపుడు గాంధీజీయొక్క యాధ్యాత్మిక తత్వమేవిశదము చేయబడుచున్నది.

క్రైస్తవమతములోని కేధలికు, ప్రొటెస్టంటుసాంప్రదాయములకు తుల్యమైనట్టివియే చాలమతములలో కాననగును; ప్రతిసాంప్రదాయములోను కొన్నిదోషములు కొన్నిగుణములు కలవు. ప్రొటెస్టంటు సాంప్రదాయముయొక్క ఘనతయది ప్రసాదించిన పవిత్రపురుష సత్తములలోకలదు. పూర్వీకులను మతము (పవిత్ర)త నారాధించు సుతము) లో సహింసరాని నిషేధములుతప్ప మరేవియు నీయుగమువారికి కానరావు. అది పుట్టుకలో దేనికో పోరవలసివచ్చెనో యనువిషయమును మర

చుటనులభము. అరుదెగులుచే బాధపడురోగికి తానువర్జింప వలసిన వస్తువులనుచెప్పి యతనిని కఠినపథ్యముతో నడిపించు వైద్యునివంటివాడే సరియైన పూర్వరుతును అని గ్రహింపవలెను.

‘ఎచ్చోట తలయెత్తినను గొప్పసంఘ సంస్కారోద్యమము, విప్లవోద్యమముయొక్క పవిత్ర చిహ్నములు కనబడక తప్పదు. తమ సర్వశక్తుల నొక్క విషయముమీదనే కేంద్రీకరింపవలసిన వారెన్నింటినోకట్టి పెట్టుట వారి శిక్షలో నొక భాగమగుచున్నది. కనుక నాధునిక భారతనాయకులు పూర్వరుతులగుటయు వారి నాయకమణి కఠినతాపసియగుటయు నాశ్చర్యముకాదు. భారత ప్రజల నజ్ఞానాంధకారములోను, సోమరితనములోను, కులవిద్వేషములలోను, మార్భ్యములోను ముంచుచున్న దాస్యశృంఖలములను, దోషులను ఛేదించని యెడల సామ్రాజ్యతత్త్వమును నిర్మూలించబూను విప్లవ మేదియు ముందుకు పోజాలదు. శ్రోత్రియ బృందముయొక్క అధికారమును, వారి “అస్పృశ్యత”వలన సంగీకరింపబడినదోషములను, స్త్రీలన్యూనస్థితిని, శిశువివాహములను, పారిశుధ్య నిర్లక్ష్యమును, వివాహములలోచేయు దూబరాఖర్చును, నల్లమందు నేవించుటను—ఒక్కమాటలో రాజకీయ మాంద్యమును తెచ్చిపెట్టిన సమస్త సాంఘిక అవినీతిని—యెదుర్కొనుటచేతనే గాంధీజీ రాజకీయ మోక్షమును ప్రసాదించు యుద్యమములను నడుప గలుగుచున్నాడు.

హైందవ శ్రోత్రియత్వమును ప్రధాన ప్రవాహము నెదుర్కొనుటలో గాంధీజీకి తోడ్పడిన యనాదిసిద్ధమగు సాంఘికదాయము భారతదేశములో కలదని మనము గుర్తింపగలము.

గాంధీజీకి చాలకాలము పూర్వమే భారతదేశములో “భగవద్గీతలు” కలగు. వంగదేశములో సీ ‘పిచ్చి’ వాణ్లో మహామ్మదీయులు, హిందువులు ముఖ్యముగ తక్కువ తరగతులవారు కలరు. ఆధ్యాత్మికముగ వారు కబీరుకు నన్ని హితులు. ‘వారు శాస్త్రప్రమాణములను, దేవాలయముల పవిత్రతను తిరస్కరించిరి. వానిని గురించి యీ క్రింది దోషములు చూపబడినవి.’ ఓప్రభో! మసీదులు దేవాలయములు సీమార్గమును కప్పివేయుచున్నవి. సీ పిలువును నేను వినుచుందును. కాని గురువులు పురోహితులు నాకడ్డముగ ‘చాట పెయ్యల’ వలె నా మార్గమును నిరోధింతురు.”

వార్తైచ్చిక దారిద్ర్యమును, ఆత్మగౌరవమును, ఆత్మజ్ఞానమును పరించిరి. “ఆంతరంగికగురువే” “హృదయకుహరములోనున్న మానవుడే” వారి భగవంతుడు.

మా స్వల్పజ్ఞానముతో ననిర్వచనీయమైన శక్తిని గ్రహింపబూను నాకును యితరులకును ఒక ‘పిచ్చి’ వాడే యిట్టి హితవౌనగెను.

“స్వర్ణకారకు డొకడారామమున కరుడెంచెను. అతని యొద్ద నొక యెరుపిడిరాయికలదు. దానిమీదగీచి పద్మము నతడు విలువరింపగలడు.”

స్వర్ణకారకుని ప్రమాణముతో చూచినపుడు పద్మముకు
మూల్యములేదు. భగవంతుని మూలములను మానవబుద్ధిచే పరీక్షించు
మన మామూలు ప్రమాణములు నిరర్థకములు.

గాంధీజీ కొక పాశ్చాత్యుని

యభినందనములు

రోమను రోలండు

ఎవని పౌరాణికగాథ 'కృతయుగ' స్థాపనమున సువర్ణా
క్షరములతో లిఖింపబడునో యట్టి గాంధీజీ భారత జాతీయతను
సృజించిన కేవల భారతవీరుడు మాత్రమేకాడు! అతడు తమ
నిజశక్తిని, ఐకమత్య ప్రభావమును, స్వాతంత్ర్య స్థాపనాభీష్ట
మును భారత ప్రజలలో నుద్దీపింపజేసిన నిరంతర చైతన్య శక్తి
మాత్రమేకాడు! విస్మరింపబడిన లేక పెడదారి త్రొక్కిన జీనసు
సందేశము నతడు యావత్పాశ్చాత్యలోకము కొరకు పునరుద్ధ
రించెను; మానవలోకములోని ఋషిపరంపరలో తన నామము
నా చంద్రార్కముగ స్థాపించుకొనినాడు; అతని తేజఃప్రభా
వము భూనభ్యంతర రాశముల వెలుగొంద చేయుచున్నది.

ఇట్టి సాదృశ్య మత్యద్భుతమని యూరపుఖండవాసులు
భావించు దినములలో నితడావిర్భవించెను. యూరపు నాలు

గేండ్ల రణరంగమునుండి 'బతికిబట్ట కట్టెనోలేదో ! ఆయుధ భీభత్సము, శిథిలములు, క్రోధ ద్వేషములు చల్లారనేలేదు! అవి మరింత ఘోరతతయుద్ధమున కంకురార్పణచేసినవి. తెన్ను మిన్నుకానని అంధకార బంధురమగు నిశీధము యూరపు నావరించెను; సుఖము సిరాశ దానిని ముంచివేసెను. ఆశా లేశముకూడ కాన్పించదాయెను ! ఇట్టి సమయమున కత్తిలేక కట్టలేక యొంటినిండ బట్టలేక, దౌర్జన్యము నెంతమాత్రము నెరుగక ప్రేమ, జ్ఞానములను శస్త్రములను బూనిన బడుగు దిగంబర గాంధీ విజయభేరి మ్రోగించెను. దీనితో పాశ్చాత్య లోకము దద్దరిలెను; ఇది యచ్చట నిశ్చంకముగ సాంప్రదాయ సిద్ధముగ సంగీకరింపబడిన భావములకు, రాచకీయములకు సపాటు ! ఆ నైరాశ్యాంధకారమున నిదియొక యాశాజ్యోతి! దీని నెవరును నమ్మజాలరైరి ! ఇట్టి యద్భుతవ్యక్తి యొకడు కలడని విశ్వసించుటకే కొంతకాలము పట్టెను. మహాత్ముని సందేశమును గ్రహించి పాశ్చాత్యలోకమునకు వెల్లడించిన వారిలో ప్రప్రథముడనగు నాకంటె నెక్కువగ దీని నెవరెరుగుదురు ? :.....కాని యీ భారత ఆధ్యాత్మిక గురువుయొక్క యునికి, దినాదినాభివృద్ధిగాంచు నిరంతరాయ కార్యకలాపము విశదమగుటతోడనే పాశ్చాత్యలోకమునుండి విశ్వాస, 'అభి నందనాదులు కురియనారంభించెను. చాలమంది కతడు జీనసు యొక్క అపరావతారము. ఎట్టి నైతిక సూత్రముచేతను

నడుపుబడక తనయాత్మ వినాశమునే తెచ్చిపెట్టుకొనిన క్రమ
రహితమైన పాశ్చాత్యనాగరికతపై రోతగలిగిన స్వతంత్ర
భావనాశక్తిగల కొందరికతడు గూసో, టాల్ స్టాయిల యవ
రావతారము! వీరు నాగరికతలోనున్న దోషములను, మేడి
పండు భ్రాంతిని నిరసించి ప్రకృతికి మరలవలెనని, పవిత్ర,
సరళజీవితము నాస్వాదించవలెనని ప్రజల నుద్బోధించిరి. ప్రభు
త్వములతనిపట్ల నుపేక్ష, నిర్లక్ష్యము నటించెను. కాని ప్రజల
కతడు సచివుడు, హితుడు, సోదరుడు ఇచ్చట స్విజ్జరులండు
లోని వినమ్ర, గ్రామ, పర్వతసీమవాసులలో నతడుద్బోధించిన
పవిత్రప్రేమను నేను కండ్లార చూచితిని.

అతేని ప్రేమ, జ్ఞానసందేశములు జీససు సందేశమువలె
ససంఖ్యాకములగు సత్పురుషుల హృదంతరాళముల బ్రవే
శించెను. కాని యుద్ధమును, వినాశమును ఆలింగనమొనర్చిన
ప్రపంచముయొక్క విధివిధానమును మార్చినేయుట కతడంత
టితో తృప్తిపడలేదు. దౌర్జన్య రాహిత్య సూత్రమును రాచ
కీయముల కన్వయింపచేయుటకు ప్రస్తుత యూరపుయొక్క
నైతిక వాతవరణముకు సుతరాముభిన్నమైన వాతావరణ
మవసరము. దానికమితమైన, యేకగ్రీవమైన స్వార్థత్యాగము
కావలెను. లక్షలకోలది పృజల రక్తప్రపంతులలో నీదులాడి
ప్రపంచమున స్థావర మేర్పరచికొనిన నూతన డిప్టేటరు విధాన
ముల క్రౌర్యము దినదినాభివృద్ధి నొందుచుండు స్థితిలోనిది

ప్రస్తుతము జయించుట యసంభవము. ప్రజానీకమింకను చిర కాల మష్టకష్టముల ననుభవించిన కాని యిట్టి త్యాగప్రభావము జయమొందజాలదు. గాంధీజీకున్న విశ్వాసమువంటి విశ్వాసబలముచే పునీతులు కానినాడు ప్రజల నుద్ధరించు పీఠత్వముత్పన్నముకాదు. పాశ్చాత్యలోకమున ప్రజలలోను నాయకులలోనుగూడ నధిక సంఖ్యాకులలో నిట్టి భగవద్విశ్వాసము లోపించినది. క్రైస్తవ విశ్వాసములు (దేశీయములైనను విస్తృత యుతములైనను) దౌర్జన్య వారసత్వముకలవి. తమ స్వేచ్ఛను, స్వాతంత్ర్యమును చివరకు జీవితములనుకూడ కులప్రభుత్వ, ఫ్యాసిస్టు ప్రభుత్వముల సంఘటియైన సామ్రాజ్య ప్రభుత్వముల భయంకర వదనములనుండి రక్షించుకొనుటయే యుపాధిప్రజల సత్వరకార్యము. ప్రజలు రాక్షసు పరిత్యాగము చేసినచో శతాబ్దములకొలది మానవదాస్యమును తెచ్చిపెట్టుకొనిన వారగుదురు. కనుక మనము గాంధీజీ సూత్రము నెంతగౌరవించినచు యిట్టి పరిస్థితులలో దానిని సమర్థింపజాలము.

ఆత్మశాంతి, ప్రేమతత్వము క్షుభితార్థవ మధ్యమున నొకదీవిలో రక్షింపబడి యంచంచలముగ వెలుగొందు నత్యంత పవిత్రనైతిక నాగరికతాపెన్నిధానము. ఇదియిప్పటివఱకున మధ్యయుగ క్రైస్తవమతముల యుత్కృష్టస్థానము నలంకరించు ననినాయభిప్రాయము. ఎంత పవిత్రవంతము దేదీప్యమానము నగుస్థానము! ప్రాచీన క్రైస్తవక్రమ స్థాపకాచార్యులగు,

కోమను కోలండు.

బ్రూనో, బెర్నార్డు ఫ్రాన్సిసులవలె గాంధీజీ తత్వమీ విషయ
కాలో ధృతతరంగములనుధ్యమానవజాతీయనుభవించుచున్న
యీయుగసంధిమధ్య మానవప్రేమను, సామరస్యమును రక్షిం
చుగాత !

“ ‘భగవంతుని శాంతి’ రాజ్యముచేయు సర్వమానవస్వర్గ
ము” కొరకు మనయల్పశక్తితో పనిచేయున్న శాస్త్రు, సాహి
త్యాదికళోపాసకులమగు మనముకూడ (చర్చిచుతాచార్యుల
భాషలో) “మూడవ ఆశ్రమాధికారులము” అగుమనముకూడ
రావోపు మానవలోకాదర్శమును త్రికరణశుద్ధిగ గ్రహించు
చున్న మనగురువు, సచివుడు, సోదరుడు అగు గాంధీజీకి జే జే
లానర్పదముగాక !

ఒక ఆంగ్లయువతి విశ్వాసము.

మాడో రాయిదనుకన్య యం. యె. డి. డి.

ఒకహిందువు నేటిప్రపంచములో నుత్తమోత్తమకై స్త
వుడని కైస్తవులచేసే భావింపబడుట చాలవింతయగు విష
యము. గాంధీజీకృషిచే నేను చూచుకొలది యతని సందేశము
లనుపఠించిపొందెడి యిది యద్వైతమని నాకు మరింతగోచరించు
చున్నది. నాదృష్టిలో జీససుపరిపూర్ణుడు; అతనిపరిపూర్ణతయన

మానమైనది. దీనిని గాంధీజీకూడ కాదనడని నేనెరుగుదును. కాని మహాత్మాగాంధీవలె జీనను కఠినమీపములోనున్న వారెవరును నేడతని శిష్యులలో లేరనియే నేనుచెప్పబూనితిని.

నేను వారంవారము పఠించు హరిజనపత్రిక భగభగ మండుచు నోరార్చివేయు యెడారిభూమిలో నిర్మల సలిలపాన మువంటిది. “అధికారలాలసరాజ్యతంత్రము” యిప్పుడును, తప్పుడు ప్రబోధములను గావించుచు నేడుయూరపులో శాంతి కొరకుపనిచేయు వారినికూడ పెడమార్గముపట్టించెను. “న్యాయ ముచుబలవంతముగ గుంజవచ్చుననియు” దానివలన శాంతిచే కూరుననియు వారిప్పుడు తలంచుచున్నారు. పోలండు పగ పక మయిపోయిన తరువాత నోటినిండ గుడ్డలుకుక్కబడి చేతులు కాళ్లుబంధింపబడి యొక స్త్రీ నేలమీదపడియుండ నొకయాయు ధభటుడు వివిధాస్త్రశస్త్రములను ధరించి “వార్సావట్టణమంత యు శాంతియుతముగనున్నది” అను వ్రాతతో నామెను కాచు చున్నట్టి పరిహాసచిత్రమును వారుమరచినట్లు కాన్పించును. యుద్ధానంతరము రషియామీద నలుపబడిన దాడులవలన బోల్షివికప్రభుత్వముకు మరింత స్థావర మేర్పడెననియు, జర్మనీ నీమర్దించుటవలన హిట్లరు సింహాసనా రూఢుడయ్యెననియు, “యుద్ధము నంత మొందించుటకు జరిపినయుద్ధము” జరిగిన యిరు వదియేండ్లలోనే వెనుకటి యుద్ధముకంటె ఘోరతరమైన యుద్ధ

మేఘములు మనలనావరించిన పనియు వారు విస్మయించినట్లు కాన్పించును.

హరిజనపత్రికలోని గాంధీజీ యమృతవాక్కుల నాస్వాదించునపుడీ యర్థశూన్యశబ్దాడంబరమును, చిత్తకాలుష్యమును తరించి సత్యమునందకుంతత విశ్వాసముచే ప్రేరేపింపబడుటచే పవిత్రవంతములును, యుద్ధక్రౌర్యము నతిక్రమించుచూడగలుగుటచే నిర్మలములునునగు వాయువుల నాస్వాదించుము.

గాంధీజీ 'యగ్రాహ్యుడు' అని యింగ్లీషు వారప్పుడపుడు నిందించుచుందురు. ఇది 'నింద' యనినేనంటిని. ఏలయన "అగ్రాహ్యత్వము" చెడ్డకావలసిన విధాయికత్వము లేకపోయినను యుచ్చటనది నిరసనపూర్వకముగనే ప్రయోగింపబడెను. అతడు నిజాయితీ లేనివాడని వారారోపింతురు.

మహాత్ముని యడుగు ప్రశ్నలను అతని సమాధానములను నేను మొదట హరిజనపత్రికలో నత్యంతఆతురతతో చదువుచుండెడిదానను. కాని నేనిపుడతడెట్టికష్టమైన ప్రశ్ననైనను విడుచువాడు కాడను సంతోషస్వాంతముతో చదువుచున్నాను. డాక్టరు మాంట్ కాగ్న, సెరసోల్ యిత్యాదు లెవరేప్రశ్నవేసినను పరిపూర్ణవిశ్వాసము, నిజాయితీతో గూడిన సమాధానము వచ్చుచుండును.

రాండుటేబిలు సమావేశమునకు గాంధీజీ యింగ్లండు వచ్చినపుడు ఐచ్ఛిక దారిద్ర్యమునుగురించి మా కుపన్యసించు

టకు గిట్టుహానుకువచ్చెను. ఆ హాలు క్రిక్కిరిసిపోయి వందల కొలది ప్రజలు బయట నిలువ వలసి వచ్చెను. తాను చెప్ప దలచుకొనినది యూరక చెప్పటయేకాక చేసి చూపించు వాని మాటలను మేమతి శ్రద్ధాభువులమైవింటిమి. చివరన నేక ప్రశ్నలు వేయబడెను. మహాత్ముడు, ఒడులుచెప్పటకు పూర్వ మొక్కొక్కపుడాగుచుండెను; మానవభాష ప్రకటము చేయ గల నిష్కర్ష యుతమును పరిపూర్ణ సత్యయుతమునునగు సమాధానము నిచ్చుటకే యతడాగుచుండెనని నే నెరుగుదును. “సర్వమును పరిత్యజించుట యనగా నొడలిమీదిబట్టను తీసి వేయుటవంటిదికాదు; అది నీ యెముకలమీది చర్మమునొలిచి వేయుట వంటిది” అని యతడనెను. “కాని ‘ఓ గాంధీబాబా! నీవాక యంగవస్త్రమును ధరించితివి. నీకేమియు లేదని నీవెట్లు చెప్పగలవు ?’ అని నన్ను మీరడుగవచ్చును. నా సమాధాన మేమన నాకొక శరీరమున్నంతకాలము నేను దానిని దేనితో నైన కప్పుకొనవలెను.” కాని “మీలో నెవరైనను దీనిని తీసి వేసి కొనగోరుచో నాయభ్యంతరములేదు. నేను పోలీసువారికి రిపోర్టుచేయను” అని యతడు పకపక నవ్వుచు చెప్పెను.

దయామయులగు బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు మహాత్మునికి పోలీసుసిబ్బందీని నప్లయిచేసిరి. వారపుడు గిట్టుహానులోనే యుండి యీసంభాషణనువిని పొట్టచెక్కలగునట్లు నవ్వ నారంభించిరి. వారికేకాదు! మాకందరకు నాయవస్థయేపట్టెను.

మహాత్ముడు హాస్యరసము నొలికించుచుండుటయు మనకు నవ్వుపుట్టించు విషయములే యతనికిని నవ్వుపుట్టించు చుండుటయు చాలామంది యాంగ్లేయుల నానందపరవశులను చేయును. ఒక నాడతనిని నాకారుమీద తీసికొనిపోవు యదృష్టమునాకబ్బెను. త్రోవలో నతడు నాకుగల 'డి.డి.' బిరుదును గురించి ప్రశ్నించెను. అదిగ్లాస్టోయానివర్సిటీ చాలిచే నాకు నమర్పింపబడిన 'వేదాంతకేసరి' అనునట్టి పట్టాయని చెప్పితిని. "ఓహో! బ్రహ్మతత్వమంతయు నీకు తెలియునుకాబోలునే?" యని యతడుచల్లగా 'నటించెను'

నాటి ప్రయాణ ప్రారంభోదంతముకూడ నాహృదయమున హత్తుకొనిపోయెను! మహాత్ముడు తనముందు కార్యక్రమముకు గొంపోవ నా కనుజ్జయిచ్చెను. కాని మేము గిట్టిహాను నుండి బయటకు పచ్చనరికి మానవ ప్రనాహము మమ్మడ్డ గించెను. నాకారు నాకు కన్పించలేదు. లండనులోనున్న కారు లన్నియు నచ్చటనేయుండెను. ఏకారుకాకారే మహాత్ముని తీసికొనివెళ్లు భాగ్యముకొరకు పెనుగులాడుచు "పంజాబు మెయిలు వేగమున" నొకటితో నొకటి తలపడుచుండెను. నాడు చలివణకించు చుండెను; మంచు కురియుచుండెను. మహాత్ముడు కౌపీనమాత్ముడు! అతని నాపకూడదని గుర్తించి "దగ్గరనున్న కారుయెక్కుడు. నాకారు కొరకు ఆగవద్దు" అని నేనంటిని. "నేను నీకారుకొఱకే వేచియుండెదను" అని యత

డనెను. దానితో నాకొక కిరీటమబ్బినట్లు నేనుబ్బిపోతిని ! అప్పుడు “నిలువనీడలేదు! కాని సమస్తవస్తు చక్కవ” అను జీససుయొక్క యొకభక్తుని వాక్యమొకటి నా జ్ఞప్తికివచ్చెను. గాంధీజీ కొక్కకారుకూడలేదు ! కాని తమలో నొకదాని ననుగ్రహించునను నాశతో వందలకొలది కారులతనిచుట్టును పరిభ్రమించుచుండెను !

నేటి ప్రపంచమునకు మహాత్ముని దౌర్జన్య రహిత నిరాకరణమే శరణ్యము. డెబ్బదియేండ్ల నిరంతరక్షేతము, అనుభవము కలిగినమీదట ‘నతడు దానిని విశ్వసించుటయే గాక నతని విశ్వాసము దినదినాభివృద్ధి యగుటలోనే భారత దేశముయొక్కయు ప్రపంచముయొక్కయు మోక్షముకలదు. యూరపులోని దౌర్జన్య, ద్వేషములచే నుక్కిరిబిక్కిరియైన నేను యీ విషయమై యతని నడుగు ప్రశ్నల నతియాతురతతో చదువుచుందును.

అన్నింటికంటె నెక్కువగ స్త్రీనైన నాకీ మహాత్ముని యంద నూన విశ్వాసము వర్ధిల్లెను. మానభంగముచేయు ప్రయత్నము జరిగినపుడు స్త్రీ యేమిచేయవలెను ? అను ప్రశ్న వేయబడెను. మహాత్ముడు దీనికేమి సమాధానమునిచ్చును ? అతడీ ప్రశ్నను విడిచివేయునా? నేను స్త్రీని కానుకనుక నామె తరపున సమాధానము నీయజాలననునా ? ఆ మరణాంతము స్త్రీ దానిని ప్రతిఘటింపవలెననియు నితరమగు దౌర్జన్యము

నుపయోగింపరాదనియు నతడు ఒదులు చెప్పెను. స్త్రీలోకము తరళున నేనతనికి వందనశతము లర్పించుచున్నాను. తనయిచ్చకు వ్యోచేకముగ స్త్రీని “అవమానింపవచ్చును” కనుక “మానము” నందర్భములో స్త్రీస్థితి పురుషుని స్థితికంటె భిన్నమైనదను విశ్వవ్యాప్తమైన యతిసామాన్య హేయభావము సీసమాధాన మంత మొందించుచున్నది. నిజమేమన స్త్రీకాని పురుషుడు కాని యితరుల కార్యములవలన నెన్నడును అవమానింప బడ జాలరు. మనలను మనముమాత్రమే యవమానించుకొనగలము. “మృత్యువుకంటె నధమాధమమైన” విషయములు కలవు. మానభంగమందులో నొకటి. కాని యవమాన మితరుల చేతిలోగాని యితరుల యిచ్చలోగానిలేదు. అది మనయందే కలదు. గాంధీజీతప్ప యిట్టిసమాధానము నిచ్చుటకు మరెవ్వడు సాహించెను ? దానికి స్త్రీ ప్రపంచమంతయు నతనిని బహూ కరించునుగాక !

ప్రపంచమును నతడు నమ్మించగలడా ? పాశ్చాత్యలోక మున నతివ్యాప్తిచెందిన దౌర్జన్య విశ్వాసము తన దేశములోనే మహాత్మునకున్న పలుకుబడిని పోగొట్టి దౌర్జన్యమును దౌర్జన్య మొక్కటియే జయింపగలదను విశ్వాసమును స్థాపించునని భావించుట కడు దుర్భరము. అదియొక్క భారతదేశమునకును, బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునకును మాత్రమేగాక యావత్ప్రపంచ మునకును అరిష్టమని చెప్పకతప్పదు. ఒక్క యూరపులోనే

కాదు ! రెండు అమెరికాఖండములుగల పాశ్చాత్యదేశములలోనేకాదు ! జపాను, చీనా మొదలగు ప్రాచ్యదేశములలో కూడ దౌర్జన్యమునందు విశ్వాసము హెచ్చుచున్నది. భారతదేశము తన విశ్వాసమును నిలుపుకొనునా? సమర సంకులమైన ప్రపంచమున నది యొక్కటియే సత్యమును స్వీకరించి మనకు మార్గదర్శకత్వము వహించునా ? అట్లు చేయుచో ప్రపంచము రక్షింప బడును. అట్లు కానిచో—? భారతజననీ ! పరాజయము నొందకుము !

యదార్థ నాకయత్వముయొక్క

ఫలితములు

వైకౌంటు సామ్యుయల్ జి. సి. బి., బి. యి., డి. సి. యల్

అప్పుడప్పుడు గాంధీజీచేయు పనులు, చెప్పుమాటలు నాకు చీకాకు కలిగించుచుండును. అవి నాదృష్టి కన్యాయముగను వికటముగను కాన్పించును. అనేక విషయములలోనే నతనిని సచుర్ధింపజాలక నతని కెదురగుచుండును. అయినను సతడ సమానమైన శ్రద్ధాత్యాగములతో నతనికి తట్టిన మార్గముద్వారా జగత్కళ్యాణముకొరకు అనవరతము పాటుపడువాడని నేను చెప్పగలను.

జైకాంటు సామ్యూయల్, జి సి బి, బి యి డి సి యల్

ప్రపంచము తన యుత్కృష్టపురుషులను గుర్తించును
గాక ! తన యుత్కృష్ట సేవకులపట్ల కృతజ్ఞతను చూపునుగాక!

గతించినవారికి పూలపాన్పు, బ్రతికియున్నవారికి బలును
ముట్లు” అను హేళన వాక్యముకలదు కాని యర్హులైనపుడు
సజీవులకుగూడ మనము సపర్యలను చేయుట న్యాయము.

గాంధీజీ తన చిరజీవితములో భారతదేశమునకును
తద్వారా మానవలోకమునకును నపరిమితమగు సేవచేసెను.
అతనిసేవలో మూడు ముఖ్యముగ పేర్కొన దగినవి

అతడు “ అణగి మణగి యుండునట్టి ప్రాచ్య ” లక్షణ
ములుగల ప్రజలను కనుగొనెను జయింపబడుట, పాలింప
బడుట, వెనుకబడియుండుట, విద్యలేకయుండుట, మూర్ఖత్వము,
దారిద్ర్యము—ఇవి యన్నియు నసంఖ్యాక భారత ప్రజానీకము
యొక్క విధిలిఖితముగ స్వీకరింపబడెను. గతచరిత్రయు యెదు
ర్కొనరాని ప్రస్తుత పరిస్థితులును దీనినే దోహదముచేసెను.
దీనినంతను మార్చివేయుటకు గాంధీజీ సరిపట్టించెను. అతని
గుణగణములతని ప్రతిభను హెచ్చించెను అతని యందా
ధ్యాత్మికావేశము అపరిమిత లౌకిక వివేకము మేళవించెను.
ఇట్టి సమైక్యత మతియగుదుగ నుండును ఇది ప్రజలలో చలన
మును కలుగజేసి జయదుందుభులను మ్రోగింప సమర్థమైనది
అతడు వెన్నువిరిచి, కండ్లుపైకెత్తి, పరిస్థితులను నిర్భయముగ
తేరిబారచూడవలెనని భారతీయుని యుద్బోధించెను. “జీవిత

ములో గతమునుమాత్రమే గ్రహింపగలము, కాని దానిని భవిష్యత్తున జీవింపవలెను” అని చెప్పబడును. గాంధీజీ తన ప్రజలు భూతచరిత్రనుఁగొని దానితో మైమరువక నదిబోధించు పాఠములను నేర్చుకొన గోరెను, అతడు వారిని “ముందు చూపుతో జీవింప” గోరెను, ఈ సమగ్రజీవితములో నీప్రబల ప్రయత్నములో భారతస్త్రీలు పాల్గొనుట యవసరమని యతడు చాటెను.

ఇంగ్లీషువారు ఆత్మగౌరవము కలవారు. కనుకనే మన మితరుల యాత్మగౌరవమును ఆదరింతుము. బ్రిటిషు ప్రజలకు నేడు భారతీయులపట్ల మున్నెన్నడును లేని గౌరవ మేర్పడె ననుటకు సందియములేదు.

భారతరాష్ట్రములలో మానవలోకములోని యారవ వంతు ప్రజలున్నారు. ఈ మానవజాతిస్థితిని పెంపొందించుటకును, ఆత్మనుద్ధరించుటకును గాంధీజీవలె మరేవ్యక్తియు పని చేయలేదు. హిందూదేశము, ఇంగ్లాండుదేశము యావత్ప్రపంచముకూడ దీని కతనియెడల కృతజ్ఞత చూపవలసియున్నది.

ఈ యుద్యమము కొన్ని భయంకర నేరములవలనను దోషములవలనను కళంకితమైనది. కాని గాంధీజీ వీసికెన్నడును కారకుడుకాడు. అతని యాజ్ఞల నుల్లంఘించి యీపనులు చేయఁజెను.

వైకౌంటు సామ్యూయల్, జి. సి. బి., బి. యి. డి. సి. యల్.

దౌర్జన్యరాహిత్యమును విధానముగను స్వాతంత్ర్యమును లక్ష్యముగను మేళవింపచేసి యపూర్వవిజయమును సాధించుటచే నతనిపేరు చిరస్థాయికాగలదు. యుక్తముకాదని ఘోషింపవలెను, వాదముచే నొప్పింపవలెను లేదా యువసరమునుబట్టి యాజ్ఞోల్లంఘనము చేయవలెనుకాని దౌర్జన్యము, రక్తపాతము, శత్రువునుచంపుట పనికిరాదని యతని సందేశము.

ఈనీతి భారత ప్రజాశీలమున కెంతయు తగియున్నది. దీనికి చాల స్వార్థత్యాగమవసరము; స్వార్థత్యాగమునకు భారత దేశము పుట్టినిల్లు. అది వారి న్యాయపరిజ్ఞానమునకు సరిపోవును. అది ముఖ్యముగ మతవిషయకమైన ప్రవర్తన. అది సఫలమయ్యెను. దౌర్జన్య రాహిత్యము, ప్రజానీకముయొక్క బ్రహ్మాండమైన ప్రయత్నములుకలసి దౌర్జన్యవిధానముకంటె త్వరితముగను, పూర్తిగను శత్రువును సాధింపగలుగును.

గాంధీజీ మూడవసేవ నిమ్నజాత్యుద్ధరణము; అతడు భారతరాజకీయములలో దాని కగ్రస్థానమునిచ్చి దానిని విజయపథమున స్థాపింపగలిగెను.

అస్పృశ్యత భారతదేశ సాంఘిక, మతచరిత్రకు తీరని మచ్చయని నిజమైన భారతమిత్రులు యొప్పుకొనకతప్పదు. 'అన్నెముపున్నెము' యెరుగని కోట్లకొలది ప్రజలను గర్హించు మతము నేమనవలెను? అది వారిని మొదట పతితులనుచేసి మరెట్టి దోషమునకునుగాక నీ కారణమునకే వారి నణచి

జైకొంటు సామ్యుయల్, జి. సి. బి., బి. యు. డి. సి. యల్.

వేయుచున్నది. యదార్థమైన మతమెప్పుడును మానవాత్మకు మోక్షమిప్పించి యుద్ధరింపవలెనేగాని దాని నణచి వేయరాదు.

గాంధీజీ తన నిశిత నిర్వక్రదృష్టిచే దీనినంతను గ్రహించెను. అతని హృదయము తరుగుకొనిపోయెను. దుఃఖితస్తమైన యీ మానవకోటి నుద్ధరించుట కలడు భగీరథ ప్రయత్నములనుచేసి యీ భారత కళంకమును తొలగించి నాగరిక జాతులలో దాని కుచితస్థానమును సంపాదించెను.

ఢిల్లీది వత్సరముల చరిత్రలోకల యీ విజయములను సజీవుడైన మరేవ్యక్తి వర్ణించగలడు? ఒక బ్రహ్మాండమైన జాతిని మేల్కొల్పుట; దానికాత్మగౌరవమును ప్రసాదించుట; దార్జన్య మక్కరలేకుండగనే మానవాత్మయొక్క బలముచేతనే ప్రజావ్యవహారములను చక్కబెట్టవచ్చునని వర్తమాన, భవిష్యల్లోకములకుచూపి యందు నాయకత్వము వహించుట; శతాబ్దములకొలది పతితులైయున్న కోటానుకోట్ల నుద్ధరించుటలో నాయకత్వము వహించుట—ఇట్టి వెన్నియో కలవు.

రౌండుటేబిలు సభలవలన కలిగిన యభిప్రాయము

వైకౌంటు శాంకీ యం. యె , డి. సి యల్

నేను గాంధీజీని 1931 సెప్టెంబరు 13 వ తేదీని మొదట సారి కలుసుకొంటిని. రౌండుటేబిలు సభలయొక్క ఫెడరలు కమిటీసభలలో కొన్ని నెలలు గంటలకొలది, రోజులకొలది మేమొకరినొకరు నొకరను కూర్చుంటిమి. అతి యాదుర్దాతో గూడిన కాలమున నొకని ప్రక్కన కూర్చొని క్లిష్టసమస్యలను చర్చించినమీదట మన మతనిని ప్రేమింపవలెను; లేదా గర్హింపవలెను. నన్నుగాంధీజీ తన మిత్రులలో లెక్కపెట్టుకొన వచ్చునని నాయాశయము.

అతడు యింగ్లండువచ్చినపుడు లండనులోని డార్బెస్టరు హోటలువద్ద సేనతని పరిచయమును పొందితిని. అతడు వచ్చుచున్న సంగతి తెలిసి యచ్చట వేలకొలది ప్రజలుచేరిరి. అతడు సభేదు దుస్తులను ధరించినయొక వామనమూర్తి, కాని యతని నడక నిజగౌరవమును, పేరు ప్రతిష్ఠలను గుర్తించిన వాని నడక వలె నుండెను. అతని యాకృతి వింతగనుండెను కాని యతని యాకర్ణాంత విశాలనేత్రములు నన్నెక్కువగ నాకర్షించెను. జ్యోతిర్మయములగు ఆ నేత్ర ద్వయమునుండి నీ నప్పుడప్పుడతనిభావములను గ్రహింపవచ్చును.

నేను ఆ కమిటీకి అధ్యక్షుడనుకనుక నతనితో పరిస్థితుల నొంటరిగ చర్చింపవలసియుండెను. అతడు తన యభిప్రాయములను చచ్చులేకుండ తెలిపెను. భారతదేశముయొక్క నికృష్టస్థితినిగురించి యతడు వాపోయెను కాని బీదప్రజలను పీడించుచున్న అమిత ప్రభుత్వప్రయమే యతని నెక్కువగ బాధించుచుండెను. అతని సంభాషణ యామూలాగ్రముగ బీదవారి ప్రసక్తియే ! అతడు ముఖ్యముగ గ్రామములలో నివసించు వారి దౌర్భాగ్యమునుగురించి విలపించెను. యంత్ర పరిశ్రమను విధివిరామములేకుండ వృద్ధిచేయకూడదని యతడంగీకరించెను. అతని సత్యాగ్రహ విశ్వాసమును నా కెరిగించెను. దేశరక్షణకు అహింస, దౌర్జన్యరాహిత్యము చాలునని యతడు వాదించెను.

అట్టి చిరదర్శన భాగ్యమబ్బినమీదట నతనిని గురించే దృఢమైన యభిప్రాయము లేర్పడకుండుటెట్లు? అతడు మొదట నుండి చివరవరకు మతవిశ్వాసి.

టాల్ స్టాయి వ్రాసెలతని నాకర్షించినట్లు నాకు తోచెను. అతడు సాంఘిక దోషములకు నిరాడంబర జీవితమే శరణ్యమనును. అతడసమాన దేశభక్తుడు, స్వదేశకౌరవమున, కీర్తిని విస్తరింపచేయగోరువాడు బీదలను, పీడితులను రక్షింపగోరువాడు అతడొక గొప్ప రాజకీయ నాయకుడు. తన లక్ష్యమునందేకాక సాధనయందుగూడ నతనికి అచంచలమగు విశ్వాసముకలదు.

సెప్టెంబరు 14వ తేదీని లండనులోను సెంటుజేమ్సుకోట్లో కమిటీయొక్క మొదటి సమావేశము జరిగెను. అది యతని మకానదినము. మరునాడతడు మొట్టమొదటిసారి మాట్లాడెను. “గాంధీజీ నెమ్మదిగ, నిర్మొగమాటముగ నిమిషమునకు 57 మాటలచొప్పున మాట్లాడెను. అతడు సుమారొక గంటసేపు తడవుకొనకుండ మాట్లాడెను. అతడు రెండు చేతులను జోడించి మాట్లాడుటకు పూర్వము ప్రార్థించుచున్న వానివలెనుండెను. అతడు పాదుకలను తొడిగి, యంగవస్త్రమును ధరించి, పై నొక తెల్లనిశాలువ వంటిది కప్పికొని నాప్రక్కనే కూర్చొనెను.” అతడు హిందూదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము కావలెననియు, ఆర్థిక, సైనికాధికారము కావలెననియు రెను. అశ్వాసభల యొక్కకాయక, మానసికపరిశ్రమనెల్లు భరింపగలిగెనా యను నాశ్చర్యము నన్ను వీడకుండెను. అతడు ‘శ్రీరామ మొరలుచిత్త గింపవలెను’ వరకు సభను వీడకుండును. ఒక లెక్క ప్రకారము కొన్నిరోజులలో 80,000 మాటలవరకు మాట్లాడినట్లు కాన్పించును. కాని సభముగిసిన తరువాతనే గాంధీజీయొక్క యదార్థ మైనపని ప్రారంభమయ్యెడిది. ప్రాతస్నాయంకాలములయందు గంటల కొలదిసేపతడు వివిధవ్యక్తులతో వివిధవిషయములను గురించి సంభాషించును; వారిని తన మతమునకు త్రిప్పుకొన యత్నించును. అపూత్య శేఖరులు, డిప్టేటరులు తమయభిప్రాయములను ప్రజలపై చొప్పించుట కనేకమార్గములుకలవు. తన

స్వప్రయత్నములచేతను, సాదృశ్యముచేతను లక్షలకొలది పౌజలను తన జీవితకాలములోనే తన యనుయాయులను చేసికొనిన వాడొక్క గాంధీజీతప్ప మరియొకడు కానరాడు.

అప్పుడప్పు డతడొక యంతర్వాణిచే నడువబడునట్లు కాన్పించును. ప్రపంచచరిత్రలో వివిధకాలములయందితర మహావ్యక్తులకుకూడ నిట్టి యనుభవమే కలుగుచుండెను. (సోక్రటీసు, సెంటుపాలులు యీగణములోనివారు. వారు పిచ్చివాని మతిభ్రమణకులోనైనను లేక సింహాసనమున కతీతమైన జ్ఞానమును కలిగియున్న వారి సంపర్కముగల వారిపై యమోఘమైన పలుకుబడిని కలిగియుందురు. గాంధీజీ రాజబుషి. ఆతడెప్పుడును భారతదేశమునకును, బీదలకును తానుచేయగలిగిన సేవకొరకు తహతహలాడును.

గాంధీజీ యాదర్శము లత్యున్నతములైనవనుటకు సందియములేదు. కాని తన ప్రజలమీదనేగాక భారతదేశములో నున్న వివిధమత, కులకక్షలతోగూడిన వారందరిపైనను అధికారము, భాధ్యత గాంధీజీకే యిచ్చినచో నేమి సంభవించెడిదో యని నే నాశ్చర్యపడుచుందును. అట్టి స్థితిలో రాజకీయవేత్త మార్గములను, పద్ధతులను ఆలోచింపవలసియుండును. కాని ప్రవక్తలకీ మార్గములతోను, సాధనలతోను ప్రసక్తిలేదు. తుదకు ప్రవక్తలే రాజకీయవేత్తల నోడింతురు. గాంధీజీ

డి. యస్. శర్మ యం. యె.

యీ లోకమునకు వచ్చిన నాటికంటె ప్రపంచమును సర్వతో
ముఖాభివృద్ధి చెందించెనని సర్వులును అతని యవసానకాలమున
యొప్పుకొందురని నా నిశ్చితాభిప్రాయము.

ఒక గొప్ప హిందూమత ప్రవక్త

డి. యస్. శర్మ యం. యె.

హిమాలయ పర్వతములను, టాబ్ మహాలును, మహాశి
గాంధీనిచూచుటకు హిందూ దేశము వచ్చినట్లొక అమెరికాదేశ
సంచారకుడొకసారి చెప్పెను. ఈ దేశములోనున్న మనము
మహాత్మున కతినమింపములో నుండుటచే నీమహావ్యక్తియొక్క
నిజశక్తినిగాని మానవచరిత్రలో 'నానత్యపరిశోధనలు' అని
యతడు రచించినదాని ప్రాధాన్యతనుగాని గుర్తింపనేరము.
తన సందేశము భారతదేశములోను భారత రాజకీయపరము
గను చెప్పబడినను అది విశ్వమునకంతకును చెందునని గాంధీజీయే
చాటెను. కాని మానవజాతినంతను ఉన్నతమైన నైతిక,
ఆధ్యాత్మికస్థితికి తీసికొనిపోవ సమకట్టినవానికి రాజకీయములతి
నికృష్టములు. మన యుగము వేలకొలది మైళ్లు, ఖండఖండాం
తరములు, నదులు, సముద్రములు, భూఖండములు తృటిలో
తరించు వాయు విజయములను గాంచినది. విమానమును నేడు

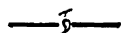
ప్రపంచజాతులన్నియు యుద్ధములందు శాంతిసమయములందు
వాడుచుండుటచే చరిత్రలో నొకనూతన శకమారంభమైనది.
కాని మహాత్ముడు కనెపెట్టిన సూత్రము మానవలోకమునకు
విమానముకంటె నతిముఖ్యమైనది; భావిశతాబ్దముల భాగ్య
భోగ్యముల నది యదృశ్యముగ మార్చివేయగలదు. అతని
'సత్యాగ్రహము' ఆధ్యాత్మిక భేదరగమనమని గుర్తించెదరు
గాక ! దానిని సరిగ అర్థముచేసికొని 'తూ వా' తప్పకుండ
నాచరించినచో వ్యక్తులేకాక జాతులుకూడ మానవునిలోనున్న
వ్యాప్తు, వానరత్వములను పోద్రోలి భగవంతుడని మనము
పిలుచునట్టి యాధ్యాత్మిక పూర్ణత్వమును పొందగలవు. ఒక
చిచ్చుబాంబులేక మరళిరంగి యెదురైన నాడది యేమి చేయు
గలదు ? అని కొందరతని దౌర్జన్య రాహిత్యమును లేక
'ఆత్మశక్తిని' పరిహసింపవచ్చును. దీనినలన జీనసు చరిత్ర వారి
కర్థముకాలేదని స్పష్టమగుచున్నది. రైలు క్రొత్తగా కనిపెట్ట
బడినపుడొక పార్లమెంటుసభ్యుడు దానినొక క్రోధోద్దీపితమగు
గోవు డీకొనినచో నేమగును? అని ప్రశ్నించెనట ! ఇది దానిని
జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నది. నూరేండ్లు లేదా వేయేండ్లు గతింప
నిండు ! ఏలయన మానవుడాధ్యాత్మిక రాజ్యమున నింకను ఒక
శిశువు—అప్పటికి యూరపులోనున్న ప్రస్తుత సైనిక నిరంకుశ
త్వము, అట్టి భావములే కలవారు మట్టిలో కలిసిపోవుదురు.
వారు నేడు ప్రోగుచేయుచున్న ఆయుధసామగ్రికిగూడ నాగ

తియేపట్టును. కాని యీబడుగు హిందువు కనిపెట్టిన యాధ్యాత్మికాశ్రమము మాత్రము మొక్క-వోకుండనుండ విశ్వమంతయు దానిని స్వీకరించును. అట్టి యున్నతగతిని, కళ్యాణమార్గమును నిజముగ మానవున కర్హమగు మార్గమునుచూపి నందులకు ప్రపంచ జాతులన్నియు నతని నాశీర్వాదించును. అప్పడతడు దేవదూతయనియు నతని సందేశము బుద్ధుడు జీససు మహమ్మదుల సందేశమువలె నొకజాతికి, యొక దేశమునకు సంబంధించినదికాదనియు గుర్తింపబడును.

సజీవముగనున్న మతములలో హిందూమత మన్నిటి కంటె పురాతనమైనది. దానికి నలుబది శతాబ్దముల యనవరతచరిత్రకలదు. అది యంతటితో నాగిపోలేదు. అదియెప్పుడును నూతనసందేశములను, నూతనధర్మములను, ప్రవక్తలను, అవతారములను ఆశూయముచేయుచుండును. ఒక్కమాటలో చెప్పవలెనన్నది సస్యమునితో ధిక్ముగ గ్రహించుచునేయుండును. నేడదియొక యభ్యుదయ దశలోనున్నది. దానిచరిత్ర కొకనూతనాధ్యాయము చేర్చబడెను. హిందూ ఆధ్యాత్మికత యొక్క యదార్థావతారమైన మహాత్ముడు దానిననూతన సత్యములకు నూతనవ్యాఖ్యానములను చేయుచు నాధునిక ప్రపంచ పరిస్థితులకు వానిననువర్తింప చేయుచున్నాడు. అతని సత్యాగ్రహసందేశము హిందూమత ప్రధానసూత్రమైన అహింసను జాతీయ, అంతర్జాతీయసమస్యల కనునర్తింపజేయుటయే యని

యతః జీవచించెను. మానవునిలోనున్న దివ్యత్వమును బహిర్గతముచేయగల యీసూత్రమును వ్యాప్తిచేయుటకును అనునందించుటకును ఒక హిందూదేశమునకు తప్ప మరే దేశమునకును తగిన మత సంస్కారములేదు. 'ఏకంసత్' నిప్రబహుధావదంతి' అను హిందూసూత్రమునే యశుడురాజకీయ పరిభాషలో దౌర్జన్యరహితముగ జయించు స్వరాజ్యము, సర్వమణిసమానత్వము, అన్నిజాతులకు సమానహక్కులు, అధికారములు అనిభాషించెను. అతడుద్యమించిన యస్పృశ్యతానివారణ, ఆధునిక కులవద్ధతులలోని యక్రమములను తొలగద్రోసి వర్ణాశ్రమధర్మతత్వమును ప్రాచీన పవిత్రతతో నుద్ధరించుటకే యతడు సంకల్పించెనని గుర్తింపవలెను. అదియే ప్రపంచములోనున్నట్లున్న మైన కమ్యునిజము అని యతని యభిప్రాయము. భారతగ్రామములలో రాటములను చేతిమగ్గములను పునఃప్రతిష్ఠించుట, మద్యపానమును నిషేధించుట భారతనాగరిక లక్షణములను జ్ఞప్తికి తెచ్చుటయే! వీనిని అన్నివిధముల రక్షింపక తప్పదు. సైగా నన్నిసాంఘిక రాజకీయసమన్వయములను మతదృష్టితోచూచుట, ప్రతిజీవితరంగమున సత్యఅహింసలను శాసించుట, నిత్యజీవిత వివరములలోకూడ సర్వమానవ ఆధ్యాత్మిక యొక్కతను గుర్తించుట యుత్కృష్ట హిందూమత లక్షణములే యని గ్రహింపవలెను. ప్రతియింద్రియమును భ్రమింపజేయగల సమస్త పరికరములతోగూడిన యాయాధునిక ప్రపంచమున నతడుతన

శుక్కిపవాసములచేతను, కఠినవ్రతములచేతను, వైరాగ్యజీవితముచేతను తాపనకర్మలచేతను పొచినభారత బ్రహ్మచర్యాదర్శములను సమర్థించెను. ఈవిధముగ నతడు బోధలచేతను తనసాదృశ్యముచేతను భూతచరిత్రకర్తమైన భావిభారతమతమునకు మార్గమునుచూపినాడు. ఈమతము నుద్ధరించిన మహాపురుషులలో నితడొక్కడనుటకెట్టి సందియమునులేదు. అతని యుపన్యాసములు, రచనలు హిందూమతగ్రంథములలో నొకయంగమగునని చెప్పకతప్పదు.

మహానీయుడగు 'బుడుత' మహాత్ముడు.

క్లెర్ వెరిడనుకన్య.

మహామహుడగు 'బుడుత' మహాత్ముని కండ్లార దర్శించునవాడతని నిజమాహాత్మ్యమును గుర్తించుట దుస్సాధ్యము. ఇంగ్లండులో ముద్రాలయము లతనిని బుద్ధిపూర్వకముగ నపార్థముచేయును. అతనికే న్యాయమైన యవకాశముల నిచ్చినచో నతనిపేరు డిక్టేటరులపేరులవలె మారుమోగెడిది. భయజనకము, అట్టహాసపూరితమునగు యుపన్యాసమొక నియమిత దినమున నియమితకాలమున సప్తసముద్రములమీదుగ వినవచ్చునని లోకములను 'చెవులురిక్కింప' చేయుటకంటె మహాత్ముని

దివ్యసత్యములను లోకమాలకించునట్లు చేయుటెంతయద్భుతముగనుండునో కదాయని నేననిశము తలచుచుందును. అది యెంతప్రబోధజనకముగ నెంతజ్ఞాన దాయకముగనుండును! స్పష్టమైన సమాధానములు, ఆదర్శప్రాయములగు అభిప్రాయములు; ద్వేషము కలికముకైనను లేకపోవుట, దార్జన్యముచే జడిపింపకపోవుట - ఇక నేమికావలెను?

“గాంధీ మనలనతిజోరుగ ద్వేషించునా?” యని లండను డేరీప్రభువు నన్నడిగినపుడు నాకు కలిగిన యాశ్చర్యమింకను కండ్లకు కట్టినట్లుండును. గాంధీవ్యక్తిగతముగగాని సామాజికముగగాని ద్వేషింప గలడనుకొనుట యతని ప్రకృతిని సుతరాముగ్రహింపజాలక పోవుటయే యనివేరుగ చెప్పనక్కరలేదు.

రాండుటేబిలు సభలనాడు నేనతనిని “అతినమింపము” నుండి చూడగలిగితిని. నేనతని యాకృతిని తీసికొనుటకు సరోజినీదేవి యతని నొప్పించెను.

కాని యదియంత సులభవిషయము కాకపోయెను. అతడు పోజుయివ్వడు. దీనికి వినయము, తీరికలేకపోవుట, కళయందంత శ్రద్ధలేకపోవుట విడివిడిగగాని మొత్తముమీద నన్నియుకలసికాని కారణముకావచ్చును. నేను 1920 లో క్రెస్టుచులోని కర్మాగారమును దర్శించినపుడు లెనినుమహాశయుడుకూడ నాపై నిట్టిమరతులనే విధించెను. ఈయిద్దరకు నొకచిత్రమగు

పోలికకలదు. దౌర్జన్యప్రయోజనమును గురించి వానికి భేదాభిప్రాయములున్నను యిద్దరును తీవ్రమైన యాచర్యపురుషులు.

నేను ప్రథమములో మహాత్ముని కలుసుకొని నపుడు లెనినుపలెనే యతడును “ నేనుపోజుచేయుజాలను. నాపనిలో నన్నుమగ్నుడనై యుండనిమ్ము. సీత క్షివంచన లేకుండపనిచేసి కొనుము” అనియనెను. గాంధీజీ నేలమీదకూర్చొని వడుకుచుండెను. లెనిను తనఆశీసుకుర్చీలో చదువుకొనుచు కూర్చొనెను.

ఈరెండు సందర్భములలోను నేను అవ్యక్తమగు నిరాకరణనుగుర్తించితిని. కాని యదిరెండింటి యవ్యక్తమిత్రత్వముగనే పరిణమించెను. ఒకనాడు గాంధీజీ సరిగా లెనినుమాటలలోనే, లెనినుయొక్క వ్యంగ్యమందస్మితముతోనే “ అయితే నీవు విప్లవనుభర్తల్ యొక్క దగ్గరబంధువురాలవా? ” అని యడిగెను సరిగా వెనుకటి పరిహాసవాక్యమే! విప్లవనుయొక్క బంధువురాలు అతనిబద్ధవిరోధితో సోదరభావము నెరపుటా! ఇంకను గాంధీజీ యిట్లనెను “నన్నుచూచుట కతడు తిరస్కరించుననుసంగతి నీవెరుంగుదువు. కాని నిన్నుచూచుటకు నేనెంతయూ నందించితినో నీవతనితోచెప్పవా? నేను చెప్పితిని చెప్పుము.” సరిగా లెనినుకూడ యీవిధముగనే యనెను.

నేను వారి తలలను పూర్తిచేసి “ యెట్లున్నది? ” అని పశ్చించినపుడిద్దరును ఒక మోస్తరుగనే “నాకు తెలియదు.

నా ముఖమునుగురించి నేనే నిశ్చయింపజాలను. కళసంగతి నాకేమియు తెలియదు. కాని నీవు చక్కగా పనిచేసితివి^{వి} అనిరి.

వీరిద్దరిలో ప్రపంచమున నెవరి ప్రభావము హిచ్చుగా నుండునాయని నాలో నేను తలపోయి చుందును. రష్యాకు సంబంధించినంతవరకు లెనిను ఒక కాచమంజూషములో నుంచ దగిన శరీరముకంటె నెక్కువకాదని నాకు తోచును. కాని యిట్టితీర్పు చెప్పుట కింకను సమయమాసన్నముకాలేదు.

గాంధీజీ యింకను కార్యకలాపమును వీడలేదు. అతని కృషి ఫలింప నారంభించుచున్నది. ఈ యిద్దరును అవి నాశ మగు సందేశమునే ప్రపంచమునకు ప్రసాదించిరని నా విశ్వాసము; త్రొక్కివేయబడిన వారికి గర్హింపబడినవారికి వారి సందేశము ప్రాణదానమునేయును; వారిది పతితులను తిరిగి తలయెత్తి ప్రపంచములో తమ స్థానమును గుర్తింప సమర్థులనుచేయు సందేశము. గాంధీజీ సందేశములో దాని కత్యున్నతస్థాయి కల్పించు ఆధ్యాత్మిక ప్రభావముకలదు. లెనిను యుద్యమము కొరకు చనిపోయినవారు వీరులు; గాంధీజీపేర చనిపోయిన వారు వీరులేగాక నాత్మబలిదానముచేసిన వారగుదురు.

అమెరికా శిల్పకారుడగు డేవిడ్సను నేను మాయను భవములనుగురించి ముచ్చటించుకొంటిమి. అతడు మన యుగము నాటి మహామహులలో చాలమంది శిల్పములను తయారు చేసెను. వారియొక్క సమావేశములు ఆశాభంగ కరములని

మే ముభయులము అంగీకరించితిమి. గుర్తింపబడునట్టి పొన్న కర్రలు, బిళ్లడఫేదాపలు, దోచుకొనబడిన ప్రాసాదరంగ స్థలములు మొదలగు 'ముస్తాబు' లేనిచో వారిలో నొక్కడును అందగించడు. కాని గాంధీజీ వీరికతీతుడు. తన "ఖద్దరు" తో కప్పబడి, న్యగ్నపాదవిలాసుడైన యా నిరాడంబరమూర్తి యత్యాకర్షణీయమైనవాడని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. అతని ప్రసన్నతచేతను, అతడు నాలో రేకెత్తించిన పూజ్యభావము చేతను నేనతనిని వీడిపోవునపుడు ఆర్యభావముతో నతని కర ద్యంధ్యమును ముద్దువెట్టుకొంటిని. అప్పుడతడు తనప్రేమను వెలిబుచ్చి "న్నే హితుల నెన్నడును మరచువాడనుకాను" అని చెప్పెను.

నావ్రాతబల్లమీద నర్థపద్మాసనస్థుడై వడుకుచుండు నతని చిన్నవిగ్రహమొకటియుండును. నిజముగ నతడు వడుకుటలో మగ్నుడై క్రిందకు చూచుచుండును. కాని నామట్టుకతడు నిశితధ్యాననిష్ఠలో మగ్నుడైన బుద్ధుడు. అతని చెక్కుచెదరని ప్రశాంతతనండి బయల్పడలు జగన్మంగళకరములగు భావము ప్రసారమును నేను పసిగట్టితిని.

లండనులోనున్నపు డతనిచుట్టు నొకచిన్న ప్రపంచము మూగుచుండెడిది. అదిచిన్నదియైనను ప్రాతినిధ్య విశేషముచే మిన్నదిగనే యుండెను.

నిత్యము ప్రాతఃకాలము పదిలగాయితో పన్నెండుగంటలవర కతడు సలహాకోరిన నానికి సలహా యిచ్చుచుండును. అతడు వారిని సోదరప్రేమతోను, అపరిమిత సహనముతోను, ఆహూయము చేయును. కాని తనవడుకుటకు మాత్రమెవ్వనిని అడ్డుపెట్టనీయడు. అతడొక్కసారి మాత్రమే యొక ప్రేక్షకుడు వచ్చినపుడు లేచి నిలువబడెను. చక్రవర్తివచ్చినచు అతడు లేచి నిలువబడునని నేను విశ్వసింపను. కానిచేతనొక ఘస్టకముబూని యింగ్లండు చర్చికి సంబంధించిన వీతాధిపతి వచ్చినపు డతడు నిలబడెను. “శ్రేష్ఠమైన క్రైస్తవులమగుటకు మేమేమిచేయవలెను?” అనువిషయమును గురించి యాఘస్టకములో వ్రాయమని యతడు గాంధీజీని బ్రతిమాలెను.

అతడు కాలహరణము చేయువానిని మూర్ఖప్రశ్నలను వేయువానిని నెమ్మదిగ పంపివేయుచుండుట నాకాశ్చర్యమును కలిగించెను. చేదస్తుడైన దక్షిణాఫ్రికా పరిచయస్తు నొకనిని యతడట్లే చేసెను.

తరువాత నొకయచ్చమైన యింగ్లీషుదొరగారు వచ్చిరి. వారినతడతి మిత్రత్వముతో నాహూయముచేసెను. కాని వారి సంభాషణ వాతావరణమును, ఇంగ్లండుయొక్క పచ్చదనమును మించి పైకిపోలేదు. ఆప్రేక్షకుడు జయిలులో గాంధీజీకి శత్రుచికిత్సచేసి బ్రతికించిన డాక్టరు.

తరువాత నొక శ్రాంతిదేశపు లేడీవకీలు వచ్చెను. “శ్రాంతిదేశ మింకను తన యుద్ధతత్వమును కాపాడుకొనుచున్నదా?” యని మహాత్ముడు ప్రశ్నించినపుడామె “గాంధీజీ! మేము యుద్ధముకు కాలుదువ్వలేదు; మమ్ము మేము రక్షించుకొంటిమి.” అని చాటెను; దానికి మహాత్ముడు మందహాసము చేసి యూరకొనెను.

తరువాత వామపక్షముకు చెందిన యొక “వారపత్రిక” యొక్క సంపాదకుడు వచ్చెను. అతడు నేనడుగదలచిన ప్రశ్నల నన్నింటిని యడిగివేసెను. ఆ సంపాదకుడతి నిశితమైన వాదమును చేసెను. గాంధీజీ ప్రతిప్రశ్నకు తృప్తికరమైన సమాధానము నిచ్చెను.

అతడు వెళ్లినతరువాత పాల్ రోబిన్సన్ యొక్క భార్య యతని పాదములపై చ్రాచి యమెరికాలోని నీగ్రో సమస్యను గురించి ప్రశ్నించెను. దానిని గురించి మహాత్ముడదివరకు యోచించి యుండలేదు. అయినను ఆమె దానికి సంబంధించిన లెక్కలను చూపెను. “ఎప్పుడో యొకప్పుడు నీగ్రోలు విజృంభింతురని మీరు తలచెదరా?” యనెను. గాంధీజీ యట్లు తలంపుడు. ఆమె యంతటితో విడువక “మేము వారిలో లీనమై పోవుదుమా?” యనెను. “కావచ్చును.” “అయితే” “అప్పుడు నీగ్రో సమస్యయే యుండదు.”

అకస్మాత్తుగ నొక జర్మను స్త్రీ యనాహూయముగ వచ్చెను. ఆమె గాంధీజీని బాగుగ నెరిగియుండుటచే లాంఛనములను పాటింపనక్కరలేనట్లు కాన్పించెను. అతడు వడుకుట నాపివేసి తన హస్తము నామెకొరకు చాపెను. ఆమె తనరెండు చేతులతో దానినందుకొని యొక పవిత్రస్మారక నస్తువును రక్షించుకొనునట్లు పట్టుకొనెను.

“నీవు తిరిగి జర్మనీవెళ్లి పోవుచున్నవా?” యని యతడామెనడిగెను. ఆమె శిరమువంచి, సమాధాన మీయజాలక, పెదవులు వణకుచుండ బొటబొట కన్నీళ్లు కార్వజొచ్చెను.

“శైలవు—”

ఆమె యొక యడుగు వెనుకకువేసి, చేతులనింకను చాపి యుంచి యతని నానందపరవశమున తదేకదృష్టితో చూచుచు వేడికన్నీటిధారతో సంతర్ధానమయ్యెను.

ఇంతలో ఆగాఖానువద్దనుండి యొక పగిడివాలా రాయబారి వచ్చెను. “అతి ముఖ్యమైనది, మధ్యవర్తిత్వమునకు మీరంగీకరింతురని ఆగాఖాను ఆశించుచున్నాడు—”

అప్పుడొక హిందూవిద్యార్థి తన యమెరికాదేశపు భార్యను అతనికి చూపించెను. గాంధీజీ యామె నొకసారి వీక్షించి “నీ భార్యను నీతో హిందూదేశమునకు తీసికొని వెళ్లెడవా?” యని యావిద్యార్థినడిగెను. అంగీకార పూర్వముగ సతడిచ్చిన సమాధానము సంశయాస్పదముగ నుండెను.

ఆమె సిగ్గరితనములేక నుల్లాసముగ నాత్మవిశ్వాసముతో నిండి యుండెను. “మహాత్మా! మీరు అమెరికాయెప్పుడు వచ్చెదరు?”

“ఇప్పుడుకాదు...”

“అక్కడ ప్రతివాడు మీకొరకు పరితపించుచున్నాడు.” మహాత్మునికండ్లు దీపింప “నన్నచట నొకవస్తు ప్రదర్శనశాలలో భద్రపరచెదరని నాన్నేహితులు చెప్పుచున్నారు. (అందరును ఫక్కున నవ్విరి.)

అప్పుడు గాంధీజీ జీవితరచయితయగు దీనబంధు ఆం డూస్ వారాంతవిషయములను చర్చింపవచ్చెను. తెగినపోచ నుఅతుకుచు గాంధీజీ “అవును అవును” అనియొప్పుకొనెను.

“బాపూ! యీసాయంత్రము 15గురు ఆంగ్లికను బిష పులుయిచ్చు స్వాగతమును మరువవద్దు. లండను బిషపుప్రత్యే కము మిమ్ముకలుసుకొనుటకు 7 గంటలకు వచ్చును.”

గాంధీజీ పైకిచూచి “యేడుగంటల ప్రార్థనసంగతి?” ఆం డూస్ దానినికొంచెము ముందుకుగాని వెనుకకుగాని నెట్ట వలెనని సూచించెను. “తోవలో కారులోనే దానిని జరుపు దము” అని గాంధీజీ నిశ్చయించెను.

సాయంకాలపు ప్రార్థనకొకసారి నాకవకాశమీయ బడెను! నేను దానిని గురించి మహాత్మునకు ధన్యవాదము లొసంగినపు డతడిట్లు నెను. “దాని కందరును రావచ్చును. కాని

నీవు పాతఃకాలపార్థిరసకు రానిచ్చగింతువేని రాత్రి) కింగ్సులీ
హాలులో గడుపుటకు మిత్రులచే నేర్పాటుచేయింతును. కాని
మేము బీదవారమగుటచే కష్టకొనుటకు నీకంబళ్ళను నీవేతెచ్చు
కొనవలెను.’

కింగ్సులీహాలు ఫ్యాక్టరీ కార్మికుల కొరకేర్పర్చబడిన
సౌభాగ్యమందిరము. దీనికొరకు లెప్టరుకన్య తన జీవితమును
భాగ్యభోగ్యములనుధారవోసెను. లెప్టరుకన్యకకును, ఆమెపనికిని
ధన్యవాదము లొసంగుటకే మహాత్ముడు అధికారరీత్యా
యింగ్లండును దర్శించినపుడు కింగ్సులీహాలు ఆతిథ్యమునంగీక
రించెను.

దట్టముగామంచు పట్టివణకించుచున్న యొకనాటిరాత్రి
నేనచ్చటకువెళ్ళితిని. నాకొక తెల్లనిచిన్నగది యివ్వబడెను.
దానికొక డాబామీదనుండి మార్గముకలదు. తెల్లని మేలి
ముసుగుతో మీరాబాయి పట్టగోడకుజేరబడి యొకయోగిని
వలెనుండెను. ఆమెనన్న మూడుగంటలకు పూర్వము మేల్కొ
లిపెదనని వాగ్దానముచేసెను. ఆరాత్రిని నేనెన్నటికిని మరువ
జాలను. వింతయగు నొకయనిర్వచనీయ సౌందర్యమును నేనను
భవించితిని. ఒకచర్మపుకోటు కప్పుకొని నిద్రకళ్ళతో నేను
మీరాబాయితో మహాత్ముని గదికివెళ్ళితిని. అదియొకతెల్లని
చిన్నగది. అతడు నేలమీద నొకచాపపై తన “ఖద్దరు” కప్పు
కొనికూర్చొనెను.

అతని హిందూకార్యదర్శి మాతో జేరెను. దీపము తగ్గింపబడెను; తెరచియున్న గుమ్మముద్వారా నీలిరంగు పొగ మంచు కమ్ముచుండెను. ఇద్దరు హిందువులు ఒక యాంగ్లముష్టి శ్లోకములను పాడిరి. నేను కలగనుచున్నట్లు భావించితిని. అయిదుగంటలకు పూర్వము మీరాబాయి నన్ను తిరిగి లేపెను; అప్పుడు మహాత్ముడు పికారుచేయు సమయము. అతనిని మాట్లాడించుట కది మంచిసమయమని ప్రసిద్ధి.

మరియొక శీతోష్ణస్థితిగలప్రదేశములో నిట్టి జీవితము సుఖ పృథముగ నుండవచ్చును. కాని లండనుపట్టణ రాజకీయ, వర్తక కార్యకలాపములతో మహాత్ముడు తన మతవిషయిక సన్న్యాస తత్వము నెట్లు నిర్వహించుకొన గలుగుచున్నది నాయాధ్యాత్మిక శిక్షణము మాత్రమే విశదము చేయగలదు. కాని యప్పు డెట్టి శిక్షణములేని నేను నిద్రలేక మంచుచేతను చలిచేతను భౌతికముగను, మానసికముగను, ఆధ్యాత్మికముగను చేష్టలు దక్కినదాననై తిని. అతనిప్రాతఃకాల నడకనువెంబడించిన ఫలితము నాకు దక్కలేదు. వెంబడించుటయని నేను బుద్ధిపూర్వకముగ నుపయోగించితిని. ఏలయన మహాత్ముడు తన 'ఖద్దరును' కప్పుకొని రంయిమని పోవుచుండ మేమతనికొరకు పరుగెత్తవలసి వచ్చెను. పాపము! మా వెనుక నొగర్చుకొనుచు నురగలు గ్రక్కుకొనుచు నతనిని వాడుటకోలేక కనిపెట్టుటకో నియమింపబడిన యిద్దరు డిప్యెక్టివు పోలీసుల యవస్థ యా పరమాత్ము

నికే యెరుక ! గాంధీజీ కామార్గము తెలియును. అదియొక కాలువవంచనుండెను. అతడామార్గమున కండ్లుమూసికొనినడచి పోగలడు. ఆ కాలువ కంటికి కన్పించకపోయినను మిల్లులోనుండి వచ్చునీటివలె ప్రవాహముయొక్క చప్పుడువినపడును. ఇద్దరుకలసి నడచుటకు మాత్రమే యవకాశముకలదు. మీరాబాయి నన్ను ముందుకు త్రోసి “ఇది నీకు మంచి తరుణము...” అనెను. మేము మతమును గురించి మాట్లాడినట్లు జ్ఞాపకము. సత్యమును, శ్రద్ధను ఆరాధించువారికి ద్వేష, అసూయలను విడిచినవారికి ప్రపంచమంతయు నొకే కుటుంబము. కాని గాంధీజీ నిజముగ నితరులతో మాటలతో మాట్లాడవలసిన యవసరములేదు. అతని పరిసరములనుండినంత మాత్రముననే మనము బుద్ధిపూర్వకముగనున్నతస్థాయికి పోగలము. అతని ప్రక్కనుండి మౌనముగ ధ్యానముచేసిన కళ్యాణము చేకూరును.

ఏడేండ్లు గతించి భావోద్రేకము చల్లారి జ్ఞప్తి కలవలె నుండ నేడు గాంధీజీని కలిసిన తరువాత నాలో నొక మార్పు కలిగెనని నేను చెప్పవలసియున్నది. నా జీవిత మొక వన్నె జీవ నార్హమయ్యెను. నా జ్ఞాననేత్రము విడివడెను.

గాంధీజీ రాజకీయ విధానము.

జె. సి. స్వట్సు యం. యె. యల్. యల్. డి. డి. సి. యల్.

పురుషాంతరము క్రితముగాంధీజీ యెదిరినై ననేను శాస్త్రోక్తమైన డెబ్బదియేండ్లు నిండిన గాంధీజీకి నాధన్యవాదముల నర్పించుటన్యాయము. అతడింకను అనేక వత్సరముల ప్రపంచ సేవచేతను, ఆత్మశాంతిచేతను తనరారునుగాక! అతని 'మహా' త్కృష్ట ప్రజాసేవనుగుర్తించి, యతని యుదారగుణగానము సేయు రచయితలతో చేరుటకు నేను పరమానంద భరితుడనగు చున్నాను. అట్టిపురుషులు మనలనందరను మనసామాన్య వ్యర్థ జీవితములనుండి తరింపజేసి కళ్యాణముసేయ విసువుచెందరాదని మనల నుద్బోధింతురు. దక్షిణాఫ్రికా యూనియనుచరిత్రలోని మాసంగ్రామఘట్టమును మహాత్ముడే చెప్పియున్నాడు; అది యందరకును తెలిసినదే. అప్పుడుకూడ నేనెవ్వని నెక్కువగ గౌరవించితిனో యట్టివాని యెదిరినగుట నావిధిక్రమము. ఆచిన్న రంగమున జరిగినపోరులో గాంధీజీశీలములోని కొన్ని గుణములు బహిర్గతమయ్యెను. అవియే తరువాత విశాలభారతరంగము మీద మరింత ప్రస్ఫుటమయ్యెను. తానుచేపట్టిన యుద్యమముల లోనత డెంతలీనమైనను పరిస్థితుల వెనుకనున్న మానవులను మరువడనియు, తనచిత్తస్వస్థ్యమును పోగొట్టుకొనడనియు, ద్వేషమునకు తావీయడనియు నెట్టి విషమస్థితిలోనైనను తన

జె. సి. స్కట్టు, యం. యె., యర్. యర్. డి. డి. సి. యర్.

మార్గవమైన హాస్యమును వీడదనియు విదితమయ్యెను. అప్పుడు ను యిప్పుడును అతని విధానముకు, తత్త్వముకును యీకాల పునిర్దాక్షిణ్య, పశుసాంప్రదాయమునకు హస్తమశకాంతరము కలదు. అప్పటి యతని కార్యకలాపములు నాకు ప్రాణకంటక ముగనుండెడివని యొప్పుకొనకతప్పదు. నేనుతదితరదక్షిణాఫ్రికా నాయకులతో పాటు బోయరుయుద్ధానంతరము మిగిలిని వలసల నొక నూతనజాతిగ నిర్మింపబూనుకొంటిని. అది యసామాన్య మైనపని; నాప్రతినిమేషమును నేను దానికే వినియోగించు చుంటిని. ఇట్టి తరుణములో గాంధీజీయొక విషమసమస్యనులేవ దీసెను.

ట్రాన్సువాలులో భారతకూలీలను నిర్హోధించుటకు ప్రయత్నములు జరుపబడెను. చెరుకుతోటలలో పనిచేయుటకు వచ్చిన భారతకూలీల కంట్రాక్టు పూర్తయిగుటతోడనే బలవంతముగ హిందూ దేశముగెంటి వేయుటకు నేటాలులో వారిపై పన్ను విధింపబడెను. గాంధీజీ యీసమస్యనుచేబట్టెను. అతడొక నూతనయుద్ధశాస్త్రమును కనిపెట్టెను. బుద్ధిపూర్వకముగ చట్టము నుల్లంఘించు వేలకొలది సాత్త్వికనిరోధకుల నతడు తయారుచేసెను. రెండు రాష్ట్రములలోను గొప్ప గండరగోళ ముబయలు చేరెను.

చట్టవిరుద్ధమగు పనులుచేసినందులకు వేలకొలది భారతీయులు బంధింపబడిరి. గాంధీజీకికూడ జయిలులో కొద్దికాలము

విశ్రాంతి దొరికెను. అతనిమట్టు కతని యేర్పాటుల ప్రకారమంతయు చక్కగనే జరుగుచుండెను. చట్టమును క్రమమును రక్షింపవలసిన నాగతి యకటా వికటముగ నుండెను. ప్రజాబలమే మాత్రమును లేని చట్టమును నిర్వహింపవలసిన యపకీర్తి నాపాలయ్యెను. చివరకాచట్టము రద్దుచేయబడినపుడు యవమానము, తలవంపులు నావయ్యెను. అతడు విజయభేరి మ్రోగించెను. ఇంతేకాక నతని వ్యక్తిత్వముకూడ విశదమయ్యెను. అతని కార్యకలాపములలో నొకవింతయగు వ్యక్తిగత బాంధవ్యముండి తీరును. జయిలులో నతడొక జతపాదుకను తయారుచేసి బయటకువచ్చిన తరువాత నాకు కానుకగా వచ్చెను. అట్టి మహనీయుని పాదుకలలో నిలుచుట కనర్హుడనన నేను అనేక వేసపులలో వానిని తొడుగుకొంటిని. దక్షిణాఫ్రికాలోని మా పోరాటములను మేమట్టితత్వముతోనే సాగించితిమి. ద్వేషము వ్యక్తిగత దురభిమానము సుతరాములేవు; మానవతత్వము మా కన్ననన్నల నెన్నడును మెలగుచునే యుండెను. పోరాటము ముగియుటతోడనే యుభయ తారకమగు శాంతి యేర్పడుటకు తగిన వాతావరణముండెను. మేమిరువురము చేసికొనిన సంధిని పార్లమెంటు అంగీకరించెను. గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికావిడిచి భారతదేశమునకేగి నవీన భారత చరిత్రలో కనివిని యెరుగని విధమున తన తత్వమును, వ్యక్తిత్వమును ప్రజాసేవమున చొప్పించెను. ఈ రంగమునందంతట

జె. సి. స్కెట్సు, యం. యె., యల్.యల్., డి. డి. సి. యల్.

నతడు దక్షిణాఫ్రికాలో నేర్చుకొనిన పద్ధతులనే చాలవరకు ప్రయోగించెను.

చాలవరకుకాని పూర్తిగకాదు; ఏలయన నతడు తన పాతసాత్త్విక నిరోధపద్ధతితోపాటు (దీనికే సహాయనిరాకరణము అను నామాంతర మీయబడెను) హిందూదేశములో మరియొక పటుతరాస్త్రమును ప్రయోగించెను; ఇది తాను ప్రాయోపవేశముచేసి తద్వారా సంస్కారమును తెచ్చు విధానము. మా యదృష్టవశమున దక్షిణాఫ్రికాలో నీ పద్ధతిలేదు. హిందూదేశములో నిది యద్భుతముగ పనిచేసి యితరత్రా అతనికి చేకూరని విజయమును, ఉన్నతిని ప్రసాదించెను.

ఈనూతన విధానమును (రాజకీయ పోరాటములో నిది క్రొత్తది) శ్రద్ధగ పరికింపదగును. గ్రేటు బ్రిటనులో ప్రభుత్వముయొక్క తప్పును చూపుటకు వ్యతిరేకపక్ష నాయకుడు ప్రాయోపవేశము చేయుటను నేనూహింపజాలను. ఇది ప్రజాస్వామికముకును, పాశ్చాత్య నాగరికతకును సరిపడని పద్ధతి. దీనిని జాగ్రత్తగ శోధింపదగుననియే నా యభిప్రాయము.

భారతదేశ భావములకును, ఆచరణలకును నిది కేవలము నూతనముకాదు. రుణస్తుడు రుణము తీర్చునిచో రుణదాత తాను పస్తుండి యతని నొత్తిడిచేయుట భారతదేశమున సర్వాంగీకృతయాచారము. పాశ్చాత్యదేశములలో రుణగ్రస్తుని బంధించి యొత్తిడిచేతురు. గాంధీజీ యీ భారత విధానమునే

జే. పి. స్కట్సు, యం. యె., యల్.యల్., డి. డి. సి. యల్.

తీసికొనెను. అతడు ప్రభుత్వమువారి గుమ్మముమీద లేక తాను మంచిమార్గముకు త్రిప్పదలచుకొనిన (సంఘములో నెదురుతిరిగినట్టి) యొకఁఁగతివారి వాకిట ధర్మాకూర్పొని యవసరమైనచో ప్రాణత్యాగము చేయును. రుణదాతవలెనే యతడును వాదోపవాదములు చేయుటచేగాక నాంతరంగికముగ నుండు భయము, సిగ్గు, పశ్చాత్తాపము, సానుభూతి, మానస కారుణ్యము మొదలగు భావోద్రేకములను రేకెత్తించును; ఇవి మొత్తములై వాదముకంటె, బుజ్జగింపులకంటె నమోఘముగ పనిచేయును. రుణదాత - వ్యతిరేక ప్రభుత్వము లేక తరగతి- యీభావప్రకోపముచేత నైతికముగ తబ్బిబ్బయి చివరకు పరా జయము నొందును. ఈ రోజులలో విరివిగ జరుపబడుచున్న ప్రచారక పద్ధతులకిదికొన్ని విధముల పోలియున్నది. ఇవిప్రజా మనమును హేతువుచేతగాక భావోద్రేకముచేత (అనేక భావ ములు హేతువిరుద్ధములే) రెచ్చగొట్టును. నేడు పాశ్చాత్య ప్రపంచములో ప్రచారక విధానము ప్రజాభిప్రాయమును పాడు చేసి విషప్రాయము చేయుచున్నట్లే యీ నూతనశాస్త్రము కూడ వివరీతపుంతలకు దారితీయవచ్చుననుకొనుట కవకాశము కలదు; లక్ష్యములు మంచివైనను చెడ్డవైనను విధానము మాత్రముపద్రవకరమైనది. అది హేతువును, వ్యక్తిగత బాధ్యులను కూలదోయుచున్నది. మానవ ప్రకృతియొక్క తుది

జె. సి. స్కట్సు, యం. యె., యల్.యల్., డి.డి. సి. యల్.

కోట యనదగు వ్యక్తియొక్క యాంతరంగికము నది 'మతో ద్వాసము' చేయుచున్నది.

కాని పాశ్చాత్య ప్రచారకపద్ధతికిని గాంధీజీ పద్ధతికిని ప్రధానభేద మొకటికలదు. అతడు తన బాధచేతనే జాతిని మేల్కొలుప యత్నించును. ఈ విధానము త్యాగసూత్రము మీదను యితరులకొరకు తాననుభవించు బాధ వారి భావములను పవిత్రీకరించునను సూత్రముమీదను ఆధారపడియున్నది.

గాంధీజీ తన నూతన సంస్కార విధానము సీపటుతర యాత్మసమర్పణ సూత్రముపై నిర్మించెను. తాను చేపట్టిన యుద్యమముపట్ల నితరుల యభిమానాదరణములను పొందుట కతడే బాధపడును. బుజ్జగింపులు, హేతువాదము మొదలగు సామాన్య రాజనైతిక పద్ధతులు విఫలమైనపుడతడీ ప్రాచీన భారత సాంప్రదాయక పద్ధతి నవలంబించును. ఈ విధానమును రాజకీయవేత్తలు పర్యాయలోచన చేయవలెనని నాయభిప్రాయము. రాజకీయముల కిది గాంధీజీయొక్క ప్రత్యేక కానుక.

మరియొక భావముతో నేను దీనిని పూర్తిచేసెదను. చాలమంది, యతనిని మనఃపూర్వకముగ మెచ్చుకొనువారిలో కూడ కొంతమంది, యతని భావములలో కొన్నింటి నంగీకరింపరు; అతని పద్ధతులుకూడ కొన్ని వారికి నచ్చవు. అతని పద్ధతులతనికే చెల్లును. ఇతర మహనీయుల పద్ధతులవలెనే యతనివిని సామాన్య ప్రమాణముల కతీతమైనవి. కాని యత

కె .సి. స్కట్సు, యం. యె., యల్. యల్. డి. డి. సి. యల్,

నితో మన మెన్ని సారులు భేదించినను అతని విశ్వాసమును, స్వార్థరాహిత్యమును, అన్నింటికంటె ప్రప్రధానమైన యతని విశ్వమానవత్వమును మన మెన్నడును మరువజాలము. అన్ని తరగతుల యెడల, నన్నిజాతులయెడల, ముఖ్యముగ దీనుల యెడల సతడొక గొప్పయుదార పురుషునివలె నెల్లపుడును సానుభూతితో పనిచేయును. అతని దృష్టి యఖండమైనది.

ఒక వంక యూరపు చిన్నాభిన్నమై ముక్క ముక్కలగు చుండ ఆసియా స్థైర్యముగ ముందుకు వచ్చుచుండుట నింత విషయము. నేడు ప్రపంచరంగములో నిద్దరు ఆసియాఖండ నివాసులు—గాంధీజీ, పియాంగుకేషేక్లు మహాపురుషులని చెప్పదగును. ఇద్దరును కోట్లకొలది ప్రజల నుగార మార్గముల నడుపుచు పాశ్చాత్యులచే స్వీకరింపబడినను యిప్పుడు శ్రీగౌ భక్తులతో నాచరింపబడని క్రైస్తవదర్శ గమ్యముకు గొంపోవు చున్నారు.

మహాకవి ప్రవచనము

రవీంద్రనాథ టాగూరు.

రాజకీయ రంగములో నప్పుడప్పుడు సామాన్య మానవుల కతీతమగు బుద్ధివైశద్యముగల చరిత్ర నిర్మాత లున్భవించు

చుందురు. వారు మానవ ప్రకృతిలోనున్న దురాశ, భయము, దంభము మొదలగు దుర్బలత్వములను కొల్లగొట్టునట్టి యొక యధికారాశ్రయమును బూనెదరు. తరచు ఆశక్తి నిర్దాక్షిణ్యముగ కర్రచేబూని పనిచేయించునట్టి పశుశక్తి. మహాత్ముడు భారత స్వాతంత్ర్యపథమును చూపినపుడతని చేతిలో నధికార బలమేమియులేదు; మొట్టికాయలు మొట్టి బలవంతపరచు శక్తి లేదు. ఆ వ్యక్తినుండి బయల్పడలు నధికారము సరస సంగీత సౌందర్యాదుల యధికారమువలె ననిర్వచనీయమైనది.

ఐచ్ఛికమైన యాత్మార్పణమునది ద్యోతకముచేయును గనుక ప్రజలు దానికి జోహారు లొనర్తురు. ఆకారణముచేతనే మనప్రజలు పరస్పర విరుద్ధ విషయములను త్రికమకచేయు బుద్ధి పాటవము నతనినుండి యాశింపరు. అతని శీలముద్వారా స్ఫటిక దాశశ్య, నిరాడంబరత్వములతో వెలుగొందు సత్యమునే వారు చూచుకొందురు. అతని రంగము భౌతికమగు రాజకీయ రంగమేయైనను ఋషుల శీలము కెనయగు నతనిశీలమునకు ప్రజలు ముగ్ధులగుదురు. ఋషుల యాధ్యాత్మిక జ్ఞానము మానవుని వివిధరంగముల నిమిషమొకటి వాని కతీతమగుచు నతిలోక సనాతన జ్ఞానపెన్నిధినుండివచ్చు జ్యోతిని లోకమారయు నట్లు చేయును.

సత్య గ్రహ పథము

శ్రీమతి సోఫియా వాదియా.

గాంధీజీ కార్యశూరత్వముగల ఋషి. అతని జీవిత వేదాంతము, రాజకీయ ప్రణాళిక వేలకొలది ప్రజల నుద్బోధితుల నొనర్చెను; కోట్లకొలది ప్రజలను నిర్ఘాంతపరచెను. ఆత్మ జీవితమునుగురించిన యతని వేదాంతమును వివేకవంతుడెవడైనను అర్థము చేసికొనగలడు. దాని సూత్రములను నిశ్చయ బుద్ధిగల భక్తుడు ఆచరింపగలడు. కాని గాంధీజీ యతి ప్రాచీన భూత భారతముయొక్క సహృదయ పరిణామమనియు, నిజమునకు దాని వర్తమాన చరిత్రను సృజించిన శక్తులయొక్క యవరావతారమనియు గ్రహించనంతవరకతని రాజకీయ ప్రణాళిక అర్థము కాజాలదు.

వర్తమాన భారతము ఇరాను, యిజిప్టులవలె ప్రాచీన భూమిమీది నూతన నాగరికతకాదు. ఇరువదియవ శతాబ్దము లోని భారత ప్రబోధ జీవప్రవాహము శత శతాబ్దములుగ భారతదేశములో స్థిరముగ ప్రవహించుచున్న నిరంతరాయ వాహినియేయని గుర్తింతుమగాక! హిందూదేశములోని ప్రాచీన శిథిలములుగూడ నితరములవలె గాక (ఒక్క చీనాలోతప్ప) నవ్యభావములను, నవ్యమూల్యములను కలిగియుండును. ఈజిప్టు లోని పిరమిడులుదానియొక్కగత కీర్తినిమాత్రమే తెలుపగలవు.

మన మోహన్‌జోడరో అట్లుకాదు. అదియొక ప్రాచీన చిహ్నముకాక భారతచైతన్యయుత విజ్ఞానములో నొక యవయవము.

నేటి భారతము వసినయిరాను, నవీన యీజిప్టులవంటిది కాదు. అది పాతమనుష్యులే నవనాగరికులకింద మారిపోయిన నవీన జపానువంటిదికూడకాదు. హిందూదేశములో మహానగరములలో మాత్రమే నవనాగరికత కాన్పించును. కాని అక్కడకూడ నది యసంపూర్తి విషయమే. ఆంగ్లభాష నభ్యశించినవారికీ నాగరికతసోకెను. గాంధీజీ వ్రాతలును, చేతలును దానినరికట్టుచున్నను యీ జాడ్యము పెరుగుచున్నట్లే కాన్పించును. అతని పలుకుబడిపోయి యతని రాజకీయ పద్ధతులు తుప్పుపట్టినపుడు మాత్రమే నవనాగరిక హిందూదేశము తలయెత్తును; అది హిందూదేశము బుద్ధుని సిద్ధాంతములచు శ్రోసివేసిన దానికంటెకూడ హిందూదేశమునకును ప్రపంచమునకును నెక్కువ యుపద్రవకరమగును. ఆబుద్ధ తిరస్కారము చెడ్డది, యుపద్రవకరమైనదియైనను భారతాభ్యుదయమును, ప్రపంచమున కది చేయగల యపారసేవను వారించినను భారత విజ్ఞానమునే చంపివేయలేదు.

గాంధీజీ జీవితము కార్యకలాపములు పరిణతి పొందుచున్న, యసంపూర్తియైన, భారత చారిత్రకాధ్యాయము అను దృష్టిలో నన్వయించుట చాల యవసరము. మన భారతచరిత్రముఖ్యముగ నాధ్యాత్మిక వ్యక్తుల నిర్మాణము. అట్టి వ్యక్తు

లలో మూర్తీభవించి, వారిచే బోధింపబడిన యాధ్యాత్మిక విజ్ఞానమూలములనుండియే సరస సాహిత్య, కళాసంపన్నములగు మహాసామ్రాజ్యములు సహజముగ నుద్భవించెను. అశోక చక్రవర్తి సామ్రాజ్యము, అజంతాకళలు నొక మహావృక్షము యొక్క యొక శాఖాఫలితములు; గౌతమబుద్ధుడేయాశాఖ. ఆ చెట్టుయొక్క శాఖల సంఖ్యాకములు. దాని మ్రాను గత బుద్ధుల (వైదిక ఋషులు, గాయకులుసహా) యభేద్య విజ్ఞాన ప్రతినిధి. దానిమూలములు పౌరాణిక గాథలలో శకద్వీపము, శ్వేతద్వీపము అని వర్ణింపబడిన మరింత పొడవైన భూమిలో పాతుకొని పోయినవి. గాంధీజీ లక్షలకొలది వత్సరములనుండి వచ్చు వివరములుగల భారత చరిత్రయొక్క యిరువదియవ శతాబ్దపు తెరమీది కేంద్రచిత్రము.

మన చరిత్రలో ప్రధాన పాత్రలను వహించిన యాధ్యాత్మిక వ్యక్తులెప్పుడును సిద్ధపురుషులే! వారు తమనర్వేంద్రియములను శిక్షించి సిద్ధులైన మహాత్ములు. కరచరణాదులు బుద్ధి హృదయము యెంత యెక్కువ సమన్వయమునొందిన 'నంత మాహాత్మ్యము! వారు తమ మాతృభూమిని బాహ్యసంపదచే గాక నాంతరంగిక యైశ్వర్యముచే సేవించిరి. అవసరమైనపుడు వారు రామునివలె రాజ్యభారమును వహించిరి. మరియొక యుగములో రాకుమారుడైన సిద్ధార్థుడు రాజ్యత్యాగముచేసి భిక్షుపాత్రను చేబూనెను. ఈయిద్దరును సిద్ధపురుషులే! కవులు,

ఋషులు, మునులు, గాయకులు—బాహ్యరూపములలో భిన్నులుగనుండి వివిధ పరిసరములలో నేవచేసిన వారిట్టి వారెందరో కలరు. కాని వారందరు నాత్మప్రబోధమునొందినవారు; తథాగత జ్యోతిచే ప్రకాశించు నిండుహృదయులు. వారి భారత చరిత్ర కారులనుటకంటె ప్రపంచ చరిత్రచే సృష్టింపబడిన వ్యక్తులనుట యుక్తము; అనగా కర్మభూమి, భారతవర్షము అని పిలువబడు ప్రదేశములోని యాత్మప్రభావముచే సుత్పన్నమైనవారు. వారందరును భారతదేశముయొక్క నిజప్రకృతిని నిజధనమును, ఆధ్యాత్మికన్యాయమును, క్రమమును (ఇదియన్నియు ‘ధర్మము’ అను పదములో నిమిడియున్నవి) రక్షించుటచేతనే మానవ లోకమును సేవించిరి. ఇట్టి భావన పిచ్చిగను చారిత్రకముగ నర్థరహితముగను కాన్పించవచ్చును. భూత భారతప్రజలలో చారిత్రక జ్ఞానము లుత్తమని పాశ్చాత్యపండిత ప్రకాండుల దురభిప్రాయము. వారి కెక్కువ పరిచితమైన చారిత్రక భావమునే వారస్వేషింతురు. పాశ్చాత్యవిజ్ఞానము చరిత్ర నెట్లర్థము చేసికొని వ్యాఖ్యానముచేయునో గాంధీజీయే యీక్రింది విధముగ వర్ణించియున్నాడు.

“ఎట్టియొడిదుడుకులు లేని ప్రేమలేక ఆత్మశక్తియొక్క చక్కని కార్యకలాపమున కడ్డమువచ్చు ప్రతియడ్డంకియొక్క గాఢయే చరిత్ర)...ఆత్మశక్తి సహజమైనది కనుక చరిత్రం కెక్కడు.”

ఈ 'యప్రాచ్య' దృష్టిలో మన పురాణగాథలు చరిత్రలుకావు. అవి యెక్కువగ నాత్మకలాపమునకు సంబంధించినవి. అవి ప్రాపంచిక విషయములకుగాక నైతికశక్తులకును, ఆదర్శములకును ప్రాధాన్యతనిచ్చును. ఈ దృష్టిలో పురాణములు చరిత్రయే యగుచున్నవి.

పాశ్చాత్య చారిత్రకుని బాధవంటి బాధయే మన యాధునిక రాజకీయవేత్త (ఆంగ్లేయుడు లేక పాశ్చాత్య మానసపుత్రుడు) కూడ పడుచుండును. గాంధీజీకి రాజకీయ పరిజ్ఞానములేదని యతని యూహ. ఈయాధునిక రాజకీయవా యనదృష్టికి రాజకీయముల కొకటే యర్థముతప్ప మరియొక యర్థములేదు. దళరథుని సచివుడైన వసిష్ఠునివంటి బ్రాహ్మణ ఋషులు తమోత్తమశ్రేణికి చెందిన రాజకీయవేత్తలు. కాని పాశ్చాత్య పార్లమెంటులలో ప్రవేశించుట కాకోటిలోని వారికిపుడొక వోటుకూడరాదు.

గాంధీజీ నొక 'యాత్మ'వలె చూచినపుడే యతనిలోని యనందర్భములు, అసాధ్యములు అని పిలువబడునవి యర్థము కాగలవు; అతడు హృదయమును బుద్ధిని మేళవింపజేయుచు; నిజాంతరాత్మ కెన్నడును భిన్నముగ ప్రవర్తించడు; సమస్త సంభవములను ప్రాపంచికదృష్టితో చూడక తనపట్ల నిజాత్మను గ్రహింపజేయు సోపానములుగను నితరులపట్ల నాత్మనేవగను చూచునని మనము గ్రహించినపుడే యవిమనకర్మమగును. అతని

వేదాంతము సతతాచరించున అతని సిద్ధాంతముల ప్రకారము జీవించున కనుకనే అతడు ప్రాపంచిక విషయములకు, 'సౌఖ్యములకు దానులై మానసిక యశాచకముకు నైతిక వతనము సకూతావిచ్ఛవారి కగ్రాహ్యుడుగ నుండును.

గాంధీజీ రాజకీయవేత్తయు దివ్యజ్ఞానియుకాక నాధ్యాత్మిక సరిష్కర్తయునియు భారతతత్వము లేక ఆర్యధర్మముయొక్క అపరావతారమనియు సతత విధముగ వర్తమానచారిత్రకాశ్యమును రచించుచున్నాడనియు గ్రహించిననాడతని వివిధ కార్యకలాపముల సర్థము చేసికొనగలము

ప్రపంచమునకు గాంధీజీ భారత రాజకీయనాయకుడుగ ద్యోతకమగుచున్నాడు అతడు ఋషియనియు, మతపురుషుడనియునుకూడ ప్రజలు భావించుచుండురు కాని యతనిమతము నకు ప్రధానస్థానమియబడుటలేదు బ్రిటిషువారును, అతనిదేశస్తులలో చాలమందియు సతడు కేవల మొక దేశభక్తిగల 'రాజకీయవేత్త' యనుకొనటచే సతని స్టేటుమెంటులను సరిగ నర్థము చేసికొనరు. "నీతిలేని రాజకీయములు త్యాజ్యములు" అను సతని 'సూత్రముయొక్క ప్రాధాన్యతను వారు గమనింపరు. "నాదేశభక్తి నా మతమునకు సేవకురాలు" అని యతడు వక్కాణించునపుడు నేటి ప్రపంచ యశాచకమునకు మూల కారణమైన దేశభక్తి, జాతీయతయను వానికతడు నూతనశాఖను నూతన మూల్యమును ప్రసాదించుచున్నాడు. ఎవని కపకారము

చేసినను మతవిరుద్ధమే! కనుక నతడు భారతదేశశతృవు కపకారము చేయవొల్లడు.

కాబట్టి గాంధీజీ యంతరంగికమత మెద్దియో, శోధించుట యవసరము. తాను హిందూవునని యతడు చెప్పుకొనును. కాని హిందూమతవత్తులోని విశ్వబోధనలతని 'బౌద్ధయము' సెక్కువగా చూరగొనినంతవరకే యతడు హిందువు. అతడిట్లు వచించును.

“సర్వము అనగా విశాలార్థముగలమతము హిందూ, యుద్దాము, క్రైస్తవవాది మతములను తనతో నిమిషుచ్చుకొనుచు వానినన్నింటిని మించినదై యుండును. నీవు దానిని ‘సత్యము’ అని గుర్తింపవచ్చును, అనగా నదియవసరమగు కేవల నిజాయితీ కాదు. సర్వాంతర్యామియై, నామరూప బినాశముల కవతల నుండు వైతన్యాత్మికమైన ‘సత్యము’. నాకుమతము ప్రాణప్రద మైనది. హిందూదేశము మతభ్రష్టమైపోవుచున్నదనియే నా మొట్టమొదటివిన్నపము. ఇట్లునుటలో హిందూమహమ్మదీయ జొరొత్తమతములు నాదృష్టిలోలేవు. ఈయన్నిమతములకును మూలమైన మతము సేనేనారాధించుచున్నాను మనము భగవంతునికి దూరుటమగుచున్నాము.”

“సర్వాంతర్యామియగు యనిర్వచనీయమైన ఋషభుత శక్తి”యే భగవంతుడని, గాంధీజీ భాషించును “నాపరిసరము లలోనున్న సమస్తము ననుక్షణము మారుచు ననుక్షణము

నశించుచుండ నీయన్నిమార్పులకును మూలమై మారకుండు నట్టి చైతన్యశక్తి యొకటి కలదు. అది యీ యన్నింటిని సమీకరణముచేసి సృష్టిస్థితిలయములు కావించి పునః సృష్టి చేయగల చైతన్యశక్తి; లేక తత్వము, అదియే భగవంతుడు.” ఆభగవంతుడు సచ్చిదానంద త్రిమూర్త్యాత్మకమైనవాడు.

“సత్య” అను పదము ‘సత్’ అనగా నుండునదియనుభాతువు నుండి వచ్చినది. ‘సత్యము’ తప్ప వేరేదియుయదార్థముగ నుండు నది కాదు . సత్యము యెచ్చట నుండునో యచ్చట జ్ఞానము, అకలంకమైన జ్ఞానము కలదు . జ్ఞానమెచ్చట కలదో యచ్చట ఆనందమెప్పుడును యుండును.”

“ప్రతివానిలోను “భగవంతుడున్నాడు. “ప్రతివాడును భగవంతుని ప్రతిమయే” కనుక మనలో ప్రతివానిలోను సచ్చి దానందములు కలవు. కాని యవి మాయ, అజ్ఞానము అను దానిచే కప్పబడి కొంతసరకే యావిష్కృతమగును. ఆంతరంగి కముగనున్న యాదివ్యత్వశక్తిచేతనే మనముజీవింపనేర్పవలెను. భారతీయులు భగవంతునికి దూరులగుచున్నారని గాంధీజీ చెప్పుటలో వారు తమలోనున్న దివ్యశక్తి ద్వారా జీవింప యత్నించుటలేదని యతని భావము. “మానవుడు పశువుకంటె నధికుడు.” “అతడు నెరవేర్చవలసిన దివ్యధర్మమొకటికలదు.” “మనము ప్రాపంచికములనే యెరుగుదుముకాని మనలోనున్న స్వర్గభావము నెరుగము.”

మానవుని యాయుత్తమధర్మమెద్ది? శాశ్వతానందము నొసగు యుక్తపరిజ్ఞానము ద్వారముననే సత్యమును కనుగొనుట. “సత్యమును పూర్తిగ గ్రహించుట యనగా మనలను మనము తెలిసికొనుట, మన పరమావధిని గ్రహించుట; పూర్ణ త్వము నొందుట.”

కాని మానవునకు నికృష్టమైన పశుస్వభావమును కలదు. కనుక మానవుని భౌతికశరీరముమీద నపరిపూర్ణత ముద్రింప బడియున్నది. కాబట్టి బాహ్యముననున్న యపరిపూర్ణతతోపాటు నిగూఢముగనున్న పూర్ణత్వమునుగూడ గ్రహించుట మనప్రథమ కర్తవ్యము. మన ద్వంద్వప్రకృతిని ఆసూరీ దైవీసంపత్తులను గుర్తించి మనము చేయవలసిన కర్తవ్యమును గురించి గాంధీజీ యిట్లు చెప్పును. “నా యపరిపూర్ణతను నేనతి విషాదముతో గుర్తించితిని. అదియే నాకున్న బలము. ఏలయన మానవుడు తన నిజలోపములను గుర్తించుట తియరుదు.” మన ‘యిదమిద్ధ మను’ లోపములను మనము గ్రహింపము కనుకనే మనలో నున్న దివ్యశక్తిని మనము కానజాలము. మన లోపములను గ్రహించినపుడు మనము వాని నెదుర్కొనుటయెట్లు? వాని నోడించుటెట్లు? అను సమస్య బయలుదేరును. ఈ సమస్యనుండి ఆత్మ, ఆత్మశక్తియను సమస్య బయల్పడెడును. ఈ లోపము లను జయించుటవలన “జీవితము అమరత్వము నొందును.”

మన లోపములను జయించి పూర్ణత్వమును పొందు శాస్త్రమును గాంధీజీ ఈ క్రిందివిధముగ వివరించెను. “మన యందరిలోను నిగూఢముగనున్న బుద్ధిపూర్వకమైన దౌర్జన్య రాహిత్యమును వృద్ధిపొందించుడు” ఇందులోనున్న భావార్థమును గ్రహింపుడు. నిగూఢముగ నున్నదానిని మనము ప్రయత్నపూర్వకముగ బహిర్గతము చేయవలెను. ఈ ప్రయత్నమునుచేయుటెట్లు?

“మానవజాతి కర్తవ్యమైన యొక దివ్యధర్మమే యున్న యెడల నది యహింసయే యని గుర్తింతురుగాక! సర్వత్ర హింసయే తాండవించుచున్నను మానవుడు తన హృదంతరాళమును బ్రవేశించి యహింసయే తన ధర్మమని యీహింసాస్మృత్యుపసంకల్పమునకు చాటువలెను. అతడుదాని నాచరించుంతవరకే తన జాతి కలకారమగును. కనుక మానవుని ప్రకృతి యహింస కాని హింసకాదు. ఏలయన గాంధీజీ యనుభవమునుబట్టి తాను దేహముకాక నాత్మననియు, తనదేహము నాత్మగ్రహణము కొరకే వినియోగించవలెననియు నతని పరమవిశ్వాసము.”

కాని యీవిశ్వాసము స్థిరముగ నుండవలెను. మనము మనయంతరంగమునకు మరలునపుడు మనలో మంచిచెడ్డలు రెండును పెనవేసికొని యుండును. మానవుని నిజాంతరాత్మ ఆంశరంగిక తత్వముయొక్క యొకలక్షణమేయైనను అదిచాలదు. “అందరి యంతరాత్మ యొకటికాదని” గాంధీజీ యుక్తముగ

వచించెను. అయినచో మానవుని యంతరాత్మను నడపుజ్యోతి యేది? పూర్ణుడైన యొకమతగురువా? వేదగ్రంథములా? గాంధీజీ యొకచోట బీజాక్షరముల వలె నిట్లురచించెను.

“ప్రమాదరహితమైన ప్రబోధముకాని, జ్యోతికాని నాకులేదు. మానవ మాత్రుడెవడును ప్రమాద రహితుడు కాజాలడు; ప్రబోధముకూడ నొక్కద్వంద్వాతీతునకే కలుగ గలదు. ఒకసందర్భమునందు ద్వంద్వాతీతుడై ప్రవర్తించెనని నిర్ధారించుట ఔవనికిని సుసాధ్యముకాదు. కనుక ప్రమాదరహి తుడనని చెప్పుకొనుట యెల్లప్పుడు నుపద్రవకరమైనవిషయము. అనగా మన కెట్టిమార్గదర్శకత్వములేదని నాభావముకాదు. ప్రపంచ ఋషిసత్తములయొక్క సమష్టియనుభవములు మన కందు బాటులోకలవు. అవినర్గకాలములయందు నుండునవియే. ఇంతకును ప్రధాన సత్యములనేకములు లేనేలేవు. ‘సత్య’ మొక్కటియే ప్రధానసత్యము; అదియే యహింస; కించిజ్ఞులైన మానవులు పరిపూర్ణమైన సత్యప్రేమల నెన్నడును పూర్తిగ గ్రహింపజాలరు. కానిమనలను నడుపుటకు తగినంతగ మన మెరుగుదుము. మనముదానిని వర్తింపజేయుటలో నొక్కొక్క పుడు దారుణముగకూడ పొరపడవచ్చును. కానిమానవుడు తన్నుతాను పాలించుకొనగలడు. స్వపరిపాలనలో తప్పుచేయుట కేగాక చేసినదానిని వెంటనే దిద్దుకొనుశక్తికూడ నిమిడి యున్నది.”

శ్రీమతి సోఫీయా వాడియా

గాంధీజీ తప్పులుచేసినా? అందరును చేతుడు. కాని తప్పులు చేయుటలోనున్న విశేషమెచ్చటనున్నది? అందరును తప్పులుచేసేడివారేకాని తమతప్పులను గుర్తించు వారెందరు కలరు? వానినియెప్పుకొను ధైర్యమెందరికుండును? తనతప్పులను బహిరంగముగ నొప్పుకొనుట గాంధీజీయొక్క పవిత్రత కొక చిహ్నము. తనయను యాయులదోషములను, తనకుఁబంబము లేక, రాజకీయపక్షములోని వారిదుర్బలత్వములను నిర్భయముగ చాటుటమరియొకటి. తనతోడిమతస్తుల మతభ్రష్టతను గురించి వారికెరుకపరచుట కతడు భయపడడు. “నాసత్యపరిశోధనలు” అనుతనకథలో తనరక్తములోనున్న యాసురశక్తులను బహిరంగముగ లిఖించినవాడు శక్తివంతమైన సామ్రాజ్యప్రభుత్వమును ‘సైతాను’ ప్రభుత్వమనుట కేలభయపడవలెను?

స్వపరిపాలనయన నతనియభిప్రాయమెద్దియో యతని పై బీజాక్షరములలో సూచింపబడెను. తననుతానే పాలించుకొన గలవాడుత్తమోత్తమసంస్కర్త. గాంధీజీ వేదాంతమునకిదియే మూలనూత్రము. ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంఘిక, మతసంస్కారములు వ్యక్తిసంస్కారముయొక్క ఫలితములు. అన్నిటికంటె స్థూలమగు నాధికసంస్కారమును గురించి యతడిట్లు వ్రాసెను. “భారతఆర్థిక స్వాతంత్ర్యమనగా వాద్యప్టిలో బుద్ధిపూర్వకమైన స్వప్రయత్నముద్వారా సిద్ధించు ప్రతిస్త్రీపురుషునియొక్కయు, పౌరివ్యక్తియొక్కయు నార్థికోన్నతి.”

ఈ బుద్ధిపూర్వక ప్రయత్నములో మానవునకు తన సంఘీయులతోగల సంబంధమున్నది. ఈయార్థి కనమ న్యయొక్క జాతీయస్వరూప మద్భుతముగ చిత్రింపబడెను.

“భూమియంతయు గోపాలునిది. కనుక దానికొక మేరయెచ్చటకలదు? మానవుడే యామేరనుసృష్టించెను. కనుక నతడేదానిని తీసివేయగలడు. అనిభోధించిన మనపూర్వులు నిజమైన సామ్యవాదమును మనకందజేసిరి. గోపాలుడనగా గొల్లవాడని శబ్దార్థము. దానికి భగవంతుడనికూడ సర్థము కలదు. ఆధునికభాషలోదానికే ప్రభుత్వము ప్రజలుఅని యర్థము. నేడుభూమి ప్రజలదికాదనుట నిర్వివాదాంశము. కాని యాదోషమీ సందేశములోలేదు. అదియాప్రకారము జీవింపని మనయందే కలదు.”

వ్యక్తికిని తానుజీవించు సంఘమునకునుగల సంబంధము కుటుంబసంబంధము వంటిది. “కుటుంబములకొక చట్టమును జాతులకు వేరొకచట్టమును కలవనుకొనుట కెట్టికారణము కాన్పించదు.” కనుక ప్రజాహిత కలాపములకొక యతిప్రధానమైన సూత్రము విధింపబడెను. “ప్రతిబహిరంగ సత్యాగ్రహ సందర్భమున సరిగనట్టిదేయగు కుటుంబవిషయము నూహించు కొనవలెను. అనగా వ్యక్తి ప్రపంచ మంతయు తనకుటుంబమే యని భావించుకొనవలెను. అప్పుడాదర్శ గృహస్థు దొంగలు దుర్మార్గులు మొదలగు వారి నెట్లాద రించవలెను? నిరంకుశులను

విద్యేషులను ఆర్యజాతులెట్లెదుర్కొన వలెను? “దౌర్జన్య మిను మంతయులేని విప్లవమును లేవదీయుటయే” దీనికిమార్గము. వ్యక్తి లేక జాతి పొగరుబోతుల యధేచ్ఛా విహారములకు తల యొగ్గవలసినదేనా? ఈప్రశ్నకు సమాధాన మిచ్చుటలోనే మహాత్ముడు మానవలోకము కంతకును సేవచేసెను; ఇంకను చేయుచున్నాడు. ఎట్లు?

ఈసందర్భములో ససంఖ్యాకములగు పరిస్థితులుద యించుచుండును. కుటుంబ సంబంధములలోకూడ నొక్కొక్క పరిస్థితికి తగిన సత్యాగ్రహశాస్త్ర ప్రయోగజ్ఞానముండవలెను. ఇదియంత సుగమమైన విషయము కాదని యేకొద్దిపాటి యనుభవ మున్నవాడైనను గ్రహింపగలడు. సత్యాగ్రహ సిద్ధాంతము ప్రకారము జీవించి వృద్ధిపొంద నిశ్చయించిన జాతి యొక్క ధర్మమతికప్తము. దక్షిణాఫ్రికాలోను, భారతదేశము లోను నుదయించిన సమస్యల నెదుర్కొనుటలో గాంధీజీచేడు గును మంచితోను దుర్మార్గమును ప్రేమతోను నెదుర్కొను శాస్త్రమును వృద్ధిపరచుచుండెను. మనమెరిగినయతని ప్రజాహిత కార్యములలోనేగాక వ్యక్తిగతజీవితములోకూడ మహాత్ముడు నిత్యకలాపములలో సత్యాగ్రహచక్రమును త్రిప్పువిధానమును చూపుచుండెను; అతనిరాటచక్రమీ చక్రముయొక్క భౌతిక రూపమే!

వర్తమానయుగ విజ్ఞానము సత్యాగ్రహమును, అహింసను ఆదరింపదు, ఆదరింపజాలదు. కాని యాధునిక విజ్ఞానము వ్యర్థమగుట విధిలిఖితము. మననాగరికత పదికాలములపాటు మన్నవలెనని కోరునంస్కర్తలు దానిపాతపద్ధతులకు జీవనవిధానములకు చాలవరకు స్వస్తి చెప్పవలసి యున్నది. అట్టివారేమి చేయవలెను?

సత్యాగ్రహశాస్త్ర సిద్ధాంత భాగమును తెలిసికొని, దానిని స్పష్టముగ హృద్గతముచేసికొని దానికితగిన శిక్షనుబడయవలెను. ఈప్రపంచమున ముఖ్యముగ వ్యక్తులలోనే కాదు క్రోధ లోభములను మూడుదుష్టశక్తులు కలవు. నేడివిప్రపంచములో తాండవించుటకీ ప్రపంచమును పంచుకొనిన జాతులలో నివి సృష్టిచెందుటయే కారణము. ఇవిప్రతిజాతిలోను వర్గవిభేదములను కులవిభేదములను కల్పించి నరకమును సృష్టించుచున్నవి. కాని దీనినిజమూలములు వ్యక్తులలోనేకలవు. వారినీశక్తులు కలగ ద్రొక్కుచు వారియాత్మశాంతిని పోగొట్టుచు, మచస్సుచు చీకాకుపరచుచు మానవలోకములోని యితరసభ్యులందరిపై తమహృదయములను కరడుగట్టించి భీభత్సము చేయుచున్నంత కాలమాత్మశాంతి చేకూరజాలదు.

ధైర్యమే ప్రతినిజసత్యాగ్రహియొక్క ప్రధానగుణమని గూర్తించెదరుగాక! మనము దానిని మనజంతయు స్వభావము నెదుర్కొనుటకేగాక మోహమేజ్ఞానమని భ్రాంతిపడునట్టియు,

లోభమే జీవితపోరాటమున వృద్ధిపొందుట కవసరముగు శక్తియనియు, నేరూపముననైనను శత్రువుపై క్రోధశక్తిని ప్రయోగించి పోటీలో గెలుపొందవలెననియు తలంపబడు మోహజాలమును కూడ నిదియెదుర్కొనవలెను విశ్వాత్మయే మనయంతరంగముననున్నయాత్మ, ఈయాత్మైక్య సంధానమువలన నుద్భవించు ధైర్యమేమనకన్ని సందర్భములలోను మేరుసమానము.

సత్యాగ్రహము పిరికిపందల మార్గముకాదు. ఈవిషయమునతడు ఘంటాపథముగ చాటిచెప్పినపుడు పాశ్చాత్యులు గాభరాపడిరి. అతడిట్లువచించెను “తనయనమానమును పిరికిపందవలెచూచుచు సహించుటకంటె భారతదేశ మాయుధములను చేబూని మానరక్షణము చేసికొనవలెననియే నాకోరిక” “అహింసద్వారా మనప్రాణ, మాన విశ్తములను, దేవతాయతనములను రక్షించుకొనజాలనిచో మనముచూపులమే యైనయెడల నధమము భుజశక్తిచేకనైనను వానిని రక్షించుకొనవలెను.”

కొంతకాలముక్రింద కొంతమంది చీనానేతరులకజహాబు చెప్పుచు జపాను చీనాదేశములో దిగుమతి చేయుచున్నదుర్మార్గమును చీనాజాతి అహింసద్వారా ఎదుర్కొనునమయము మించిపోయినదని గాంధీజీ సూచించెను. శాంతిపై న్యమొక్కరోజులో తయారగునదికాదు. ఆసైనికులు జ్యేష్ఠాదేవిసాంప్రదాయమైన మారణాస్త్రములను చేపట్టినంత సుగమముగ

దుర్మార్గమును ప్రతిఘటించు నుదారకళనునేర్వజాలరు. చీనాలో నహింసాపద్ధతి వ్యక్తులకే విడిచివేయబడెను. యదార్థదివ్య శాస్త్రమైన సత్యాగ్రహమును తగినంతమంది నేర్చుకొనినచో సమయమువచ్చినపుడు (అదియెప్పుడైనను కావచ్చును) వారు చీనాయొక్క యాత్మను రక్షింపగలరు. ఒకజాతియొక్క విజ్ఞానము ఆప్రజలయొక్క హృదయమందును, ఆత్మయందును వర్తించును . జపాను యిష్టము లేనివారిచేత సన్నీలతో విషమును బ్రుంగింపజాలదు.”

మహాత్ముడా ప్రేక్షకునితో నతని ప్రజలకిట్లు చెప్ప గోరెను. “జపానువారు మనయాత్మను కళ్ళలమొనరింపజాలరు. చీనాయొక్కయాత్మ భంగపడినచో నదిజపానువల్ల కానేరదు.” ఈసత్యమే ప్రతిజాతికి వర్తించును. కాని ‘శాంతి సైన్యమును’ త్వరితముగ నిర్మించి తమవ్యవహారములను యింగ్లండువలెదిద్దు కొనగల జాతులుకలవు ఇవియితరప్రజలను రక్షించుటకు సాధనములు కావచ్చును. ఇంగ్లండుయొక్క యాయుధ సైన్య నిర్మాణవిధాన మితరదేశములకు వరపడియైనచో నదినత్యాగ్రహవిధానము నాచరణకు తెచ్చిన నాడితరులుకూడ దాని నేలయనుసరింపరు’ ఇంగ్లండు “సరళమైన దివ్యాంశజీవితమునుండి బయల్పడెడు శాంతిపథమును తలదాల్చునుగాత!”

హిందూముస్లిము యొక్కతకొరకు గాంధీజీ

యు ప వా స ము.

రెవరెండుఫాన్ వెస్టుకాట్ యం యె., యల్.యల్. డి

మోహనదాసు జీవితమును, కృషినిగురించి నామెచ్చి కోలును వ్రాయగోరినపుడతడు 1924 సెప్టెంబరులో ఖూనిన త్రివారోపవాసదీక్షకు కారణమును తత్ఫలితములను వివరించుట కంటె నేనెక్కువ వ్రాయజాలనని భావించితిని.

కొంతవరకు శ్రద్ధానందస్వామి ఢిల్లీప్రాంతములలో లేవ దీసిన శుద్ధియన్యమ (నవముస్లిములలో) ఫలితముగ నాసువ త్సర వసంత గ్రీష్మఋతువులలో హిందూముస్లిము తగాయిదా లువద్రవకరముగ చెలరేగెను. ఈకులకలహము గాంధీజీకి దుర్భరమయ్యెను. గతముప్పది సంవత్సరములనుండి యీయుభ యులయొక్కత యతనిప్రధానాంశముగ నుండెనని యతడు పదే పదే చెప్పియుండెను. ఒకటితరువాత నొకటిగ నీకలహములు నిరంతరాయముగ సాగుచుండుటచే నతడు సెప్టెంబరు 17 వ తేదీని యేకవింశతి దినోపవాసమును నిశ్చయించి దానినిగురించి యొకప్రకట చేసెను. “నాతపస్సు అబుద్ధిపూర్వకముగ గావింప బడిన పాపములకు ఊహార్పణగోరు నొకభగ్నహృదయుని భగవత్పూర్ణన.” అతడివిధముగ హైందవులతో వై క్యమై

రెవరెండుఫాస్ వెస్టుకాట్ యం. యె., యల్., యల్. డి.

వారిపాపములకు బాధ్యతహించెను. “ఒకరిమతము నొకరు దూషించుకొనుట, జవాబుదారీలేని ప్రేటుమెంటులను చేయుట, అబద్ధములాడుట, నిరపరాధుల తలలను పగులగొట్టుట, గుడులను మసీదులను పగులగొట్టుట భాగవదాపచారము.” ఉపవాసము చేయవలదని స్నేహితు లెంతవారించినను వినక నతడు రాముని యుదాహరణమును చూపెను. సెప్టెంబరు 18వ తేదీని యుపవాసము ప్రారంభమయ్యెను.

హాకీము అజ్మల్ ఖాన్, మహమ్మదాలీ, శ్రద్ధానందస్వామి ప్రభృతులు హిందువులు, ముసల్మానులు, యూరపియునులు మొదలగు నన్నిరాజకీయకక్షలవారికి ఢిల్లీలో జరువబోవు శాంతి సభలో పాల్గొనవలెనను నాహ్వానములను పంపిరి. ఉభయసంఘముల నాయకులతోనహా సుమారు మూడువందలమంది యా సభలో పాల్గొనిరి. గాంధీజీ తనస్నేహితులతో నిట్లుచెప్పెను. “నేను చనిపోవుట కీయుపవాసమును బూనుటలేదు. దేశ సేవ భాగవత్సేవచేయుటకొరకు మరింత శ్రేష్టముగను పవిత్రవంతముగను జీవించుటకే నేనాశించుచున్నాను. కనుక విషమస్థితి యేర్పడినచో (నామానవదృష్టిని బట్టి యట్టిదేమియు సంభవింపదు) మృత్యువారేక నాహారమును తీసికొనుట యా యను సమస్యయేవచ్చిన యెడల నేను తప్పకుండ నుపవాసమునుమాని వేస్తాను.” చివరకు సభ 26వ తేదీని సంగం థియేటరులో ప్రారంభమయ్యెను. ఆపెద్దసమావేశము ప్రేజిముందరనున్న

బహిరంగప్రదేశములో జరిగెను. శిలువపైనున్న జీససుయొక్క చిత్రముక దింపుడు తెరమీద చిత్రింపబడెను. ప్రేక్షకాకప్రక్కన గాంధీజీయొక్కపటము ప్రేలాడకట్టబడెను. ఆహ్వానంఘాధ్యక్షుడైన మహమ్మదాలీ వచ్చి, వారికి స్వాగతమిచ్చి సభాప్రయోజనమునుగూర్చి క్లుప్తముగ చెప్పెను. దానియందేశ్యము కొద్దిపరిమితకలది. కులకలహముల కార్థిక రాజకీయ కారణములుకూడ కలవని గ్రహింబడినను మతకారణములను చర్చించుట కేయది యేర్పడెను. సభాధ్యక్షుడుగ పండితమోతీలాలు యేకగ్రీవముగ నెన్నుకొనబడెను. ప్రారంభోపన్యాసములైన తరువాత 80 మంది కలయొక “విషయ నిర్ధారకసభ” నది యేర్పాటుచేసికొనెను. ఈసభవారే యొకచిన్నకమిటీవారిచే తయారుచేయబడిన చిత్తుతీర్మానములను సరిచూచుకొనవలెను. సభ ప్రారంభముకాక పూర్వము గాంధీజీయొక సందేశమునుపంపెను. హృదయముల కలయికయే కావలెననియు ప్రతివాడును తానుగుర్తించిన సత్యమునే వెలిబుచ్చవలెననియు సతడు హెచ్చరించెను; ఇతరుల దేవతాయతనములను పడగొట్టుటే సత్యమని వారికితోచినను అతడు వారి నిజాయితీని గౌరవించును. కాని యట్టిసందర్భములలో నీదురదృష్టదేశమునకు శాంతియుండజాలదని మాత్రమతడు చెప్పగలడు.

మతవిషయములొ పరిపూర్ణయంతరాత్మ స్వాతంత్ర్యముండవలెననియు, దేవాలయాదులను నాశముచేయుట గర్హ్య

మనియ, అంతరాత్మప్రేరణచే తనమతమును మార్చుకొనిన వానిని బాధించరాదనియు నొకతీర్మానము నధ్యక్షుడు ప్రతిపాదించ నేకగ్రీవముగ నామోదింపబడెను.

తీర్మానములనుచేసినంత మాత్రముచే హిందూముస్లిముయొకమత్యము చేకూరదనియు హృదయసంస్కారముండవలెననియు సభాప్రారంభముకు పూర్వ మన్నిపక్షములనుండియు హెచ్చరికలువచ్చెను. చర్చలప్రారంభదినములను తిలకించినచో నీసంస్కారము క్రమముగ నెరవేరినట్లే నాకుకాన్పించెను. చిన్న కమిటీ తయారుచేసిన తీర్మానములను మేము విషయనిర్ధారక సభలో చర్చించునపుడు ద్వేషము భావోద్దేకమురేకతైదు ; వీనికి గట్టియనుమానములుగూడ తోడ్పడెను. సద్భావప్రకటనములపట్ల విశ్వాసముశూన్యమయ్యెను. ఉదారహృదయముతో చేయబడిన సూచన ప్రతిఫలాపేక్షయా చేయబడినట్లు లెక్క ! కానియైదురోజులు గతించిన తరువాత తత్వముమారెను. మూలానా అబుల్ కలాంఅజదు బ్రహ్మాండమైన యుపన్యాసము నిచ్చెను. ఆవక్రొత్వము, ముదారత ముక్తకంఠములతో కీర్తింపబడెను. “దీనికి తమకేమిప్రతిఫలము ముట్టును?” అనియొకడు పృచ్ఛింపగా సభలోనన్నిమూలలనుండియు సతనిపై శ్రోధానలమువెలిగిక్కబడెను. లాభసాటిభేరము నాశించుపాతతత్వము పోయినమానము కొత్తగాతలయెత్తెను. మతభేదములు, ఆచార భేదములు న్యాయమైనవనియు గౌరవింపదగినవనియు భావింప

రెవరెండుఫాన్ కెస్టుకాట్ యం. యె., యల్. యల్. డి.

బడనారంభించెను. మొదటచర్చలలో నుపన్యాసకులు తమతమ హక్కులకొరకే వాదించుచుండిరి. కాని తరువాత తమభాష్య తలు, తద్వారా నెరవేర్చవలసిన ధర్మములు గుర్తింపబడెను. ఉపవాసము ప్రారంభమైన 11వరోజున కొంత యాదుర్దాకలి గెను. చర్చలు జరుగుచుండగా ఆంధ్రూసు నాకుఅర్జైంటువార్త పంపెను. త్రోవలో నేను డాక్టరు అబ్దుల్ రహమానును పిల్చు కొనివెళ్లుట ధర్మమనిభావించితిని. అతడాసాయింత్రముచురికొన్ని పరిక్షలుచేయ వాగ్దానముచేసెను. దీనివలన సభ కొంతనిలిచిపో యెను. ఈగడువులో గాంధీజీ తనసాయంకాలప్రార్థన సమయ ముననన్ను, ఆంధ్రూసును తనకుప్రియమైన యీక్రిందిక్తైస్తవ శేయమునుపాడగోరెను. “జ్యోతీ ! కరుణామయీ! అంధకార బంధురమునుండి నన్నుముందుకు గొంపొమ్ము! ఈనిశీధమును చిమ్మచీకటు లలముకొనెను. నాగేహమికను సుదూరమున నున్నది. నాకు తెన్నుచూపుము! తడబడునాపాదములను స్థిరము చేయుము. నేనుదూరస్థమైన దేశమునుచూడ గోరుటలేదు. నాకొక్క యడుగుచూపిన చాలును.”

ఆగదిలోని సన్ననిదీపఛాయక్రింద తనప్రక్కమీదనొరిగి యున్న యాకృతీభూతాంగుని దృశ్యము హృదయవిదారకముగ నుండెను. ఇంతలో మాకు చిత్తస్వస్థ్యమును చేకూర్చునట్టి డాక్టరుల యభిప్రాయములు తెలుపబడెను. చెడ్డలక్షణములన్ని యుపాయమయ్యెను; మాభయము తీరిపోయెను.

రెవరెండు ఫాన్ జెస్టు కాట్ యం. యె., యల్. యల్, డి.

నభాఫలితముల నన్ని పక్షములవారును కొనియాడిరి. కాని హిందూముస్లిము యైక్యతను సాధించుటకు కొంతకాలము పట్టునని సర్వత్ర యంగీకరింప బడెను. ఈయభిప్రాయమునే 'ఐకమత్యదినమున' (అక్టోబరు రివతేదీ) వెలువడిన కలకత్తాలోని స్టేట్సుమనుషత్రికలో నొకవిఖ్యాతరచయితయిట్లు వెలువరించెను. "సరళమైనట్టియు పటుతర మైనట్టియు రాజకీయవాదనలు పూర్తిగభగ్నమైనచోట గాంధీజీ యుపవాసమువలన బయల్పెడలిన మతావేశము దిగ్విజయము నొందెను. కాని యింతకంటె కష్టతరమగు నన్యోన్య సహనమును ప్రజాసామాన్యమున కుపదేశింప వలసియున్నది". తరువాత సంభవించిన రాజకీయపరిస్థితులవలన నాధర్మము నెరవేరుట కష్టమయ్యెను. శాంతి యుండవలెనన్న ప్రతివాని హృదయపీఠికయందు భగవంతుని స్థాపించవలెను. అదియే మహాత్ముని యుపవాసలక్ష్యము. మానవుల సాంగ్రామిక సంకల్పము లీవిధముగనొక్కభగవానుని మహాసంకల్పముచేతనే నిరోధింప బడగలవు.

మ హా త్మా

ఆశంధ కె. కుమారస్వామి యం. యె., డి. యన్. సి.

"మహాత్మా" శబ్దమెక్కువగ దుర్వినియోగము చేయబడెను. కాని దానికి యదార్థమైన భావార్థములును విశేషచరిత్రయు కలవు. భారతతత్వశాస్త్రములోని యనేకసాంకేతిక శబ్దము

లవలె దీనికిని యస్పష్టమగు లేక నూహజన్యములగు సనేకార్థములు కల్పింపబడెను. కొంతవరకు దీనికి కారణమే మన సాంప్రదాయిక వేదాంతము సామాన్యముగ మనకు తెలియక పోవుటచే మనము ఆత్మను, అనాత్మను సత్తును, అసత్తును వేరు చేయజాలకున్నారము. ఇంతేకాక మనదాంభిక “వ్యక్తిత్వముకు” లేక నామరూపములకు ప్రమాదవశమున యదునారణాల విలువను ప్రసాదించుచు నవ్యక్త తత్వముయొక్క ప్రభావమును చూరగొనక “ధివణత్వమును” ఆరాధింతుము. అనగా దివ్యమానవునిమాత్రమే చూతుము. ఇట్టి “పూర్వాభిప్రాయములతో నున్న మనకు “మహాత్మా” యనుటతోడనే “గొప్ప మానవుడు” “గొప్పయ్యాత్మ” యనుభావములే తోచును. కాని మానవ స్థితినిదాటి “యూక్ష్మజననాడు” అనువిషయము తట్టదు.

భౌద్ధసూత్రములలో (A. .1 949) “మహాత్మా” “అల్పాత్మా” యను భేదములు సూచింపబడెను. మరియొక చోట సీమాన “వాత్మలు” “కళ్యాణాత్మలు” “పాపాత్మలు” అనివివరింపబడెను. ‘ఈమనిషి’ ‘రామేశము’ ‘వైకల్యేశము’ అని పిలువబడు కొందాత్మ భౌతిక భూగతిక విభాగములతో చేయబడిన సమ్మేళనము. కనుక మరొకొన్ని చోట్లనిది ‘అనాత్మా’ యని నిర్వచింపబడెను. అనగా నాత్మేతరము, “నాయాత్మా కానిది” యని యనేక చోట్ల నిర్ధారింపబడెను. ఈకిందిదాత్మ

మార్గము అల్పమైనది, దుఃఖభాజనమైనది. అది “ప్రమాణము లోను, శీల, జ్ఞాన, బుద్ధి, సంపత్తులలోను పరిణితిని పొందనిది.” ఈకించిదాత్మ సర్వత్ర కారణబద్ధమైనది; దానిసర్వసంకల్పము లును క్రియలును అనాదిగ వచ్చుచుండు “పూర్వజన్మ” కృత కర్మలచేతను, సంకల్పములచేతను నిశ్చయింప బడును. “మన” మెవర మో అదేయగుదుము గాని మనము కోరునపుడును కోరి నట్లును కాజాలము. శరీరము ఆధివ్యాధి జరామరణ భూయిష్టమై దానికాలము వచ్చినపుడు పూర్తిగా బుగ్గియైపోవును. ఇకమన రెండవ విశేషాత్మ ‘మహాత్మా’ అనిర్వచ నీయమైనది; కించిదాత్మను బంధించునట్టి పరిమితినిదెల్పు నిర్వచనములను ‘నేతినేతి’ యని త్రోసివేయుట కంటె దీనికివేరు నిర్వచనము లేదు. కనుక మన మొదటి మూలము ప్రకారము మానవుడు (“మహాత్మా” యనగా, పరిణితి పొందిన కాయ, శీల’ చిత్త, ప్రజ్ఞ, అప్రతిక్ష మహాత్మా, అప్రమాణవాన్) యనిభావింప బడగలడు. ఈభేదమంతయు పశువునకును పురుషునకును మధ్య గలభేదము; ‘ఆత్మను’ తెలిసికొనక నిహపరములందు యిచ్చా మాత్ర చైతన్యము లేనివారికిని యాత్మజ్ఞులై యిహపరము లందు యిచ్చామాత్రచైతన్యము కలవారికిని మధ్యగలభేదము! కాన్ఫ్యూషియన్ ప్రకారము “రాజముషికిని” “అల్పమానవు నకును” మధ్యగలభేదము. సెంటుబెర్నార్డు యొక్క “ప్రోప్రి యం” “ఎస్సీ” ల మధ్యగల భేదము. ఈరెండు “జీవితములు”

జాన్ XII 25 లోని (పశు, మన) యను రెండు “జీవితములు”.
 “తనజీవితమును ప్రేమించువాడు దానిని పోగొట్టుకొనవలెను.”
 “నాశిష్యుడు” కాగోరువాడు పోగొట్టుకొనవలసిన “జీవిత” మీ
 రెండింటిలో నొకటి (లూకా XIV 26). సెంటుపాల్ యొక్క
 ‘అహం’ “నేనుజీవించుచున్నాను; కాని ‘నేను’ కాదు”. (గాల్ ii 20)
 “నాకొరకు తనజీవితము నెవరు పోగొట్టుకొనెదరో”
 (లూకా IX 24) అను దానిలోనున్న ‘అహమే’ మన “తత్వ
 శాస్త్రము” లోని “మాననాత్మ”. ‘ఆత్మను’ కనుగొనుట
 యనగా మనమొక వ్యక్తిగనుండుట చాలించుటయే!

‘మహాత్మా’ లోని ‘మహా’ కు గొప్ప, శ్రేష్టమైన యని
 యర్థము. ‘ఆత్మ’ యన గ్రీకుభాషలోని ‘న్యూమ’ వలె ముఖ్య
 ముగ “తత్వము”; మనశ్శరీరములకు వేరైనది. కాని యాత్మ
 యీ మానవునికి సంభవించు యితర “సీరాగారనివిప్లవాంధుల”
 కంటే వేరైన నిజతత్వము కనుక ‘వెంకటేశము’ ‘రామేశము’
 అను దానితాత్కాలిక నామరూపములును గుణగణాదులును
 బింబప్రతిబింబ న్యాయముననుసరించి మన యుద్దేశ్యానుసారము
 శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక “స్వార్థము” అను దానిరెండవ
 ప్రయోజనముగ నేర్పడుచున్నది. “నిన్ను నీవు తెలిసి
 కొనుము” అను సాంప్రదాయికాదేశముయొక్క మూలభావ
 మిచ్చటనే ద్యోతకమగుచున్నది. ఏలయన “మనమెవరమో”
 మనముచురచిపోతిమి. “వెంకయ్య, పుల్లయ్య” అని యనిపించుకొని

“నిన్ను సీపుయెరుగనిచో ప్రపంచమునువీడిపోమ్ము” అను గేయరత్నములోని వాక్యములచే వర్తించువారమై మనము మురిసిపోవుచున్నాము. “సీవెవరవు?” అనుప్రశ్నకీయబడు సమాధానమేమన మోక్షకవాట కీలకము. ఉపనిషత్తులలోని “తత్త్వమసి” యను సమాధానము సీయగలవారికే “స్వాగతము! మదాత్మా! సుస్వాగతము” అని యాహ్వానమియబడును. తన వ్యక్తిగతనామమునుగాని యింటిపేరునుగాని చెప్పుకొనువానికి ప్రవేశముండదు. అన్యత్వము పూర్తిగా నశించినగాని దివ్యత్వము సిద్ధింపదు.

మహాత్మాశబ్దము భగవన్నామము; తననుండి పూర్తిగ మోక్షము నొందినవానిచే మాత్రమే తెలియబడగల స్థితి యొక్క పేరు. ఇవి రెండును ఒకటియే లేక నేకమైన యనేకము; భేదములేని విభేదము. ‘మహాత్మా’ యనగా పుట్టుకలేని గొప్పయాత్మ (మహాన్, అజ ఆత్మా బు IV 4.41: ఆత్మా మహాన్ Kw, 111.10) సూర్యులలో సూర్యుడు (MW 11V.11.6) ‘అస్తి’ యను దాని యాధ్యాత్మికసారము (R.V.I.115.1). పరమాత్మయొక్కడే సాక్షి, తెలియువాడు తెలివి. సమీపస్థుడు, దూరస్థుడు, సన్నిహితుడు, సర్వాంతర్యామి. అతనిని గ్రహించుట యనగా మన సంసార జంజాటమునంతను విడిచి పెట్టి ‘హృత్సన్నివిష్టుల’ మగుట. హిందూ, బౌద్ధమతములు పూర్ణత్వము నిచ్చటనే, యిప్పుడే పొందవచ్చునని ధృవపరచు

చున్నవి. ఇది యెంతయు యుక్తము. పూర్వసితికి కాలముతో సంబంధములేదు. 'తత్త్వమసి' లోని వర్తమానకాల మతి ముఖ్యమైనది సత్యముకు కాలముతో నిమిత్తములేదు కాని దానిని తెలిసికొనుటకు కాలమవసరము. అది గ్రహింపబడినచో "జీవాత్మ"లకును పరమాత్మకును కిరణములకును వానిమూలమైన తేజోనిధికినిగల సంబంధమేయుండును. ఇచ్ఛామాతృముచే నవి దానినుండి బయటకువచ్చుచు తిరిగి దానిని చేరుచుండును. తేజస్సులకెల్ల తేజస్సుగుదానిలో నొక కిరణమగుట దివ్యత్వము నొందుటయే ! ఏలయన సూర్యకిరణములు దాని సంభవములే. మానవుని మహాత్మాయను నపుడు జీవన్ముక్తుడని భావము, (శాద్ధుల దృష్టధర్మవిముక్త) అది యిచ్చటకాక పోయినమరియొక జీవితములో నై నకావచ్చును. భగవద్గీత VIII 15 లో సీశబ్ద మీయర్థములో నేప్రయోగింపబడెన. "నన్ను పొందిన యీ మహాత్ములకు పునర్జన్మలేదు. వారీ యశాశ్వత దుష్టనంపారచక్రమునతిరిగిపరిభ్రమింపరు. వారుపరిణితినిొందిరి." భగవద్గీత IX, 13.

మహాత్మా సస్తుమాంపార్థ దైనిప్రకృతి మాశ్రితాః॥

భజంత్య నన్య మనసోజ్ఞాత్వా భూతాది మవ్యయం॥

మహాత్మా పదముకు చారిత్రకముగ నర్థముచెప్పటయే యీ వ్యాసముయొక్క యుద్దేశ్యము. బహుశః "ఋషి" యను సామాన్యార్థములో సీపేరు గాంధీజీకందరి నమ్మతిమీద

తెలీఫోన్ (స్విట్జర్లాండు)

నీయబడెను. స్వార్థపరుడై యుండకపోవుటకంటె సర్వోత్తమమైన
స్వార్థమే లేకపోవుట యను నొక యర్థములోనిది యతనికి
యుక్తముగ వర్తించును. కాని దాని సంపూర్ణార్థములో
నీశబ్దము నేవ్యక్తికిని వర్తింపచేయవిషయమిచ్చట చర్చనీయము
కాదు. అది యెప్పుడును భగవంతునికిని యతనికిని మధ్యనుండ
వలసిన రహస్యము.

ఆత్మవిజయము

తెలీఫోన్ (స్విట్జర్లాండు)

భౌతిక జీవితమును ప్రేమించువాడను గాఢమైన హేతు
వాదినియగు నేను మహాత్మునివంటి యసామాన్య పురుషుని
చూచినపుడు కలుగు భావములను వ్యక్తపరచుట సుసాధ్యమైన
పనికాదు. మనమధ్య ప్రకాశించు యీ పురుషుని యునికి
'యాషామాషీ' యర్థము చెప్పివేయజూచుటవలను పడదు.
సంతోష జీవితమయమైన యీ ప్రపంచము యీవ్యక్తియొక్క
యాకర్షణనుత్రోసి వేయజాలదనుటస్పష్టము. ఏదినపత్రికలో
నైననునరే యతనిచిత్రమును చూచినంతమాత్రముచేతనే మా
మూలువర్తక బేరసారములతో నిండియుండు పుటనుండి పరమ
జ్ఞానదృష్టితో తొంగిచూచు నతని దృష్టివలన మన స్వాభావిక

యాత్రజాడ్యము పలాయనమగును. చీనాదేశములో కొన్ని చోట్ల స్వేతదివాంధములున్నట్లు వింటిని. జీవితములోని గుఱాతిగూఱ రహస్యములనుచొరగల నేత్రద్వంద్వము తమయుదారనదాచార సంపత్తిచే ప్రాచ్య పాశ్చాత్యులలోకూడ కానజాలని ప్రకృతి మధురి మను తెలుపు శ్రవణపుటములుగల యీ యసామాన్య వ్యక్తి యొక్క ఫోటోలు ఆ వింతజంతువుల ముఖములకంటె తక్కువ వింతగ కాన్పించవు. మన యుగములోనే యితరవ్యక్తియు ప్రేమ శక్తి నింతకంటె జయప్రదముగ ప్రదర్శించినవాడులేడు. ఆప్రేమ ధనకనక వస్తువాహనములమీది ప్రేమకాదు. అది మన పశుసాంప్రదాయమునకు విరుద్ధమైన హిందూ క్రైస్తవాది ఋషిసాంప్రదాయకమైన యాదర్శ ప్రేమ.

గాంధీజీ ఆత్మకథను చదువునపుడు శరీరము నాత్మ యెట్లు జయింపగలదో విశదమగును. “ఆత్మ సౌందర్యమును, ప్రాభవమును” సాధించుటకే తానెప్పుడును యత్నించుచుండి నట్లతడొకచోట చెప్పియుండెను. అతని ధర్మసందేహము లతి సూక్ష్మమైనవి. ఈ పవిత్ర శరీరమును నిరంతరము ప్రవేశించు చుండు నైతిక సూత్రములు స్వైరారాహు విహారులకు వింతగ కాన్పించును. ఆవుపాలు త్రాగకూడదని గాంధీజీవ్రతము. కాని యతడొక గుక్కెడు మేకపాలు త్రాగుటతోడనే యివికూడ. నతని వ్రతములోనివేమోయను ధర్మసందేహము బయలు

దేరును. ఒకదూడ కుదరని వ్యాధిచే బాధపడుచుండ దాని యెడల కలుగు నను కంపచే నతడు దానిని చంపివేయుట యుక్తముకాదా? రైతులచేలను నాశనముచేయు కోతులను “నరవానరకుంజరాః” అను మన జాతివానిని చార్జన్యములేకుండ వారించుటెట్లు? ఈ సూక్ష్మ సమస్యలన్నియు హిందూ ‘గోపూజ’ కు సంబంధించినవేయని గ్రహించవలెను. గాంధీజీ దృష్టిలో దీనికతి విశాలార్థముగలదు. పిపీలికాదిసూక్ష్మజీవులు లగాయతు వేనిని చంపగూడదనియు వాని కాశ్రయమిచ్చి రక్షింపవలెననియు నది మానవజాతియొక్క మతధర్మమనియు నతనిభావము. గాంధీజీ నైతికజ్ఞానమతికఠినమైనదైనను అతినిశ్చయమైనది. జంతువులనుకోసి పరీక్షించు పాశ్చాత్య శాస్త్రవద్ధులిలోని యవిసీతిని గర్హించునంత తీవ్రముగ నితడు దేనిని ఖండించి యుండడు.

“ఈసుభగాత్మావతరణము” పాశ్చాత్యులచే తరచు పొందిన యనాదరణమునకు పాశ్చాత్యులలోక మాచంద్రా) ర్కము తలవాల్చుక తప్పదు. తిట్లు, అవమానములు, తర్జన భర్జనలు, దెబ్బలు, బూల్సుకాళ్ల తాపులు-ఒకసారి డర్బనులోని శ్వేతముఖమూకలచే రక్తము పిండివేయబడుట-ఇక నేమి కావలెను! ఇన్నిచేసినను అతనిముఖముజేపురింపదు; ద్వేషలేశమైనను యంకురింపదు; ‘రుధిరముబ్బదు’; చలింపని మనస్సుతో నతడు తన దివ్యభావములను వెదజల్లుచునే యుండును. ఈ యర్థక

శరీరము, యీ యస్థిపంజరాగారము యిట్టి యమోఘాత్మ నెట్లు
 ధరింప గలిగెను? ఈగడబిడ ప్రపంచముయొక్క దూషణ
 భూషణ తిరస్కారము లతనిని బాధింపవు. అతని యాత్మగౌరవ
 మత్యమోఘమైనదికనుక నదియెట్టి శారీరకాపచారములవలనను
 చెక్కుచెదరజాలదు. పీఠులలో సీడ్వబడుచు, క్రిక్కిరిసి యున్న
 రైలునుండి క్రిందకు త్రోయబడుచు, ప్రవానకూలీలయొక్క
 యమేధ్యమును తుడుచుచు, తనదగ్గర బంధువులైనట్లు
 “ అస్పృశ్యులను ” సేవించుచు అతని యవక్ర సరళత, సౌజన్యత
 యుక్కుదక్కక యుండును. మనచర్చిలకు సంబంధించినట్టియు
 సంబంధించనట్టియు నాదర్శపురుషులకుండు నాధ్యాత్మికాడంబ
 రములతో నతనిని జతచేయుట సాధ్యముకాదు. మేఘమువలె
 నతని ప్రజ్ఞ యతిస్వతంత్రమైనది. సత్యవాక్కును వినినచో
 నతడు తనభావమును లేక నాచారమును తృటిలో మార్పు
 కొనగలడు. అతనియున్నత భావములకు నున్నత సిద్ధాంతములకు
 తోడు అనుభవపూర్వకమైన సద్బుద్ధి యతనియందు మూర్తీ
 భవించెను. ఇదియు జీవితములో నేకోశమందును స్వార్థములేక
 పోవుటయు నక్రమమును, ప్రజాపీడను నెదిర్చిపోరిన యతని వివిధ
 పోరాటములలో నాతని కజేయశక్తిని ప్రసాదించెను. వడుకు
 నేర్పరితనముగల యతని శ్యామలకరకమలమొక మంత్రదండ
 మును ప్రయోగించుచున్నదా యనునట్లుతడెందు పోయినను
 సర్వము నతని వశమైపోవుచుండును.

జీనసుయొక్క రహస్యము తెచ్చటనైన ప్రత్యక్ష సాక్ష్యమున్నచో దానిని హిందూముషియే ప్రదర్శించినాడని చెప్పవలెను. మనపాశ్చాత్య విశ్వాసముయొక్క సీతులను, దివ్యవిషయములకు సంబంధించిన సృజనలను స్వీకరింపగల యకలంక యోజనపరుడైనను ప్రకారణముచేతనే జీనసుయొక్క వాక్యముల నతడు తరచు యుచ్చరించు చుండును. “జీనసు తనమృత్యువుద్వారా, తనరక్తముద్వారా ప్రపంచముయొక్క పాపములనుపోగెట్టెనను విషయము నక్షరశః నాబుద్ధివిశ్వవింప జాలదు. ఆలంకారికముగ దానిలో కొంతనిజముండ వచ్చును.” క్రైస్తవ దర్శనమైన స్వార్థత్యాగ మతని నెక్కువగ నాకర్షించెను. జీనసు పర్వతాగ్రమునుండి యిచ్చినసందేశము (దాని వివిధ భావార్థములతో) అతని నెక్కువగ నాకర్షించెను. నీట్టియొక సారి యిట్లనెను “ఇంతవరకొక్కడే క్రైస్తవుడండెను. అతడు శిలువపై మరణించెను.” పాపమామెరివేదాంతి యీరెండవ గురువుయొక్క జీవితవిధానమును చూచువరకు జీవించియుండినచో తన సూక్తిని మార్చుకొని యుండెడివాడు.

జూలూతిరుగుబాటు అనిపిలువబడిన క్షమాార్థముకాని “మానవచేట” లో క్షతగాత్రులను, వ్యాధిగ్రాస్తులను గాంధీజీ యత్యుదారతతోను భక్తితాత్పర్యములతోను సేవించెను. ఆయాశ్రమములను హిందూత్వములోని “నిర్జనారణ్యములలో” తిరుగాడునపుడతడు బ్రహ్మచర్య వ్రతమును స్వీకరింప నిశ్చయించెను.

“భగవంతుని మిత్రుడు కాగోరువా డే కాకిగనుండవలెను” అను మహాత్ముని విశ్వాసమువంటి విశ్వాసముతోడనే కదా జీనసు తనకుటుంబమును విడిచిపెట్టెను? “మనకాలిక్రిందనున్న ధూళి కంటెకూడ మనమధములమని భావించినపుడే భగవంతుడు మనకు సహాయము చేయును. దుర్బలులకు, అసహాయులకు మాత్రమే దివ్యసహాయము చేకూరగలదు.” అనునతని సాహసోక్తి నాలింపుడు.

ఈప్రపంచమున మనమానవవిధిని నిర్మించు శక్తులను దూరదృష్టితో కనుగొనుటకష్టము. బహుశః “ఆలంకారికముగ చెప్పవలెనన్న” పాపరహితులు, పాపభీతికలవారునగు యీ యిద్దరువీరులు “రసాతలముననున్న పురాణసర్పము” యొక్క వంకరలను దిద్దగల రహస్యమును కనిపెట్టి యుండవచ్చును. కృతయుగములోవలె వారిచిత్ర ప్రవర్తనయొక్క సాధుసందేశములచేతనే యీప్రపంచమున నానందము తిరిగి స్థాపింపబడగలిగినయెడల నింతవరకు వక్రవంధత్రొక్కిన మనదుఃఖమానవ జాతిధన్యతనొంద గలదు. భయంకరమైన స్లేగుజాడ్యనీడితులను ఫేవిండుటకు తనతోకూడవత్తురాయని యడుగ “మీరెచ్చటకు పోయినను సరే మిమ్ముకూడ మేమనుసరింతుము” అని బదులు చెప్పిన గాంధీజీయొక్క నలుగురు భారత గుమాస్తాల కథనము తాతిగుండెలనుకూడ ద్రవింపచేయగలదు. గాంధీజీయొక్క సాధుప్రభోధము అమృతసరులో జనరల్ డయరుచే గావించ

బడిన దురంతఘాతుక సంఘట్టనల కాంగ్లేయులమైన మనలో
హృదయ పరితాపమును, ఆవేదనను కలిగింప గలిగినచో మన
మాతృదేశమున కతడపారసేవ చేసినవాడగును; ప్రపంచమును
భయము పాలింపజాలదనియు రక్తప్రవాహముల గావించు
ఖడ్గవిజయముకంటె నుత్కృష్టమగు నొకశక్తికలదనియు నతడు
తిరిగి రుజువుచేసిన వాడగును. “ దౌర్జన్య పిపాసులగువారి
పశుబలప్రదర్శనము వలన మన యాంగ్లజాతి పేరుప్రతిష్ఠలు
బుగ్గిపాలగుటను మనమెట్లు సహింపగలము? యంత్రముల
యందలి విశ్వాసము, ధనకనక వస్తువాహనము లందలి
మోహము, అధికార వ్యామోహము, జీవితము యొక్క
యల్పమైన నికృష్టప్రయోజనముల ననాలోచితముగ సంగీక
రించుట-జపతపభ్యానాది నిష్టలనెరుగని విజ్ఞానము; మనలను
పరివేష్టించు సమస్తములోనుండు సౌందర్యమునంతను రసవిహీ
నమైన నిర్జీవవ్యాపారములోనికిదింపువిజ్ఞానము-పాశ్చాత్యనాగరీ
కతలోనున్న యిట్టిమూర్ఖత్వమును గాంధీజీ తన త్రినేత్రునినేత్ర
ములవంటికండ్రతో పరికింపగలడు.

1922 లో చౌరీ చౌరాలో నతిలజ్జాన్వితమగు ప్రజా
దౌర్జన్యము జరిగెను. గాంధీజీ వెంటనే తన శాసనోల్లంఘ
నోద్యమము నాపుచేసి తనపై కఠిన యుపవాసమును విధించు
కొనెను. ఈప్రవర్తనమొక్క మహాత్మునకే చెల్లును. ‘పియర్సు
ప్లేమన్’ అను పదునాలుగవ శతాబ్దములోని యొకచిన్న మత

శరీరపాపీ (స్విట్జర్ లాండు)

రాజకీయగ్రంథములో నొకవాక్యముకలదు. అదిమన సాహిత్యములో నత్యంత రమణీయమైనదని నేనుచిరకాలము నుండి భావించుచుందును. దానిని యీనాయనమగ్రవ్యాఖ్యాంతమున జేర్చుట యెంతయు యుక్తమని నాయభిప్రాయము. “తరుశాఖాగ్రముల తేలియాడు పత్రములెరుగ నంతటి సులలితముగ ‘భారరహితముగ’ సున్నితముగ నిర్లెవముగ నీప్రేమమానవ రక్తమాంస రూపమును వహించెను.”

గాంధీజీకి జేర్చే లు

ఆరోగ్య శక్తిగ

మనము యుద్ధమునుండి బ్రతికి బయట పడుటలోడనే ప్రపంచము గాలి మేడలను కట్ట నారంభించెను. రక్తపాన, రక్తమును త్రాగవలెననెడు యుద్ధాధము, దౌర్జన్యము యంత మగునని భావించితిమి. ప్రజావ్యవహారములను చక్కజెట్టుటకు ఆత్మప్రభావమున, కింతకంటె యదనులేనట్లు కాన్పించెను. ప్రపంచ మెక్కువ యోగ్యతను, సహనమును, న్యాయమును, మానవత్వమును వహించునని యనుకొంటిమి. అధమమతి సాగరిక ప్రాంతమైన మధ్యయూరపు అనగా జర్మనీ, జెకోస్లావేకియా, ఆస్ట్రియా, పోలండు దేశములలోని యనవరత శక్తముల

కెదెయే ఫలితమని యనుకొంటిమి. అట్టి మపరిమిత రక్షప్రవాహముకు మూల్యముగ రష్యాలోవలె సంపూర్ణ సాంఘిక పరివర్తనము కలుగనిచో నధమము, దౌర్జన్యముగముపోయి సుహృద్భావ మేర్పడుననుకొంటిమి.

ఈ సమయమున గాంధీజీ నక్షత్రము ప్రకాశింప నారంభించెను. దౌర్జన్య రాహిత్యతత్వము సాధ్యమగునని యతడు రుజువుచేసెను. మానవసంఘమును తన యుపదేశానుసారము దిద్దగల శక్తి యతనికిన్నట్లు కాన్పించెను. నిజమున కతని సందేశము ప్రాచీన క్రైస్తవ సూత్రములను పురస్కరించుకొని జార్ మయమైన రష్యాలో టాల్ స్టాయి, ట్రోషాట్కిను రాకుమారులవివరకు నిర్మించిన పునాదులపై నాధారపడెను. జర్మనీలోకూడ నట్టివిశ్వాసములు కలవారుండిరి. కర్టుఈన్నర్, గస్టావ్ లాండర్, కారల్ వాన్ ఒసీట్జ్కీ, ఎరిల్ మ్యూషాం, థియోడర్ లెస్సింగ్ మొదలగువారి పంథలోనివారే! గాంధీజీ హిందూదేశములో జయమొందినపుడు వారు జర్మనీలో విఫలులగుదురా?

ఈ యుద్యమముయొక్క ఫలితమిప్పుడు మనకు తెలిసెను. మనము భక్తి పురఃసరముగ పైన పేర్కొనిన దౌర్జన్య ప్రతికక్షులైన వారందరు దౌర్జన్యమునకు గురియై నేడు స్వర్గము నలంకరించు చున్నారు. అయినను వారినిచంపిన యీహంతకులు గౌరవకీర్తుల ననుభవించుట చోద్యము! అపరిపక్వ యాధ్యాత్మికతకువాసి గాంచినచోట నేడుదౌర్జన్యము, దౌర్జన్యరాధనసింహా

అర్హాల్జు జ్యోగ్

ననము నధిష్ఠించినవి. ప్రకృతిని, ప్రకృతి సిద్ధమైన విషయములను దురవగాహముచేసికొని జీవిత పోరాటమనుసరించి యొక పాక్షిక భావమునే పురస్కరించుకొని 'నోరున్నవానిదే రాజ్యము'ను శాస్త్రమును సృష్టించి నూతన ఛాంగీజ్ ఖాను 'పిరమిదు' లొక చానిపై నొకటి పేర్చబడుచున్నవి.

దౌర్జన్యరాధకుల సిద్ధాంతములు తప్పనియు, ప్రకృతిని గురించిన వారి వ్యాఖ్యానము ప్రమాద భూయిష్టమనియు చూపుటకు మనమిచ్చట నాధునిక జీవశాస్త్రమును దేవురింప నక్కరలేదు. గాంధీజీ హిందూదేశములోపుట్టి జీవించుచున్నందులకును, అతడు మధ్య యూరపియనులతోగాక నింగ్లీషు వారితోనే వ్యవహరించవలసి వచ్చినందులకును మాత్రమే నేడతనిని మన మభినందించుచున్నాము. ఏలయున నేడచ్చట పరిపాలన చేయుచున్న మృగావళియతని మానవత్వమును మన్నింపజాలదు. మనమో! అధమము విచార కలుషితమై యనభిలషణీయమైన కృతజ్ఞతతోనైన నతనిని పీక్షింపగలము. ఇరువది పత్రములక్రిందట నతని నావరించిన తేజము మన నూతనయుగ ప్రభాతమని భావించితిమి; అది ప్రపంచయుద్ధముతో నంతమై పోయిననునది (మన మెన్నడును యూహింపజాలని) క్రూరయుగ సంధ్యాకాలము కాదాయని నేడు మన మాశ్చర్యచకితుల మగుచున్నాము. యూదుల ప్రభుత్వమును, క్రైస్తవ మతాచార్యుడునుపుట్టి సంచరించినచోటులలోగూడ నేడు భయమే

రాజ్యము ఘోషించుచున్నది; దుర్బలులును, నిరాయుధులును మృత్యుదేవతకు బలివేయబడుచున్నారు; పశుత్వమే యచ్చటి రాజనీతిశాస్త్రము; నేడు చీనా సైన్యము దేశములలో 'గొప్ప ప్రభుత్వము' లని చెప్పబడువానిచే నహింసబడుచున్న నిరపరాధ ప్రజాభావనకాండయే మధ్యధరా సముద్రదేశములకును శిఖరవింపనున్నదని చెప్పవచ్చును. బహుశః అబిసీనియాలోని యిటాలియను వైమానికుల నావహించిన బాంబుమోతల కేవలనందమే పదునెనిమిది, పందొమ్మిది శతాబ్దములలో సృష్టింపబడి యూరపులో నొక వెలుగు వెలిగిన నాగరికత నంతను యావహించినట్లు కాన్పించును. మనకు తెలియదు. కాని మన బలమునంతను మాటలలోనే ప్రదర్శించు మనము, దౌర్జన్యము నవలంబింప నక్కరలేకుండ జీవితములను గడపిన మనము, సముద్రతరంగములమీదుగ మహాత్మునకు మన యభివందనముల నర్పించుచు మన ప్రమాదములను ధృవపరచి నందులకును తనమూర్తి ద్వారమునను, తన జీవితము ద్వారమునను మన యుగమును పరిపూర్ణత నొందించినందుల కతనికి జోహారు లర్పించుచున్నాము. మన ప్రమాదములు ! ఇరువది యవ శతాబ్దపు యూరపు అట్టి పరమపవిత్ర సిద్ధాంతముల ననుకరింప నమర్థమైనట్లు, హిందూదేశము సృష్టించినట్టి మహావ్యక్తుల నుత్పన్నముచేయగలట్లు ! ప్రపంచ చరిత్రను గమనించినయెడల డిక్టేరులయొక్కయు వారి దుండగీడు సేనాపతుల

అగ్నిపర్వం

యొక్కయు, వారికి దాసానదాసులగు బానిస సైన్యము
యొక్కయు విజయ సందేశముల ననుసరించుటకంటె నాగరికత
యొక్క ప్రమాదముల ననుసరించుటయే మేలు. కాని నస్తనతి
వర్షప్రాయుడైన గాంధీజీ మానవజాతి యుత్పన్నముచేసిన
సుత్తమోత్తమ సైన్యముచేతనే మనగలుగుచున్నట్లు భావించు
చున్నాడు. అతడు తన జీవితముతో ప్రారంభముచేసిన దానిని
పూరింప విసువుచెందడు. ఇక మా శిష్యునియు విషయమై
యతడు శంకింప నవసరములేదు.

